

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
324/2023	Fylkesrådet	17.10.2023

Innspill til arbeid med helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder

Sammendrag

Regjeringen skal legge fram en ny melding til Stortinget om helhetlige forvaltningsplaner for havområdene hvert fjerde år. Den neste meldingen planlegges framlagt i løpet av 2024. Ulike aktører er bedt om å gi innspill til prosessen med oppdatering av helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområder.

Formålet med forvaltningsplanene for norske havområder å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester, og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold.

Forvaltningsplaner for norske havområder oppdateres hvert fjerde år. Havområdene er:

- Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten
- Norskehavet
- Nordsjøen og Skagerrak

Fylkesrådets vurdering er at en helhetlig forvaltningsplan for norske havområder bidrar til at Norge er i front på havforvaltning. Det er viktig at forvaltningen av norske havområdene er økosystembasert. Det er positivt at det foreligger ny økt kunnskap om naturmangfold og verdier til havs og at dette ligger til grunn for at de særlig verdifulle og sårbare områdene (SVO) nå er foreslått utvidet. SVO-ene slik de er foreslått utvidet utgjør om lag 60 % av norske havområder. Det er imidlertid uklart hvordan de ulike SVO-områdene skal tolkes, og om hvilke begrensninger SVO-ene kan legge for næringsaktivitet til havs.

Den overordnede målsettingen må være å lage et godt grunnlag for kunne gjøre balanserte arealmessige avveininger. Havområdene utenfor kysten er svært rik på økosystemtjenester og ressurser som er viktige å forvalte på en god måte. Samtidig er det også gode muligheter for fiske og fangst, akvakultur, høsting av ulike former for andre naturressurser samt transport og energiproduksjon. Arbeidet videre må tydeliggjøre hvordan økosystemverdiene kan ivaretas og samtidig som grunnlaget for havbaserte næringsinteresser hensyntas. Slike prosesser må skje i nært samarbeid med alle berørte parter.

Selv om forvaltningsplanen ikke er juridisk bindende, vil denne likevel gi føringer for arealbruk til havs fremover. I tillegg har forvaltningsplanen for Norskehavet og Barentshavet og Regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen vannregion overlappende dekningsområder og må sees i sammenheng. Fylkesrådet i Nordland forventer derfor å bli påkoblet i det videre arbeidet med oppdatering av forvaltningsplanene.

Bakgrunn

Nordland fylkeskommune mottok den 22.8.23 en invitasjon fra Klima- og miljødepartementet til en åpen innspillskonferanse om oppdatering av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder. Departementet ønsker innspill på hva som bør vektlegges i arbeidet med den neste forvaltningsplanen. Det ble også informert om anledningen til å sende skriftlige innspill til departementenes arbeid innen 16.10.23.

Grunnlaget for en ny økosystembasert forvaltning av de norske hav- og kystområda ble lagt i Stortingsmelding nr. 12 (2001–2002) Rent og rikt hav. Den første forvaltningsplanen kom for Barentshavet og Lofoten i 2006. I 2009 kom planen for Norskehavet. Fra 2020 ble alle de norske havområdene samlet i én forvaltningsplan. Formålet med forvaltningsplanen er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av havområdenes ressurser og økosystemtjenester og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold.

Klima- og miljødepartementet har hovedansvaret for arbeidet med forvaltningsplanene, men alle departementene deltar i styringsgruppen. Selv om forvaltningsplanen ikke er juridisk bindende, vil denne likevel gi føringer for arealbruk til havs fremover. Kriterier fra Konvensjon om biologisk mangfold er lagt til grunn for miljøvurderingene.

Forvaltningsplanen for norske havområder skal revideres hvert 12. år og oppdateres hvert fjerde år. I 2024 gjøres en mindre oppdatering av forvaltningsplanen, basert på kontinuerlig oppdatering av relevante kunnskapsgrunnlag. Det faglige grunnlaget utarbeides av to rådgivende faggrupper: Faglig forum og Overvåkingsgruppen. Faglig forum består av 12 ulike direktoratet og institutt og de har i år levert to rapporter som danner grunnlag for oppdateringen, Faggrunnlag for helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder 2019-2023 og Vurdering av status og effekt av tiltak - Faggrunnlag for helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder M-2488.

Forvaltningsplanen er regjeringens viktigste politiske verktøy for en helhetlig forvaltning av havområdene, og den oppdaterte forvaltningsplanen skal legges frem i en melding til Stortinget våren 2024.

Nedenfor er en oversikt over tidligere politiske saker i Nordland fylkeskommune tilknyttet forvaltningsplanene:

- FT-sak 75/2006 Uttalelse til helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplan) – St.meld.nr. 8 (2005-2006)
- FR-sak 101/2008 Forvaltningsplan for Norskehavet – høring av sektorvise konsekvensutredninger
- FT-sak 095/2010 Høring – Det faglige grunnlaget for oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet – Lofoten
- FR-sak 157/2010 Høring – Regional ringvirkingsanalyse i forbindelse med oppdatering av

Problemstilling

Store deler av kystområdene i Nordland er foreslått som nye SVO-områder. Der SVO-områdene tidligere lå lengere ut fra land, er nå også de kystnære områdene tatt med.

Det er levert et helhetlig og oppdatert faglig grunnlag for forvaltningsplanarbeidet. Faggrunlaget inneholder ny og oppdatert kunnskap om miljøtilstanden i havområdene og havnæringenes aktivitet, verdiskaping, påvirkning av økosystemene og måloppnåelse. Departementene har gjennomført innspillseminar om særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) 10.3.23 og møte om kunnskapsgrunlaget 10.3.23. Fylkeskommunen forstår det derfor slik at fylkeskommunen inviteres til å gi innspill til prosessen som omhandler forvaltningsplanen.

Det er stor usikkerhet knyttet til hva de nye arealene klassifisert SVO vil innebære, med tanke på planleggingen for fremtidig bruk og næringsutvikling i havområdene fremover.

Drøfting

Det leverte kunnskapsgrunlaget er et nødvendig verktøy for å utarbeide gode forvaltningsplaner for norske havområder. Det er derfor positivt at man styrker kunnskapsgrunlaget. Forvaltningsplanene og kunnskapsgrunlagene har blitt digitalisert, og er lett tilgjengelige. Faggrunlagene viser også til egne kunnskapshull, og planlagte tiltak for å tette de.

Det er positivt at økosystemregnskap og det tematiske havregnskapet skal jobbes videre med, slik at man kan få et bedre bilde av den samlede belastningen på havøkosystemene. Faggrunlaget vurderer at den samlede belastningen er økende. Derfor er det også nyttig at det settes søkelys på de store trusler for naturmangfoldet, som blant annet marin forøpling og mikroplast, forurensning og miljøgifter

Havnæringene i nord skaper store og økende verdier til det norske samfunnet. Etter hvert som nye arealkrevende havnæringer etableres til havs, så må forvaltningsplanene i større grad sikre arealavklaringer gjennom forutsigbare prosesser.

Det er sentralt at stadig økende aktivitet og verdiskaping i havområdene i nord må gi økte ringvirkninger og bosetting på land i regionen. I dag er det ingen tilfredsstillende system som ivaretar dette perspektivet. Myndighetene må påse at næringsaktørene tar hensyn til ringvirkningsaspektet for regionen der aktivitet foregår, og det må etableres et system for tilrettelegging for ringvirkninger på land i regionen i takt med stadig økende aktivitet til havs i nordområdene.

Riksrevisjonen har i en rapport fra mars 2019 konkludert med at myndighetene ikke har sørget for at oljevernberedskapen er godt nok tilpasset forholdene i nordområdene. Skipstrafikk og petroleumsvirksomhet har økt de siste årene, og det er forventet fortsatt økt aktivitet i nord fremover, herunder også en betydelig økt skipstrafikk med russisk olje som følge av krigen i Ukraina. Derfor må sikkerhet- og beredskapskapasiteten styrkes i havområdene utenfor regionen. Som en del av dette er viktig å styrke den kystnære beredskapen, og å involvere den regionale fiskeflåten.

En del av forvaltningen av havområdene er arbeidet mot marin forsøpling. Det registreres at det siden 2019 har skjedd en positiv utvikling for forurensning og forsøpling, men at målene ikke er nådd. Det anses derfor som viktig at arbeidet mot marin forsøpling fortsettes.

Fagrapportene viser usikkerhet knyttet til effekt av økte havtemperaturer i Norskehavet. Dette er et komplekst tema hvor konsekvensene er knyttet til en rekke forhold. Derfor er det relevant og viktig at temaet vies tilstrekkelig oppmerksomhet og forskning. Dette gjelder også den bekymringsfulle nedgangen i flere sjøfuglbestander.

Forvaltningsplanene har tidligere dekt de åpne deler av sjøterritoriet, og omfattet områdene utenfor grunnlinjen. Det har derfor vært et tydelig skille mellom forvaltningsplanene i åpent hav, og planverket i kystsonen, der kommunale- og regionale myndigheter har påvirkningskraft og ansvar. Aktivitet i kystsonen har tidligere ikke vært omfattet.

Arealene klassifisert som SVO er foreslått betraktelig utvidet, og utgjør nær 60 % av norske havområder. Nesten hele havområdet i Nordland er nå foreslått som SVO. Det er uklart hvordan SVO-områdene vil bli vektlagt i framtidige forvaltningsprosesser og ved arealavklaringer, og i hvilken grad dette vil kunne medføre begrensninger for eksisterende og framtidig næringsvirksomhet til havs. Havnæringene har tydelig uttrykt at de har behov for avklaringer i denne sammenheng.

Fylkesrådsleders vurdering

Norge skal fortsatt være en ledende havnasjon og ha størst mulig verdiskaping og sysselsetting fra havet. Dette sikres gjennom å kombinere bærekraftig bruk av ressurser med bevaring av økosystemene. Havet bidrar til betydelig verdiskaping og arbeidsplasser langs hele kysten, og er et viktig utgangspunkt for noen av landets mest innovative bedrifter og kunnskapsmiljøer. Det må legges til rette for en helhetlig utvikling av eksisterende, og nye havnæringer som støtter opp om sysselsetting med mål om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

For Nordland vil både oppdatering av planen for Barentshavet-Lofoten og Norskehavet være relevant, da begge gjelder havområder utenfor Nordland. Forvaltningsplanen er av stor interesse for de ulike havnæringene i Nordland. Stadig større deler av havområdene i nord tas i bruk, og nye næringer vokser frem. Havnæringene er svært viktige for arbeidsplasser, bosetting og verdiskaping i Nordland. Fylkesrådsleder er fornøyd med at havnæringene i nord skaper store og økende verdier til det norske samfunnet. Samtidig mener fylkesrådsleder at stadig økende aktivitet og verdiskaping i havområdene i nord må gi økte ringvirkninger og bosetting på land i regionen.

Forvaltningsplanenes formål om å både oppnå bærekraftig bruk av ressurser og goder fra naturen, og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte og produktivitet, er svært viktig. Nordland har gjennom nærhet til kyst og hav til alle tider levd med denne problemstillingen som ligger i forholdet mellom aktiv bruk og bevaring, og der langsiktig og økt verdiskaping fra viktige næringer i regionen forutsetter langsiktig ivaretagelse av økosystemene.

En overordnet tilnærming tilsier også at Nordlands interesser må knyttes opp mot det som er nyttig for Norge og for verden gjennom FNs bærekraftsmål. Mye av dette handler om å ha et forvaltningsregime som er godt, og hvor regelverk og oppfølging ivaretar de hensyn som er vedtatt og ønsket. I Hurdalsplattformen slås det fast at det skal være god sameksistens mellom de ulike havnæringene. Dette blir et viktig element i utarbeiding av forvaltningsplanene. I arbeidet med forvaltningsplanene skal ulike hensyn og interesser avveies og balanseres, også innenfor flere av bærekraftsdimensjonene. Det er derfor viktig at kystfylkene blir involvert som

deltaker videre i prosessen.

I forbindelse med SVO-ene, så er det viktig å understreke at det finnes aktuelle regionale planer og regional politikk.

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Vedtaket har ingen økonomisk, administrative, miljømessige eller likestillingsmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Medvirkning

Det vises til prosedyre for medvirkning. Det er ikke gjennomført medvirkning med medvirkningsrådene ut over kommentar til sak grunnet den korte saksbehandlingstiden.

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 6.5, heter at fylkesrådet har myndighet til å avgi uttalelse i høringssaker om lovforslag, offentlige utredninger og om endring av nasjonal politikk, tilligger fylkestinget. Fylkesrådet kan likevel avgi uttalelse i slike saker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget. Øvrige høringssaker av betydning for Nordland kan avgis av fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkesrådet i Nordland gir følgende innspill til prosessen for oppdatering av forvaltningsplan for norske havområder:

1. Fylkesrådet i Nordland mener det faglige grunnlaget for oppdatering av forvaltningsplanene fremstår som omfattende og grundig. Fylkesrådet forventer at forvaltningsplanen avklarer hvilke konsekvenser en utviding av SVO-områdene vil ha for næringsvirksomhet i havområdene utenfor Nordland.
2. Fylkesrådet i Nordland mener at forvaltningsplaner for de norske havområdene bidrar til at Norge er i front på havforvaltning. Forslagene til ny SVO vil strekke seg innenfor plan- og bygningslovens virkeområde, og får konsekvenser for regionale interesser, blant annet vannforvaltning. Fylkesrådet i Nordland forventer derfor at kystfylkene videre blir involvert som deltaker i prosessen, og at regionale planer legges til grunn for arbeidet med forvaltningsplanene.
3. Fylkesrådet i Nordland mener det er viktig at departementet fortsetter å tilgjengeliggjøre kunnskapen som kommer frem i faggrunnlaget og har fokus på nødvendig kunnskapsinnhenting for havnæringer i Nordland.

Bodø den 10.10.2023

Elin Dahlseng Eide

fylkesrådsleder

sign

17.10.2023 Fylkesrådet

FRÅD-324/2023

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedlegg:

Tittel	DokID
Faggrunnlag for helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder	1028522
Invitasjon til innspillskonferanse om oppdatering av forvaltningsplaner for norske havområder 270923 (L)(1435697)	1028523
Samlet påvirkning i foreslåtte SVO i norske havområder	1028524
Status for gjennomføring og effekt av tiltak	1028525
Et bærekraftig Nordland 2021	1040021
Fylkesplan for nordland 2013-2025	1040022
Politisk plattform 2019-2023	1040023
Regional plan for vannforvaltning Nordland og Jan Mayen vannregion 2022 - 2027	1040024

Et bærekraftig Nordland

Planstrategi for samarbeid
og grønn omstilling 2021–2024

Forord - Nordland er framtidens fylke	3
1. Innledning	2
Bærekraftig utvikling	4
Lokal handling for å oppnå globale mål	5
Prosess og medvirkning	6
Regionalt kunnskapsgrunnlag	8
2. utfordringer og muligheter for et bærekraftig Nordland	10
Sosial bærekraft	11
Økologisk bærekraft	12
Økonomisk bærekraft	13
Koronapandemien	14
Samfunnssikkerhet og beredskap	15
3. Langsiktige utviklingsmål	16
<u>Mål 1:</u> Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle.	18
<u>Mål 2:</u> Innovativt og bærekraftig næringsliv og industri som bidrar til grønn omstilling.	20
<u>Mål 3:</u> Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser.	23
<u>Mål 4:</u> Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov.	24
<u>Mål 5:</u> God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren.	26
<u>Mål 6:</u> Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv.	28
4. Mer effektivt og helhetlig plansystem	30
5. Oppfølging og partnerskap	32
6. Planbehov i valgperioden	34

Nordland er framtidens fylke

Regional planstrategi er resultatet av en bred medvirkningsprosess hvor hele Nordlands-samfunnet har vært tatt med på råd for å tegne bildet av de utfordringer og muligheter som står foran oss i tida som kommer. Planstrategien har både prioriterte satsinger fram mot 2024 og mer langsiktige mål for utviklingen fram mot 2030.

Vi er imponert over det store engasjementet denne strategien har skapt i både sivilsamfunnet, det offentlige, i akademien og i næringslivet. Takk til alle som har bidratt! Det lover godt for det grønne skiftet, som krever at vi får til et enda sterkere samarbeid i tida som kommer.

Det er mulig å bygge velferd og velfungerende samfunn og samtidig redusere klimagassutslippene. De mange initiativene i næringslivet vårt for å få på plass et klimatilpasset lavutslippssamfunn er svært positive signaler om at vi ikke bare er i gang med dette omstillingsarbeidet i Nordland, men at regionen også kan ta en rolle i utviklingen både nasjonalt og internasjonalt.

Befolkningsutviklingen er en utfordring som angår oss alle, om vi bor i bygd eller by. Den påvirker hvordan samfunnene våre fungerer, og hva slags kultur-, service- og tjenestetilbud vi kan ha i framtiden. Nordlands utfordringer med store avstander og en økende andel eldre vil kreve mye av helsesektoren i tida framover, og elevtallene påvirker våre skoletilbud og rekrutteringen til høyere utdanning. Digital infrastruktur og digitale tjenestetilbud blir en stadig større del av hverdagen. Befolkningssammensetningen påvirker også inntektene og planarbeidet til det offentlige Nordland.

Vi bor tett på naturen, og mange bedrifter bruker naturens ressurser og arealer som grunnlag for sin næringsvirksomhet. Naturgrunnet er under press og sårbart for klima- og miljøendringer. Vi må derfor forvalte naturen og dens ressurser på en forsvarlig og bærekraftig måte i tida framover. Det er noe av bakgrunnen for at kunnskapsgrunnet til planstrategien er basert på FNs 17 bærekraftsmål. Ambisjonen er at dette grepet skal hjelpe oss i arbeidet med å sikre ikke bare sosial og økonomisk bærekraft for Nordland framover, men også en økologisk bærekraftig utvikling.

Den demografiske utviklingen krever at vi får nye kompetansearbeidsplasser i distriktene, slik at vi kan tilby ungdommene våre attraktive arbeidsplasser. Næringslivet må i enda større grad gå fra å være råvareprodusenter, til å utvikle nye kunnskapsbaserte arbeidsplasser basert på råvarer som fisk og mineraler. Det er svært gledelig med alle store og små initiativ som tas i næringslivet rundt om i hele fylket. Vi trenger en offensiv satsing på gründere, innovasjon og forskning i tida som kommer, slik at grunnen kan beredes for en enda sterkere investeringslyst og skapertrang.

Regional planstrategi gir den strategiske retningen for framtidens Nordland. Strategien peker på muligheter og utfordringer, fastsetter langsiktige utviklingsmål og avklarer hvilke problemstillinger vi skal jobbe videre med sammen. Skal vi nå FNs bærekraftsmål og de globale klimamålene, må vi også tenke og samarbeide tverrfaglig og tverrsektorielt. Det er derfor avgjørende med et bredt partnerskap i fylket – at vi alle løfter ilag for å nå disse målene – for å få til en bærekraftig utvikling som sikrer velferden også for de kommende generasjoner.

Tomas Norvoll, Fylkesrådsleder

Linda Helén Haukland, Fylkesråd for plan og næring

1. Innledning

Nordland er et internasjonalt orientert fylke, hvor både bedrifter og innbyggere har stort engasjement langt utenfor fylkets grenser. Bedriftene i Nordland tilbyr grønne løsninger til verdens markeder.

Nordland fylke har 240 345 innbyggere per 1. januar 2021. Naturen, ressursrikdommen, attraktive byer og bygder og spennende arbeidsplasser gir oss store muligheter for fremtiden. Innovative innbyggere kan bidra til at vi kan løfte Nordland inn i en grønnere framtid. Og vi må ha flere innbyggere som kan være med å skape framtidens Nordland.

Verden står i en klimakrise, verden er i endring og koronapandemien preger oss alle. Det samme gjør trender som digitalisering, urbanisering og en gradvis eldre befolkning i den vestlige verden. Dette er alle samfunnstrekk som påvirker oss.

Nordland fylkeskommune har som oppgave å være en samfunnsutvikler. Vi skal gi strategisk retning, koordinere og mobilisere. Gjennom denne planstrategien skal fylkeskommunen samle laget, og sammen med andre ta nødvendige veivalg mot felles mål.

Bærekraftig utvikling

Utvikling som tilfredsstillter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillte sine behov. Bærekraftig utvikling er et globalt begrep som er basert på solidaritet med kommende generasjoner, i tillegg til alle de som lever i dag. Det er en anerkjennelse av at vi bare har én klode, med en begrenset mengde ressurser, og at det er i vår felles interesse å ta vare på den.

For å skape bærekraftig utvikling må verdenssamfunnet jobbe på tre områder:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

Dette blir ofte kalt de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling. Det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig. (FN)

FNs bærekraftsmål.

Lokal handling for å oppnå globale mål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates (Leaving no one behind). De mest sårbare menneskene må derfor prioriteres. For ikke å bruke opp den eneste kloden vi har, må vi finne løsninger som balanserer belastningen på miljøet med forbruket og økonomien vår, og vi må finne bedre måter å fordele ressursene på. Det er bærekraftig både for mennesker og miljøet (FN).

Regjeringen har i nasjonale forventninger til den regionale og kommunale planleggingen uttrykt fire store utfordringer; 1) å skape et bærekraftig velferdssamfunn, 2) å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning, 3) å skape et sosialt bærekraftig samfunn, samt 4) å skape et trygt samfunn for alle. Regionale og lokale myndigheter har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene. Planlegging er et av de viktigste verktøy. Regjeringen har gjennom nasjonale forventninger bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer.

Nordland fylkesting vedtok i sak 087/2019 at FNs bærekraftsmål skulle legges til grunn for arbeidet med regional planstrategi. Regional planstrategi viser vei mot et bærekraftig Nordland og gir en målrettet strategisk satsing for å oppnå dette.

I en global målestokk skårer Nordland bra på flere av FNs bærekraftsmål, men innenfor alle de tre bærekraftsdimensjonene (sosial, økologisk og økonomisk utvikling) er det indikatorer som viser både positiv og negativ utvikling de siste årene. Planstrategien for Nordland tar tak i utfordringene og mulighetene for å skape et mer bærekraftig samfunn. Nordland er et viktig fylke i Nordområdene og Arktis. For å skape en bærekraftig utvikling i regionen må de som lever i nordområdene gis innflytelse på utviklingen.

I FN-rapporten "The Future is Now" påpekes det at for å nå summen av de 17 bærekraftsmålene innen 2030, kan vi ikke jobbe med dem hver for seg. Det er viktig å stimulere til samarbeid på tvers av fagområder og forvaltningsnivå (stat, fylke, kommune) og motvirke en sektorisert tilnærming til problemløsning. Dette er i tråd med bærekraftsmålenes vektlegging av samarbeid for å nå Agenda 2030.

Regional planstrategi redegjør for regionale utviklingstrekk, fastsetter langsiktige samfunns mål og prioriterer hvilke spørsmål nordlandssamfunnet skal behandle i videre regional planlegging. Planstrategien peker også på viktige strategiske satsingsområder i valgperioden. Hensikten er å få alle gode krefter til å sette en felles kurs for utviklingen i fylket. Planstrategien gjelder for ønsket utvikling for hele Nordland, og går ut over fylkeskommunens egne ansvarsområder.

Et viktig poeng med planstrategien er å avklare hvilke planer og strategier det er behov for å utarbeide i valgperioden. Det skal lages et plansystem som fungerer som verktøy for prioriteringer og gjør planleggingen forutsigbar.

Etter plan- og bygningsloven (pbl § 7-1) er regional planstrategi det eneste lovpålagte dokumentet for planlegging på regionalt nivå. Fylkeskommunen er regional planmyndighet, og er i henhold til plan- og bygningsloven pålagt å utarbeide en regional planstrategi som vedtas av fylkestinget.

Plan- og bygningsloven (pbl) uttrykker at statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for videre planarbeid i fylket. Langsiktige utviklingsmål og planbehov som vedtas er felles for alle offentlige instanser i fylket.

Prosess og medvirkning

Samarbeid er sentralt for å nå FN's bærekraftsmål. Et bredt partnerskap på tvers av institusjoner, forvaltningsnivå, bedrifter, organisasjoner og innbyggere må til for å nå bærekraftsmålene. Plan- og bygningsloven har også prosesskrav til planstrategien, den skal blant annet på høring til relevante samfunnsaktører.

Koronapandemien har krevd nytenkning i planarbeidet. Strategiarbeidet har blitt forsinket og medvirkningsprosessen har blitt mindre enn planlagt. Det likevel vært rom for ulike typer involvering og medvirkning. Det er gjennomført medvirkningsmøte med kommuner og institusjoner, blant annet NHO, LO,

Helse Nord og Nord universitet. I fylkeskommunen har alle avdelingene bidratt i arbeidet.

Planstrategien har vært på offentlig høring. Den er sendt ut til berørte parter, og det er vært mulig for alle å gi direkte innspill gjennom nettsiden til Nordland fylkeskommune. I høringsperioden er det invitert til flere medvirkningsmøter med fylkeskommunens medvirkningsorganer, frivillig sektor, kommuner og regionråd, næringsliv og innbyggere. Høringsinnspillene er enten innarbeidet i saken, spilt videre til andre mer aktuelle plan- og strategiprosesser, eller tatt til orientering.

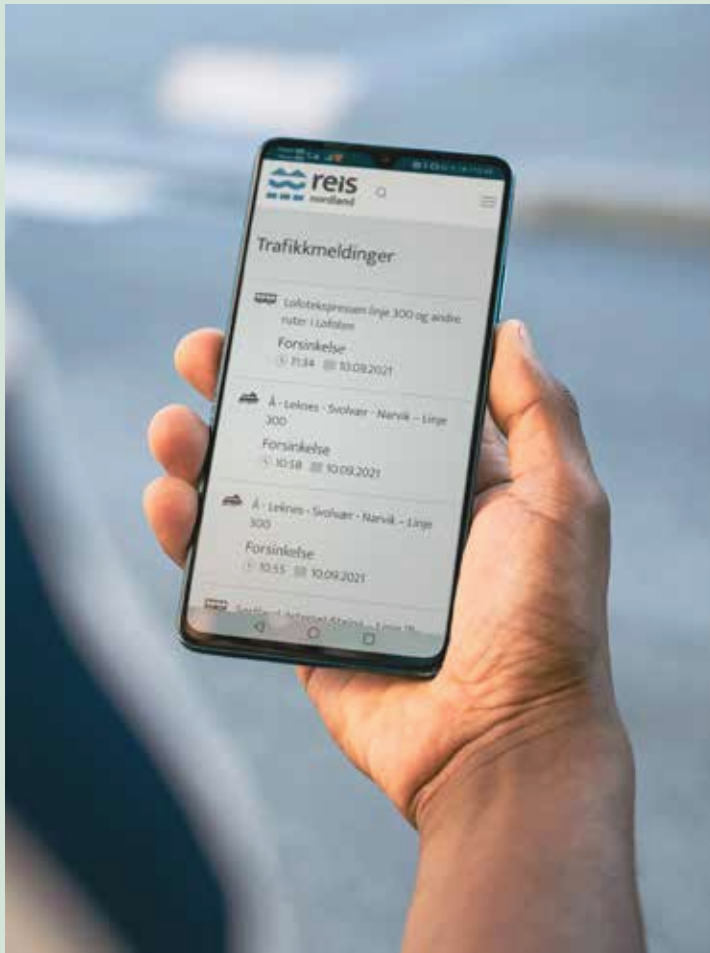

Foto: BYRAA

Regionalt kunnskapsgrunnlag

Kunnskapsgrunnlaget for regional planstrategi for Nordland består av flere nye rapporter og utredninger, i tillegg til erfaringsbasert kunnskap i fylkeskommunen og blant andre bidragsyttere i prosessen.

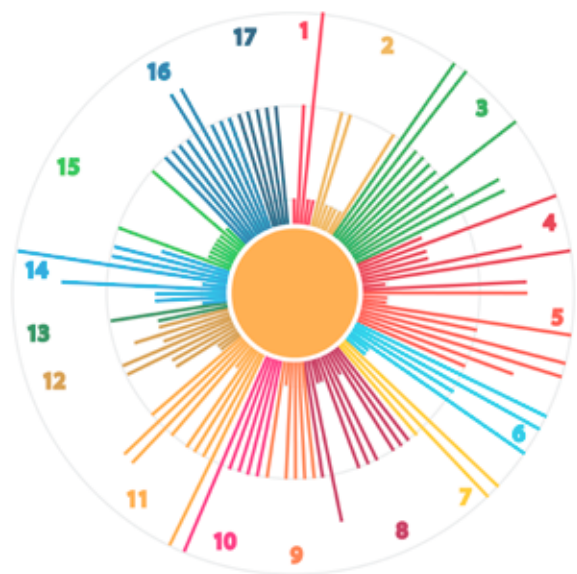
- Kunnskap for et bærekraftig Nordland: Nordlandsforskning har på oppdrag fra Nordland fylkeskommune utarbeidet en rapport som analyserer situasjonen i Nordland innenfor FNs bærekraftsmål.
- Index Nordland.
- Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020 (FHI).
- Først blant smarte regioner i Norge Evaluering av Nordlands innovasjonsstrategi for smart spesialisering 2014–2020 (SINTEF).
- Et bærekraftig Nordland – Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021 - 2024.
- Kunnskapsgrunnlaget som er lagt til grunn for regionvekstavgiftene.
- Kunnskapsgrunnlaget for fireårig tilbudsstruktur i videregående opplæring.
- NOU 2020:12 Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn.
- NOU 2020:15 Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene.
- Samfunnsikkerhet i en usikker verden, Stortingsmelding nr. 5 (2020–21).
- Mennesker, muligheter og interesser i nord, Nord-områdemeldingen (Stortingsmelding nr. 9 (2020–2021)).

På vei mot et bærekraftig Nordland

Rapporten «Kunnskap for et bærekraftig Nordland» (Nordlandsforskning) dokumenterer situasjonen i Nordland på bærekraftsmålene. I rapporten er det lagt til informasjon om den demografiske situasjonen, samferdsel, kulturformidling og kulturminner. Disse temaene berøres i mindre grad av bærekraftsmålene, men er vesentlige for å se en større del av utfordringsbildet i Nordland.

Figur 2 viser Nordlandsforskningens vurdering av fremdrift for Nordland på bærekraftsmålene. Hvert av de 17 målene har mange delmål. Innenfor hvert hovedmål er det undertema hvor Nordland er like ved full måloppnåelse, mens andre tema har lav måloppnåelse.

De ulike strekene viser til delmål under de ulike målene. Innerste ring viser manglende data eller mangel på framdrift, og ytre ring viser måloppnåelse.

Figur 2: Vurdering av framdrift innen de 17 bærekraftsmålene for Nordland. Kilde: Nordlandsforskning.

På vei mot full måloppnåelse

For temaene fattigdom, helse, utdanning, likestilling, vannressurser og energi (mål 1, 3, 4, 5, 6, og 7) konkluderer Nordlandsforskning med at Nordland er på vei mot full måloppnåelse.

God framdrift mot målene

Nordlandsforskning konkluderer med at det er noen mangler, men likevel god framdrift mot målene innenfor økonomi, infrastruktur,

utjevning av forskjeller, byer, medvirkning og samarbeid (mål 8, 9, 10, 16, og 17).

Fortsatt et stykke igjen

Det er spesielt innen mål som går på mat-sikkerhet, forbruk, klima, livet i havet og livet på land at det er mangel på framgang eller mangel på data som kan vise status (mål 2, 12, 13, 14, 15). Gjennomgangen på FN17 i Nordland viser at det er innenfor miljømessig bærekraft vi har lavest måloppnåelse.

Kilde: Nordlandsforskning

Indeks Nordland 2021

Indeks Nordland 2021 har for andre år målt bærekraften i Nordland opp mot landsgjennomsnittet, og konkluderer med at Nordland er langt bak på både miljømessig og økonomisk bærekraft. For sosial bærekraft er Nordland om lag på landsgjennomsnittet. Det er bare minimale endringer i verdiene på indikatorene fra forrige måling for ett år siden.

Tabell 1 viser utviklingen de siste 5 årene for de tre bærekraftsdimensjonene. Grønn farge indikerer at man går mot mer bærekraftig utvikling, det motsatte ved rød farge. Pilene i parentes angir hvordan utviklingen har vært siden forrige Indeks Nordland.

Forskjeller i konklusjoner i ulike rapporter som måler måloppnåelse på bærekraftsmålene kan ha sammenheng med hvilke indikatorer som er benyttet for å måle status og utvikling. Det er store metodeutfordringer i å dokumentere måloppnåelse på de ulike bærekraftsmål og delmål.

	Miljømessig bærekraft	Økonomisk bærekraft	Sosial bærekraft
Positiv trend siste 5 år	Forbruk (↑) Transport (→)	Økonomisk vekst (→) FoU, innovasjon og omstilling (↓) Utdanning (↑)	Demokrati og kriminalitet (↑) Likestilling og integrering (↑) Trafikksikkerhet (→)
	Vann og avløp (↓)		Helse (↑)
Negativ trend siste 5 år	Klima (↑) Energi (↓) Arealbruk (↓)	Aldersstruktur og sysselsetting (↓)	Fattigdom og ulikhet (→) Boforhold og boligpriser (↓)

Tabell 1: Utvikling siste 5 år innefor miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft. Kilde: Index Nordland 2021.

2.

Utfordringer og muligheter for et bærekraftig Nordland

Nordland er et fylke i utvikling –vi er rike på ressurser og verdsatte innbyggere. Bedrifter og gründere i hele fylket er langt framme i å skape løsninger for det grønne skiftet. Samtidig står fylket overfor utfordringer i å få realisert mulighetene.

Nordland fylke hadde ved inngangen til 2021 en befolkning på 240 345 innbyggere. Dette utgjør omtrent halvparten av innbyggertallet i Nord-Norge og 4,5 prosent av Norges befolkning. Nordland er det fylket som har hatt lavest relativ vekst i folketallet de siste ti år (1,4 %). De siste par årene har Nordland hatt negativ folketilvekst. Den svake befolkningsutviklingen henger sammen med flere faktorer. Det fødes stadig færre barn, tilflyttingen er for lav og andelen eldre øker. Dette er en trend både i Europa og i landet for øvrig. Dette krever omstilling, vi har færre

hender til å løse oppgavene i framtiden. Dette omstillingsbehovet utgjør et potensial for personer, bedrifter og regioner som klarer å finne nye løsninger på sentrale samfunnsoppgaver. Smart spesialisering er EUs metodikk for regional utvikling. Her framheves det at de regioner som klarer å finne nye løsninger basert på sine komparative fortrinn, blir vinnere i framtiden.

I følge plan-og bygningsloven skal regional planstrategi gjøre rede for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, samt vurdere langsiktige utviklingsmuligheter. Dette kapitlet oppsummerer hovedtrekk fra de rapportene og utredningene som danner kunnskapsgrunnlaget for planstrategien. Omtale av viktige regionale utviklingstrekk er sammenstilt innenfor tre perspektiv; sosial, økologisk og økonomisk bærekraft.

Sosial bærekraft

Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Menneskerettighetene er det viktigste utgangspunktet for dette. Utdanning, anstendig arbeid, likestilling, kulturelt mangfold og et godt helsetilbud er bare noen av områdene som berøres. Sosiale forhold sier dermed noe om hvordan mennesker har det i et samfunn, om de får oppfylt rettighetene sine og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet de lever i (FN).

Det blir færre nordlendinger og andel eldre øker:

Svak befolkningsvekst, fraflytting og manglende tilflytting, er en hovedutfordring for Nordland. Andelen eldre i befolkningen vil også øke betydelig i årene som kommer. Nordland trenger flere innbyggere, og da spesielt unge. Alderssammensetningen i befolkningen kombinert med synkende fødselstall tilsier at befolkningsvekst må skje gjennom økt tilflytting. Befolkningsutviklingen får konsekvenser for alle samfunnsområder og krever nytenkning og omstilling i kommunal og regional planlegging.

Attraktive lokalsamfunn krever gode kultur-, service- og tjenestetilbud:

Ved valg av bosted er det ikke i dag nok med mulighet for heltidsarbeid og jobb som gir rom for personlig utvikling. Godt samhold, fellesskap og tilgang til relevante tjenester har også betydning for valg av bosted. Det å få være med å prege utviklingen i lokalsamfunnet bidrar til forankring og lokalt engasjement. Nordlands kommuner er attraktive for unge tilflyttere med gode barnehager, skoler, helsetjenester og spennende arbeidsplasser. Tjeneste- og kulturtilbud bidrar til å beholde og tiltrekke arbeidskraft som kan styrke den økonomiske utviklingen. Samtidig må offentlig sektor omstilles i takt med en økende andel eldre slik at alle får dekt sine lovpålagte tilbud. Dette er spesielt utfordrende innenfor helse, transport og digital infrastruktur. Digital infrastruktur er avgjørende for deltakelse i samfunnet, både for innbyggere og arbeidslivet i by og bygd.

Kultur og kulturhistorie bygger identitet: Møteplasser og arenaer for opplevelser og aktivitet skaper levende lokalsamfunn og identitet. Gode bibliotek og museer når mange og gir lik tilgang til kunnskap og informasjon. Ulike kulturuttrykk gir muligheter for profesjonelle kulturopplevelser og aktiv deltakelse. I Nordland finnes det kulturminner og kulturmiljøer av nasjonal og internasjonal verdi som vi er forpliktet til å ta vare på. Kulturminner og -miljøer bidrar til bevaring av viktige verdier. De gir nødvendige forbindelser til felles historie og

identitet og bidrar til å styrke stedenes egenart. Hvert år reduseres antallet kulturminner av både nyere og eldre tid, og nordlandssamfunnet mister bit for bit en viktig kilde til kunnskap og identitet. Det finnes få kommunale planer for kulturminner og -miljø. Dette skaper utfordringer med tanke på en god forvaltning og formidling av historien. Norge er et land som er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Samene som urfolk har ulike språk, kultur og bosetningsområder. Utvikling av samiske språk, kultur og samfunnsliv skaper mangfoldige og inkluderende samfunn.

Nordland påvirkes av globale trender, og urbaniseringen skjer også her:

De seneste årene har veksten i folketall i all hovedsak vært i de mest sentrale kommunene, med byer og større tettsteder. I andre enden av skalaen, med størst tilbakegang, er de minste kommunene langs kysten og på øyene. Befolkningsveksten framover er forventet å skje i og omkring byer og tettsteder. I dag bor vel 60 prosent av nordlendingene i byer eller tettsteder. Dette er en mindre andel enn ellers i landet. Bosettingen er ellers spredt. Dette skaper avstandsutfordringer i forbindelse med arbeidsreiser, tjenesteorganisering og det generelle hverdagslivet til folk. Mange kommuner har utfordringer med å rekruttere arbeidskraft, og sentralisering i arbeidsmarkedet kan forsterke dette. I distriktene er det et problem at boligtilbudet er lite variert, og mange steder er det vansker med å få tak i bolig. Lite aldersvennlige boliger langt unna sentrum kan være utfordrende for det kommunale tjenestetilbudet. Rekruttering av innbyggere/arbeidskraft vil kreve at det i større grad legges til rette for et variert og økonomisk tilgjengelig boligmarked, i tillegg til gode barnehager og skoler.

De fleste har god helse og trives i sitt nærmiljø,

men ulikhetene øker: Fylkeshelseundersøkelsen 2020 viser at de fleste i fylket trives og opplever god livskvalitet. Undersøkelsen viser også at opplevelsen av livskvalitet er sterkt knyttet til individets økonomi. Den samiske befolkningen skårer i gjennomsnitt lavere enn øvrig befolkning i folkehelseundersøkelsen, spesielt innen diskriminering, helse, livsstil, levekår og livskvalitet. Helse og livskvalitet henger sammen med sosioøkonomisk status. Andelen som gjennomfører videregående skole i Nordland er fortsatt lavere enn i Norge, men den er økende. Det er også stadig flere som tar høyere utdanning. Samtidig er en høy andel unge i utenforskap (verken i utdanning, arbeid eller opplæring) og i større grad opplever å ha dårlig økonomi og helseutfordringer.

Økologisk bærekraft

Økologi- og miljødimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs. Menneskenes livsgrunnlag er helt avhengig av naturen. Måten naturen brukes på i dag, har store konsekvenser for både natur og mennesker. Klimagassutslipp varmer opp havet og lufta, ødelegger hele økosystemer og bidrar til at arter utrykkes for godt. Dette skaper sårbarhet for naturkatastrofer, truer levebrød og kan gi grobunn for konflikter i kampen om naturressurser (FN).

Store deler av verdiskapingen er knyttet til arealbruk:

Det er mange interessenter i bruk av naturen. Det er en utfordring i å ta vare på uberørt natur og biologisk mangfold som en verdi i seg selv, versus bruk av naturressursene for å skape verdier. Havbruk, energi-produksjon, landbruk, reindrift, reiseliv og opplevelsesnæringer er eksempler på viktige næringer i Nordland som er avhengige av arealer og naturressurser for verdiskaping. Digital innovasjon, drift av store anlegg i sjø og på land, og automatisering av transportløsninger skaper nye utfordringer for arealbruken. Naturen tilbyr gode rekreasjonsområder, og arealene har stor verdi for friluftsliv og fritidsinteresser for innbyggerne i fylket. Det er spesielt viktig å ta vare på bynære naturområder som et lavterskeltilbud for befolkningen. En god balanse mellom interessene er nødvendig for å ivareta nordlandsnaturen som ressursgrunnlag.

Landbruksarealene og beiteressursene for

reindriftsnæringen er under press: Hvert år omdisponeres flere hundre dekar med landbruksareal til andre formål. Dyrket mark og natur bygges ned rundt byer, gjennom tilrettelegging for hyttelandsbyer, veier, kraftledninger og vannkraft og arealkrevende industri og annen næringsvirksomhet. Dette skjer samtidig som det forventes at jordbruk blir mer etterspurt både som klima-, helse- og matsikkerhetstiltak. God tilgang til matjord og vann gir jordbruket større betydning i fremtiden. For reindrifta er sikker og forutsigbar tilgang til areal en forutsetning for drift. Beiteressursene reduseres ved stadige arealinngrep og et varmere klima.

Natur- og kulturverdier sikres for fremtiden: Nordland har ni nasjonalparker og ett verdensarvområde, og har dermed tatt vare på et rikt omfang av naturtyper og arter. Viktig naturmangfold og unike landskap er dermed sikret. Disse områdene representerer verdifull natur, men skaper også grunnlag for utvikling. En større del av de kjente

kulturminnene, både de automatisk fredete og nyere tids kulturminner, er lokalisert langs kysten. Deler av kystsonen har lite tilgjengelig landareal, noe som igjen gir større press på disse verneverdiene. Få kommunale planer for kulturminner skaper utfordringer med tanke på en god forvaltning og formidling av historien.

Naturressursene er sårbare: Menneskeskapt aktivitet har gjennom flere år bidratt til å skape sår i naturen. Det er behov for restaurering av natur som vil bidra til å sikre et større biologisk mangfold. Et funksjonelt økosystem renser vår luft og vårt vann, og hjelper til med å få klimaet i balanse. Nordlands lange kyst og mange vassdrag er viktige leveområder for mange arter, og er viktige for å begrense konsekvensene av klimaendringene. Det er en klar sammenheng mellom utrydding av arter og arealendringer. Gjennom bedre kunnskap og god arealforvaltning kan mangfoldet og økosystemene tas vare på. Klimaendringer medfører mer ekstrem nedbør, mer ras og flom, og dermed større usikkerhet knyttet til arealenes egnethet til ulike formål. Klimaendringer og forsuring av havet vil endre det biologiske mangfoldet. Dette vil kunne bli utfordrende for det tradisjonelle fisket og akvakultur. Havnivåstigning og økende ekstremvær vil også ha konsekvenser for bosetting, næringsliv og innbyggernes trygghet. Effekter av klimaendringer kan også medføre noen muligheter. Temperaturøkning kombinert med Nordlands gode lysforhold i sommerhalvåret er forventet å gi bedre vekstvilkår. Landets fremtidige matsikkerhet kan styrkes gjennom nordnorsk jordbruk og reindrift. Samtidig er det risiko for at egnede arealer vil bli en større mangelvare og derved sette fremtidig matproduksjon under press.

Overgang til et lavutslippssamfunn: De største utslippene av klimagasser i Nordland kommer fra industrien, inklusive olje- og gassproduksjon. Men også transportsektoren som vegtrafikk, luftfart, skipsfart og andre motorredskaper har store utslipp. Store avstander i Nordland er krevende med hensyn til bærekraftige transportløsninger og infrastruktur. Andelen trafikk til lands og vanns som baseres på elektrisitet er voksende. Fortsatt er det imidlertid et stort behov for utbygging av infrastruktur i hele fylket som gjør bruken av alternative bærekraftige energikilder til reelle alternativ. Byggesektoren står for en stor andel av klimagassutslippene. Selv med nye, mer klimavennlige bygninger, er klimagevinsten størst ved å gjenbruke eksisterende bygninger. Reduserte utslipp fra industri og transport vil være nødvendig, og en del av overgangen til et lavutslippssamfunn.

Økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft handler om økonomisk vekst slik at det kan skapes nye arbeidsplasser. Denne veksten må være bærekraftig, slik at vi ikke ødelegger jordas ressurser. En slik grønn vekst kan skje ved å bruke energi som ikke forurenser og ved at vi finner smartere måter å løse utfordringene våre på (FN). Økonomisk bærekraft skal også sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. I verden i dag er det et økende gap mellom fattige og rike. Fattigdom og ulikhet er en kilde til uro og splittelse i befolkningen og kan gi grobunn til konflikt og politiske opprør. Dette truer en bærekraftig utvikling.

Innovative prosjekter på trappene i flere deler av fylket:

Nordland er et av de mest ressursrike fylkene i Norge og er i stor grad basert på fornybare ressurser som vannkraft og marine ressurser. Dette er grunnlaget for en sterk og konkurransedyktig industri. Samtidig gir dette fylket en unik posisjon i det grønne skiftet. Mange av de metaller og mineraler som produseres i fylket, er viktige bestanddeler for overgangen til lavutslippssamfunnet. Disse komparative fortrinnene kan i større grad utnyttes til økt bearbeiding av råvarer.

Eksportindustrien er viktig: Næringslivet og økonomien i Nordland er i høyeste grad internasjonal og bidrar til landets eksportinntekter. Fisk, energi og naturressurser fra fylket bidrar til verdiskaping både nasjonalt og internasjonalt. Eksportverdien ligger på ca. 30 milliarder kroner, og Nordland har den tredje største eksportverdien per innbygger i landet. Eksportverdien falt i 2020 på grunn av usikkerheter i verdensmarkedet, men prognoser for 2021 tilsier en vekst som følge av internasjonal gjenoppliving av økonomien.

Tverrfaglig satsing på innovasjon:

Det er verdiskapingspotensial i nye grønne verdikjeder som batteri, hydrogen, karbonfangst, bioøkonomi og resirkulering av plast. Nordland har flere fortrinn som gjør det mulig for realisering av denne typen industri. Flere store industribedrifter og partnerskap av bedrifter og klynger, utviklingsmiljø og kunnskapsaktører jobber med industrielle initiativ som kan understøttes og forsterkes. Ved å bygge innovasjonssystemer kan muligheter realiseres. Det betyr å skape felles regional strategi innenfor samfunnsområder relevant for nye bedrifter eller bransjer. Arealbehov, næringsrettede utdanningstilbud, samarbeid mellom industri og forskning, mobilisering av bedrifter og forskningsmiljø til internasjonalt samarbeid, ta i bruk EUs virkemidler

og tilgang på investeringskapital er noen områder som er sentralt for å lykkes med nye forretningsområder.

Mange vil oppleve Nordlands natur og kultur:

Reiselivs- og opplevelsesnæringene er i sterk utvikling i regionen. Nordlands natur og kultur er det mange som vil oppleve. Reiselivs- og opplevelsesbedriftene er også viktige arbeidsplasser i hele fylket og kanskje spesielt i mange små lokalsamfunn. Samtidig gir reiselivsnæringen økt press på natur og kultur. Dette har synliggjort behovet for en helhetlig forvaltning av lokale ressurser som inngår i reiselivsutviklingen. Større lokalt eierskap til bruk av lokale ressurser i de enkelte reiselivsprodukt er nødvendig. Bedre samarbeid mellom bedrifter og med andre næringer, med offentlig sektor, forskningsmiljø og innbyggere vil være med på å skape en attraktiv og bærekraftig reiselivsnæring framover.

Den grønne transformasjonen av næringslivet

er i ferd med å få fotfeste: Fylket har rike energiressurser og industriell infrastruktur. Dette er nødvendige ressurser for å få til et grønt skifte. Omstillingen til karbonnøytralitet og sirkulær økonomi vil i økende grad være en drivkraft for bruk av mer fornybare biologiske produkter og dermed en bioøkonomi. Bioøkonomien handler om å skape merverdi for samfunnet gjennom produksjon, omdannelse og bruk av biologiske naturressurser. Tilgang på fornybare naturressurser i form av energi- og bioressurser styrker også økonomien. Det aller meste av kraften som brukes i Nordland er basert på vannkraft. Fylket er en netto eksportør av fornybar kraft. Lokal produksjon av klimavennlig energi kan gi muligheter for å utvikle nye markeder innen f.eks. bioenergi, sol, jordvarme og fjernvarme. Fylket står i fare for å bli ren råvareleverandør av for eksempel kraft, metaller og fisk. Utvikling av en større del av råvarene i regionen kan være et bidrag i det grønne skiftet. Reduserte utslipp fra industri og transport er del av overgangen til et lavutslippssamfunn. Bedrifter og arbeidsplasser kan styrkes ved å utnytte potensialet i reduserte utslipp og energieffektivisering. Bruk av kortreist kraft til kraftkrevende industri vil redusere behovet for lange kraftledninger, og redusere energitapet i overføringsnett.

I Nordland fylke mangler arbeidslivet kvalifisert arbeidskraft, samtidig som det er stort behov for flere kunnskapsintensive arbeidsplasser:

Frafallet i videregående skole går nedover og stadig flere tar høyere utdanning. I 2019 hadde om lag 3 av 10 universitets-/høgskoleutdanning. Likevel er det fortsatt mangel på kvalifisert arbeidskraft i en stor andel yrker med høgskole-/universitetsutdanning, som praktiske håndverksyrker med fagutdanning og yrker i industrien som krever fagbrev. Det er innenfor helse-og sosialsektoren, bygg og anlegg, eiendom og tjenesteyting samt varehandel at mangelen på kvalifikasjoner er størst. Dette er utfordrende fordi veksten i arbeidsplasser nasjonalt sett skjer i den kunnskapsintensive delen av verdikjedene. Fylkets andel av kunnskapsarbeidsplassene i Norge er for lav.

Arbeidsmarkedet har fortsatt for få kunnskapsintensive arbeidsplasser som ungdommen som tar utdanning kan flytte tilbake til. Mye av veksten i kunnskapsintensive arbeidsplasser kommer i de største byene utenfor fylket, og flere nye kunnskapsintensive arbeidsplasser trengs. Å både bearbeide mer av råvarene i regionen, samtidig som vi forsker og innoverer i produksjon, gir nye muligheter for å skape nye spennende arbeidsplasser.

Mulighetene til verdiskaping er tett koblet både til befolkningsutvikling og den økologiske bærekraften:

Framtiden i Nordland vil kreve et godt samspill mellom sosial, økologisk og økonomisk bærekraftig utvikling. Naturen er et av fylkets fremste fortrinn for verdiskaping. Ved å legge sirkulærøkonomi til grunn kan ressursene utnyttes på en mer bærekraftig måte. Det kan skapes nye verdikjeder uten å forbruke mer av naturen. Økte internasjonale klima-og miljøkrav vil kunne styrke konkurransekräften til norsk og nordnorsk næringsliv. En vesentlig forutsetning for å lykkes er at arbeidet gjøres i et godt samarbeid. Både havbruk, kraftproduksjon og mineralaktivitet bruker areal og utfordrer det biologiske mangfold og landskapet. Samtidig er bevaring av det biologiske mangfoldet viktig for tradisjonelt fiske og hele den marine verdiskapingen. Mye av den verdiskapende aktiviteten har potensiale for konflikt med viktige naturverdier. Forskning, kompetanseutvikling og samhandling kan bidra til en balansert utvikling med løsninger på dilemmaer vi møter i bruk av naturen og kulturen. Tilgang til tilstrekkelig og kvalifisert arbeidskraft er en nødvendig forutsetning for framtidig verdiskaping. Nordlandssamfunnet er avhengig av at flere unge velger å ta høyere utdanning og å bosette seg i fylket. Den kommende befolkningsendringen med høyere andel eldre forsterker dette behovet.

Koronapandemien

Koronapandemien brakte med seg utfordringer, og 2020 var starten på en krevende periode. Pandemi, sosial distansering og tap av næringsgrunnlag for en rekke bedrifter, medførte at den gode veksten i økonomien i fylket ble snudd til nedgang. Halvveis ut i 2021 er usikkerheten fremdeles stor, til tross for at Nordland har vært mindre rammet enn resten av landet. Mange bedrifter, spesielt innenfor reiseliv, serveringsbransjen, service- og tjenesteyting, har vært nødt til å permittere og si opp ansatte. Krisen har rammet de unge og lavtlønnede hardere enn andre. Hardest rammet er unge arbeidstakere uten fagbrev. De som i utgangspunktet var mest sårbare har dermed blitt skjøvet ut av arbeidslivet, og er samtidig de som står bakerst i køen i jobbmarkedet (Indeks Nordland). Koronapandemien har også hatt store konsekvenser for kulturliv, fritid og frivillighet.

Smitteverntiltakene har medført at mange har mistet sitt økonomiske og sosiale grunnlag, og flere blir stående utenfor samfunnet. En undersøkelse gjennomført av Folkehelseinstituttet på slutten av 2020 viste at koronapandemien har ført til at flere sliter med ensomhet og psykiske plager, og det er unge og aleneboende som sliter mest. Den psykiske belastningen har vært størst i de områdene hvor smitteverntiltakene har vært mest omfattende.

I kjølvannet av koronapandemien har samfunnet fått økt digital kompetanse, og pandemien har ikke bremsert det viktige arbeidet mot et mer bærekraftig samfunn. Næringslivet har møtt krisen med historisk høy utviklingsaktivitet. Nordlandsbedriftene har vist seg svært tilpasningsdyktige og har investert store summer for å være med på utviklingen (Indeks Nordland).

Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap påvirker alle kritiske samfunnsfunksjoner. Viktige tema er teknologi og sårbarhet, inkludert informasjons- og cybersikkerhet, klimaendringer og ekstremvær, sikkerhetspolitiske utfordringer, samt pandemi, helse- og transportberedskap.

Fylkeskommunene har en viktig rolle i arbeidet med samfunnssikkerhetsarbeid i å beskytte det regionale folkestyret og fylkeskommunens fagansvar slik at dette også kan ivaretas ved ekstraordinære hendelser f.eks. sikkerhetspolitiske kriser og væpnet konflikt. Fylkeskommunenes beredskapsansvar er også knyttet til ansvaret innenfor de ulike sektorer, primært samferdselssektoren, skolesektoren og tannhelse. Fylkeskommunen har en viktig rolle i å gi strategisk retning, koordinere og mobilisere, også innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. I håndteringen av koronapandemien har fylkeskommunen tatt ledelsen i samordning av transportberedskap i Nord-Norge.

Stortingsmelding nr. 5 (2020-21) Samfunnssikkerhet i en usikker verden omtaler totalforsvaret som sentralt for samfunnssikkerheten. For at totalforsvaret skal fungere er koordinering på tvers av aktører nødvendig. I dag er ansvaret delt mellom mange aktører. Statsforvalterne, kommunene og fylkeskommunen har et viktig ansvar, samt andre sektormyndigheter på sine områder.

Det forventes at risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) vedlikeholdes og inkluderes som en selvstendig faktor i enhver samfunns- og arealplanprosess. Det forventes at det lages en oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene når kommunens samfunnsdel og/eller arealdel revideres. Nordland fylkeskommune ønsker å styrke samarbeidet med kommunene i arbeidet med ROS-analyser.

I Nordområdene er sikkerhet og beredskap viktig. En rekke offentlige aktører bidrar med kompetansemiljø og ressurser i sikkerhets og beredskapsarbeidet. Hovedredningssentralen, Forsvaret, Helse Nord og Nord universitet m.fl. er sentrale aktører i dette viktige arbeidet.

3.

Langsiktige utviklingsmål

Vi som lever våre liv i Nordland, kan sammen skape felles framtid. Ut fra de utfordringer og muligheter som er diskutert i forrige kapittel skal vi jobbe sammen for utvikling innenfor følgende langsiktige utviklingsmål mot 2030:

Mål 1

Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle.

Mål 2

Innovativt og bærekraftig næringsliv og industri som bidrar til grønn omstilling.

Mål 3

Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser.

Mål 4

Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov.

Mål 5

God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren.

Mål 6

Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv.

På de neste sidene drøftes tema og problemstillinger som det skal jobbes med framover for å nå de langsiktige utviklingsmålene for Nordland. Dette konkretiseres i planbehov og konkrete satsinger.

FNs bærekraftsmål utfordrer til å tenke og handle tverrfaglig. For å nå utviklingsmålene må flere hensyn vurderes i sammenheng. De langsiktige utviklingsmålene vil derfor belyse flere av bærekraftsmålene. Samlet sett for de langsiktige utviklingsmålene vil alle bærekraftsmålene bli berørt.

FNs bærekraftsmål:

Mål 1

Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle

Gode lokalsamfunn handler blant annet om trygghet i et godt tjenestetilbud, utdanningsmuligheter, bomiljø og boligstandard, attraktive arbeidsplasser, fritidstilbud, effektive transportløsninger, attraktive møteplasser, arenaer for aktivitet og medvirkning, tilgang til deltagelse i kultur- og organisasjonsliv, sosialt nettverk og stedets omdømme og identitet.

Befolkningsutviklingen i Nordland er ikke tilfredsstillende. For få innbyggere og en aldrende befolkning skaper utfordringer. Samtidig er det forsøkt en rekke ulike prosjekter og satsinger for å motvirke fraflytting, spesielt i distriktene. Det må derfor tenkes nytt i distriktspolitikken og demografiutvalgets analyser, og anbefalinger skal følges opp regionalt. Som en del av dette skal det bygges videre på de positive erfaringene fra tilflytting- og rekrutteringsprosjektet, og jobbe for at det i den nasjonale nordområdepolitikken satses på å øke befolkningen i de nordligste fylkene.

Befolkningsutviklingen og bosettingsmønster vil kreve omstilling og endring i ulike service- og tjenestetilbud i årene som kommer. En økende andel eldre i befolkningen vil utfordre offentlig helsetilbud, både i primær- og spesialisthelsetjenesten. I små kommuner i distriktene er dette spesielt utfordrende. Transport, varehandel og andre servicetilbud blir også påvirket.

Steders attraktivitet bygger i sterkere grad enn før på mangfold i tilbud, utforming og miljø. Steder utvikles best

ut fra egne behov, forutsetninger, ressurser og kultur. Møteplasser og arenaer for opplevelser og aktivitet er vesentlig. En sterk og mangfoldig frivillig sektor betyr mye for trivsel, velferd, demokrati og deltakelse, og for at lokalsamfunnene skal være gode samfunn å bo i. Fysiske omgivelser skaper trivsel. Kvalitet i det som bygges gir bærekraftige svar på komplekse utfordringer. Tilgang til natur- og rekreasjonsområder bidrar også til attraktivitet i lokalsamfunn. Lavterskeltilbud og tilrettelegging av områder for ulike former for fysisk aktivitet for alle bidrar til økt fysisk aktivitet i befolkningen som helhet.

Nordland har ti byer med en regional rolle. Disse har funksjon som leverandør av tjenester også utover egen kommune. Selv om mange av regionsentrene i Nordland er små, representerer de det tettbygde Nordland. Regionsentrene har samme funksjon for sitt omland som større byer har i andre deler av landet. Regionsentrene kan med bedre infrastruktur og samarbeid bidra til å styrke den regionale utviklingen. Sterke regionsentre bidrar til et mangfoldig arbeidsmarked og bredere kulturtilbud.

De fleste i Nordland trives, har god helse og opplever god livskvalitet. Det er imidlertid store sosiale helseforskjeller i fylket, og det er mye som tyder på at de sosiale forskjellene øker. Disse forskjellene kommer til syne i både dødelighet, sykkelighet, barnefattigdom, levevaner og deltakelse. I dag står en for stor del av arbeidsstyrken mellom 18-67 år utenfor arbeid eller utdanning, og det er en spesielt stor ut-

fordring at mange unge voksne er i denne gruppen. Effekter av koronapandemien har resultert i at flere har behov for økonomisk støtte og blir stående utenfor samfunnet. Psykiske plager blant ungdom bidrar til økt utenforskap og det er en sammenheng mellom frafall fra videregående opplæring og utenforskap. Arbeidet med reduksjon av utenforskap sees i sammenheng med nullvisjon mot selvmord. Den samiske befolkningen har i snitt dårligere helse, livsstil, levekår og livskvalitet enn resten av befolkningen. De er også oftere utsatt for diskriminering. Kunnskap om den samiske befolkningens utfordringer gir muligheter for å kunne igangsette tiltak, og at folkehelse fra et urfolksperspektiv vektlegges.

Kulturhovedstadsprosjektet Bodø 2024 rommer muligheter som kan brukes til både å løfte kultur som virkemiddel i samfunnsutviklingen og økt verdiskaping i hele fylket. Prosjekter basert på idéer fra hele fylket vil også bidra til bedre samarbeid mellom aktører på tvers av kommunegrensene. Prosjektet vil sette Bodø og Nordland på det europeiske kartet og bidra til et bedre grunnlag for flere kulturarbeidere og et styrket reiseliv.

Kulturens tilstedeværelse er tungtveiende når man skal avveie fremtidig bosted, både på kort og lang sikt. Tilgang på sosiale møteplasser, eller kulturklynger der kulturmiljøene er lokalisert, har betydning for å forhindre hjerneflukt og for å tiltrekke seg arbeidere til kulturnæringsarbeidsplasser. Muligheter for kulturopplevelser og aktiv deltakelse i kulturlivet skaper gode steder å bo. Å skape kunst- og kulturarbeidsplasser hvor nordlandstalentene kan bo og virke fra Nordland, vil også være et verktøy for å bygge en god infrastruktur for hele kulturnæringsfeltet, og vil igjen gi mulighet til innovasjon.

Formidling av kulturminner og historie gjennom tilrettelegging, museer og andre formidlingstiltak, bidrar til attraktive lokalsamfunn. Historielag, kystlag og andre frivillige organisasjoner gjør en betydelig jobb for stedenes attraktivitet. Museenes rolle i å utvikle attraktive lokalsamfunn skal strykes gjennom et nærmere og mer forpliktende samarbeid mellom Nordland fylkeskommune og museene.

Kulturminner og -miljøer styrker stedenes historie, egenart og befolkningens identitet. Fylkeskommunene er regional kulturminnemyndighet. Kunnskapsbasert forvaltning og bruk av kulturminner bidrar til bevaring av viktige verdier og gir nødvendige forbindelser til felles historie og identitet. Kulturminner er en ressurs for byer og bygder, og kan bidra til å utvikle stedstilørighet og identitet.

Kommunene er viktige samfunnsaktører for å realisere muligheter i fylket. Dette kommer spesielt til uttrykk i skole-, helse- og omsorgssektoren, men også gjennom

tilrettelegging for kulturaktiviteter, næringsaktivitet og samarbeid med frivillig sektor. For å kunne utvikle bedrifter i distriktene er det nødvendig med gode offentlige tjenestetilbud. Kommunene har ulike ståsteder og utfordringer.

Kommuneplanenes samfunnsdel er et velegnet verktøy for kommunene for å få til mer strategisk styring av utviklingen. Kommuneplanenes samfunnsdel i kommunene er godt egnet til diskusjon av strategier og tiltak for en bærekraftig utvikling i kommunene. Bruk av kunnskap i lokalsamfunnet gjennom medvirkning fra kommunens innbyggere, interesseorganisasjoner, næringsliv, grunneiere og andre, gir god forankring og bidrar til attraktive samfunn. Samarbeid mellom kommuner er nødvendig på tema og problemstillinger som går på tvers av kommunegrensene, men også av hensyn til kommunenes kapasitet og kompetanse.

Diskusjonen om hvordan målet kan nås om attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud viser behov for en regional plan som samler en rekke ulike problemstillinger. Det skal derfor lages en regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn. Denne skal videreutvikle politikken innenfor mange ulike tema; distriktpolitikk, by- og regionsenterpolitikk, stedsutvikling, tilflytting og rekruttering, kultur, kulturminner, folkehelse og utenforskap.

Regionale planbehov:

- Regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn.
- Strategi mot ungt utenforskap i Nordland.
- Revidert Kulturstrategi for Nordland.
- Strategi for museumsfeltet.

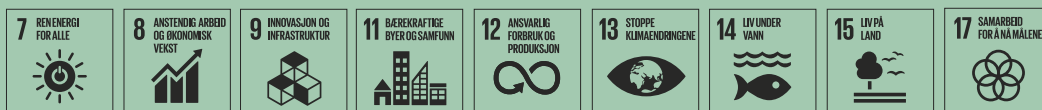
Konkrete satsinger for valgperioden:

- Styrke plan- og utviklingskapasiteten i kommuner med særskilte behov; i kommuner med store utbygginger, omstillingskommuner eller kommuner med lite utviklingskapasitet.
- Stimulere til mer interkommunalt samarbeid og interkommunale planer.
- Utvikle plan- og klimanettverkene.
- Utvikle gode og inkluderende møteplasser, nettverk og samarbeid for å styrke tilhørigheten mellom mennesker og steder.
- Bruke Bodø – ECoC 2024 og VM i alpint 2027 som motor for samfunnsutviklingen i fylket.
- Videreutvikle regionveksttalenene.
- Forny distriktpolitikken som oppfølging av Demografiutvalget og Distriktnæringsutvalget.

Mål 2

Innovativt og bærekraftig næringsliv og industri som bidrar til grønn omstilling

Det grønne skiftet skaper nye muligheter for utvikling. Fylkets viktigste næringer, prosessindustri, sjømat og opplevelsesbasert reiseliv, er alle næringer med utgangspunkt i naturens ressurser. Disse, sammen med kulturlivet og kunnskapsrike mennesker, skaper verdier i fylket. Bedrifter i fylket kan bidra til å levere på verdens klimamål. Samtidig har mange bedrifter, innbyggere og offentlig forvaltning store utfordringer i omstilling til et karbonnøytralt samfunn. Økt klimarisiko angår de fleste, og klimatilpasning og grønn omstilling er viktig både for næringsliv, innbyggere og kommuner.

En viktig strategi framover er å utvikle, fornye og innovere på næringsområder hvor regionen har fortrinn. Grønn omstilling og samarbeid er tittelen på planstrategien, noe som treffer rett i kjernen i hvordan næringspolitikken skal utvikles framover. Ved å koble naturgitte fortrinn med forskning, kompetanse og kapital, vil næringslivet i større grad gå fra å være råvareprodusenter til å utvikle nye kunnskapsbaserte arbeidsplasser basert på råvarene.

Utvikling av innovasjonssystemer er nødvendig for å lykkes med næringsutvikling. Med det menes alle de områder som må virke sammen for å bygge opp en bransje eller nytt forretningsområde. Eksempelvis må en ny batterifabrikk eller en ny algenæring ha tilgang på kvalifisert arbeidskraft og utdanningstilbud, forskning og innovasjonsinfrastruktur, arealer, kapital, transport, boliger med videre. Dette krever

samarbeid mellom mange samfunnsaktører – både offentlige og private. Gjennom å samarbeide på nye måter kan bedrifter og bransjer gå igjennom det grønne skiftet. Nordland fylkeskommune vil prioritere marine næringer, kraftforedlende industri, reiseliv og opplevelser og leverandører til disse. Kunnskapsintensive tjenester er spesielt viktig i disse verdikjedene.

For å konkretisere det grønne skiftet skal det satses på å utvikle en sirkulær økonomi med stor grad av ressurs-effektivisering, gjenvinning og utvikling. Økte internasjonale klima- og miljøkrav vil kunne styrke konkurransekraften til næringslivet. Samarbeid om et nytt veikart for det grønne skiftet bør etableres. Implementering av prinsippene fra EUs Green Deal i alle deler av næringslivet og i hele verdikjeder, vil kreve forskning, innovasjon, kompetanseutvikling og skatte- og avgiftspolitik. Offentlige og private aktører i Nordland har en mulighet til å gå sammen om en lederrolle i dette arbeidet.

Gründere og bedriftsledere med investeringslyst og skapertrang er viktig for utvikling i næringslivet. Inkubatorer, næringshager og andre type innovasjonsmiljø utgjør innovasjonsinfrastruktur for nye bedrifter og bedrifter i vekst. Satsing på gründere og industrielle bedriftsetableringer må styrkes gjennom helhetlig satsing på å bygge innovasjonssystemer og virkemidler innenfor regionens prioriterte satsinger.

Et viktig fellestrekk for næringslivet i fylket er at det tar i bruk arealer og naturressurser. Tilgang på næringsareal er nødvendig for å lykkes med etablering av nye grønne arbeidsplasser. Flere av næringene har interesser i de samme arealene. Det skal nå startes opp et arbeid med å lage en ny regional plan for arealforvaltning, hvor blant annet næringslivets arealbehov skal behandles.

Regionale planbehov:

- Regional plan for arealforvaltning.
- Revidert innovasjonsstrategi for Nordland.
- Strategi for marin verdiskaping.
- Strategi for reiseliv og opplevelsesnæringen.
- Bredbåndstrategi.
- Strategi for internasjonalisering.

Næringspolitikken skal videre konkretiseres i flere ulike strategier. Innovasjonsstrategien er en viktig samordnende strategi som skal revideres. Her skal også satsing på entreprenørskap og forskning inngå. I tillegg vil regional plan for arealforvaltning bli en viktig plan for å avklare arealbehov og arealforvaltning.

Konkrete satsinger for valgperioden:

- Regionale virkemidler til kompetanse, FoU og næringsutviklingsprosjekter.
- Utvikle sirkulær økonomi i produksjon og forvaltning i offentlig og privat virksomhet.
- Stimulere til grønn omstilling i privat og offentlig virksomhet – utvikle et veikart for det grønne skiftet.
- Videreutvikle sjømatnæringene som vekstimpuls for kystsamfunnene.
- Utvikle bærekraftige reiselivs- og kulturbaserte opplevelser. Implementere satsing på besøksforvaltning i kommunene og på destinasjonene.
- Videreutvikle verdikjedene innenfor fornybar energi, prosess- og mineralindustri, sjømat og reiseliv – samt leverandørene til disse næringene.
- Styrke landbruket i Nordland slik at produksjonen blir mer klimavennlig og styrker bosettingen.
- Grønn omstilling gjennom innkjøp.
- Støtte opp om store strategiske prosjekter.

Mål 3

Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser

Nordland fylke har et rikt naturgrunnlag. Hvordan ressursene utvikles og brukes har stor betydning for livsgrunnlaget. Kunnskapsgrunnlaget til planstrategien viste at den økologiske bærekraften er det mest sårbare området. Dette er knyttet til avhengighet av naturen for å leve og skape verdier, samtidig som naturen er sårbar for menneskelig påvirkning og klima- og miljøendringer. Hvordan naturen brukes betyr mye for hverdag og helse, steders attraktivitet, næringsutvikling og for å ivareta hensynet til klima, miljø og natur.

En offensiv satsing på klima og miljø er derfor av stor betydning for utviklingen i fylket. I regional plan for klima og miljø er visjonen «Sammen for et klimatilpasset lavutslippssamfunn i Nordland i 2050». Planen legger opp til en satsing på utvikling av kompetanse og kommunikasjon om klima, reduksjon og opptak av klimagassutslipp, klimatilpasning og grønn omstilling / sirkulær økonomi. Arbeid med klimatilpasning er viktig for sikkerhet og forutsigbarhet for innbyggere og næringsliv. Satsingen på klima og miljø er tverrfaglig og berører dermed også de andre målområdene i planstrategien.

Vann betyr mye for næringsutviklingen i landsdelen, enten det er snakk om fiskeri, landbruk, oppdrett, vannkraft eller industri. Vann er også sentralt for friluftsliv, turisme, stedstilhørighet og bolyst. Vannforvaltning er en regional utviklingsoppgave, og har som hovedmål å skape et godt vannmiljø i hele Nordland. Miljømålene i vannforvaltningen

er god økologisk og kjemisk tilstand. For å lykkes med vannforvaltning må det til tverrfaglig samarbeid mellom ulike sektorinteresser og forvaltningsnivå, og det krever også samarbeid mellom næring, forskning og forvaltning.

Nordland fylke har rike energiressurser. Lokal produksjon av klimavennlig energi kan gi muligheter for å utvikle nye markeder innen for eksempel bioenergi, sol, jordvarme og fjernvarme. Nye produksjons- og overføringsanlegg krever areal og ofte en omdisponering av landbruksareal. Vurdering av alternativer er derfor nødvendig for at viktige arealer for biologisk mangfold, matproduksjon og reindrift ikke skal gå tapt. Bruken av elektrisk kraft og andre fornybare energibærere vil i fremtiden være stigende og bidra til å redusere utslipp av klimagasser. Videre utbygging av større kraftanlegg i Nordland vil de fleste steder komme i konflikt med viktige naturverdier. Økt ny produksjon bør derfor skje ved utvikling av produksjon basert på alternative kilder, og oppgradering av eksisterende anlegg, med tanke på effektivisering og økt produksjon.

Arealbruk, arealpolitikk og arealforvaltning er sentralt for å utvikle fylket framover. Innenfor arealforvaltningen må mange hensyn veies opp mot hverandre. Flere næringer har ulike interessenter i samme arealer. Transport- og infrastruktur, steds- og boligpolitikk, biologisk mangfold, sikring av viktige naturverdier, tilgang på energi og bevaring av kulturminner er noen hensyn. Samtidig skal en grønn omstilling kutte klimagassutslipp, som kan kreve økt

arealbruk. Arealpolitikk og arealforvaltning er tverr-sektoriell og angår flere forvaltningsnivå. Arealregnskap er et grunnleggende verktøy for å synliggjøre behov for å ta i bruk nye areal. God arealforvaltning kan bidra til å minimere konfliktnivå og skape forutsigbare rammebetingelser. Sameksistensen er avhengig av godt kunnskapsgrunnlag og gode og forutsigbare utviklingsrammer.

Kommuneplanens arealdel er et verktøy for å ivareta verdier i naturen og det biologiske mangfoldet. Sikring av økosystem og biologisk mangfold forutsetter at arealforvaltningen bygger på bred kunnskap og gode analyseverktøy, slik at konsekvenser av arealdisponering synliggjøres. God forvaltning av naturmangfoldet samtidig som man ivaretar klimatilpassingen, er utfordrende. Sikring av det biologiske mangfoldet betinger et godt samarbeid på tvers av regioner, grenser og geografiske områder. Kunnskapsutvikling om verdiene i Nordlands natur og veiledning av kommunene er nødvendig for å styrke kommunenes kapasitet og kompetanse innenfor biologisk mangfold.

God by- og stedsplanlegging legger vekt på å fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder. Fortetting og transformasjon bør prøves før nye utbyggingsområder blir tatt i bruk. Et utbyggingsmønster som er klima-

og miljøvennlig reduserer transportbehov og klimagassutslipp, samtidig som verdifulle arealer bevares. En samordnet transport- og arealplanlegging bidrar til reduserte reisebehov, arealbruk og klimagassutslipp.

Muligheten for å ta eksisterende bygningsmasser i bruk til ny virksomhet fremfor å rive er et viktig bidrag til lavere miljøbelastninger og i samsvar med prinsipper for sirkulær økonomi. Gjenbruk og transformasjon av kulturminner (bygg) er derfor et bidrag til å møte klimautfordringen, samtidig som kulturminner og -miljøer bevares.

Nordland fylkeskommune har et veiledningsansvar knyttet til kommunal planlegging. I mange kommuner er det et stort behov for revisjon av planverket, og veiledning fra fylkeskommunen er etterspurt. Oppdaterte planer skaper større forutsigbarhet og bidrar til en raskere og mer effektiv saksbehandling. Interkommunale planer og samarbeid er relevante verktøy for å styrke den kommunale planleggingen og fylkeskommunen vil stimulere til mer interkommunalt planarbeid. For å utvikle naturressursene i fylket på en bærekraftig måte skal det igangsettes et arbeid med regional plan for arealforvaltning. I løpet av 2021 skal regional plan for klima og miljø, vannforvaltning og vannkraft behandles av fylkestinget.

Regionale planbehov:

- Regional plan for arealforvaltning
- Regional plan for klima og miljø
- Regional plan for vannforvaltning
- Regional plan for vannkraft

Konkrete satsinger for valgperioden:

- Satsing på reduksjon av marin plastforsøpling
- Bedre kunnskap om biologisk mangfold
- Utvikle en mer kunnskapsbasert arealforvaltning i fylkeskommunen og kommunene
- Bidra til at kommunene bruker kommuneplanene som verktøy for å skape en bærekraftig areal- og samfunnsutvikling
- Øke andelen kommuner, bedrifter og organisasjoner som er klima- eller miljøsertifisert
- Styrke reindriftens rammer innenfor forutsigbare og gode medvirkningsprosesser i arealplansaker

Mål 4

Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov

Nordland er et langstrakt fylke med store avstander, spredt bosetting og næringsliv, samt krevende topografi og klimatiske forhold. Veg, ferje, hurtigbåt, buss, havner, tog og fly er transportsystemer med stor betydning. Næringsliv, offentlige virksomheter, innbyggere, arbeidspendlere og samfunnslivet for øvrig – i by og bygd – trenger sikre, pålitelige, effektive og klimavennlige transportsystemer som binder dem effektivt sammen. Transportløsningene skal være universelt utformet og tilgjengelig for alle brukergrupper gjennom hele reisekjeden.

Næringslivet i Nordland er eksportrettet, har avstandsulempet og høye transportkostnader. Et velfungerende og godt utbygd transport- og logistikksystem betyr mye for næringslivets konkurransevne. Klimavennlige og velfungerende transportløsninger styrker mulighetene for økt verdiskaping og produktivitet.

God og bærekraftig mobilitet gir mennesker en enklere hverdag og frihet til å bosette seg der man ønsker, med tilgang til varer og tjenester, mulighet til å ta utdanning, skaffe seg jobb og delta i fritidsaktiviteter.

Effektive, tilgjengelige og bærekraftige transportløsninger er forutsetninger for gode og bærekraftige bymiljø og tettsteder. I mange byer og tettsteder er det potensial for økte kollektivreiser som buss, gående, sykkel, små elektriske kjøretøy, samt økt bruk av lav- og nullutslippskjøretøy for person- og varetransport.

Jernbanen er også et viktig transporttilbud i Nordland. I en samordnet areal- og transportplanlegging er tiltak og virkemidler for reduserte utslipp og klimatilpasning sentralt.

Kommunal infrastruktur som vann, kloakk, transportsystem og havner, er viktig for innbyggere og næringsliv. I flere kommuner er det store investeringsbehov i den kommunale infrastrukturen. Tilgang på rent vann er en samfunnskritisk oppgave for kommunene, og mange kommuner har store etterslep og oppgraderingsbehov.

Kraftproduksjonen og tilhørende infrastruktur med nett og uttakspunkter er en forutsetning for å kunne realisere nødvendige elektrifiseringsprosjekter innen transport og produksjon, og for etablering av ny kraftintensiv industri som for eksempel batterifabrikker, datasentre og produksjon av hydrogen.

Deltagelse i samfunnet krever bruk av digital teknologi og tilgang til bredbånd. Digital infrastruktur og utvikling av digitale fellesløsninger mellom regionsentre og omlandskommuner er nødvendig for å få til bedre tjenesteproduksjon, legge til rette for distribuert utdanningstilbud og utvikle næringslivet. Å styrke den digitale infrastrukturen i Nordland trengs. Et steg i arbeidet er å få konkret kunnskap om dekningsgraden i fylket.

For å utvikle infrastrukturen i fylket skal regional transportplan revideres, og det skal utarbeides en ny bredbåndstrategi. Regional plan for arealplanlegging vil også være relevant for utvikling av infrastrukturen i fylket.

Regionale planbehov:

- Revidering av regional plan for transport.
- Regional plan for arealforvaltning.
- Breddbåndstrategi.

Konkrete satsinger for valgperioden:

- Regionale midler til kommunal infrastruktur.
- Tilpasse transportsektoren til et lavutslippssamfunn.
- Tilrettelegge for miljøvennlige og trygge transportsystemer.
- Økt satsing på kollektivtransport, sykkel og gange i byer og tettsteder.

Mål 5

God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren

Nordlands viktigste ressurs er menneskene som bor her. Det er kunnskap, kreativitet og skapertrang som gjør oss i stand til å løse morgendagens utfordringer. Nærings- og arbeidslivet trenger kompetent arbeidskraft. Nordland er ungdommens fylke – de representerer framtiden.

Gjennom utdanningen møter barn og ungdom ulike ansvarlige myndigheter. Kommunene, fylkeskommunen, staten og private skoleeiere er sammen ansvarlig for en helhetlig utdanningspolitikk. Gode overganger mellom utdanningsnivåene og tilbud tilpasset behovene i arbeidslivet, er ledd i en helhetlig utdanningspolitikk. Det er også kvaliteten på opplæringen i de enkelte skoler og lærebedrifter. For å skape gode skoletilbud trengs god samhandling mellom alle ledd som har ansvar for kvalitet i opplæringen. God samhandling kjennetegnes ved at løsninger og beslutninger framkommer som et resultat av at oppgaver løses i fellesskap. I Nordland trengs bedre samarbeid på tvers av forvaltningsnivå for å få en mer helhetlig utdannings- og kompetansepolitikk.

Videregående opplæring er del av en helhetlig utdanningspolitikk. I Nordland er det et variert og tilpasset skoletilbud i hele fylket for alle elever og studenter. Det betyr en regionalisert og tilpasset tilbudsstruktur i videregående skole. Elevene skal ha gode valgmuligheter og det skal være samsvar mellom tilbud og elevtallsgrunnlag i de ulike regionene. De neste årene blir det færre ungdommer i Nordland.

Nordlandsmodellen er en strategisk satsing for utvikling av videregående skole. Målet er full gjennomføring. Ny yrkesfaglig struktur, fagfornyelse, digitalisering innenfor mange fag og yrker og nytt skoleadministrativt system er viktige utviklingsoppgaver. For å nå målene og utvikle skolenes samlede kunnskap om læring, undervisning og samarbeid, jobber skoleeier strategisk med å tilrettelegge for skolebasert kompetanseutvikling. Satsingen utvikles i tett samarbeid med universitetene og øvrige samarbeidspartnere.

Kompetanse er en av de viktigste innsatsfaktorene for å sikre et robust og attraktivt arbeidsmarked, og livslang læring blir derfor viktig for både å rekruttere og beholde arbeidskraft. Regjeringen har gjennom sin kompetansereform mål om at ingen skal gå ut på dato som følge av manglende kompetanse, og at arbeidslivet skal få tilgang til den kompetansen det har behov for.

Økt andel elever i videregående opplæring som tar studieforberevende er nødvendig for å sikre tilstrekkelig rekruttering til høyere utdanning. Når utdanningsnivået i befolkningen øker, øker også innovasjonsgraden. Fylket har per i dag lav forskningsbasert kompetanse i form av arbeidstakere med høyere utdanning, og forskningskompetanse i offentlig sektor og privat næringsliv.

Brønnøysund videregående skole
Foto: Nordland fylkeskommune

Flere fleksible, modulerte og nettbaserte utdannings-tilbud innen høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning, kan åpne muligheter for at flere kan ta etter- og videreutdanning i hele fylket. Fagskoletilbudene skal utvikles, da fagskoleutdanning er et relevant kompetansetilbud for arbeidslivet.

I Norge er det fem ulike samiske språk. Alle de samiske språkene er i internasjonal sammenheng karakterisert som truede, alvorlig truede eller nesten utdødde språk, og samiskopplæringen er en forutsetning for å revitalisere

og utvikle språkene. De samiske språkene er også kulturbærere og bidrar til språklig mangfold i samfunnet. Utvikling og revitalisering av de samiske språkene forutsetter at alle samiske barn og unge får oppfylt sin rett til undervisning på samisk, og at det utvikles gode læremidler.

For å følge opp behovet for en mer helhetlig utdannings- og kompetansepolitikk skal det lages en regional plan for utdanning- og kompetansepolitikk. Her vil fylkeskommunen invitere til et bredt samarbeid om å videreutvikle helhet og samarbeid i utdanning- og kompetansepolitikken i Nordland.

Regionale planbehov:

- Regional plan for utdanning og kompetanse.
- Regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn.
- Revidert innovasjonsstrategi for Nordland.
- Strategi for internasjonalisering.

Konkrete satsinger for valgperioden:

- Læreplassgarantien.
- Nordlandsmodellen – strategi for økt gjennomføring av videregående opplæring.
- Ny organisering av elev- og lærlingetjenesten i de videregående skolene.
- Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring.
- Utvikle tilbudet av etter- og videreutdanning og livslang læring i samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner i fylket.
- Sikre gode overganger mellom grunnskole og videregående opplæring.
- Sikre at samiske barn får undervisning på sitt respektive samiske språk.
- Helsefremmende skoler.
- Kompetansepiloter

Mål 6

Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv

Nordland har innovative bedrifter og kompetansearbeidsplasser, men de må forsterkes og gis muligheter. Et mulighetsområde for Nordland og Norge er å bygge videre på fylkets fortrinn i nordområdepolitikken Nordområdemeldingen (Stortingsmelding nr. 9 (2020–2021)). Mennesker, muligheter og norske interesser i nord, sier at norske interesser i Arktis må hevdes gjennom et sterkt livskraftig og kompetent Nord-Norge. Økt samarbeid mellom næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner er sentrale satsingsområder. Styrking av eksisterende og etablering av nye offentlige og private kompetansearbeidsplasser er viktig for å styrke Nordlands posisjon i nordområdene.

Fylket trenger flere innbyggere med høyere utdanning. Utdanningsnivået er fortsatt lavt, selv om utviklingen har vært positiv de siste årene. Det er spesielt personer med master- eller doktorgrad som det trengs flere av. Relevante utdanningstilbud og forskningsaktivitet er en strategi for å få til dette, men det må også være relevante kompetansearbeidsplasser for de som tar høyere utdanning.

Kulturinstitusjoner er viktige for lokalsamfunnene, lokal verdiskaping og viktige kompetansearbeidsplasser. Nasjonale og desentraliserte kulturoppdrag gir viktig verdiskaping i Nordland. Kulturinstitusjonene bidrar til identitetsskaping og tilhørighet, og gir viktige bidrag til den lokale økonomien og bosetningen. Kulturinstitusjonene bidrar også til selvforsterkende fagmiljøer. Det er behov for flere kulturinstitusjoner i fylket, slik som avdeling

for Nordnorsk Kunstmuseum i Bodø, Skrei i Vågan og The Whale i Andøy.

Ulike steders offentlige og private virksomheter utgjør sentre for videre utvikling og kan være en måte å bygge kompetansearbeidsplasser. Gode utgangspunkt for nye arbeidsplasser og innovative bedrifter er for eksempel Bodøs aktører innenfor sikkerhet og beredskap, flyfag, Andøya Space Center og forsvarets aktivitet og infrastruktur på Andøya, og etableringen av batterifabrikk på Mo industripark i Rana kommune. Helsesektoren i fylket er også store virksomheter med mange kompetansearbeidsplasser av stor regional betydning.

Nordland fylke har en desentralisert utdanningsstruktur med 16 videregående skoler, med 28 skolesteder. Det er universitetscampus i Narvik, Bodø og Mo i Rana. Disse har også desentraliserte tilbud på andre steder i fylket. Denne utdanningsstrukturen er det viktig å bygge videre på. Kandidatundersøkelser viser at omtrent 60 prosent av studentene ved et universitet blir i regionen de studerte. Sterke universitet med regionale attraktive studietilbud og attraktive universitetsbyer kan bidra til fylkets videre utvikling. Nordland fylkeskommune vil fortsette arbeidet med å balansere andelen unge som søker yrkesfaglig og studieforberedende videregående opplæring, ved å samarbeide med universitetene samt synliggjøre de mulighetene som ligger i høyere utdanning. Nordland fylkeskommune vil også jobbe for at det fortsatt skal leveres gode utdannings-tilbud på Helgeland.

Forsknings- og innovasjonsaktivitet er drivkraft for utvikling og vekst i både offentlige og private virksomheter. Fylket har for få forskerårsverk og for lite forskningsaktivitet i både offentlige og private virksomheter. Universitetene og forskningsinstitusjonene i fylket kan ta en sterkere regional rolle i sitt arbeid og prioriteringer. Forskningsmiljøene i Nordland kan ta en nasjonal posisjon på kunnskap om samfunns- og næringsutvikling i nord. Satsing på utvikling av fremragende forskningsmiljø på utvalgte områder og etablering av et samfunnsvitenskapelig forskningssenter er regionalt prioriterte satsinger.

Næringslivet i fylket trenger tilgang på teknologisk kompetanse gjennom arbeidskraft og forskningsaktivitet. I Nordland er det få og små teknologiske utdanningstilbud, forskningsmiljø og forskningsinfrastruktur. UiT tilbyr ingeniørutdanning og forskning i Narvik, Bodø og Mo. SINTEF er også etablert i Bodø, Narvik og Mo. Likevel er det fortsatt stort behov for forsterket satsing på teknologisk

utdanning, forskning og forskningsinfrastruktur slik som forskningslaber og katapulter.

Mye forsknings- og innovasjonsaktivitet kan finansieres gjennom regionale, nasjonale og internasjonale offentlige virkemidler. Offentlige FoU-virkemidler er viktig risikoavlastning for virksomheter som vil satse på forskning. Spesielt EUs programmer for forskning og innovasjon er relevante for næringslivet. Tilgang til internasjonale forskningsmiljø, bedriftspartnere og finansielle ressurser kan bidra til å styrke næringslivet i regionen. Regionalt samarbeid mellom ulike virkemiddelaktører, innovasjonsselskap, gründertilbud mv. skal bidra til å mobilisere flere bedrifter og offentlige virksomheter til forskning og innovasjon.

Revidering av innovasjonsstrategien vil bli en viktig strategiprosess for å nå målet om kompetansesarbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø, som er sterke utviklingsaktører. I denne strategien skal forskning-, gründer og innovasjonspolitikken ses i sammenheng.

Regionale planbehov:

- Revidert innovasjonsstrategi for Nordland.
- Regional plan for utdanning og kompetanse.
- Regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn.
- Strategi for internasjonalisering.

Konkrete satsinger for valgperioden:

- Regionalt forskningsfond for Nord-Norge.
- Utløse regionale midler for FoU og kompetansetiltak.
- InVest i Nordland og InVest i Rana.
- Kompetansestrategi for Nordland 2020–2024.

4.

Mer effektivitet og helhetlig plansystem

Fylkestinget har i sak 87/2019 bedt om et mer effektivt og helhetlig plansystem. Fylkestinget ønsker et plansystem som virker som grunnlag for samordning og prioritering, og ambisjonen er færre og mer samordnende regionale planer.

Plan- og bygningsloven og kommuneloven lager rammene for fylkeskommunens plansystem. Med plansystem menes hvilke styrende dokumenter fylkeskommunen har og hva som er sammenhengen mellom dem. I dette plansystemet inngår:

1. Den regionale planstrategien.
2. De regionale planene som lages i henhold til plan- og bygningsloven.
3. Budsjett og økonomiplaner i henhold til kommuneloven.
4. De strategier og virksomhetsplaner som lages for arbeidet i den enkelte avdeling.

Framover skal det lages et fåtall tverrfaglige regionale planer, med fokus på områder hvor samordning med andre aktører er viktig for måloppnåelse. Regionale planer skal ha handlingsprogram som skal vurderes rullert årlig. Det skal rapporteres på handlingsprogrammene hvert år. For å få til et mer effektivt og helhetlig plansystem må strategiene fylkeskommunen utvikler for samfunns- og næringsutvikling ses tett i sammenheng med regionale planer og deres handlingsprogram. Fylkeskommunale strategier som handler om utvikling i Nordland, skal vedtas som del av et handlingsprogram og dermed følges opp til fylkestinget gjennom rapportering på regionale planer. For at plansystemet skal bli effektivt og helhetlig er sammenhengen med økonomiplan og budsjett viktig. Handlingsprogram må være konkrete og budsjettbehov må være avklares i årlig budsjettprosess.

Foto: Jon Anders Dalan , Unsplash

Havmannen, Mo i Rana
Foto: Nordland fylkeskommune

5.

Oppfølging og partnerskap

Nordland fylkeskommune har etter regionreformen fått en tydeligere rolle som samfunnsutvikler. Fylkeskommunen skal gi strategisk retning i samfunnsutviklingen, samt mobilisere og koordinere arbeidet i regionen. Det handler om å skape et ønsket samfunn gjennom å rette summen av innsats mot felles ambisjoner for fylket. Rollen som samfunnsutvikler må løses i samarbeid med aktører i nordlandssamfunnet. Det er flere sektormyndigheter og forvaltningsnivå som må samarbeide for at ambisjonene som legges for utviklingen i Nordland skal realiseres. Samtidig er fylkeskommunens egne virkemidler helt sentrale i en strategisk utvikling av samfunnet. For eksempel brukes sektormyndigheten innenfor transport og infrastruktur til å bidra i det grønne skiftet. Utdanning, tannhelse og kultur er eksempler på viktige sektorer for å skape sosial bærekraft.

Et av de viktigste verktøyene fylkeskommunen har i verktøykassen er samarbeid. God samfunnsutvikling skjer i dialog og med samproduksjon. Gjennom samarbeidsprosesser skapes enighet om prioriterte satsinger og bruk av ressurser. Samarbeid om å oppnå omforente mål er avhengig av at alle parter bidrar. Dette er grunnlaget for at bærekraftsmål nummer 17 er et gjennomgående tema.

Utarbeiding av regionvekstavgtaler med regionrådene i fylket er et av virkemidlene for utvikling det sittende

fylkesrådet vil bruke. Formålet med regionvekstavgtalene er en styrket strategisk dialog om viktige områder for samfunnsutviklingen i de enkelte delregioner i fylket, og hvor utvikling i senterkommuner og omlandskommuner ses i sammenheng. Regionvekstavgtalene skal bidra til å styrke og fremme regionene som drivkraft i utviklingen av Nordland og nordområdene. I avgtalene er det blant annet oppmerksomhet på et styrket samarbeid mellom sentrum og omland, og tiltak som utvikler kompetanse og næringsliv, og som bygger velferd og attraktive samfunn. Samtidig skal klimagassutslippene reduseres. Regionvekstavgtalene er av de viktigste strategiske samarbeidsavgtalene til fylkesrådet i denne valgperioden.

Kompetanseforum Nordland og Folkehelsealliansen Nordland er brede partnerskap for å jobbe med de langsiktige utviklingsmålene i planstrategien. Fylkeskommunen har også flere andre forum, nettverk og faglige møteplasser som er viktige i oppfølgingen av planstrategien.

Fylkesrådet vil i tillegg opprette et dialogforum for oppfølging av planstrategien. Her skal næringsliv, offentlig forvaltning, organisasjoner og universitets- og forskningssmiljø inviteres til å delta. Å dele og utvikle kunnskap, informasjon, samt skape grunnlag for felles satsinger og prioritering, er en viktig oppgave i oppfølgingen av strategien.

Foto: BYRAA

Foto: BYRAA

6.

Planbehov i valgperioden

Regional planstrategi skal avklare hvilke regionale planer som skal utarbeides, forlenges og avvikles i inneværende valgperiode. I de foregående kapitlene er grunnlaget for vurdering av planbehov gjort. I tabellen nedenfor summeres det opp hvilke nye planer og strategier som skal utarbeides, og hvilke som vil bli terminert.

De regionale planene utarbeides for tematiske områder hvor det er et behov for samordnet innsats med aktører i nordlandssamfunnet. De regionale planene har også til hensikt å samordne politikkområder der den nasjonale politikken fremstår som sprikende for kommuner

og regionale aktører. Gjennom det pålagte samarbeidet blir planene å regne som avtaler mellom partene.

Til de regionale planene er det pålagt i plan- og bygningsloven utarbeiding av handlingsprogram. Disse skal det rapporteres til fylkestinget en gang i året. De regionale planene skal svare til behovet om et mer effektivt og helhetlig plansystem. Det er derfor ikke forslag om mange nye planer. På sikt vil det jobbes med å slå sammen flere av strategiene, og de skal forankres i handlingsprogram til regionale planer. Dagens planer og strategier er noe usynkronisert i tid og dette må derfor gjøres over tid.

Tabell 2: Regionale planer

Regionale planer	Status	Merknad
Regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn	Ny	Arbeidet starter opp i 2021
Regional plan for arealforvaltning	Ny	Arbeidet starter opp i 2021
Regional plan for utdanning og kompetanse	Ny	Arbeidet starter opp i 2022/2023
Regional plan for transport	Revideres	Arbeidet er startet opp, vedtas i løpet av 2021
Regional plan for klima og miljø	Revideres	Til vedtak i FT i juni 2021
Regional plan for vannkraft	Revideres	Til vedtak i FT i juni 2021
Regional plan for vannforvaltning	Revideres	Til vedtak i FT i desember 2021
Regional plan for landbruk	Videreføres	
Regional plan for bibliotek	Videreføres	
Regional plan for Vefsna	Videreføres	
Regional plan for vindkraft	Videreføres	
Fylkesplan for Nordland	Termineres	Termineres når regional plan for arealforvaltning vedtas
Regional plan for folkehelse	Termineres	Termineres når regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn vedtas
Regional plan for by- og regionsenterpolitikk	Termineres	Termineres når regional plan for sosial bærekraft og livskraftige lokalsamfunn og regional plan for arealforvaltning vedtas
Fylkesdelplan for Lomsdal-Visten	Termineres	Termineres når regional plan for arealforvaltning vedtas
Fylkesdelplan Sjunkan-Misten	Termineres	Termineres når regional plan for arealforvaltning vedtas
Regional plan for jakt og innlandsfiske	Termineres	Termineres når regional plan for regional plan for arealforvaltning vedtas.

Tabell 3: Strategier for samfunns- og næringsutvikling

Strategier	Status	Merknad
Strategi for bredbånd	Ny	Arbeidet er startet opp, ferdigstilles 2021/2022
Strategi for ungt utenforskap	Ny	Arbeidet er startet opp
Strategi for internasjonalisering	Revideres	Ferdigstilles ca. desember 2021
Strategi for reiseliv og opplevelser	Ny	
Strategi for marin verdiskaping	Ny	Arbeidet er startet opp, ferdigstilles høsten 2021
Strategi for museumsfeltet	Ny	
Kompetanse for arbeidsliv i endring – Kompetansestrategi for Nordland 2021–2024	Videreføres	Erstattes av regional plan for utdanning og kompetanse når denne vedtas
Kulturstrategi for Nordland	Revideres	
Strategi for scenekunstfeltet i Nord-Norge	Ny	Oppfølging av kulturavtalen i Nord-Norge
Strategi for filmfeltet i Nord-Norge	Ny	Oppfølging av kulturavtalen i Nord-Norge
Et nyskapende Nordland – Innovasjonsstrategi for Nordland	Revideres	
FoU-strategi for Nordland 2013–2025	Termineres	Inngår i innovasjonsstrategien når denne vedtas
Gründerstrategi for Nordland	Termineres	
Bergkunstplan for Nordland (2009–2019)	Forlenges	Inngår i innovasjonsstrategien når denne vedtas
Idrettsstrategi for Nordland	Forlenges	
Tannhelseplan (2016–2020)	Forlenges	
Frivillighetsstrategi Nordland (2020–2024)	Forlenges	
Program bedre vann	Forlenges	
Nordlandsmodellen – strategi for økt gjennomføring av videregående opplæring	Revideres	
Handlingsplan videregående opplæring for voksne (2020–2024)	Forlenges	Ny høsten 2021
Opplæring for fremtiden – Nettskolen i Nordland	Forlenges	
Fireårig tilbudsstruktur for videregående opplæring i Nordland (2021–2024)	Forlenges	Ny høsten 2023

Nordland fylkeskommune
Prinsens gate 100
8048 Bodø

post@nfk.no
nfk.no

Nordland
FYLKESKOMMUNE

FYLKESPLAN FOR NORDLAND

2013–2025 REGIONAL PLAN

FORORD FYLKESPLAN

«Mitt Nordland – mi framtid»

Disse ordene er vinnerbidraget til Ida Solhaug fra Bodø, i en slagordkonkurranse Nordland fylkeskommune arrangerte for ungdom i Nordland. Vi har gjort slagordet til vårt fordi vi synes ordene favner hele Nordlands befolkning.

Formålet med all planlegging er å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Den nye fylkesplanen er et resultat av en bred prosess, hvor mange har kommet med innspill til hva som er viktig for framtidig utvikling i Nordland. I plan- og bygningsloven er det ikke lengre pålagt å utarbeide fylkesplan. Når vi likevel har valgt å ha en overordnet plan for regional utvikling i hele fylket, er det ut fra en erkjennelse av at fortsatt bærekraftig vekst og verdiskaping og god velferd for befolkningen, er avhengig av at mange spiller på lag.

Nordland fylkeskommune har ansvaret for å lede og koordinere arbeidet med regional utvikling i fylket. Dette ansvaret skal vi ta. Sammen med våre samarbeidsaktører skal vi jobbe for å gi innbyggerne i Nordland gode levekår, utvikle attraktive lokalsamfunn og regioner, og bidra til verdiskaping og kompetanseutvikling i fylket.

Retningen for utviklingen av Nordland bestemmes både av trender i samfunnet og folks individuelle valg. Den bestemmes også av en villet politikk – vi kan og skal påvirke utviklingen vår. Vi har alle en påvirkningsmulighet og et medansvar for at Nordland skal være et godt fylke å bo i og et godt fylke å komme til. Og mulighetene er store i Nordland: Vi er et stort og mangfoldig fylke, med store naturres-

surser og folk med kompetanse fra inn- og utland. Sammen kan vi bidra til vekst og utvikling og spennende arbeidsplasser.

Dersom alle bidrar innenfor sine områder – med skaperevne, kunnskap og kompetanse, vil vi i fellesskap kunne være med på å oppfylle fylkesplanens visjoner om:

- Et aktivt liv og et inkluderende samfunn
- Et attraktivt Nordland
- Et nyskapende Nordland

Odd Eriksen
fylkesrådsleder

INNHOOLD

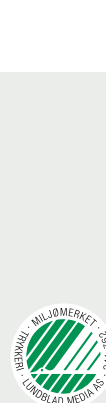
1. Mitt Nordland – Mi framtid	5
2. Nordland i dag, og Nordland i verden	6
3. Om fylkesplanen	9
3.1. Planprosessen	9
3.2. Oppbygging av Fylkesplan for Nordland	10
3.3. Mål- og resultatindikatorer	10
4. Målområde 1 – Livskvalitet	11
4.1. Visjon.....	11
4.2. Mål og strategier.....	11
5. Målområde 2 – Livskraftige lokalsamfunn og regioner	14
5.1. Visjon.....	14
5.2. Mål og strategier.....	14
6. Målområde 3 – Verdiskaping og kompetanse	18
6.1. Visjon.....	18
6.2. Mål og strategier.....	19
7. Kjøpesentre	23
7.1. Regional planbestemmelse om etablering av kjøpesenter jf. pbl § 8-5:	23
8. Arealpolitikk i Nordland	25
8.1. Mål for arealforvaltningen	25
8.2. By- og tettstedsutvikling	26
8.3. Naturressurser, kulturminner og landskap	28
8.4. Næringsutvikling	29
8.5. Kystsonen	29
8.6. Klima og klimatilpasning	30

Fylkesplan for Nordland – 2013–2025 Regional plan

Fylkesplan for Nordland 2013–2025 ble vedtatt av fylkestinget 27.02.13. i FT-sak 8/13.

Foto: Bjørn Erik Olsen: s. 26–27. Flash Studio AS: Sindre Kinnerød s.1, s. 5 (nedre), s. 20–21. NordNorsk Reiseliv AS www.nordnorge.com: Helge Grønmo s. 5 (øvre), Øystein Lunde Ingvaldsen s. 6–7, Rune Fossum s. 14 (øvre), Ernst Furuhatt s. 16–17, 18 (øvre). Salten friluftsråd: Trond Loge s. 11 (øvre). Universitetet i Nordland: Svein Arnt Eriksen s. 18 (nedre). Videofabrikken AS: Erik Veigård s. 14 (nedre), s. 30–31. *Øvrige foto ved Nordland fylkeskommune.

Grafisk produksjon: Lundblad Media AS

«Æ ser Nordland»
av Martin Næss

Æ ser på krittkvite strender,
æ ser på havet som speila sola,
æ ser på holma og skjær.

Dette e altså Nordland.
Dette e altså vårres hjem.

Et måseskrik.

Æ ser på de høye husan,
æ hør latter og musikk,
æ ser både kultur og natur.

Dette e altså urbant.

Dette e altså uberørt.

En kald vind blås mot fjeset. Men æ frys ikke.

Æ ser på glade menneska,
æ kjenn lukta av ferske reka,
æ velg å kjøp mæ en kebab.

Vind stryk forsiktig

Æ ser, æ ser.

Æ e vist kommet te Nordland!

Her e det bra fint ...

1. MITT NORDLAND – MI FRAMTID

«Mitt Nordland – mi framtid» er vinnerbidraget i slagordkonkurransen Nordland 2030 som ble gjennomført blant ungdom i Nordland i 2010. Dette ble tidlig valgt til slagord, og er brukt aktivt i prosessene med utarbeiding av Regional planstrategi for Nordland og Fylkesplan for Nordland, og i de ferdige dokumentene. Vinneren Ida Solhaug fra Bodø sier at hun legger dette i ordene «Mitt Nordland – mi framtid»:

«Nordland bør være et sted å tilbringe framtida si. Hvis jeg skal føle tilhørighet og oppnå selvrealisering, er det avgjørende at Nordland vokser i takt med framtida. Jeg må kunne bygge karriere her, mine barn må få gode oppvekstkår, og mine foreldre må få den omsorgen de fortjener».

2. NORDLAND I DAG, OG NORDLAND I VERDEN

De viktigste drivkreftene i samfunnet i dag er globalisering, kunnskap/teknologi, klima/miljø og demografi. Framveksten av kunnskapssamfunnet er et faktum. Arbeids- og næringslivet blir stadig mer teknologi- og kunnskapsbasert. Nærhet til informasjon og kunnskap blir viktigere, tross nye teknologiske løsninger og forbedret kommunikasjon. Globale trender som sentralisering, økt mobilitet, og endringer i den demografiske utviklingen og verdensøkonomien påvirker Nordland og endrer samfunnet vårt.

Forrige fylkesplan opererte med sju gjennomgående perspektiver; Miljø og bærekraftig utvikling, Nordland – et samfunn for alle, likestilling og mangfold, Nordlands samiske befolkning, internasjonalisering, ungdom og unge voksne og folkehelse. De fleste har vært med i fylkesplanen siden 2004. Gjennomgående perspektiv tas ikke med som en egen del i denne planen, selv om de fortsatt vil være viktige framover mot 2025. De utgjør i stedet en integrert del under mål, strategier og tiltak. I stedet for å definere begrepene hver gang de er aktuelle, omtales noen av dem innledningsvis.

Nordlands samiske befolkning

Etter nasjonal og internasjonal rett har samene både behov for og rett til en særlig status. Norge har et særskilt ansvar for utvikling av samenes språk, kultur og levekår. Grunnlovens § 110 a pålegger statens myndigheter å legge forholdene til rette for

at den samiske befolkning skal kunne styrke og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Det samiske samfunnet i Nordland deles tradisjonelt opp i flere geografisk definerte regioner med forskjellig språktilhørighet. I tillegg til språket, danner felles kulturtradisjoner, næringstradisjoner, historisk bakgrunn og områdetilhørighet grunnlaget for den samiske identiteten. Styrking av samisk kultur, næringsliv og samfunnsutvikling vil fortsatt være sentralt for utviklingen i Nordland. Arbeidet for å bevare og utvikle samisk språk, kultur og næringsliv er forankret i flere samarbeidsavtaler med Sametinget. I tillegg til å være innbyggere i en rekke kommuner i Nordland, er den samiske befolkningen en del av urfolkssamfunnene i Arktis, og dermed også viktige aktører i nordområdesatsingen.

Bærekraftig utvikling

Med bærekraftig utvikling menes en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine. En bærekraftig forvaltning må baseres på en balanse mellom sosial utvikling, økonomisk utvikling og natur- og kulturmiljøer. Dette krever at utviklingen settes inn i en helhetlig sammenheng bygd på en økonomisk og økologisk tilnærming. En god og kunnskapsbasert forvaltning av Nordlands ressurser er en forutsetning for bærekraftig næringsutvikling og økt livskvalitet for befolkningen i Nordland.

Likestilling og mangfold

Et likestilt samfunn er et samfunn der alle borgere deltar i samfunnet på like vilkår; der kjønn, etnisitet, sosioøkonomiske forhold, religion, alder og funksjonsevne ikke forringer levekår og livsmuligheter. Likestilling og mangfold er sentrale faktorer for å skape en positiv regional utvikling både i Nordland som helhet og i fylkets regioner.

Universell utforming

Universell utforming er utforming av produkt og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming. Utgangspunktet er at alle mennesker er like verdifulle og har lik rett til å delta i samfunnet. Det fordrer at samfunnet, tilbud og tjenester, bygninger og infrastruktur, utformes slik at alle, uansett funksjonsnivå, kan delta i samfunnet etter eget behov og ønske.

Funksjonshemming defineres som et misforhold mellom menneskets forutsetninger og de krav som samfunnet stiller til deltakelse. I tillegg til personer med nedsatt bevegelsesevne, må det tas hensyn til de miljøhemmede (personer med astma, allergi eller annen overfølsomhet), samt personer med redusert orienteringsevne på grunn av sansetap (syn, hørsel). Universell utforming gjør samfunnet tilgjengelig for alle og reduserer behovet for individuelle løsninger. Løsninger som er helt nødvendige for noen, gir ofte økt kvalitet for alle. Prinsippet om universell utforming skal benyttes i planlegging av det fysiske miljø, tilbud og tjenester innenfor alle samfunnsområder.

Medvirkning

Medvirkning i arbeids- og samfunnsliv er viktig for samfunnsutviklingen og demokratiet. Kravet om medvirkning er nedfelt i flere lover. Medvirkning om-

Prinsipper for bærekraftig utvikling som skal realiseres i et 20- til 50-års perspektiv (fra Regional plan – Klimautfordringene i Nordland 2011–2025):

1. Globalt ansvar

I Miljøfylket Nordland skal det arbeides for en mer rettferdig fordeling av ressursene. Nordlands samlede offentlige og private forbruk skal tilpasses vår økologiske andel.

2. Langsiktig tidsperspektiv

Føre-var-prinsippet skal legges til grunn i vurdering av tiltak som kan ha irreversible konsekvenser for fylket.

3. Helhetssyn og tverrsektoriell tenkning

Det handler om mer enn naturvern. Det er nødvendig å velge verdier i retning av økt livskvalitet framfor høyere materiell levestandard. Vårt produksjons- og forbrukssystem skal tilpasses kretsløpsprinsippet.

4. Medvirkning for å sikre nedena- og oppperspektiver

Alle grupper i befolkningen, organisasjoner og næringsliv skal gis økte muligheter for deltakelse og innflytelse i arbeidet med bærekraftig utvikling i Nordland.

5. Økt kunnskap om samspillet i naturen

Det må utarbeides forpliktende planer for bevaring og bærekraftig bruk av naturen som sikrer biologisk mangfold. Dette hensynet skal så langt det er hensiktsmessig integreres i sektorenes planarbeid. I Nordland skal alle tilpasse seg prinsippet om at forurenseren skal betale.

fatter muligheten for deltakelse og innflytelse på eget arbeid eller egen utdanning, på planleggings- og utviklingsprosesser i lokalsamfunn, kommune eller region. Det vises til pbl § 5.1, andre ledd: kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning for grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

3. OM FYLKESPLANEN

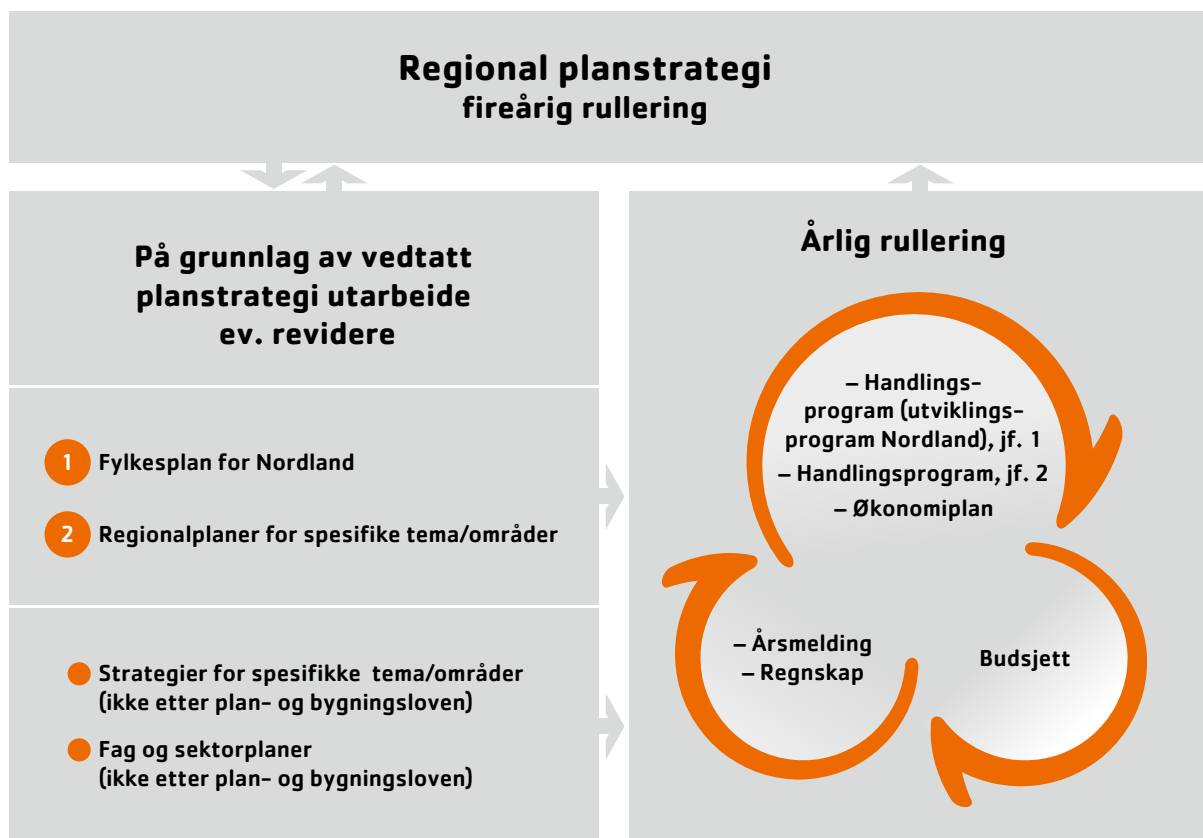
Fylkesplanen er en overordnet plan for den helhetlige utviklingen i Nordland. Fylkesplanen skal være førende for nye regionale planer som utarbeides i Nordland, og vil imøtekomme mange av de nasjonale forventninger som ikke er ivarettatt i annen planlegging. Regional planstrategi har erstattet fylkesplanen som det overordnede styringsdokumentet på regionalt nivå, men er ingen utviklingsplan. Planstrategien er en strategi for hvilke planer som skal utarbeides i fylkestingsperioden, og dekker dermed planbehov som ikke er med i fylkesplanen. For å få til en god utvikling i Nordland, er det ønskelig med et felles og omforent grunnlag for alle aktører som jobber med regional utvikling. Det er behov for felles visjoner, mål og strategier som er overbyggende og langsiktige for å få dette til. Fylkesplanen skal gjelde fra 2013 til

2025. Revidering av fylkesplanen vil vurderes hvert 4. år i sammenheng med utarbeiding av regional planstrategi. For alle regionale planer skal det lages et handlingsprogram, som rulleres årlig.

3.1. Planprosessen

I Regional planstrategi for Nordland – kunnskapsgrunnlaget, redegjøres det for nåsituasjonen og viktige regionale utviklingstrekk i Nordland innen åtte områder. I Regional planstrategi for Nordland 2012-2016, redegjøres det for utfordringer og muligheter i Nordland. Sammen utgjør disse to dokumentene et godt grunnlagsmateriale for fylkesplanprosessen.

Det er gjennomført en omfattende medvirkningsprosess med bred medvirkning fra kommuner, regionråd

Figur 1. Det regionale plansystemet i henhold til plan- og bygningsloven

og regional stat. De ulike fagavdelingene i fylkeskommunen har også bidratt med innspill i en stor intern prosess.

Det har vært nedsatt arbeidsgrupper på hvert målområde, og på arealpolitiske retningslinjer, med deltakere fra alle avdelingene i fylkeskommunen, samt eksterne aktører. Plankontaktgruppa med representanter fra alle avdelinger, samt fylkesmannen, har vært det operative organet i arbeidet med planen. Fylkesrådet har vært styringsgruppe for planarbeidet.

3.2. Oppbygging av Fylkesplan for Nordland

Fylkesplan for Nordland har tre målområder;

- Livskvalitet
- Livskraftige lokalsamfunn og regioner
- Verdiskaping og kompetanse

De tre målområdene skal favne et stort spekter av fag, sektorer, interesser og muligheter. For hvert målområde er det utarbeidet mål, strategier og tiltak. De fleste strategier og tiltak vil være med å bidra til utvikling innen mer enn ett målområde. Likevel er hver strategi og hvert tiltak plassert under ett målområde ut fra hvor det hovedsakelig hører hjemme. Tiltakene er samlet i handlingsprogrammet til planen, som skal rulleres årlig. I handlingsprogrammet (Utviklingsprogram Nordland) er ansvarlig aktør og samarbeidspartnere oppgitt.

Som en del av fylkesplanen er det også utarbeidet arealpolitiske retningslinjer. Retningslinjene er en oppfølging av planens mål og strategier, og er

Regional planlegging

Regionens planoppgaver og regional planleggingsmyndighet er forankret i plan- og bygningsloven (pbl) kap. 3 § 3-4. Regional planlegging har til formål å stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i en region.

Regional planmyndighet har ansvaret for og ledelsen av arbeidet med regional planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse etter reglene i kap. 7 og 8. Regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien jf. pbl § 8-1.

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen jf. pbl § 8-2.

uttrykk for vesentlige regionale interesser innen arealplanleggingen. Fylkesplanen omfatter også en regional planbestemmelse om kjøpesentre, jf. plan- og bygningsloven (pbl) § 8-5. I henhold til plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredning, er det utarbeidet en konsekvensutredning som analyserer de arealmessige konsekvensene planen kan medføre.

3.3. Mål- og resultatindikatorer

Det skal utarbeides resultatindikatorer knyttet til de tre målområdene. Dette for å kunne følge endringer i samfunnsutviklingen innen forhold med betydning for målområdene. I forbindelse med årlig rullering av handlingsprogrammet, vil det bli rapportert til fylkestinget på utviklingen i Nordland. Samfunnsutviklingen påvirkes av mange forhold, men en slik oversikt vil likevel gi et viktig bidrag når strategier, tiltak og ressursbruk skal vurderes.

4. MÅLOMRÅDE 1 – LIVSKVALITET

Livskvalitet kan defineres som summen av hvordan den enkelte opplever sin situasjon i forhold til arbeid, fritid, helse, utdanning, bruk av egen kompetanse, trygghet, identitet og tilhørighet. Videre kan livskvalitet deles inn i ulike verdier, som velferd, sosiale relasjoner, selvrealisering, helse og miljø. Disse verdiene vektlegges ulikt. Den samfunnskapital som ligger i at mennesker trives, mestrer hverdagen og bidrar aktivt til fellesskapet ut fra egne ressurser og muligheter, er avgjørende. Velferdsstaten sine grunnpillarer er arbeid, utdanning, helse og bolig, og et godt liv forutsetter at basale behov er dekt. Arbeid er av stor betydning både for inntekt, selvrespekt og helse.

4.1. Visjon

Et aktivt liv og et inkluderende samfunn

Nordland skal være et inkluderende samfunn der alle har mulighet til å delta og bidra ut fra egne forutsetninger. Gjennom at alle grupper deltar i arbeids- og samfunnslivet blir samfunnet mer dynamisk, nyskapende og mangfoldig. For å leve et godt og meningsfullt liv i Nordland, må alle få muligheten til å bruke sine ressurser på en nyttig og meningsfull måte for både seg selv og samfunnet.

4.2. Mål og strategier

Mål 1: Alle i Nordland skal ha mulighet til å kunne utvikle sine evner, ferdigheter og interesser

Nordland trenger flinke hender og hoder. Hver enkelt innbygger må få muligheten til å utvikle og ta i bruk sine evner, ferdigheter og interesser gjennom et helt liv – både innen utdanning, arbeid og fritid. Befolkningsutviklingen medfører både utfordringer og muligheter for fylket, noe som berører alle samfunnssektorer. Andelen eldre øker markert. Det vil også bli langt flere innvandrere, som skal bidra og integreres i samfunnet.

Aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsnivå er viktig for å føle at en har reell påvirkningsmulighet. Spesielt viktig er det at barn og unge engasjerer seg, deltar i stimulerende aktiviteter og blir en aktiv gruppe i samfunnet.

I Norge og Nordland er det store sosiale ulikheter i helse, og disse helseforskjellene er økende i befolkningen. Underliggende økonomiske og sosiale faktorer har nær sammenheng med folkehelsen, og utdanning har sterk betydning for å utjevne de sosiale ulikhetene i helse. Utdanningsnivået i Nordland er lavt i forhold til landsgjennomsnittet: flere har grunnskole som høyeste utdanning sammenliknet med landsgjennomsnittet, og færre gjennomfører videregående skole. Kompetanse er den viktigste ressursen for framtidig utvikling, og det må derfor satses på å øke utdanningsnivået i fylket. En forutsetning for dette er at ungdom gjennomfører videregående opplæring. For at innbyggerne skal få bruke sine ressurser på en god måte, må realkompetanse verdsettes mer og tas i bruk i utdanning, arbeid og samfunnsnivå. Det bør også arbeides for å styrke rekrutteringen til høyere utdanning ved fylkets tre læresteder.

Alle innbyggere i Nordland skal ha muligheten til en meningsfylt og aktiv fritid med et variert kulturliv. Kultur skaper identitet og tilhørighet i et lokalsamfunn, og gir grunnlag for økt trivsel, bolyst og inkludering av ulike grupper i fellesskapet. Kunst, kultur og idretts-tilbud er viktige elementer i livskraftige steder. Gode møteplasser er grunnleggende for utvikling av sosiale relasjoner og trivsel.

I et godt og livskraftig samfunn, er samfunnsentreprener og ildsjeler uunnværlige. Å stimulere til aktiv samfunnsdeltakelse og medvirkning fra ulike befolkningsgrupper er viktig for å bygge identitet og tilhørighet. Økt synliggjøring og verdsetting av frivillig arbeid og dugnadsinnsats kan øke samfunnsengasjementet blant flere.

En aktiv og meningsfylt fritid skal også fylles med rekreasjon, fysisk aktivitet, naturopplevelser og idrett. I en tid der konkurrerende underholdningstilbud i for stor grad er blitt fysisk og sosialt passiviserende og andelen fysisk aktive er altfor lav i befolkningen, blir det ekstra viktig å stimulere til en mer fysisk aktiv og sosial delaktig fritid. Her blir det viktig å bygge både på aktivitetenes egenverdi for trivsel og egenutvikling, og på den helsemessige gevinst som kan oppnås. Fellesskap og sosiale relasjoner gir betydelig helsegevinst for befolkningen.

Økt innvandring er nødvendig for en positiv utvikling i Nordland. Innvandring skaper muligheter for tiltrengt arbeidskraft, en balansert befolkningsutvikling og økt mangfold, noe som er positivt både for den enkeltes livskvalitet og for kreativiteten i et samfunn. Det skaper også utfordringer med tanke på inkludering. Innvandrere må inviteres og stimuleres til å bli

aktive deltakere i samfunnet for å trives og slå rot. Lokalsamfunnene må ta vare på sine innbyggere, og ta vel i mot nye, slik at de føler seg velkommen, sett og verdsatt. Å inkludere og integrere innvandrere og andre tilflyttere på arbeidsplassen og i lokalsamfunnet, blir avgjørende for å skape livskraftige samfunn.

Strategier

- 1 Stimulere barn og unges samfunnsengasjement og aktive fritid
- 2 Inkludere tilflyttere og innvandrere slik at de blir aktive samfunnsdeltakere
- 3 Tilrettelegge for utdannings-, opplærings-tilbud og læringsmiljø av høy kvalitet
- 4 Stimulere til aktiv bruk og formidling av natur, kulturarv, kunst og kultur

Mål 2: Innbyggerne i Nordland skal ha gode levekår

Tilgang til egnet bolig er sentralt for den enkeltes livskvalitet. Mangel på boliger, spesielt utleieboliger, er en stor utfordring i mange kommuner. I distriktene er mange boliger lagt beslag på som fritidsboliger, noe som gjør rekruttering og tilflytting vanskelig. Unge sliter med å få seg hybler og førstehjemsbolig, noe som kan gå ut over skolegangen til elever og studenter. På sikt skaper en aldrende befolkning i en aldrende boligmasse utfordringer.

Studentmiljøet er viktig for at ungdom skal få et godt forhold til byen eller stedet de studerer og for at de blir værende etter endt utdanning. Det må finnes studentboliger, gode transporttilbud og muligheter for en aktiv fritid på studiestedene.

Gode levevaner og god helse gir bedre funksjon og mestring i hverdagen. Et godt helsefremmende arbeid vil bidra til økt livskvalitet for den enkelte, gi samfunnsøkonomiske gevinster og bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling. Lokale helsetilbud er viktige for å sikre tilgjengelighet og likeverdighet. Store deler av oppveksten tilbringes i skole og barnehage, og store deler av det voksne liv er tilknyttet arbeidsplassen. Disse dagliglivets arenaer må vi utvikle til helsefremmende arenaer.

Strategier

- 1 Bidra til en boligpolitikk som ivaretar befolkningen, næringslivet og spesielle gruppers behov
- 2 Styrke barnehager, skoler og arbeidsplasser som helsefremmende arenaer

5. MÅLOMRÅDE 2 – LIVSKRAFTIGE LOKALSAMFUNN OG REGIONER

Livskraftige samfunn preges av mangfold, entusiasme og kreativitet. Det er samfunn med aktive mennesker som stimuleres til skapende og samfunnsbyggende deltakelse.

Et lokalsamfunn kan defineres som stedet der en bor. Mange yrkesaktive tilbringer mye av tiden sin andre steder enn i eget lokalsamfunn. Den geografiske og sosiale avstanden mellom der folk bor og der de arbeider eller får sin skolegang, blir større. Utvikling av gode lokalsamfunn er likevel viktig for folks bolyst og stedets attraktivitet.

Regioner kan avgrenses ut fra geografi, topografi, politiske eller administrative grenser. Regioner kan også inndeles etter funksjon, for eksempel i bo- og arbeidsmarkedsregioner. Utvikling av mer robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner er viktig for å skape et større arbeidsmarked for mange innbyggere i fylket, og dermed økt attraktivitet og bolyst.

I kunnskapssamfunnet er det viktig å satse på økt kompetanse innenfor alle samfunnsområder. Arbeidslivet og den enkelte må ha tilgang til fleksible opplæringsstilbud som gjør det mulig å kombinere studier og arbeid på hjemstedet.

5.1. Visjon

Et attraktivt Nordland

Attraktivitet omfatter både fysiske, sosiale, kulturelle, økonomiske og andre ressursmessige faktorer. I et attraktivt samfunn er trygghet og forutsigbarhet viktig. Stimulerende sosiale og kulturelle arenaer kan bidra til gode opplevelser, utvikling av identitet, følelse av tilhørighet og en meningsfull tilværelse i et lokalsamfunn og en region.

Et attraktivt Nordland må være attraktivt både for innbyggerne, næringslivet og tilreisende. Ved å spille på hver enkelt kommunes og regions fortrinn, og samarbeide om den regionale utviklingen, vil Nordland bli et attraktivt fylke.

5.2. Mål og strategier

Mål 1: Regionsentrene skal være lokomotiver i livskraftige regioner

I utviklingen av livskraftige lokalsamfunn og regioner må både fylkessenteret, regionsentrene og lokalsentrene utvikles. Sentralisering er en global trend. Befolkningen velger i stadig større grad å bo i byene – også i Nordland. For å demme opp for fraflytting fra fylket og spesielt fra distriktene, må det satses særskilt på regionsentrene som lokomotiver for god utvikling i regionene.

Nordland er i dag delt i sju politiske regioner: Lofoten, Vesterålen, Ofoten, Salten, Indre Helgeland, Helgeland og Sør-Helgeland. Det er også et samarbeid over fylkesgrensen mellom de nordligste regionene og Sør-Troms (Midtre Hålogaland). Innenfor regionene er det flere regionsentra, bysentra og lokalsamfunn. Mye av dynamikken, samspillet og samarbeidet i Nordland foregår innenfor disse regionene.

Nordland har følgende sentra med regionale funksjoner: Bodø, Fauske, Leknes, Svolvær, Sortland, Narvik, Mo i Rana, Mosjøen, Sandnessjøen og

Brønnøysund. Noen regioner har flere sentra med regionale funksjoner. Flere levende regionsentre i en region kan være positivt. Hensikten er å videreutvikle potensialet i de ulike stedene.

Bodø er fylkessenteret i Nordland. For at Bodø i større grad skal kunne ta på seg landsdelsdekkende, nasjonale og internasjonale oppgaver, må byen styrke sin rolle som fylkessenter, universitetsby og motor i nordområdesatsingen.

Gjennom satsing på sterkere regionsentra skal regionene gi gode offentlige og private tjenester til næringsliv og innbyggere. Dette stiller store krav til en godt tilpasset infrastruktur, framtidsetta byutvikling og gode samferdselsløsninger.

Økt handel i sentrumsområdene gir positive ringvirkninger for både handelen generelt og annen virksomhet, og vil bidra til å styrke stedets regionale betydning. Med bakgrunn i Forskrift om Rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre av 27. juni 2008, omfatter fylkesplanen også regionale planbestemmelser om kjøpesentre, jf. kapittel 7.

I tillegg til å satse på regionale sentra er det viktig å ta i bruk potensialet i hele regionen. Det krever en konstruktiv samhandling uavhengig av administrative grenser.

Strategier

- 1 Styrke regionsentrene som funksjonelle sentra
- 2 Styrke Bodøs rolle som fylkessenter, universitetsby og motor i nordområdesatsingen

Mål 2: Nordland skal ha attraktive og funksjonelle lokalsamfunn og regioner

Befolkningsutviklingen har stor betydning for muligheten til å bevare livskraften og opprettholde tjenestetilbudet i lokalsamfunnene i Nordland. Mange kommuner trenger flere folk, mange trenger også en mer balansert befolkningssammensetning. Det vil si et bedre forhold mellom antall yrkesaktive og omsorgstrengende i kommunen. Næringsliv og offentlig sektor trenger kompetanse og arbeidskraft.

I lokalsamfunnene skapes store verdier i næringslivet og de er attraktive reisemål og kultursentre. Et godt lokalsamfunn har gode kvaliteter som fellesskap, et

Fylkessenteret har alle de vanligste offentlige og private servicefunksjonene, i tillegg til spesialiserte varer og tjenester som kan betjene hele eller store deler av regionen. Fylkessenteret har et bredt kultur-, underholdnings- og rekreasjonstilbud, et godt utbygd kollektivtilbud, samt nasjonale, statlige, regionale og fylkeskommunale funksjoner.

Et **regionsenter** er et senter med betydning for flere kommuner i regionen. Det har de fleste vanlige offentlige og private servicefunksjonene som dekker handels- og tjenesteområdet til en eller flere kommuner. Stedet har kultur-, underholdnings- og rekreasjonstilbud, samt kollektivtilbud og fungerer som knutepunkt i regionen.

Et **lokalsenter** er et senter som først og fremst betjener innbyggere i egen kommune og har en del av de vanligste offentlige og private servicefunksjoner som hovedsakelig dekker handels- og tjenesteområdet innad i kommunen. Senteret dekker kommunale tjenester, har enkelte tilbud innenfor kultur, underholdning og rekreasjon og har et kollektivtilbud.

rikt kulturliv og stor dugnadsånd. Utvikling av gode lokalsamfunn krever felles innsats fra innbyggere, frivillige organisasjoner, skoler og næringsliv, i samarbeid med stat, fylkeskommune og kommunene. Gjennom rasjonell arbeidsdeling mellom forvaltningsnivåer, utvikling av nye samarbeidsformer og god samhandling, kan arbeidet med lokalsamfunnsutvikling gi gode løsninger både for næringsliv, innbyggere og miljø. Samarbeid må skje internt i kommuner og regioner, på tvers av regioner og fylkesgrenser, og med aktører nasjonalt og internasjonalt.

I dag arbeides det målbevisst for å skape attraktive og miljøvennlige byer og tettsteder, både for å opprettholde befolkningsstrukturen og møte de miljømessige utfordringene forårsaket av stadig økende bilbruk og krav til boareal med moderne levestandard. Målet om å skape gode byer og tettsteder for alle, handler om planlegging av boliger og næringsareal, og opparbeiding av offentlig uterom og grøntarealer i og utenfor bysentrum. Stedsutvikling som tar i bruk kultur og kulturarv som ressurs, vil kunne styrke den enkeltes opplevelse av identitet og lokal tilhørighet. I denne sammenheng er det viktig å merke seg at det som tradisjonelt oppfattes som utkantområder, kan være sentrale områder i samisk sammenheng.

Tilgang på arbeid er en viktig forutsetning for valg av bosted. Arbeidsmarkedet må være variert, med

karrieremuligheter for hele familien. Nordland har mange små bo- og arbeidsmarkedsregioner. Dette krever en infrastruktur med gode tilbud med tanke på pendling, velferdstjenester, kultur-, fritidstilbud og reiseliv. Samferdsel knytter de ulike regionene i Nordland sammen, og fylket med resten av verden, og gjør det mulig å bo og arbeide i alle våre kommuner.

Funksjonelle lokalsamfunn og regioner forutsetter en velfungerende infrastruktur med egnet næringsareal, havner, et robust og velutbygd strømnnett, full bredbåndstilgang og godkjent vannforsyning. Det er avgjørende for befolkningens velferd og for et konkurransedyktig næringsliv at den tekniske og fysiske infrastrukturen ivaretar samfunnsikkerhet, alternative transportløsninger i distriktene og møter klimautfordringene.

Klimaendringene, kombinert med en befolkningsmessig utvikling som legger press på areal i tettbygde strøk, stiller store krav til omstillingsevne og kompetanse i de enkelte lokalsamfunn. Utfordringene må løses gjennom god kommunal planlegging av næring, bolig og infrastruktur og tiltak for utslippskutt og klimatilpassing. Tilpasningsevnen må styrkes gjennom god kunnskap og beredskap.

Funksjonelle lokalsamfunn og regioner krever i tillegg gode møteplasser og arenaer for kulturproduksjon, deltakelse og opplevelser, idrett og friluftsliv. Med Nordlandsnaturens mangfold og kvaliteter må friluftslivstilbudene, særlig i bo- og nærmiljø, styrkes. Nye anlegg og fysisk tilrettelegging må i større grad tilpasses aktivitetsvaner i befolkningen.

Tilrettelegging for en aktiv livsstil og økt friluftsliv gjennom trygge og sammenhengende forbindelser for gående og syklende, er en utfordring. Et godt kollektivtilbud og god trafiksikkerhet er viktig for å gjøre det trygt, effektivt og forutsigbart å ferdes i fylket. Barn og ungdom må herunder sikres en trygg skoleveg som muliggjør gåing og sykling til og fra skole.

Strategier

- 1 Videreutvikle samarbeidet mellom kommuner og regioner, i Nordland og over fylkesgrensene
- 2 Satse på utvikling av byer og tettsteder med grunnlag i stedenes egenart
- 3 Utvikle robuste samfunn med velfungerende infrastruktur og god omstillingsevne

Funksjonelle bo- og arbeidsregioner skal ha varierte og gode kulturtilbud, gode og tilgjengelige utdannings-/ kompetansemiljø, gode fritidstilbud og transportinfrastruktur og kollektivtilbud som gir gode muligheter for dagpendling.

- 4 Skape gode og funksjonelle arenaer for kunst, kultur, fysisk aktivitet og idrett i alle regioner
- 5 Legge til rette for gående og syklende og gode kollektivløsninger

Mål 3: Nordlands befolkning skal ha tilgang til fleksible og robuste utdanningstilbud

Nordland har fortsatt lavt utdanningsnivå innenfor flere områder, spesielt trengs det flere med lang utdanning. Dette sammen med stort frafall i videregående opplæring, forutsetter videreutvikling av utdanningstilbud og pedagogisk formidling av høy kvalitet. Ved å tilby nettbaserte utdanningstilbud kan en nå bredt, fleksibelt og effektivt ut til ulike grupper, uavhengig av bosted. Undervisningen må utvikles i tråd med ny teknologi og nye metoder, samtidig som en sikrer tilpasning av tilbud til nye befolkningsgrupper med andre behov og utfordringer enn det som har vært vanlig tidligere.

Det er behov for å forsterke kompetansearbeidet regionalt gjennom en samordnet innsats. Som grunnlag for å foreta utdannings- og yrkesvalg er det viktig at man regionalt har tilbud om livslang karriereveiledning. Det er nødvendig å øke innsatsen for bedre kjønnsbalanse i arbeidslivet, ved at flere ungdommer velger utradisjonelt.

Opplæringstilbud må igangsettes og utvikles i samsvar med den enkeltes og arbeidslivets behov. Offentlige og private virksomheter må samarbeide med utdanningsinstitusjonene om relevante og praksisnære utdanningstilbud.

Strategier

- 1 Samordne innsatsen og utvikle et forpliktende samarbeid mellom regionale kompetanseaktører
- 2 Tilrettelegge for desentraliserte og fleksible utdanningstilbud i regionene
- 3 Utvikle rådgivertjenesten i skolen og en livslang tjeneste for karriereveiledning

6. MÅLOMRÅDE 3 – VERDISKAPING OG KOMPETANSE

Verdiskaping er knyttet til økonomisk virksomhet i form av arbeidsplasser, bedriftsetableringer, eksportverdi, omsetning og andre økonomiske mål. Begrepet omfatter i tillegg miljømessige forhold som ivaretagelse av naturmangfold og kulturverdier, kulturelle forhold som lokal identitet og kunnskap, og sosiale forhold som samarbeid, tilhørighet og lokalt engasjement. Et bredt og bærekraftig verdiperspektiv vil være med på å forvalte og ta i bruk Nordlands mangfoldige ressurser på en framtidsrettet og innovativ måte.

Nordland er et langstrakt kystfylke med store sjø- og landarealer, samt natur og landskap med stor opplevelsesverdi. Fylket er rikt på naturressurser, har et kulturelt mangfold, fleretnisk befolkning og en variert topografi med attraktive reisemål. I spenningen mellom det tradisjonelle og det moderne finnes næring til opplevelse, innovasjon og utvikling av ny virksomhet.

Utviklingen skal basere seg på en bærekraftig forvaltning med langsiktig vekst i de kultur- og naturbaserte næringene. Utviklingen i Nordland er avhengig av at vi har et variert og kunnskapsbasert næringsliv som bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst. Store deler av næringslivet i fylket har de siste årene hatt god omsetningsutvikling og lønnsomhet, men det er ikke alle sektorene som bidrar like sterkt til økt sysselsetting. Nordland er et av de største eksportfylkene i landet, og den internasjonale satsingen gir gode muligheter for utvikling.

Tjenesteytende næringer og kompetansearbeidsplasser i Nordland ligger lavt i forhold til landsgjennomsnittet. Det skal derfor legges til rette for at omfanget av disse næringene øker i fylket. Det vil også legges vekt på at kompetansen om nordområdene styrkes innenfor offentlig sektor og de kunnskapsnæringene hvor dette er relevant. Fortsatt utvikling av samiske institusjoners kapasitet og kompetanse vil være viktig når det gjelder det sirkumpolare urfolkssamarbeidet i Arktis.

Offentlig virkemiddel- og forvaltningsmyndigheter og innovasjonsmiljøer i fylket har viktige roller i å tilrettelegge for utviklingen i næringslivet, blant annet gjen-

nom å bidra med kompetanse, nettverksbygging og gjennom å arbeide for gode, forutsigbare og stabile rammebetingelser. Samarbeid og tiltak skal videreutvikles slik at de i enda større grad kan bidra til at verdiskapingspotensialet i Nordland utløses.

Både regionalt og nasjonalt er nordområdene viktig. Russland, klimaendringer og energi er de tre sentrale drivkreftene i denne politikken. Ideen om å dekke kunnskapshull i nordområdene står sentralt i stortingsets nordområdemelding. Fylkets nordområdepolitikk vil fokusere på at kunnskapsinstitusjonene, næringslivsaktører, offentlig sektor og andre fagmiljøer i fylket evner å kapitalisere på den nasjonale politikken.

6.1. Visjon

Et nyskapende Nordland

For å være konkurransedyktig i et stadig mer globalt marked må en evne å omstille seg i takt med omgivelsene. For den langsiktige verdiskapinga innebærer dette at ressursene våre må tas i bruk på en ny og forbedret måte, ved å tilby gode og gjerne unike produkter med høyt kompetanseinnhold og kvalitet. Det vil være avgjørende at næringslivet i fylket er lønnsomt og omstillingsdyktig, og med stor grad av innovasjons- og nyskapingsevne.

6.2. Mål og strategier

Mål 1: Økt kompetanse og forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU)

En velutdannet befolkning med relevant kompetanse på ulike områder, er den viktigste ressursen for å realisere utviklingspotensialet i Nordland.

Forskning er sentralt for målsettingen om innovasjon i regionens næringsliv og offentlig sektor, samt mål om å øke sysselsettingen og opprettholde bosettingen i fylket. Forskningsaktivitet i regionen bidrar til at det utvikles kunnskap på områder som er viktige for regional utvikling, både når det gjelder nærings- og samfunnsliv. Samtidig er det slik at det meste av den relevante kunnskapsutviklingen skjer utenfor fylket, og utenfor Norge. Forskning er internasjonal og kunnskap spres på tvers av landegrenser. Bedrifter og offentlige organisasjoner må nødvendigvis gjøre bruk av den siste, beste og riktige kunnskapen uavhengig av hvor den skapes.

Regionens FoU-miljø har også en viktig rolle som mottaker og oversetter av kunnskap som utvikles andre steder. Uten forskningsmiljøer med kompetanse på relevante områder, vil det være svært krevende å tilegne seg den nyeste kunnskapen. Denne formidles gjennom samarbeid mellom forskningsmiljøer og regionalt samfunns- og næringsliv, og gjennom utdanning av gode kandidater. Gode og relevante utdanningsinstitusjoner krever forskningsbasert undervisning slik at kandidatene sitter inne med den nyeste kunnskapen på relevante områder når de skal ut i arbeidslivet i Nordland. Gode forskningsmiljøer som tar nasjonale posisjoner setter Nordland på kartet, bidrar til rekruttering av kvalifiserte personer til fylket, og bidrar til at kunnskap utviklet med Nordlandsperspektiv formidles og brukes nasjonalt og internasjonalt.

Offentlig finansiering av FoU i Norge er i hovedsak nasjonal og gjennom EU-systemet. For å kunne nå landsgjennomsnittet for FoU-aktivitet er det derfor nødvendig å få tilslag på en større andel nasjonale og europeiske forskningsmidler.

Strategier

- 1 Stimulere til økt samarbeid mellom forskningsmiljø, utdanningsinstitusjoner, næringsliv, offentlig sektor og innovasjonsaktører
- 2 Offentlige aktører i Nordland skal utvikle og videreformidle ny kunnskap

- 3 Bidra til å videreutvikle kompetansemiljøene i fylket
- 4 Stimulere til økt bruk av nasjonale og europeiske FoU-midler

Mål 2: Nordland skal ha tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft

Det er i dag en stor utfordring å rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft i Nordland, og det forventes at konkurransen om arbeidskraft vil bli enda større framover. For at Nordland skal tiltrekke seg ny arbeidskraft, må det jobbes strategisk og målretta med rekruttering, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg må utdanningsinstitusjonene endre seg i takt med arbeidslivets behov. Det må videre settes fokus på å beholde den arbeidskrafta Nordland har i dag. Dette er en viktig kunnskapsbase for videre utvikling og verdiskaping i fylket.

Kompetansen og bevisstheten omkring rekruttering må styrkes slik at arbeids- og næringslivet i Nordland kan sikres kvalifisert og riktig arbeidskraft som det er behov for nå og i framtida. Nordland trenger å tiltrekke seg flere unge voksne i etableringsfasen – de mellom 20 og 40 år.

I tillegg til ekstern rekruttering må det fortsatt legges til rette for at arbeidstakere kan øke kompetansen gjennom videreutdanning, og at det er samsvar mellom utdanningstilbud og arbeids- og næringslivets behov for arbeidskraft.

Motivering av unge til å ta utdanning og fagopplæring som etterspørres i arbeidslivet, samt økt bruk av kompetansen til eldre, innvandrere og personer med nedsatt funksjonsevne, vil bli enda viktigere i årene som kommer.

Strategier

- 1 Styrke og målrette rekrutteringen av arbeidskraft
- 2 Stimulere til kompetanseheving i arbeidslivet
- 3 Øke gjennomføringa av utdanning

Mål 3: Nordland skal ha et konkurransedyktig, innovativt og bærekraftig arbeids- og næringsliv

Å utvikle et framtidsrettet, nyskapende, omstillingsdyktig og lønnsomt Nordland med attraktive arbeidsplasser og gode levekår er avgjørende for positiv verdiskaping og vekst i fylket. Satsing på innovasjon og entreprenørskap, både i eksisterende

virksomheter og prosjekter, i nyetableringer og i forsknings- og utviklingsmiljøene i fylket, vil være sentralt for å få dette til. For å få opp andelen nyetableringer må det være et gjennomgående fokus på innovasjon og entreprenørskap i utdanningssystemet fra barnehage til universitet.

Næringsutviklingen i Nordland skal være basert på et bredt verdiskapingsperspektiv med sterke næringsklynger, fokus på bærekraftig utnyttning av fylkets mangfoldige naturgitte og kulturelle ressurser og satsing på nye sektorer. Det er viktig å videreføre tradisjonell kunnskap, både for å bevare og for å skape nytt. Et bredt og innovativt verdiskapingsperspektiv vil være med på å sørge for at Nordland til det fulle utnytter alle sine ressurser, og med det blir både konkurransedyktig og framtidsrettet.

I Nordland er det få som starter egne bedrifter. Det er få små- og mellomstore bedrifter som direkte er tilknyttet til internasjonale markeder og nettverk. Likevel er flere av næringene, slik som industri, mineraler og marin sektor, internasjonale siden det meste som produseres eksporteres direkte ut av landet. For å stimulere til nyetableringer og sikre at flere av disse lykkes i internasjonale markeder, må det mobiliseres til entreprenørskap og utvikles et godt system for å realisere potensialet til de bedriftene som ønsker internasjonal satsing.

Det må legges til rette for næringsvirksomhet gjennom etablering og utvikling av gode møteplasser og etablering av nettverk, en godt tilrettelagt infrastruktur og et velutviklet virkemiddelapparat for entreprenørskap, innovasjon og kommersialisering.

For å videreutvikle eksisterende næringsvirksomheter og satsing på nye områder, kreves tilgang til risikovillig og langsiktig kapital. Kapitaltilgangen i Nordland er relativt svak innen flere sektorer og miljøer, og begrenser dermed videreutvikling og fornying av innsatsområder. Næringslivet må derfor sammen med regionale forvaltningsnivå i Nordland

gjøre seg attraktiv for etablering og videreutvikling av næringsvirksomhet fra både regionale, nasjonale og internasjonale næringslivsaktører med kapital og kunnskap.

Tilgangen av naturressurser i fylket har vært mye av fundamentet for næringsutviklingen i nord, og er derfor preget av en råvareorientert eksportindustri som stadig mer er konkurranseutsatt. Tyngdepunktet for framtidig verdiskaping i Norge forventes å flyttes lengre nord på grunn av de rike forekomster av naturressurser. For å øke verdiskaping og lønnsomhet, sysselsetting og kompetanse, vil det være svært viktig å foredle mest mulig av råvarene nærmest mulig der ressursene finnes. Forvaltning og råderett over naturressursene må baseres på kunnskapsbasert og bærekraftig forvaltning, og med størst mulig regional forankring.

Effektive transporter er avgjørende for eksport av gods, og er en forutsetning for økonomisk vekst og velferd. Nordland og landsdelen for øvrig skiller seg ut fra resten av landet med store avstander. Bedriftenes konkurransevne og lønnsomhet påvirkes sterkt av transport- og logistikkostnader. Å kompensere for avstandsulempene er viktig.

Strategier

- 1 Stimulere til nyetableringer, omstillinger og vekst i eksisterende bedrifter
- 2 Ta i bruk Nordlands mangfoldige kultur, kulturmiljø og naturressurser som potensial for verdiskaping
- 3 Jobbe for å skape en bærekraftig samfunns- og næringsutvikling med god balanse mellom bruk og vern
- 4 Foredle mest mulig av råvarene nærmest mulig der ressursene finnes
- 5 Styrke kunnskapsbasert næringsutvikling innen sektorer hvor Nordland har spesielle fortrinn
- 6 Legge til rette for effektive og miljøvennlige godstransporter

7. KJØPESENTRER

Forskrift om Rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre trådte i kraft 27. juni 2008. Den har en varighet på inntil 10 år, eller inntil den avløses av regional planbestemmelse i henhold til § 8-5 i plan- og bygningsloven (pbl). Bestemmelsen fastsetter med juridisk bindende virkning at godkjente regionale planer skal legges til grunn for behandling av søknader om etablering eller utvidelse av større kjøpesentre. Det overordnede og langsiktige målet for den rikspolitiske bestemmelsen er å utvikle bærekraftige og robuste by- og tettstedsstrukturer som også bidrar til å redusere klimagassutslippene.

I forskriften fastlegges at kjøpesentre bare kan etableres eller utvides i samsvar med retningslinjer i godkjente regionale planer. I områder som ikke omfattes av slike regionale planer vil kjøpesentre større enn 3000 m² bruksareal ikke være tillatt. For å kunne åpne for kjøpesentre i Nordland på mer enn 3000 m², er det derfor inkludert en juridisk bindende regional planbestemmelse etter pbl § 8-5 i fylkesplanen.

Hensikten med planbestemmelsen er å styrke eksisterende by- og tettstedssentre, bidra til miljøvennlige transportvalg og god tilgjengelighet.

I utviklingen av byer og tettsteder er handel, sammen med infrastruktur, kollektivdekning, kultur- og fritidstilbud, kontorer, servicetilbud og boliger, viktige faktorer for å skape attraktive lokalsamfunn. Økt handel i sentrumsområdene gir positive ringvirkninger for både handelen generelt og annen virksomhet, og vil bidra til å styrke stedets regionale betydning. Planbestemmelsen skal bidra til:

- å styrke eksisterende senterstruktur
- en bedre samordnet areal- og transportpolitikk
- at hele befolkningen har tilgang til et variert handels- og tjenestetilbud
- bedre betingelser for lokal og regional næringsutvikling
- forutsigbarhet for handelsnæringen

Hvis det fremmes forslag om etableringer av kjøpesentre i strid med bestemmelsene, må Nordland fylkeskommune vurdere om det skal gis dispensasjon fra bestemmelsene. En eventuell dispensasjon kan bare gis etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner, jf. pbl § 8-5, fjerde ledd.

7.1. Regional planbestemmelse om etablering av kjøpesentre jf. pbl § 8-5:

Etablering av kjøpesentre med større bruksareal enn 3.000 m² og utvidelse av kjøpesentre til mer enn 3.000 m² er bare tillatt i byer og tettsteder som har et handelsomland ut over egen kommune.

Etableringer skal som hovedregel skje innenfor sentrum av byer og tettsteder. Unntaksvis kan etableringer også skje i områder som er avsatt til handelsområde i kommuneplan.

Ved planlegging og etablering av kjøpesentre gjelder følgende retningslinjer:

- 1) Med kjøpesentre forstås detaljhandel i bygningsmessige enheter og bygningskomplekser som etableres, drives og framstår som en enhet, samt utsalg som krever kunde- eller medlemskort for å få adgang. Med detaljhandel menes salg av alle typer varer direkte til forbruker, det vil si både dagligvarehandel, faghandel, inklusive salg av plasskrevende varer.
- 2) Kommunene skal fastsette sentrumssoner og handelsområder i sine kommune(del)planer.
- 3) Byer- og tettsteder med et handelsomland ut over egen kommune i Nordland er: Bodø, Narvik, Mo i Rana, Brønnøysund, Sandnessjøen, Mosjøen, Fauske, Leknes, Sortland og Svolvær. Kjøpesentre i andre lokal-/bydelssentre skal være tilpasset stedets størrelse, funksjon og handelsomland.
- 4) Handelsområder utenfor sentrum skal vurderes på bakgrunn av dokumentasjon om:
 - handels- og arealbehov

- avstand til sentrum for gående/syklende og kollektivdekning
- plassering i forhold til annen bebyggelse og langsiktig utviklingsmønster

Etableringer i handelsområder utenfor sentrum skal som et minimum oppfylle følgende krav til dokumentasjon:

- Det skal utarbeides handelsanalyser som viser eksisterende og framtidig omsetning i handelsomland, herunder reduksjon av omsetning i eksisterende sentrum målt som antall år med tapt omsetningsvekst.
- Det skal utarbeides analyser som viser etableringens effekt for byutvikling.
- Det skal utarbeides transportanalyser som viser tilgjengelighet for gående og syklende, trafikksikkerhet, kapasitet i vegnettet og miljøvirkninger av økt trafikk.
- Handelsområder skal ligge på eller ved hovedrute innen kollektivnettet.
- Det skal fastsettes maks. tillatt utbygd bruksareal innenfor området og en bestemt utbyggingperiode, slik at handelsetableringene ikke gir utilsiktede negative konsekvenser for sentrumsområdene. Det kan fastsettes begrensninger på størrelsen på den enkelte etablering og hvilke varegrupper som tillates.
- Det bør i forbindelse med kommuneplanene utarbeides parkeringsnormer med krav tilpasset senterets størrelse og funksjon.

Planbestemmelsen er gyldig i 10 år, jf. pbl. § 8-5, første ledd.

§ 8-5. Regional planbestemmelse

Regional planmyndighet kan fastsette regional planbestemmelse knyttet til retningslinjer for arealbruk i en regional plan som skal ivareta nasjonale eller regionale hensyn og interesser. Bestemmelsen kan fastsette at det for et tidsrom av inntil ti år nedlegges forbud mot at det blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke innenfor nærmere avgrensede geografiske områder, eller bestemme at slike tiltak uten slikt samtykke bare kan iverksettes i samsvar med godkjent arealplan etter denne lov.

Forslag om regional planbestemmelse skal utarbeides og behandles i samsvar med reglene i §§ 8-3 og 8-4, og kan fremmes i forbindelse med utarbeiding av en regional plan.

Regional planmyndighet kan, etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner, forlenge forbudet med fem år av gangen.

Samtykke til å iverksette tiltak som omfattes av regional planbestemmelse kan gis av regional planmyndighet etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner.

Regional planbestemmelse skal kunngjøres i Norsk Lovtidend og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Et eksemplar av planbestemmelsen skal sendes til departementet, fylkesmannen og berørte kommuner og statlige myndigheter.

8. AREALPOLITIKK I NORDLAND

Nordland fylkeskommunes politikk for arealforvaltning er basert på plan- og bygningslovgivningen, forskrifter, nasjonale forventninger samt andre nasjonale og regionale føringer. De arealpolitiske retningslinjer er en del av «Fylkesplan for Nordland 2013–2025» og gir retningslinjer for viktige politikkområder og planmessig bruk og vern av arealene på alle nivå i fylket. Fylkeskommunen har ansvaret for å samordne arealpolitikken på regionalt nivå.

De arealpolitiske retningslinjer er hjemlet i plan- og bygningsloven av 2008, § 8-2:

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Kapitlet består av et overordnet mål for arealforvaltningen i Nordland, og strategier og retningslinjer for fem temaområder. Kapitlet er utarbeidet i samarbeid med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner, og regionalt planforum er brukt aktivt i prosessen. I myndighetsutøvelse skal Fylkesplan for Nordland brukes som et verktøy for å oppnå regional tilpassing.

Arealpolitiske retningslinjer

Retningslinjene i kapitlet er uttrykk for *vesentlige regionale interesser*. Disse er viktige for å ivareta nasjonale og regionale interesser i arealforvaltningen. Som uttrykk for vesentlige regionale interesser gir retningslinjene fylkeskommunen og statlige etater grunnlag for å fremme innsigelser.

8.1. Mål for arealforvaltningen

Mål: Arealforvaltningen i Nordland skal være bærekraftig og gi forutsigbare rammer for næringslivet og befolkningen. Forvaltningen skal skje på grunnlag av kunnskap og oppdaterte kommuneplaner.

Hensynet til biologisk mangfold og naturens tåleevne skal ligge til grunn for all arealforvaltning. Arealbruken skal skje etter ei avveining mellom nærings-, friluftslivs- og miljøinteresser. Gjennom samordning av arealpolitikken skal Nordlands arealer forvaltes

slik at natur- og kulturmiljøer, landskap og viktige kvaliteter i omgivelsene blir ivaretatt i hele fylket.

God planlegging

De arealpolitiske retningslinjene og strategiene skal sikre god planlegging i Nordland. I henhold til målet skal arealforvaltningen i Nordland skje på grunnlag av overordnede arealplaner, for eksempel kommuneplanens arealdel, som gir forutsigbarhet og langsiktighet i bruk og vern. Kommuneplanene skal derfor være tilpasset den enkelte kommunes utfordringer og situasjon.

Som regional planmyndighet har Nordland fylkeskommune et veiledningsansvar i forhold til kommunene i fylket, jf. plan- og bygningsloven § 3-2. Som en del av dette ansvaret har fylkeskommunen utarbeidet et «Planskjema for Nordland».

Kommunene oppfordres til å bruke dette ved utarbeiding av alle planer og tiltak, se vår nettside www.nfk.no/planlegging.

Kommunene har stor egeninteresse av god planlegging. Det meste av samfunnsplanleggingen i Norge skjer på kommunenivå. Planprosessene i

kommunene legger til rette for beslutninger om forvaltning av arealer og naturressurser, i tillegg til konkrete fysiske tiltak. Planlegging omfatter også vurdering av konsekvenser, samfunnssikkerhet og risiko og sårbarhet for planer og tiltak. Planprosessen skal ivareta mange hensyn for å sikre at planleggingen skjer grundig og koordinert, og gir forutsigbare rammer for brukerne av planen. Det er et mål for god planlegging at det skal skje på en sektorovergripende måte hvor både ulike organisasjoner og allmennheten får mulighet til å medvirke.

8.2. By- og tettstedsutvikling

Strategi

Byer og tettsteders funksjon som positive drivkrefter for Nordlandssamfunnet skal utvikles basert på stedets kvaliteter og lokale fortrinn.

Arealpolitiske retningslinjer:

- a) Utbygging av boligområder og arbeidsplasser skal i hovedsak skje innenfor de etablerte by- og tettstedsstrukturene. I arealplanleggingen skal transformasjon og fortetting i by- og tettsted og rundt kollektivknutepunkter vurderes som virkemidler for å unngå uønsket spredning av bebyggelse.
- b) Fortetting skal skje med kvalitet. Gjennom arealplanleggingen skal det legges til rette for god funksjonsblanding som fremmer trafiksikkerhet, barns lekemuligheter og stedets karakter.
- c) Byer og tettsteder skal utvikles slik at livskvalitet og helse fremmes gjennom god stedsforming, attraktive og tilgjengelige utearealer, og infrastruktur som fremmer miljøvennlig transport.
- d) By- og stedsutvikling skal ivareta og bygge videre på viktige kulturhistoriske kvaliteter, stedets karakter og identitet.
- e) Det skal legges vekt på høy estetisk og arkitektonisk kvalitet ved planlegging og utforming av fysiske tiltak.
- f) Sentrumsområdene skal planlegges og tilrettelegges for handel og kulturtilbud, og tilby gode og inkluderende møteplasser for alle.
- g) I den kommunale planleggingen skal det stimuleres til redusert bilbruk gjennom tiltak. Kommunene skal blant annet vurdere rushtidsavgift, parkeringsrestriksjoner, veiprisning og bysykler.
- h) Kommunen skal vurdere hvordan kommunale parkeringsvedtekter for sentrumsområdet kan bi-

Nyttige nettsider om planlegging:

www.nfk.no/planlegging
www.planlegging.no
www.miljokommune.no
www.fmno.no

Noen sentrale lover og bestemmelser:

- Plan- og bygningsloven
- Naturmangfoldloven (spesielt kapittel 2)
- Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen
- Forvaltningsloven

Det er nær sammenheng mellom arealbruk og transport. Utvidet arealbruk i byer og tettsteder skaper trafikk. Utbygging av transporttilbud fører til endret arealbruk og spredning i byer og tettsteder. Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging er utformet nettopp med sikte på at disse sammenhengene behandles slik at man legger opp til dempet behov for transport og bedre vilkår for effektiv kollektivtransport.

dra til å imøtekomme nasjonale målsettinger for økt kollektivbruk.

- i) Det må søkes gode løsninger for tilgjengelighet til kollektivtransport og overgang mellom ulike transportmidler.
- j) Forbedring av kollektivtilbudet skal være vurdert før utbygginger av vegsystemet gjennomføres.
- k) Arbeidsplasser, besøksintensive virksomheter og nye boligområder bør lokaliseres i gangavstand fra gode kollektivtilbud.
- l) Det skal legges til rette for gående og syklende gjennom et trafiksikkert og sammenhengende gang- og sykkelveinett.
- m) For å imøtekomme dagens og framtidens boligbehov, skal det legges til rette for tilstrekkelig antall egnede boliger. Boligene, og områdene mellom bygd bolig og uteområdene, skal ha gode løsninger med tilgjengelighet for alle.
- n) Boliger, skoler og barnehager skal ha trygg ferdsel til lek og annen aktivitet i en variert og sammenhengende grønnstruktur med gode forbindelser til omkringliggende naturområder.
- o) Grøntområder, parker, gang- og sykkeltraseer og turdrag innen og mellom boligområder, nærturområder, skole, butikk og andre viktige servicepunkter, skal sikres gjennom kommunens arealplaner.

- p) Grensen mot, og tilgangen til, marka og andre nærturområder utenfor sentrumskjernen, skal sikres gjennom kommuneplanen.
- q) Uteområder skal i størst mulig grad sikres en design med universell utforming.

8.3. Naturressurser, kulturminner og landskap

Strategi

Ressursgrunnlaget i Nordland skal benyttes og forvaltes med god balanse mellom bruk og vern, slik at natur- og kulturmiljø, kulturminner, landskapskvaliteter og fornybare ressurser ivaretas for framtidig generasjoner.

Arealpolitiske retningslinjer:

- a) Landskap som kulturelt, miljømessig og sosialt element, skal være en integrert del av arealplanleggingen. Det skal tas hensyn både til helhetlige landskapsrom og landskapselementer.
- b) Viktige naturområder må forvaltes slik at områdene kvalitet ikke forringes. Naturmangfoldet bør være kartlagt som grunnlag for kommunal planlegging.
- c) Viktige friluftslivsområder, lokalt og regionalt, skal sikres som ressurs og grunnlag for å ivareta de ulike mulighetene Nordland har som aktivitets- og opplevelsesarena.
- d) De kommunale arealplanene må avklare bruk og vern i områder som omfattes av varig vernede vassdrag.
- e) I områder med potensial for kraftproduksjon og mineralutvinning skal det ikke igangsettes virksomhet som kan skade disse områdene, og nødvendig areal til infrastruktur.
- f) Kulturminner og -miljø av stor lokal, regional eller nasjonal verdi skal sikres gjennom den kommunale planleggingen som en ressurs og grunnlag for kunnskapsutvikling, næringsutvikling, opplevelse av historisk kontinuitet, stedsidentitet og aktiv bruk.
- g) Kulturminner og -miljø av stor lokal, regional og nasjonal verdi bør være kartlagt som grunnlag for kommunal planlegging. Der det er utarbeidet regionale kulturminneregistreringer skal disse, sammen med kulturminneloven, legges til grunn for plan- og enkeltsaksbehandling.
- h) Den årlige omdisponeringen av dyrket jord i Nordland bør maksimalt være på 400 daa per år.
- i) Alternative utbyggingsområder skal vurderes og synliggjøres i planer der dyrket jord eller reinbeiteområder foreslås omdisponert til andre formål. Avsatte byggeområder bør fortettes eller omdisponeres til annen bruk før dyrket jord eller reinbeiteområder omdisponeres.
- j) Kommunene bør synliggjøre viktige jordbruksområder i arealplanene.
- k) Hensynet til lokale bestander av viltarter og innlandsfisk, samt deres leveområder, skal ivaretas i kommunenes arealplanlegging.
- l) Forvaltning med tanke på å sikre god vannkvalitet i sjøer, elver, grunnvann og kystvann, skal ivaretas gjennom ei helhetlig arealplanlegging, hvor kommunene bør utarbeide helhetlige vannmiljøplaner.
- m) Kommunene skal i sin plan- og enkeltsaksbehandling sikre drikkevannskildene for dagens og framtidens behov.
- n) Nybygging av boliger og fritidsbebyggelse bør skje i form av fortetting av eksisterende områder framfor å ta i bruk nye områder innenfor LNFR-områder. Hytter/fritidsbebyggelse skal lokaliseres i gangavstand til vinterbrøytet vei.
- o) Større sammenhengende villmarkspregede

Dyrket jord er en samlebetegnelse på fulldyrket og overflatedyrket jord, samt innmarksbeite. Se også Fylkesmannen i Nordlands strategiske plan «Jordvern i Nordland».

Helhetlige vannmiljøplaner

I tråd med *forskrift om rammer for vannforvaltningen* skal ulike påvirkninger i vannforvaltningen i større grad nå sees sammenheng. Dette innebærer at også kommunene bør se nærmere på måter å samordne ulike vanntemaer som avløp, drikkevann, landbruk, forurensning, etc.

Et viktig bidrag til dette arbeidet, er utarbeidelse av kommunale helhetlige planer for både drikkevann, avløp og vannmiljø. Gjennom en slik planlegging vil alle kommunes forurensnings-bidrag til vannforekomstene kunne vurderes helhetlig.

naturområder og sammenhengende områder fra fjord til fjell (INON), skal ivaretas som viktige områder for naturmangfold, friluftsliv og opplevelse.

- p) Ved nybygging og endringer og utbedringer av vei og bane skal det iverksettes tiltak som reduserer faren for påkjørsler av vilt og rein.

8.4. Næringsutvikling

Strategi

Arealforvaltningen skal legge til rette for et mangfoldig næringsliv og nødvendig infrastruktur, og ha fokus på muligheter for vekst og verdiskaping på grunnlag av ressursgrunnlaget i fylket.

Arealpolitiske retningslinjer:

- Arealplanleggingen skal sikre næringslivets behov for forutsigbarhet og legge til rette for utbyggingsareal, ressursgrunnlag og infrastruktur som vei, vann, kraftlinjer og bredbånd.
- Arealplanleggingen skal sikre vekst og utviklingsmuligheter for byer og tettsteder med hensyn til tilgang på tomter til næringsliv og boligbygging.
- Arealplanleggingen bør synliggjøre mulige trasévalg for kraftlinjenett som er nødvendig for næringsutvikling og beredskap.
- Arealplanleggingen skal sikre ressursgrunnlaget for fiskeri, akvakultur, bergverk/mineraler, jordbruk, skogbruk, reindrift og andre utmarksnæringer.
- Arealplanleggingen skal legge til rette for utvikling og bruk av fornybare energiressurser som vannkraft, vindkraft, havenergi, bioenergi med mer.
- Arealplanleggingen skal sikre ressursgrunnlaget, herunder natur-, landskaps- og kulturverdier, for reiseliv.
- Arealplanleggingen skal legge til rette for videreutvikling og nyetableringer av kraftintensiv industri.
- Arealplanleggingen skal ta hensyn til framtidig arealbehov for viktig infrastruktur innenfor transportsektoren som fiskeri- og trafikkhavner, luft- og havner, vei og bane.

- Kommunal arealplanlegging må synliggjøre og sikre reindriftas særverdiområder.

8.5. Kystsonen

Strategi

I kystsonen skal det være en samordnet og helhetlig arealdisponering, der land og sjø ses i sammenheng.

Arealpolitiske retningslinjer:

- Kommunene bør i kommuneplanens arealdel planlegge hele kommunens sjøareal.
- Kommunene oppfordres til å utarbeide interkommunale kystsoneplaner som avklarer og vurderer arealbruken i dag og i framtida.
- Planlegging i sjø og på land må ses i sammenheng, og avklare ferdsel, farleder, fiske, akvakultur og natur- og friluftsområder.
- Planleggingskonteksten i kystsonen er kompleks og dynamisk. Kunnskapsgrunnlaget er under utvikling på flere områder. Det gjør det viktig både å avklare arealbruken samtidig som det bygges inn fleksibilitet i planene.
- Den funksjonelle strandsonen bør være kartlagt som grunnlag for planlegging av tiltak i sjønære områder.
- Dersom kommunen finner å legge til rette for bruk i 100-metersbeltet / den funksjonelle strandsonen, skal det stilles krav som sikrer god landskaps-tilpasning, høy estetisk og arkitektonisk kvalitet, og allmennhetens tilgang og ferdsel.
- Dersom kommunen finner å legge til rette for bruk i 100-metersbeltet / den funksjonelle strandsonen, skal sjørelaterte næringsetableringer prioriteres framfor andre tiltak.
- Strandsonen skal bevares som et attraktivt og tilgjengelig område for friluftsliv og naturopplevelse. Viktig naturmangfold skal ivaretas.
- Ved planlegging av ny fritidsbebyggelse skal også behovet for naust og flytebrygge vurderes, og ev. synliggjøres i plan. Lokalisering bør planlegges i sammenheng med eksisterende infrastruktur og bebyggelse.

- j) Arealplanlegging på alle nivå må sikre at akvakulturnæringen får tilstrekkelige og tilfredsstillende arealer til en bærekraftig produksjon.
- k) I gyte- og oppvekstområder for fisk skal det ikke igangsettes virksomhet som kan skade disse områdene. Hensynet til marint biologisk mangfold skal vektlegges i forvaltningen. Slike områder, samt viktige fiskeområder skal avsettes i kommuneplanen.
- l) De ville stammene av laks, sjørret og -røye må sikres i arealforvaltningen.
- m) Ved planlegging og konsesjonsbehandling av uttak for grus/sand i kystsonen, må det tas tilstrekkelig hensyn til opprydding og etterbruk i områdene.
- n) Ved all arealplanlegging i kystsonen skal ferdselen til sjøs sikres.

8.6. Klima og klimatilpasning

Strategi

Arealforvaltningen i Nordland skal innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og styrke tilpasningsevnen til et endret klima.

Arealpolitiske retningslinjer:

- a) Kommunene oppfordres til å belyse sårbarhet for og tilpasning til klimaendringer ved rullering av klima- og energiplaner.
- b) For å tilpasse seg til økt havnivå bør kommunene heve nedre byggegrense mot sjøen der det ligger til rette for det.
- c) Kommunene skal i nødvendig grad kartlegge og innarbeide potensielle faresoner (flo, flom og skred), som følge av klimaendringer i planleggingen. Det er viktig at det angis bestemmelser som tilpasser arealbruken til konsekvensene av et endret klima.
- d) Ved planlegging av boliger og fritidsboliger oppfordres kommunene til å vurdere plassering, utforming og størrelse slik at energibehovet er lavest mulig.
- e) Energibruk og tilrettelegging for nye miljøvennlige energiløsninger, skal være et gjennomgående perspektiv i kommuneplaner og planer som legger til rette for utbygging.
- f) Kommunene bør gjennom planlegging og veiledning legge til rette for at bebyggelse og infrastruktur lokaliseres og utformes for en effektiv utnyttelse av fjernvarme.
- g) Kommunene bør vurdere hvordan blå-grønn infrastruktur kan bidra til å forebygge flomødeleggelser og overvannsproblemer gjennom aktiv bruk av vannsystemer og grønne områder.
- h) Kommunene oppfordres til å planlegge utbedringer av dagens overvanns- og avløpssystemer slik at risiko for flom eller oppsamling av vann i størst mulig grad reduseres. Dette er spesielt viktig på dyrket eller dyrkbar mark.

www.nfk.no

POLITISK PLATTFORM 2019–2023

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og KrF

Politisk plattform for fylkesrådet i Nordland 2019-2023

Nordlandssamfunnet er tuftet på langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressurser, et sterkt fellesskap og tillit mellom mennesker. Fylkesrådet vil legge til rette for vekst og utvikling i alle deler av fylket, i by og bygd. Vi vil ta hele Nordland i bruk fordi det bidrar til verdiskaping og nye arbeidsplasser. Gjennom det skapes gode lokalsamfunn og nærmiljø både i distriktene og i byene. Vi bygger vår politikk på grunnleggende kristne og humanistiske verdier som har sin forankring i den norske kulturarven og menneskerettighetene.

De store og viktige samfunnsoppgavene løses best i fellesskap. Alle mennesker er unike, uerstattelig og like mye verdt. Hver og en av oss skal ha mulighet til å virkeliggjøre sin drøm om et godt liv i Nordland. Fylkesrådet vil bygge et samfunn basert på sterkere fellesskap og små forskjeller gjennom å ta hele Nordland i bruk.

Nordland skal være ungdommenes fylke. For å øke Nordlands befolkning vil vi gjøre det så attraktivt for familien at ungdom velger å bli boende. Våre fokusområder er derfor god befolkningsutvikling, verdiskaping, utdanning, likestilling, rettferdig fordeling, bosetting og det å ta hele Nordland i bruk.

Det å begrense klimaendringene og å utvikle bærekraftige samfunn er vår tids største utfordring, men det grønne skiftet innebærer også historiske muligheter til utvikling og det å skape nye arbeidsplasser. FNs 17 bærekraftsmål skal være styrende for fylkesrådets politikk. Vi vil overlate noe mer verdifullt til neste generasjon enn det vi selv overtok. Det er kun gjennom samarbeid lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt vi kan løse de utfordringene vi står overfor.

Den norske staten er etablert på territoriet til to folk. Fylkesrådet vil føre en politikk som sørger for at den samiske befolkningen får muligheten til å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

I vårt langstrakte fylke kjenner mange på en utrygghet i hverdagen. En utrygghet knyttet til nedleggelse av lokale arbeidsplasser og samfunnsfunksjoner, til lang reisevei for helsehjelp, et klimaskifte som gir stadig mer ekstremvær og et endret sikkerhetspolitisk bilde. Fylkesrådet vil være en pådriver for å få flere statlige arbeidsplasser til Nordland, utvikle lokale arbeidsplasser, få sterkere samfunnsfunksjoner og et økt fokus på sikkerhet og beredskapsarbeidet i Nordland.

Kapittel 1: Et Nordland i utvikling

Nordlandssamfunnet opplever nå en massiv endring hvor digitalisering, og nye teknologiske løsninger, skaper muligheter for nye arbeidsplasser og nye måter å utvikle samfunnet på. Nordland fylkeskommune skal ta i bruk disse mulighetene.

Automatisering og digitalisering vil endre arbeidslivet fundamentalt, og kreve at vi jobber på andre måter enn før. Det betyr at flere må mestre ny teknologi og bytte jobb oftere. Det forsterker det politiske ansvaret for at alle får mulighet til å lære seg det de trenger for å mestre jobben eller en ny jobb, og for å kunne stå et langt liv i krevende arbeid.

For mennesker som av ulike årsaker står midlertidig eller permanent utenfor et arbeidsliv i endring, skal fylkesrådet jobbe for en meningsfull hverdag for alle. Dette skal gjøres blant annet gjennom Vekst- og attføringsbedrifter og samarbeid med NAV, Helse Nord, kommunene og ideell sektor. Enten veien går videre ut i arbeid, studier eller uførhet, skal alle mennesker i Nordland føle seg ivaretatt og bli møtt med respekt, i alle faser av livet. Fylkeskommunens satsning på folkehelsearbeid og samarbeidet med fylkesmannen om «Inn på tunet» i Nordland, er en del av dette arbeidet. Ei gruppe som har store problemer med å få seg jobb er ungdom med utviklingshemming. Nordland fylkeskommune vil ta initiativ til et prosjekt med kunst og kulturarbeidsplasser for disse ungdommene.

Den raske digitale og teknologiske utviklingen fordrer kreative og innovative mennesker, som kan frembringe nye og unike produkter og tjenester. Fylkesrådet vil møte denne utviklingen blant annet med å styrke den digitale kompetansen i den videregående skolen. Uten påfyll av kompetanse kan det teknologiske skiftet føre til økte forskjeller. Det er viktigere enn noen gang før å styrke arbeidet med livslang læring.

Innovasjon er med på å skape nye arbeidsplasser, bedre offentlige tjenester og økt produktivitet. Innovasjon driver utviklingen av en kunnskapsbasert økonomi. Entreprenørskap blant unge er en av suksesskriteriene for at vi skal klare omstillingen til en ny miljøvennlig, økonomisk og teknologisk virkelighet i Norge. Vi vil arbeide for større bevisstgjøring om hvordan man kan bevege seg fra tanke til bedrift.

Fylkesrådet vil at innbyggerrettede tjenester skal digitaliseres i så stor grad som mulig. Det er innbyggernes behov som skal være førende i denne utviklingen. Samtidig må man ivareta de som ikke mestrer digitalisering eller har god nok dekning. Det blir viktig å få på plass en egen digitaliseringsstrategi for Nordland fylkeskommune.

Nordland fylkeskommune skal være åpen og tilgjengelig, vi skal ta i bruk klarspråk. Nordlands innbyggere skal også få et heldigitalt møte med fylkeskommunen, gjennom smartere, mer samordnende og universelt utformede tjenester. Økt produktivitet som følge av digitalisering skal komme innbyggerne til gode.

Arbeid gir individuell frihet, økonomisk trygghet og den enkelte muligheten til å realisere sitt potensial. Et inkluderende og likestilt Nordland er viktig. Fylkesrådet vil arbeide for å sikre et likestilt arbeidsmarked og sikre arbeidsplasser og gode liv for alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonshemming eller seksuell legning. De samarbeidende partier vil arbeide for bedre

tilgjengelighet gjennom universell utforming av offentlige bygg og områder.

Nordland fylkeskommune skal gå i front i kampen mot arbeidslivskriminalitet og sørge for et anstendig arbeidsliv. I Nordland fylkeskommune skal vi etterstrebe hele faste stillinger. Som en stor byggherre og innkjøper skal Nordland fylkeskommune bruke vår rolle til å fremme det seriøse arbeidslivet. Vi skal videreutvikle seriøsitets- og miljøkravene i våre anbud, og det skal være fokus på livsløpsregnskap i de fylkeskommunale byggene. Vår innkjøpspolitikk skal gi større muligheter for lokale bedrifter, ikke være til hinder.

Økonomisk handlingsrom

Overføringen fra staten til Nordland fylkeskommune har blitt kraftig redusert de siste årene. Det påvirker det økonomiske handlingsrommet til fylkesrådet. Fra 2017 til 2022 har fylkeskommunen et nedtrekk på 459 millioner. Dette krever en god økonomisk styring i årene fremover. Fylkesrådet vil investere der vi kan for å utvikle Nordlandssamfunnet videre.

For å skaffe et større handlingsrom innenfor de gitte økonomiske rammene må fylkeskommunen vurdere investeringsbehovet for ny-bygg. Her må man ta en gjennomgang og se på alternativer i dagens bygningsmasse. Samtidig må vi vurdere muligheten for samlokalisering av tjenester der det er hensiktsmessig.

Motkraft til sentralisering

Nordlandsamfunnet har vært rammet av vanskelige beslutninger over flere år. Det er flere lokalsamfunn som står ovenfor ekstraordinære utfordringer på grunn av at den regionale staten legger ned arbeidsplasser. Både Andøy, Nesna og Sandnessjøen er eksempler på samfunn som er hardt rammet av vedtak fylkesrådet er sterkt kritisk til. Fylkesrådet vil arbeide særskilt med å få på plass den ekstraordinære innsatsen for Andøysamfunnet og vi vil jobbe for at det fortsatt skal leveres gode utdanningstilbud på Helgeland.

Sterke regioner er en viktig drivkraft i utviklingen av nordlandsamfunnet. Tiden er inne for å systematisere dette arbeidet gjennom egne regionvekstavgifter med hvert enkelt regionråd. Det vil bidra til god utvikling og bolyst, bedre tilrettelegging og vekst for innbyggerne både i regionsentrene og i omliggende kommuner. Regionvekstavgiftene skal være balanserte, og sikre at satsingen er en styrke for omlandskommunene. Dette vil være et viktig grep mot sentralisering. Det er mange lokalsamfunn som opplever fraflytting og bortfall av arbeidsplasser. Fylkesrådet vil samarbeide tett med kommuner og lokalsamfunn både i arbeidet for økt tilflytting og behov for arbeidskraft, men og som håndterer utfordringene med fraflytting.

Fylkeskommunen har 16 videregående skoler. De er alle helt avgjørende for utviklingen av regionene de tilhører. Fylkesrådet vil styrke de videregående skolene som regionale utviklingsmotorer.

Bosetting og flyttemønster henger nøye sammen med utdanning og jobbskaping. Noe av det viktigste fylkesrådet gjør de neste fire årene er å arbeide for mer verdiskaping og nye arbeidsplasser i hele fylket. Fylkesrådet er opptatt av at det skal være fylkeskommunale arbeidsplasser i hele Nordland.

Kapittel 2: Et grønnere Nordland

For fylkesrådet haster det å få på plass et grønt skifte. Vår ambisjon er å bidra til at Nordland skal vise at det er mulig å bygge velferd og velfungerende samfunn og samtidig redusere klimagassutslippene. Nordland fylkeskommune skal ta en aktiv rolle overfor både myndigheter på alle nivåer, næringsliv, sivilsamfunn og den enkelte innbygger for å bidra til at Nordland leder an i det grønne skiftet og en sirkulær økonomi.

Nordlendingen har gjennom tusen år drevet bærekraftig næringsutvikling i fylket vårt. Det er i pakt med naturen og ressursene at folket her nord har skapt løsninger på utfordringer og drevet aktiv innovasjon i jakten på et bedre liv. Det er denne tradisjonen fylkesrådet i Nordland skal ta med seg når vi skal skape et mer miljøvennlig Nordland, basert på fremtidens muligheter, nåtidens utfordringer og fortidens erfaringer.

Klimaendringene er vår tids største utfordring, og skal vi nå målene vi har satt oss, både globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt, må fylker og kommuner være aktive parter med konkrete tiltak. Fylkesrådet legger FNs 17 bærekraftsmål til grunn for all politikk som skal føres den neste perioden. Fylkesrådet vil arbeide for at Nordland sine klimautslipp reduseres med 30 % innen 2022 og 60 % innen 2030, sammenlignet med et 1990 nivå.

Fornybar energi er nøkkelen til bærekraftig vekst og nullutslipp på de fleste sektorer. Målet må være å redusere bruken av fossile energikilder som kull, olje og gass, og øke vår produksjon av fornybar energi. Samtidig må energien brukes og produseres mer effektivt.

Næringslivet i Nordland har alle forutsetninger for å ta en ledende rolle, både globalt og nasjonalt i den omleggingen som kommer. Nordland har ledende industrimiljøer, med et sterkt fokus på sirkulær økonomi, der avfall hos en aktør, er ressurser hos noen andre. Denne erfaringen, skal Nordland fylkeskommune bruke til å være en pådriver for å overføre til alle næringer i Nordland. Det ligger store muligheter innenfor sirkulær økonomi i havbruks- og landbruksnæringen. Med dette skal fylkesrådet i Nordland ha som mål at næringslivet i fylket vårt, også skal leve av å redde klimaet. Samtidig setter all menneskelig aktivitet avtrykk etter seg, men vår politikk skal bidra til at fotavtrykket som vi setter etter oss blir så lite som mulig.

De fire partiene som samarbeider om denne politiske plattformen, skal levere klimabudsjett, og regnskap for all fylkeskommunal virksomhet, og vil arbeide for at flere virksomheter i Nordland skal bidra til det samme. Fylkesrådet vil fase inn utslippsfrie biler når det skal investeres i nye fremkomstmidler.

Plast i havet og marin forurensning er et stort problem globalt, og ikke minst i et havfylke som Nordland. Fugler, fisk og dyr dør i store antall på grunn av plast og annet avfall. All virksomhet som enten høster av havet, eller på annen måte bruker det i sin virksomhet har et spesielt ansvar. Nordland fylkeskommune krever at forurenser tar ansvar, men vil også bidra til å skape ordninger som kan få ned mengden søppel, både på hav og land. Nordland må ta sin del av ansvaret for å redusere forurensning av verdenshavene, og fylkesrådet vil fortsette samarbeidet med bedrifter og miljøer som kan ta en ledende rolle innenfor marin opprydding og avfallshåndtering, med potensiale både nasjonalt og internasjonalt.

Nordland er et båtfylke, og det skal vi være i framtiden også. Teknologien for å skape bærekraftige samferdselsløsninger basert på klimavennlige ressurser ligger ikke minst i Nordland. Nordland fylkeskommune skal være en pådriver for bruk av både el, hydrogen og biogass som energibærere, og vi skal legge vekt på miljø som et av hovedkriteriene i alle anbudsprosesser. Nordland fylkeskommunen vil forby engangsplast både i egen organisasjon, samtidig som vi stiller krav om dette i våre anbud.

I et langstrakt fylke som Nordland er transport viktig. Både for å få varene frem, fra kyst til marked og internt i fylket, men også for all annen transport. Folk skal på jobb og skole, på trening og kulturaktiviteter. I framtida vil all transport være basert på lav- og nullutslippskjøretøyer, og Nordland fylkeskommune skal ha et mål om gradvis utbygging for å få svært god dekning av ladestasjoner i hele fylket. Kraftselskapenes nettutbygginger i Nordland må ta høyde for økt kraftbehov som følge av elektrifisering, dette inkluderer også fiskeflåten.

Reiseliv er en viktig næring i Nordland, og kan bli enda større i årene som kommer. Samtidig er den masseturismen som vi ser, en utfordring i deler av fylket vårt. Fylkesrådet kommer den neste perioden til å legge vekt på bærekraftsløsninger innenfor reiselivet. Dette handler om besøksforvaltning, brukerbetaling, og nullutslippsløsninger i havnene.

Kapittel 3: Næring – Et skapende Nordland

Fylkesrådet vil ta hele Nordland i bruk fordi det bidrar til verdiskaping og nye arbeidsplasser. Verdiskapingen skal skje lokalt, og komme lokalsamfunnene til gode. Gjennom det skapes gode samfunn og nærmiljø både i distriktene og i byene.

For oss er det viktig at vi tar i bruk naturressursene i fylket til å skape nye arbeidsplasser. God forvaltning gjennom bruk vil begrense behovet for aktivt vern. Fylkesrådet vil bidra til at næringslivet i enda større grad går fra å være råvareprodusenter til å utvikle nye kunnskapsarbeidsplasser basert på råvarene.

Kommunene har ansvaret for viktige rammebetingelser for næringslivet som kompetent og rask saksbehandling og god tilgang på komplette næringsarealer. Næringslivets tilgang på kompetent arbeidskraft henger i stor grad sammen med hvor attraktive kommunene oppleves som bosteder. Velfungerende samfunn med godt skole- og barnehagetilbud, gode boområder, tilgang på privat og offentlig service og gode kommunikasjoner inn til større sentra er sentrale faktorer for hvor folk bosetter seg. De færreste kommuner kan tilby slike helhetlig tilbud overfor næringslivet og befolkning. Gjennom regionvekstavtaler vil fylkesrådet bidra til at regionale sentra og omlandskommunene sammen kan utvikle slike tilbud. Det er vesentlig at vi utnytter verdiskapingspotensialet i hele fylket – for å oppnå det er vi avhengige av et spredt bosettingsmønster der befolkningen får gode tjenester i hele Nordland.

Fylkesrådet skal arbeide for at flere kvinner velger å skape sin egen arbeidsplass. Dette skal vi gjøre gjennom målrettet samarbeid med Innovasjon Norge, og tilrettelegging for nettverksbygging for kvinnelige gründere.

Fiskeri og sjømatnæringen er bærebjelken i store deler av kyst-Norge, og den fremste forutsetningen for bosetting der. Fiskeressursene er fellesskapets eiendom og skal underlegges en bærekraftig forvaltning som stimulerer til rekruttering og lokalt eierskap. Fylkesrådet ønsker å gjøre dette gjennom å jobbe for å dempe prisen på kvoter, øke avkortning ved strukturering, innføre eierskapsbegrensninger og innføre sterkere regionale bindinger til retten til å fiske. Fisken som blir fanget utenfor kysten, skal som hovedregel foredles ved anlegg på land. Fylkesrådet vil at aktivitetsplikt og leveringsplikt skal videreutvikles og bestå for de aktuelle trålerne. Fylkesrådet vil jobbe for å økt rekruttering til fiskeryrket.

Havbruksnæringen er en svært viktig næring i Nordland. Næringen har potensial til å bidra med enda mer verdiskaping, som gir et godt grunnlag for bosetting og lokale ringvirkninger. Det vil bli et sterkere fokus på bærekraft og strengere miljøkrav. Nok avklart areal er viktig for at havbruksnæringen skal kunne drive bærekraftig. Kommunene må sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal og tilrettelegging av nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Fylkesrådet vil bidra til at oppdrettsnæringen i Nordland har god dialog med kommuner, lokalsamfunn og andre sjømatnæringer ved nye etableringer. Fylkesrådet vil i samhandling med kommunene få på plass interkommunale kystsoneplaner i hele Nordland for å ivareta både nye og tradisjonelle næringer.

Fylkesrådet vil arbeide for strengere lover og reguleringer av turistfiske og en forvaltning som sikrer at miljø og fiskebestander ikke overbelastes.

Matproduksjon er en viktig næringsvei i Nordland. Både innenfor landbruk, reindrift, fiskeri og havbruksnæringa er den lokale verdiskapinga, og det lokale eierskapet sentralt for å utvikle gode

lokalsamfunn.

Landbruk skaper arbeidsplasser og bosetting, opprettholder vårt unike kulturlandskap og bidrar til lokal mat i hele Nordland. Vi vil arbeide for å videreutvikle miljøer som fokuser på lokalmat. Landbruksnæringen sikrer matforsyning, beredskap, arbeidsplasser og utnyttning av utmark. Kjøttproduksjonen i Nordland er en viktig del av den norske matproduksjonen, hvor store gress og beiteressurser sikrer miljøvennlig produksjon fra storfe og småfe. For å øke matproduksjonen i Nordland skal vi være med på å legge til rette for gode fagmiljøer, lønnsomhet, fagutdanning og dermed bedre rekrutteringen.

For å styrke det arktiske landbruket er vi avhengig av å kunne bruke de arealene som er egnet til matproduksjon. Derfor er det viktig at vern av matjord settes høyere enn nedbygging av matjord.

Rovdyrbestanden i Nordland må forvaltes på en god måte, slik at rovdyrmangfoldet ikke går på bekostning av beitedyr. Beitedyrene er et viktig bidrag til både mat- og ullproduksjon, samisk kultur, men også for å hindre gjengroing av kulturlandskapet. Det må fastsettes nye og forsvarlige bestandsmål for rovdyr, hvor et effektivt uttak av skadedyr inngår. Fylkesrådet vil søke en tettere dialog med nasjonale myndigheter for å sikre en bedre balanse mellom rovdyrbestanden og hensynet til lokalbefolkning og næringsdrift.

Nordland og Nord-Norge er rikt på mineralressurser. Ny teknologi og utviklingen og utbredelsen av forbrukerelektronikk har gitt økt etterspørsel etter sjeldne metaller og mineraler. Bergverksdrift beslaglegger store areal til deponi og bruk av prosessvann. Vanligvis ligger ressursene i tidligere inngrepsfrie områder og oppstart av nye uttak har vært preget av store interessekonflikter med reindrift, beitenæring og friluftsliv.

Fylkesrådet vil arbeide for at næringen gis forutsigbare rammevilkår som sikrer verdiskaping og bærekraft. Fylkeskommunens fagutdanningsinstitusjoner og mineralnæringen må samarbeide om å sikre nødvendig fagkompetanse til næringen. For å sikre god dialog skal utviklingen i mineralnæringen bygge på prinsippene i TSM – Towards Sustainable Mining. Fylkesrådet vil forenkle planprosessene i fylkeskommunen i samarbeid med kommunene avveie hensynet til kjente mineralressurser gjennom arealplanleggingen og prinsippene i naturmangfoldloven. Det er viktig at en felles nordnorsk mineralstrategi er førende for areal- og mineralpolitikken i Nordland.

Nordland har et samlet produktivt skogareal på omkring 6,4 millioner dekar. Denne skogen må forvaltes på en god måte gjennom bruk. Aktivt skogbruk binder mer CO₂ enn hva som gjøres gjennom vern. Samtidig er skogvern viktig for bevaring av artsmangfold. Fylkesrådet mener behovet for å verne mer i Nordland må vurderes nøye, da vårt fylke har høyere skogverndekning enn landet for øvrig. Fylkesrådet er opptatt av mest mulig lokal forvaltning av naturen i Nordland. Vi vil arbeide for at større deler av ressursene i Nordland skal komme lokalsamfunnene til gode. Samtidig må nasjonalparker og geoparker kunne bidra til større lokal næringsutvikling og verdiskaping. En større del av forvaltningen og arbeidsplasser tilknyttet naturverdiområder må legges på lokalt nivå. Fylkesrådet vil arbeide for at det må legges bedre til rette for at treindustrien i Nordland sikres lokal virksomhet og lokal forvaltning, med tanke på både arbeidsplasser og lang transportveg. Fylkesrådet vil arbeide for endring av forvaltningen av statens grunn.

For fylkesrådet er det viktig at vi tar i bruk naturressursene i fylket til å skape nye arbeidsplasser. Petroleumsnæringen er, og vil i mange tiår framover, være en av Norges viktigste næringer. Men petroleumsindustrien er i endring. Elektrifisering og produksjon av gass som erstatter kullkraft, gir mindre utslipp. Samtidig må norsk olje- og gassnæring omstilles videre, slik at utslipp i Norge

også minsker. Olje – og gassnæringen bidrar til teknologiutvikling som er avgjørende for nye næringer i framtiden. Fylkesrådet er opptatt av at petroleumsnæringen må skape større ringvirkninger i Nordland. Forvaltningsplanene for Barentshavet – Lofoten og Norskehavet må i lang større grad fokusere på det å bygge langsiktige og varige arbeidsplasser i nord. Vi vil ikke gå inn for konsekvensutredning av petroleumsaktivitet av Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi går inn for utvikling av andre næringer i disse havområdene, som fiskerier, reiseliv og utvikling av fornybare ressurser.

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer. Nordland har gode forutsetninger for å ta del i denne veksten. Økt verdiskapning og helårs arbeidsplasser er viktig for å sikre en bærekraftig vekst. Utviklingen skaper utfordringer, spesielt for små kommuner med store besøkstall. Fylkesrådet vil ha på plass besøksforvaltning og fellesgodefinansiering i Nordland, slik at næringen skaper større verdier lokalt.

Nordland skal være ledende på industriutvikling. Grønn energi skal brukes til videreføring av råvarer for å klatre i verdikjeden. Vi sier derfor nei til flere utenlandskabler, og vil heller bruke energi produsert i Nordland til å skape ringvirkninger lokalt. Vi vil gjennomføre en industriutredning, for å kartlegge mulighetene til vekst, med utgangspunkt i våre etablerte industrimiljøer.

I Nordland har vi mye hav – og vi har mye vind. Flytende havvind kan bli et svært viktig bidrag for å dekke energibehovet og å nå krevende klimamål. Verden har behov for mer klimavennlig energi. Norsk leverandørindustri trenger flere ben å stå på, og havvind trenger mye av kompetansen bygget opp av de flinke folkene i olje- og gassnæringen. Fylkesrådet vil derfor arbeide for at havvindindustrien skal etableres i Nordland.

Kapittel 4: Kunnskap og skole

Nordlands viktigste ressurs er menneskene som bor her. Det er kunnskap, kreativitet og skapertrang som gjør oss i stand til å løse morgendagens oppgaver. Nordlands nærings- og arbeidsliv trenger kompetent arbeidskraft.

Nordland skal være ungdommenes fylke. De representerer vår fremtid. I skolen møtes barn og unge med ulik bakgrunn, fra ulike samfunnslag, og lærer hverandre å kjenne. Gjennom fellesskolen sikres alle barn lik rett til utdanning. Videregående opplæring er avgjørende for at våre ungdommer får et godt grunnlag for videre studier og arbeidsliv. Skolene våre skal være gode læringsarenaer. Nordlandsskolen skal være inkluderende og allsidig, og bidra til at våre ungdommer velger å utdanne seg til de yrkene samfunnet vårt trenger i fremtiden.

Vi mener den offentlige skolen skal være bærebjelken i den videregående opplæringen. Det er viktig at fylkeskommunen har god og jevnlig dialog med friskolene der en også drøfter dimensjonering av tilbud og hvordan en kan samkjøre tilbudene best mulig. Vi vil si nei til oppretting av nye kommersielle privatskoler i denne perioden.

Vårt mål er at flest mulig skal få tilbud om videregående opplæring av god faglig kvalitet nær der de bor. For mange unge er det tøft å skulle flytte hjemmefra og bli borteboer i en så ung alder. Derfor er det vesentlig at fylkeskommunen etterstreber å ha et tilbud i nærheten av elevene så langt det lar seg gjøre. Fylkesrådet har jobbet aktivt for å øke gjennomføre i videregående skole. Dette har lyktes og frafallet er vesentlig redusert de siste årene, men vi er ikke fornøyd. Et tiltak vil være å gjøre overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole lettere.

Vi har svært mange dyktige lærere i den videregående skolen i Nordland. Det er en ressurs både for den enkelte elev, men også for utviklingen av Nordlandssamfunnet. Fylkesrådet vil fortsette arbeide med å gi etter- og videreutdanning til lærerne i den videregående skolen.

Et godt kosthold bidrar til et godt læringsmiljø. Vi har innført gratis skolefrokost i den videregående skolen. Det har vært en suksess. Derfor vil vi starte innføring av gratis lunsj ved våre videregående skoler. Det prioriterer vi fordi det er miljøskapende samtidig som det bidrar til sosial utjevning, bedre helse og økt læringskvalitet.

Fagarbeideren er avgjørende for å bygge Nordland for fremtiden. For å få enda flere fagarbeidere må alle som er kvalifisert få læreplass. Det er derfor vi skal innføre en læreplassgaranti for alle.

Morgendagens arbeidsliv er avhengig av at flere velger å ta høyere utdanning. Det er viktig for utviklingen av arbeidslivet og verdiskapingen i Nordland at vi har en god balanse mellom yrkesfag og studieforberedende fag. En sentral del av Nordlandsmodellen er det å tilpasse videregående opplæring til arbeids- og næringslivets behov. Vi vil videreutvikle Nordlandsmodellen de neste fire årene.

Nye og tidsriktige skolebygg er viktig for elevene, lærerne og andre ansatte ved skolene våre. Vi har bygget nye skoler, og fornyet skolene i hele Nordland, for å bedre kvaliteten i læringen. Det skal vi fortsette med. I tillegg vil vi fortsette oppgradering av skolebygg og satsningen på utstyrløftet. Vi skal sikre at elevene som er borteboere har trygge og gode boforhold. I samarbeid med vertskommunene vil vi derfor se på muligheten for å innføre hybelhus der det er egnet. Våre skoler skal skape trygge lære- og skolemiljø. I samspill med kommunene vil vi styrke arbeidet mot mobbing, styrke elevtjenesten og få flere helsesykepleiere i tillegg til å styrke det psykiske

helsearbeidet. Det er viktig å bygge opp gode team rundt elevene og lærlingene slik som mobbeombudet og elev- og lærlingeombudet gjør i dag. Vi vil sikre at begge disse ombudene skal bestå.

I Norge og Nordland har vi unge mennesker som står utenfor arbeidslivet, og heller ikke deltar i undervisning eller er i lære (not in education, employment or training, NEET). Fylkesrådet ønsker at flest mulig av disse skal komme inn i et utdanningsløp eller inn i arbeidslivet. Fylkesrådet vil arbeide for å få flere lærekandidater.

Fylkesrådet vil legge til rette for desentralisert utdanning i samarbeid med universitetene og kommunene, i tråd med nærings- og arbeidslivets behov. Fagskolene bidrar med kompetanse som raskt kan tas i bruk i samfunns- og arbeidslivet vårt. Det er et stort behov for personer med fagskoleutdanning, men i dag er det for få personer som tar denne utdanningen. Voksne som av ulike grunner trenger mer utdanning eller omskolering trenger tilbud nær hjemstedet. Livslang læring for voksne i Nordland er viktig for å tilføre kompetanse til den enkelte. Nettskolen i Nordland er et sentralt virkemiddel for å nå denne gruppen.

Internasjonalisering er et stadig viktigere tema for nordområdene og Nordland, med tanke på innovasjon og grenseoverskridende samarbeid på mange felt. Fylkesrådet vil derfor vurdere å søke om å få etablert en IB-linje (international baccaelaureate) i eget fylke.

Et Nordland i endring krever også at skolene våre endres i takt med arbeidslivets behov. Vi vil arbeide for å få på plass så fleksible løsninger som mulig i våre skoler. Det er viktig, også for å ivareta både unge og voksne innvandrere. Samtidig er det viktig for oss at ingen av våre videregående skoler skal nedlegges.

Fylkesrådet er opptatt av at våre skoler skal bli viktige aktører i arbeidet med det grønne skiftet, og at dette settes på agendaen i de videregående skolene.

Kapittel 5: Samferdsel

Samferdsel er viktig for bosetting, verdiskaping og trivsel i Nordland. Vi vil fortsette utviklingen av et fremtidsrettet samferdselstilbud. Infrastrukturen trenger en opprusting for å gjøre hverdagen enklere for folk, for å bedre miljøet og for å gi næringslivet bedre konkurransekraft. Det vil styrke distriktene og byene.

Vi skal i enda større grad koble hurtigbåter, ferjer, havner, buss, bane og fly. Gjennom regionreformen får Nordland fylke enda større mulighet til å utvikle bedre transport med mindre klimautslipp. Det er viktig for den enkelte som reiser, for næringslivet og for arbeidslivet. Fylkesrådet vil fortsette å fase inn nye hurtigbåter, som både øker passasjerkomforten og reduserer utslipp. Det skal velges null- og lavutslippsteknologi tilpasset det farvannet fartøyet skal betjene når fylkeskommunen kjøper inn nye hurtigbåter. Nye fartøy skal sikre bedre regularitet i rutene, og det skal utredes bedre løsninger for reservefartøy.

Nordland har 25 % av Norges kystlinje. Ferjene våre er helt avgjørende for arbeidslivet og næringslivet. Vi vil prioritere null- og lavutslippsteknologi på våre fergesamband. Fergene langs fylkesveg 17 er de første som skal få null- og lavutslippsløsninger. Fylkesrådet ambisjon er å gjøre denne fylkesvegen til et utstillingsvindu for bærekraftig reiseliv.

Vi vil legge til rette for null- og lavutslippsløsninger innenfor busstransport. Nordland er et verdiskapingsfylke. Vi må ha en transport som legger til rette for flere arbeidsplasser og mer verdiskaping i tilknytning til råvarene. Transport fra kyst til marked er en av våre viktigste satsningsområder de neste fire årene. Både ferje, vei, jernbane, godsbåter og fly er viktige transportmidler i denne satsingen.

Fylkesrådet vil prioritere arbeidet med opprusting av fylkesveiene. Vi vil derfor gjennomføre en særskilt satsing på veg, ved å øke bevilgningene de neste årene med en ekstra milliard kroner til fylkesvegene. På den måten skal vi bygge Nordland for fremtiden.

For at Nordland skal bringes enda tettere sammen er kortbanenettet helt avgjørende. Da er god frekvens på rutenettet en nøkkel. Det er viktig for arbeidslivet og for pasientreiser. Fra 2020 vil fylkeskommunen overta ansvaret for innkjøp av innenlandske flyruter, FOT-rutene. Det er viktig at staten bidrar med nok midler til dagens FOT-rutenett. Fylkesrådet vil samarbeide med Troms og Finnmark samt Trøndelag fylker om utviklingen av FOT-rutene. I tillegg til å se på muligheten for at Stokmarknes/Skagen blir en FOT-rute fra 2022, og at Evenes får forlenget dagens FOT-rute til Bodø. Elektriske fly vil være viktige bidrag for utviklingen av kortbanenettet i Nordland fylke. Fylkesrådet vil arbeide for å gjøre Nordland til et pilotfylke for elfly.

Tilgang til god digital infrastruktur er helt avgjørende, både for næringsliv og innbyggere. I samarbeid med stat, kommuner og fylket skal takten i arbeidet med utbygging av bredbånd økes. Det er viktig for at Nordlandsamfunnet skal kunne ta del i digitaliseringen. Samtidig som det er viktig for næringslivet.

Fylkesrådet vil prioritere trafiksikkerhet. Ingen ting er viktigere enn å sikre våre innbyggere mot ulykker. Barn er mest sårbare, og i all planlegging skal dette vektlegges. Vi vil ha bysentrum som tilrettelegger for myke trafikanter, som gående og syklende, i hele Nordland. Der hvor det er grunnlag for det, må det legges til rette for at kollektivtrafikk kan erstatte personbiler.

Kollektivtrafikken må tilpasses folks behov. Alternativ kollektivtransport i utkantstrøk må utredes og utvikles. Blant annet bestillingsbuss. Fylkesrådet vil se på lokale løsninger for å bedre samferdselstilbudet i hele Nordland. Det skal være et mål å sikre god gjennomgående korrespondanse. Vi vil prioritere de plassene som er lengst unna regionsentrene.

Fylkesrådet vil arbeide for at større deler av de nasjonale samferdselsmidlene kommer til Nordland. Vi vil fortsette arbeidet med å få etablert dobbeltspor på Ofotbanen. Det er et av Norges viktigste nordområdeprosjekter som også vil bidra til mer bærekraft ved å få gods over fra bil til bane. Nordlandsbanen skal styrkes som innfartsåre til Nord-Norge, både for passasjerer og gods. Vi vil øke tempoet i arbeidet med fjernstyring og bedre materiell i tillegg til null- og lavutslippsløsninger på Nordlandsbanen. Videreutvikling av regionpendelen i Salten og etablering av en regionpendel på Helgeland er viktig. Fylkesrådet støtter opp om arbeidet for å realisere Nord- Norgebanen fra Trondheim til Tromsø. Fylkesrådet vil derfor jobbe for en uavhengig KVVU som gir grunnlag for oppdaterte trasé- og teknologivalg.

Effektive moderne havner og flyplasser er viktig for utvikling av Nordland og av landsdelen. Fylkesrådet vil følge nøye opp de ulike pågående prosessene i fylket rundt disse. Fylkesrådet anbefaler bygging av ny lufthavn ved Mo i Rana som erstatter eksisterende lufthavn (Røssvoll), uten øvrige strukturendringer.

Fylkesrådet er en aktiv part i arbeidet med å realisere ny by ny flyplassprosjektet i Bodø. Det er et av de viktigste prosjektene for Nord-Norge de neste årene. Flytting av Bodø lufthavn har åpnet for utbygging av en ny bydel i tilknytning til dagens sentrum. Det er forutsatt at den nye bydelen skal planlegges ut fra Smart-by prinsipper med nullutslipp av klimagasser og der transportinfrastrukturen skal bygges med utgangspunkt i menneskenes behov for attraktive friområder og gang og sykkelarealer atskilt fra biltrafikken. Fylkesrådet vil videreføre erfaringene fra kollektivprosjektet Smartere transport Bodø slik at kollektivtilbudet i den nye bydelen og byen for øvrig får begrenset persontransport med personbil. Fylkesrådet vil arbeide for å få på plass bypakke Bodø fase 2.

E6 i Nordland er både veien inn til nordområdene og veien ut til markedene. Fylkesrådet forventer at regjeringen legger de nødvendige midlene på bordet for å få på plass både planlagte og andre nødvendige oppgraderinger. Både i Grane, Saltdal, Sørfold og Hamarøy er det strekninger som trenger betydelige oppgraderinger. Gul stripe gjennom hele fylket må på plass. Det forventes også at ny tunnel i Narvik blir realisert.

Fylkesrådet er opptatt av å flytte gods fra veg til bane og sjø. Vi vil støtte aktivt opp om reetableringen av Nord-Norgelinjen.

Fylkesrådet skal fortsatt være en aktiv pådriver for å sikre fremtidig statlig finansiering av store fiskerihavner og farleder i Nordland.

Kapittel 6: Folkehelse og tannhelse

Folkehelse og forebygging bøter på både fremtidens helsemessige og økonomiske utfordringer. Ved å prioritere folkehelse og forebygging over flere år har Nordland fylkeskommune sørget for å gi folkehelsearbeid en sentral plass i hele virksomheten. Det er dokumentert betydelige sosiale helseforskjeller i Norge. Å endre dette krever et aktivt forebyggende arbeid som involverer både fylkeskommunen, kommunene, frivillig sektor og næringsliv. Den nordiske velferdsmodellen, med søkelys på gode offentlige, allmenngyldige tjenester og utjevning av levekår er viktig for å skape gode levekår for alle. En av de viktigste arenaene for god folkehelse er naturen. Nordland fylkeskommune vil prioritere arbeidet med å tilrettelegge for at flere tar i bruk naturen. Friluftsliv er også en god og tilgjengelig integrerings- og inkluderingsarena. Et viktig redskap er å utvikle helsefremmende barnehager og skoler på alle alderstrinn i Nordland, for å gi en tidlig introduksjon til friluftslivet.

Psykiske helseproblemer er en av vår tids store utfordringer. Psykiske helseplager øker stadig blant ungdom. Samtidig skyldes rundt 15 % av arbeidsfravær psykiske lidelser. Nordland fylkeskommune ønsker å styrke innsatsen for bedre psykisk helse innenfor både skole og arbeidsliv, i nært samarbeid med både sivilsamfunn og partene i arbeidslivet. Fylkesrådets vedtatte strategi for nullvisjon mot selvmord skal være gjennomgående i all fylkeskommunal virksomhet.

Tannhelse

Tannhelsetjenesten er den eneste spesialisthelsetjenesten fylkeskommunen har ansvar for og er en svært viktig tjeneste for barn, eldre funksjonshemmede og ruspasienter. I tillegg yter den offentlige tannhelsetjenesten et viktig tilbud til voksne der det er kapasitet. Tannhelse henger nøye sammen med folkehelse. Det må legges til rette for god kontakt mellom tannlegene og resten av helsetjenesten.

Tannlidelser er, i likhet med øvrige helseproblemer, sosialt skjevt fordelt. Alle i Nordland skal ha tilgang til god tannbehandling. Vi vil se på muligheten for at tannklinikken på Sømna skal bestå.

Tannhelse er en viktig offentlig oppgave. Vi vil videreutvikle tannhelsetjenesten i Nordland, blant annet gjennom å sikre rekruttering av fagfolk. Vi skal prioritere forebyggende arbeid og nye moderne tannklinikker, som er universelt utformet. Fylkesrådet er opptatt av at tannhelsetjenesten er tilgjengelig og hensiktsmessig for folk i Nordland. Da er det viktig at tannhelsetjenesten skal være både faglig og økonomisk forsvarlig.

Kapittel 7: Nordområdene

Fylkesrådets visjon er at nordområdene skal være en fredelig, skapende og bærekraftig region. For å oppnå dette trenger vi en helhetlig strategi som ser utenrikspolitikk og innenrikspolitikk i en sammenheng. Nordområdene gir store utviklingsmuligheter med betydning for hele landet. Sjømat, petroleum, fornybar energi, skipsfart og reiseliv er næringer i vekst. Infrastruktur er viktig for å støtte opp om næringsutviklingen og bidra til grønn omstilling. Nord-Norge skal ha en effektiv og sammenhengende infrastruktur som understøtter næringslivets behov i nord.

Vi vil jobbe for at den nasjonale nordområdepolitikken får et større fokus på det å øke befolkningen i de nordligste fylkene. Den viktigste forutsetningen for utvikling av den nordnorske landsdelen og nordområdene, er knyttet til kompetanse og utdanning. Også her utgjør de menneskelige ressursene den viktigste kapitalen i framtiden. Dette innebærer at vi må utvikle utdanningssystemene videre, og legge til rette for livslang læring og kompetanseutvikling i tråd med kompetansebehovet i arbeidslivet. Det vil gi de som lever i nordområdene avgjørende innflytelse på utviklingen i nord, og styrke grunnlaget for endringer. Lokale og regionale myndigheter må involveres sterkt i hvordan nordområdene skal videreutvikles. Det er viktig at beslutninger i nord fattes i samarbeid med det regionale folkevalgte nivået.

Fylkesrådet vil satse på industri i nord. Havet, landbruket, skogressursene, mineralforekomster, vann og vindkraft gir store industrielle muligheter. Naturressurser i kombinasjon med teknologi og høy kompetanse er en del av vår fremtid. Norge har en sterk industrikultur. Når vi bygger videre på dagens kompetanse, infrastruktur og teknologi, kan rask omstilling og redusert risiko bli et fortrinn i utviklingen av eksisterende og ny industri. Samspillet mellom de store industribedriftene og leverandørindustrien er avgjørende for å utvikle morgendagens industri. Vi vil legge til rette for industriell utnyttelse av vannkraftressursene i Norge, da dette gir høyere verdiskaping og sysselsetting enn eksport alene. Verdiskaping skal stå sentralt i nordområdesatsingen.

Bodø og Tromsø har særskilte roller som motorer i nordområdene. For fylkesrådet er det vesentlig å videreutvikle miljøene i disse byene, i tillegg til andre miljøer Nordland. Det vil være viktig å videreutvikle Bodø som nasjonal sikkerhets- og beredskapsby. Universitetene i Nord-Norge er helt avgjørende for utviklingen av landsdelen. I Nordland ligger både Nord universitet og UiT Norges Arktiske universitet og Politi- og høgskolens avdeling i Nord-Norge. Disse miljøenes rolle som utviklingsaktører er spesielt viktige i vår landsdel, og de må få bedre finansiering og rammebetingelser. Dette er en viktig forutsetning for at de skal kunne fylle sin rolle på en god måte. Nordland har behov både for å beholde og å tiltrekke seg flere unge mennesker. Da er muligheten for utdanning og kompetanseheving viktig. Universitetene må være en drivkraft som skaper vekst og nyskaping. Kunnskapsutviklingen som skjer her er viktig for både private og det offentlige. Vi vil arbeide for sterke desentraliserte universiteter, som kan bidra til utviklingen av nordområdene.

Andøy Space Center er et av Norges viktigste kompetansemiljøer innen romfartsindustrien. Videre utvikling av de ulike miljøene på Andøy er helt avgjørende for norsk og internasjonal nordområdepolitikk. Etableringen av Andøya Spaceport må derfor komme raskt på plass.

Fylkesrådet er opptatt av at vi skal utvikle landsdelen og nordområdepolitikken sammen med Troms og Finnmark. Vi vil ta initiativ til å reetablere et nord-norsk politisk råd.

Det vil være viktig å videreutvikle relasjonene til Russland. For fylkeskommunen gjelder dette særlig vårt regionale samarbeid i Leningradregionen. I tillegg vil det være viktig å videreutvikle det lokale og regionale folk-til-folk samarbeidet i Barentsregionen.

Som et ledd i fylkeskommunens nordområdepolitikk vil vi videreutvikle det internasjonale samarbeidet. I det ligger det blant annet ytterligere samarbeid med Zhejiang-regionen i Kina og Veneto-regionen i Italia.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er en overordnet målsetting å sikre fred og stabilitet i nordområdene. I Nordland har vi viktige nasjonale forsvarsinstitusjoner som bidrar til dette. Fylkesrådet vil legge stor vekt på å videreutvikle forsvarsfylket Nordland i samarbeid med forsvarskommunene. Sentralt står Forsvarets operative hovedkvarter, viktige funksjoner for luftforsvaret, maritim overvåking, vitale verkstedtjenester, kystvaktens ledelse, sivile anlegg som stilles til Forsvarets disposisjon ved behov og ledelse for to heimevernsdistrikt, som spiller en avgjørende rolle i samfunnets beredskap, også ved sivile kriser langt utenfor Nordlands grenser.

Forsterket satsing innen forebygging og samvirke er ansett som en god strategi sett i forhold til risiko- og sårbarhetsanalysen for Nordland. Nordland har Norges lengste kyststripe. Et sterkt fokus på å ha en velfungerende redningstjeneste er derfor viktig. Godt samvirke og økte personellressurser til hovedredningssentralen, vil sikre bedre tjenester og sørge for rett kapasitet på rett sted i tide.

Etter samlingen av nødetatene i Bodø er det gjennomført en mulighetsstudie med fokus samlokalisering av sikkerhets og beredskapsfunksjoner. Studien konkluderer med at et slikt prosjekt kan skape et fagmiljø og en samvirkearena som kan ta totalforsvar, samfunnssikkerhet og alminnelig trygghet noen viktige steg videre. Nord universitet delaktighet i dette arbeidet styrker utviklingsperspektivet og prosjektets innovasjonsevne. Et slikt fagmiljø vil komme alle Nordlandskommunene og befolkningen til gode og styrke Bodø og Nordland som et ledende nasjonalt miljø for sikkerhet og beredskap. Fylkesrådet vil arbeide opp mot Storting og de involverte aktørene for at dette sentret blir realisert.

Urfolk

Urfolksperspektivet må ha en sentral plass i nordområdepolitikken. Innenfor det samiske er det lang tradisjon for samhandling på tvers av landegrenser, og det er allerede tette kulturelle og språklige bånd mellom den samiske befolkningen i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Fylkesrådet vil sikre gode rammevilkår for samiske språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv. Den samiske befolkningen skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon. Språket er nøkkelen til å bevare og utvikle kultur. I Nordland har vi tre samiske språkgrupper. Vi er tildelt forvaltningsansvaret for det lulesamiske språkområdet. Det er et språk som er sårbart og truet. For oss er det viktig å styrke arbeidet med det lulesamiske språket, i tillegg til de pitesamiske og sørsamiske språkene. Fylkesrådet vil legge til rette for at miljøer som Árran lulesamisk senter, Várdobáiki samisk senter, Áarjelhsaemien Teatere og Sørsamisk språksenter kan utvikles videre. Som i den norske befolkningen for øvrig, bor en stadig større andel av samer i byene våre. Satsing på samisk språk, og synliggjøring av samisk kultur, skal reflektere det. Vi vil jobbe for å sikre gode rammevilkår for de tradisjonelle samiske næringene. Sametinget er en viktig samarbeidspartner i flere viktige utviklingsspørsmål i Nordland. Dette samarbeidet skal vi videreutvikle.

Kapittel 8: Kultur

Kunst og kultur er limet som binder samfunnet sammen. Kultur gjør samfunnet rikere og gir mennesker mulighet til å utvikle sine egne skapende evner. Kunst og kultur lar oss kommunisere uavhengig av språk og etnisitet og er en viktig nøkkel til integrering. Gjennom kulturpolitikken vil Nordland fylkeskommune styrke og bidra til kulturelt mangfold. Kunst og kultur har en egenverdi, og gir også store positive ringvirkninger. Kultursatsing bidrar ofte til stort frivillig arbeid og engasjement. Gjennom ildsjelene i Nordland sitt arbeid realiseres mange kulturpolitiske mål. Derfor ønsker fylkesrådet gjennom sitt arbeid å bidra til å styrke det frivillige kulturlivet.

Kulturopplevelser binder sammen mennesker, og gir livene våre innhold. Kultur er viktig for vår egen identitet, for å bryte ned barrierer og skape sterke fellesskap. Kulturen skal gi nordlendinger noe å leve for, men også en bransje man skal kunne leve av.

For et samfunn som sterkt vektlegger demokrati, fellesskap og utvikling, er kultur både et virkemiddel og et mål i seg selv. Dette er grunnen til at fylkesrådet vektlegger og prioriterer kultur så høyt. Både innenfor idrett, musikk, film, visuell kunst, scenekunst og frivilligheten. Kultur for barn og ungdom skal være tilgjengelig for alle, lommeboken til foreldre skal ikke være avgjørende for deltagelse i kulturell aktivitet. Kultur skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor i fylket man bor. Fylkesrådet har som ambisjon at det skal produseres og vises kultur i verdensklasse i nord, samtidig som det skal legges til rette for stor bredde og variasjon.

De kommende årene vil Bodø være vertskap europeisk kulturhovedstad. Bodø som europeisk kulturhovedstad skal benyttes til å løfte kulturlivet i hele landsdelen. Vi skal ikke bare vise frem det vi har, men like mye invitere nye grupper inn i kulturlivet. Fylkesrådet arbeider for at Narvik skal være vertskap for VM i alpint i 2027. For Nordland fylkeskommune er det viktig at et arktisk VM i alpint blir et fyrtårn for bærekraftig arrangementsavvikling i nordområdene.

Kultur kan også være en del av det forebyggende arbeid for å fremme helse og trivsel. Et mangfoldig idrettsliv vil være et viktig bidrag til god helse på mange områder. Nordland har et rikt kulturliv, med store variasjoner rundt i fylket. Svært få kommuner er store nok eller har private finansielle aktører som kan erstatte rollen til fylkeskommunen. Uten den fylkeskommunale satsingen ville kulturaktivitetene i fylket vært sparsommelige. Nordland fylkeskommune har egne institusjoner som gir befolkningen i store deler av fylket kulturopplevelser av høy kvalitet. Disse institusjonene sikrer at barn og unge i hele fylket kan oppleve og bidra i kulturarrangement, og bidrar til bredde og rekruttering. Fylkesrådet vil arbeide for at Nordland kan gjennomføre satsningen på den kulturelle spaserstokken som har som mål å sørge for profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet til eldre i samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren. Ordningen skal også bidra til at eldre får et tilpasset kulturtilbud på arenaer der de eldre befinner seg i dagliglivet.

Bibliotekene våre er viktige kulturhus og møteplasser for innbyggerne i Nordland. Gjennom fylkesbiblioteket og skolebibliotekene våre vil fylkesrådet å fortsette å bygge arenaer for kunnskap, formidling, digitalisering og integrering. Bibliotekene i Nordland skal være gode og åpne møteplasser for alle.

I dag er det en skjevfordeling av de nasjonale kulturmidlene. Innen både teater og museum er det en skjevfordeling hvor Nord-Norge ikke gis tilstrekkelig med midler. Det er uheldig. Fylkesrådet vil arbeide for å snu denne utviklingen. Vi mener blant annet at Nordland teater bør få mer midler

og at det neste store prosjektet i Nord-Norge må være realisering av Skrei opplevelsessenter.

Frivillighet og idrett for alle

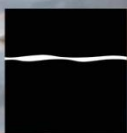
Idrett gir livskvalitet og mestring for den enkelte. Å delta i organiserte idrettslag gir fellesskap og opplevelser, og både organisert og egenorganisert idrett gir verdifull fysisk aktivitet. Idrettsopplevelser er også en viktig bidragsyter for bedre integrering, folkehelse, sosial utjevning og likestilling.

Vi vil i samarbeid med idretten legge til rette for at alle har lik mulighet til å delta i idretten uavhengig av alder, kjønn eller størrelsen på lommebok. Vi skal samtidig legge til rette for at ungdommene skal få utvikling og kunne bli gode i sine idretter i Nordland.

Frivilligheten skaper mangfold, den utfordrer og gjør en forskjell i menneskers liv. Det at mennesker engasjerer seg og tar ansvar i nærmiljøet forebygger ensomhet og bygger fellesskap. De frivillige fellesskapene, foreningene og lagene gir samhold, tilhørighet, engasjement og er med på å skape gode relasjoner mellom mennesker. Det å bidra til å tilrettelegge for frivillig arbeid og møteplasser bidrar til å jevne ut sosiale forskjeller og til bedre integrering. Vi vil styrke arbeide for frivilligheten i Nordland. Gjennom det får vi et Nordlandssamfunn med sterkere felleskap.

Vårt verdifulle vann

Regional vannforvaltningsplan 2022-2027
Nordland og Jan Mayen vannregion

Nordland og Jan Mayen
vannregion

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Hjemmeside: www.vannportalen.no/nordland

Vedtatt av Nordland fylkesting dd.mm.åååå i sak xxxxxx

Vannregionmyndigheten i Nordland
Nordland fylkeskommune
Fylkeshuset
8048 BODØ

Epost: post@nfk.no

Forsidebilde: Andøy bading. Foto: Nordland fylkeskommune

Innhold

Vårt verdifulle vann (forord)	6
Kortversjon av planen (sammendrag)	9
DEL 1: Planbeskrivelse med vurdering i henhold til forskrift om konsekvensutredning og naturmangfoldloven kapittel II	14
1 Vi trenger en plan for vannet (planbeskrivelse)	15
1.1 Bakgrunn for vannforvaltningen	15
1.2 Hvorfor trenger vi en plan om vannforvaltning? (formål)	15
1.3 Planområde	16
1.4 Hjemmelsgrunnlag og nasjonale føringer	17
1.5 Bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale miljømål	19
1.5.1 FNs bærekraftsmål	19
1.6 Forbedringer siden planperioden 2016-2021	20
1.7 Planens forhold til forskrift for konsekvensutredning	21
2 Hvordan virker planen?	23
2.1 Virkning for kommunal, regional og statlig planlegging og virksomhet	23
2.2 Konkret gjennomføring av planen	24
2.3 Retningslinjer for arealplanlegging etter plan- og bygningsloven og vannforskriften	25
2.4 Vann-Nett	28
DEL II Regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen vannregion	29
3 Vannregionen vår	30
3.1 Inndeling i vannområder	30
3.2 Jan Mayen	32
3.3 Internasjonale vannregioner	32
4 Nordland fram mot 2027	35
4.1 Trender som påvirker dagens og fremtidens vannmiljø	35
4.2 Nye påvirkninger på vannmiljøet	35
4.2.1 Klimaendringer	35
4.2.2 Havforsuring	37
4.2.3 Plastforurensning	38
5 Slik vil vi ta vare vannet vårt	40
5.1 Om hovedutfordringer og prioriteringer i vannregionen	40
5.2 Hovedutfordringer i vannregionen	41
5.3 Regionale fokusområder	45
5.3.1 Vannkraft og andre vassdragsinngrep	45
5.3.2 Landbruk	46

5.3.3	Avløp.....	47
5.3.4	Industri og forurenset sjøbunn.....	47
5.3.5	Akvakultur.....	48
5.3.6	Biologisk påvirkning fra introduserte og fremmede arter.....	48
5.3.7	Plastforurensing.....	49
5.3.8	Restaureringsprosjekter.....	50
5.3.9	Vannmiljø og arealplanlegging.....	50
5.3.10	Andre prioriterte områder for kommende planperiode.....	51
6	Miljøsmål, tiltak og overvåking.....	53
6.1	Miljøsmål – når oppnår vi dem?.....	53
6.1.1	Bedre vannmiljø: Beskytte, forbedre og gjenopprette.....	53
6.1.2	Miljøsmål i vannregionen.....	54
6.1.3	Forventet miljøforbedring i denne planperioden.....	55
6.2	Sammendrag av tiltaksprogrammet.....	56
6.2.1	Oppsummering.....	57
6.2.2	Beskrivelse av klimatilpasning av tiltaksprogrammet.....	59
6.3	Overvåking.....	59
6.3.1	Hvem gjennomfører og finansierer overvåkingen.....	60
6.3.2	Overvåkingsnettverk.....	61
6.3.3	Overvåking i overflatevann.....	61
6.3.4	Overvåking i grunnvannsforekomster.....	62
6.3.5	Overvåking i beskyttede områder.....	62
6.3.6	Annen overvåking.....	62
6.3.7	Bruk av Overvåkningsresultater.....	62
6.3.8	Fremtidige overvåkingsbehov.....	63
7	Videre oppfølging.....	64
7.1	Kunnskap og samarbeid.....	64
7.2	Vannkraft.....	66
7.3	Landbruk.....	67
7.4	Avløp.....	68
7.5	Forurenset sjøbunn og grunn.....	68
7.6	Akvakultur.....	69
7.7	Plastforurensning.....	69
7.8	Andre viktige oppfølgingspunkter:.....	70
	VEDLEGG.....	71
1	Vedlegg: Hvordan står det til med vannet?.....	71
1.1	Beskrivelse av natur og miljøtilstand.....	71
1.2	Vannforekomster i vannregionen.....	71

1.3	Vanntyper.....	73
1.4	Referanseforhold i elver, innsjøer og kystvann	75
1.5	Økologisk tilstand.....	75
1.6	Kjemisk tilstand.....	78
1.7	Sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)	80
1.8	Avstand mellom dagens potensial og miljømålet.....	82
1.9	Oppsummering av menneskeskapte påvirkninger.....	82
1.9.1	Påvirkninger og drivkrefter som har betydning for miljøtilstanden	82
1.9.2	Oversikt over de største påvirkningene	83
1.9.3	Sektorvis oversikt over påvirkning.....	84
1.9.4	Virkningen av klimaendringer på effekten av menneskelig aktivitet.....	85
1.10	Ny aktivitet og nye inngrep i vannregionen (§ 12) i forrige planperiode	86
1.10.1	Bruk av § 12 i planperioden 2016-2021.....	86
1.10.2	Tillatelser til nye aktiviteter eller nye inngrep	86
1.11	Oversikt over beskyttede områder	87
2	Vedlegg: Slik har vi jobbet frem planen (revisjon og oppdatering).....	90
2.1	Oppdatering av forvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen vannregion	90
2.2	Organisering av arbeidet.....	91
2.3	Temaer og utredninger i planarbeidet	94
2.3.1	Styrke kunnskapsgrunnlaget.....	94
2.3.2	Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak	95
2.3.3	Kostnadsanalyse og nyttebeskrivelser	95
2.3.4	Klimaendringer, klimatilpasning og flom.....	95
2.3.5	Drikkevann og badeplasser	97
2.3.6	Plastforurensning.....	97
2.3.7	Restaurering av vassdrag	97
2.4	Hovedutfordringer – hvordan har vi jobbet og prioritert?	97
2.5	Medvirkning og deltakelse	98
3	Vedlegg: Dette vil planen bety for miljø og samfunn (konsekvensutredning)	100
3.1	Innhold i konsekvensutredningen.....	100
3.2	Konsekvensutredningens alternativer.....	101
3.3	Vannforvaltningens virkninger på miljø og samfunn	102
3.4	Oversikt over konsekvenser for ulike sektorer.....	107
3.5	Sammendrag av konsekvensutredningen.....	119
4	Vedlegg: Prioritering av vassdragsreguleringer	121
4.1	Prioriterte vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap	121
4.2	Regional prioritering 2022-2027 – innkalling til konsesjonsbehandling.....	125
5	Vedlegg: Restaureringsprosjekter i Nordland.....	132

6	Deler av svenske og andre norske vannregioner som ligger i Nordland.....	137
6.1	Sverige.....	137
6.1.1	Hva påvirker vannet i området?.....	137
6.1.2	Miljømål.....	138
6.1.3	Tiltak.....	139
6.1.4	Overvåking.....	139
6.2	Vannregion Trøndelag.....	139
6.3	Vannregion Troms/Finnmark.....	139
7	Vedlegg: Overvåking av vannmiljøet.....	140
7.1	Overvåkingsnettverk.....	141
7.1.1	Vannområde Vesterålen.....	141
7.1.2	Vannområde Lofoten.....	142
7.1.3	Vannområde Ofoten.....	143
7.1.4	Vannområde Nord-Salten.....	144
7.1.5	Vannområde Skjerstadvfjorden.....	145
7.1.6	Vannområde Sør-Salten.....	146
7.1.7	Vannområde Rødøy-Lurøy.....	147
7.1.8	Vannområde Ranfjorden.....	148
7.1.9	Vannområde Vefsnfjorden-Leirfjorden.....	149
7.1.10	Vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden.....	150
7.2	Basisovervåking i vannregionen.....	150
7.3	Tiltaksrettet overvåking og problemkartlegging i vannregionen.....	153
8	Vedlegg: Plastforurensning i vannregionen.....	161
8.1	Sektorenes påvirkningsbeskrivelse.....	161
8.2	Hva gjøres av tiltak?.....	163
8.3	Strandryddinger i vannregion Nordland.....	165
8.4	Holdningsskapende arbeid i vannregion Nordland.....	167
8.5	Mikroplastprosjekter i vannregion Nordland.....	167
8.6	Strategiske vurderinger.....	167
9	Vedlegg: Interaktive kart.....	169
10	Vedlegg: Oversikt over miljømål inkludert unntak.....	170
11	Vedlegg: Sammendrag av offentlige høringer og informasjonstiltak.....	171
12	Vedlegg: Ansvarlige myndigheter i vannregionen.....	174
13	Vedlegg Norske lover og forskrifter som påvirker forvaltningen av vann.....	176
14	Vedlegg: Referanser til bakgrunnsdokumenter og dokumentasjon.....	178

Vårt verdifulle vann (forord)

Vann er viktig!

Vannforvaltningens hovedmål er et godt vannmiljø i hele Nordland. Denne vannforvaltningsplanen forteller hva som er miljømålene for årene 2022-2027 og hvilke tiltak som foreslås for å beskytte, forbedre og gjenopprette vannmiljøet slik at målene nås i Nordland.

For folk flest vil godt vannmiljø i praksis bety at de har rent og nok vann i springen som trygt kan drikkes og brukes til matlagning og vasking. For næringslivet betyr godt vannmiljø i praksis at det er rent og nok vann til jordbruk, fiskeoppdrett, næringsmiddelindustri og vannkraftproduksjon. For naturen betyr godt vannmiljø at det er både rent og nok vann til laks, ørret, ål, elvemusling og andre organismer som lever i vassdragene og i kystvannet. For friluftsliv og turisme betyr godt vannmiljø i praksis at det finnes rene og trygge badeplasser, at det går an å fiske i elven og langs kysten, at folk kan gå på tur og nyte fossebrus og bekke-klukking. Og at det både er nok og innbydende vann i vassdraget til å kunne padle, ro og raftet.

Arbeidet med å følge opp regional plan for vannforvaltning er en viktig regional utviklingsoppgave. Dersom vi i Nordland nærmer oss, eller oppnår vannforvaltningens miljømål om god økologisk og kjemisk tilstand, så vil dette bidra til bedre forhold også for mange av disse viktige brukerinteressene.

Dette krever imidlertid samarbeid og god dialog mellom ulike sektorer i statsforvaltningen, overfor regional stat og regionalt og lokalt politisk nivå. Det krever også samarbeid mellom næring, forskning og forvaltning. Dette er også tydelig formulert i FN sitt bærekraftsmål nr. 17.

God dialog mellom berørte parter, og et mest mulig omforent kunnskapsgrunnlag blir også viktig for å skape de rammene vi trenger for å lykkes i dette spennende arbeidet.

Jeg vil takke alle som har bidratt og ønsker oss alle sammen lykke til med på et felles løft for vannmiljøet i Nordland.

Kirsti Saxi
Leder for Nordland og Jan Mayen vannregion og fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse

Sentrale begreper og definisjoner

EUs vannrammedirektiv

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/60/EF om etablering av rammer for en felles vannpolitikk i EU, er et av EUs viktigste og mest omfattende og ambisiøse miljødirektiver. Vanddirektivet har som generelt mål at alle vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå "god tilstand", jf. kriterier.

Vannregion

Flere tilstøtende nedbørfelt med tilhørende grunnvann og kystvann som er satt sammen til en hensiktsmessig forvaltningsenhet (største forvaltningsenhet). For vår del er dette Nordland og Jan Mayen vannregion.

Vannområde

En del av en vannregion som består av flere, ett enkelt eller deler av nedbørfelt med eller uten kystområde som er satt sammen til en hensiktsmessig forvaltningsenhet. I vår region har vi 10 vannområder: Lofoten, Vesterålen, Ofotfjorden, Nord-Salten, Skjerstadjorden, Sør-Salten, Ranfjorden, Rødøy-Lurøy, Vefsnfjorden/Leirfjorden og Bindalsfjorden/Velfjorden.

Vannforekomst

En avgrenset og til dels betydelig mengde av vann, som for eksempel innsjø, magasin, elv, bekk, kanal, grunnvann, fjord eller kyststrekning, eller deler av disse.

Vannregionmyndighet (VRM)

Vannforskriften § 20 angir hvilke fylkeskommuner som skal være vannregionmyndighet for den enkelte vannregion. Nordland fylkeskommune er vannregionmyndigheten og skal i nært samarbeid med vannregionutvalget, koordinere arbeidet med å gjennomføre oppgavene iht. vannforskriften (§ 21).

Vannregionutvalg (VRU)

Et samarbeidsorgan for Vannregionmyndigheten i arbeidet med å gjennomføre vannforskriften. VRU skal bestå av representanter fra berørte sektormyndigheter, Statsforvalteren i Nordland, fylkeskommunen og kommuner, og er oppnevnt og ledet av vannregionmyndigheten (vannforskriften § 22).

Tiltaksprogram

Et sektorovergripende tiltaksprogram for den enkelte vannregion skal oppsummere alle relevante fastsatte tiltak og relevante typer av tiltak som foreslås for å oppfylle miljømålene i forvaltningsplanen. Tiltaksprogrammet utarbeides av vannregionmyndigheten i samarbeid med vannregionutvalget. Det skal oppdateres hvert sjette år (vannforskriften § 25).

Vann-Nett

www.Vann-Nett.no er kunnskapsdatabasen for arbeidet med vannforskriften i Norge. Her finnes informasjon om miljøtilstand, påvirkninger og planlagte tiltak på landsbasis, regionalt og lokalt nivå.

Påvirkning

Kjente påvirkninger som vurderes å kunne påvirke miljøtilstanden i vannforekomsten. Alle relevante påvirkninger som kan gi avvik fra naturtilstanden skal registreres i Vann-Nett.

Sterkt modifisert vannforekomst (SMVF)

For samfunnsnyttig aktivitet som endrer vannføring eller fysiske forhold slik at god økologisk tilstand ikke kan oppnås uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten, vil def inere en vannforekomst som en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF).

God økologisk tilstand (GØT) og godt økologisk potensiale (GØP)

God økologisk tilstand (GØT) er det overordnede miljømålet, som alle vannforekomster skal oppnå med mindre annet er bestemt, jf. Vannforskriften § 4. Godt økologisk potensial (GØP) er den tilstanden som kan oppnås i en SMVF dersom en gjennomfører aktuelle miljøforbedrende tiltak som ikke går vesentlig utover det samfunnsnyttige formål som aktiviteten i vannforekomsten tjen er (vannforskriften § 5).

Sektormyndighet

Den myndighet som forvalter lover, regelverk og andre virkemidler for tilsyn, kontroll og annen regulering av virksomhet innenfor en definert type aktivitet (sektor) i samfunnet.

Øvrige begreper og definisjoner er å finne på www.vannportalen.no

Kortversjon av planen (sammendrag)

Hovedmålsettingen med Regional plan for vannforvaltning i Nordland og Jan Mayen vannregion er å gi en enkel og oversiktlig framstilling av hvordan vannmiljøet og vannressursene i vannregionen skal forvaltes i et langsiktig perspektiv. Planen skal rulleres hvert 6. år og danner grunnlag for en systematisk og helhetlig vannforvaltning. Planen setter miljømål for alle vannforekomstene i fylket. Målene vil være styrende for videre forvaltning.

Den geografiske avgrensingen er Nordland fylke med justeringer mot Troms og Finnmark og Trøndelag da vannregionen er definert av nedbørsfelt og ikke administrative grenser. I tillegg er Nordland en internasjonal vannregion. Det innebærer at deler av vannregioner på svensk side inngår i planarbeidet. Fylkestinget i Nordland skal imidlertid kun fatte vedtak om det vannet som er innenfor norsk territorium. Jan Mayen inngår også i vannregionen. Dette er norsk territorium, men uten fastboende gjelder ikke plan- og bygningsloven så fylkestinget har ingen vedtaksmyndighet her.

Forvaltningsplanen gjelder for 2022-2027 og bygger på en rullering av Forvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen (2016-2021) som ble vedtatt av Fylkestinget i Nordland i 2015. Planen bygger på EUs vanddirektiv som gjennomføres i hele Europa etter samme tidsskjema. Planen skal etter vedtak i Nordland fylkesting oversendes Klima- og miljødepartementet for godkjenning.

Planen har vært jobbet frem i tett samarbeid med både lokale, regionale og statlige myndigheter gjennom et vannregionutvalg og et arbeidsutvalg. I tillegg har det vært gjennomført ulike arbeidsmøter og konferanser om ulike tema i forbindelse med utarbeiding av planen. På lokalt nivå har arbeidet vært organisert i faggrupper, se for eksempel avløp, landbruk og plan. Det har vært ansatt lokale vannområdekoordinatorer som har fulgt opp de kommunale ansvarsområdene, samt jobbet med medvirkning og innhenting av kunnskap.

Planen består av tre separate deler:

1. Dette dokumentet (Vårt verdifulle vann)
2. Handlingsprogram
3. Tiltaksprogrammet

Kunnskap

Planen bygger på et miljøfaglig arbeid (karakterisering). Dette arbeidet har vært koordinert av Statsforvalteren i Nordland. Gjennom karakteriseringen er vannet delt inn i vannforekomster, det er fastslått hvilken vanntype vannet har, hvilke påvirkninger som er i vannforekomsten og hvor store disse påvirkningene er. I perioden 2016 – 2021 har kunnskapsgrunnlaget blitt styrket. Dette på bakgrunn av overvåking og problemkartlegging i regi av lokale vannområdekoordinatorer og regionale og nasjonale sektormyndigheter.

Miljømål

Vassdrag og kystvann er delt inn i vannforekomster, som f.eks. innsjø, magasin, elv, bekk, kanal, fjord eller kyststrekning, eller deler av disse. I henhold til vannforskriften (§ 4) skal alt overflatevann i utgangspunktet oppnå god økologisk tilstand, med mindre det er søkt om utsatt frist for måloppnåelse (§ 9) eller det er fastsatt mindre strenge miljømål (§ 10).

Når samfunnsnyttig aktivitet har endret vannføring eller fysiske forhold slik at god økologisk tilstand ikke kan oppnås uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten, defineres vannforekomstene som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). For hver SMVF vurderes økologisk potensial. Godt økologisk potensial er den tilstand en som kan oppnås i vannforekomsten

dersom en gjennomfører aktuelle miljøforbedrende tiltak som ikke går vesentlig utover det samfunnsnyttige formålet som aktiviteten i vannforekomsten tjener, jf vannforskriften §5. Se for eksempel vannkraft, samferdselsanlegg, vannuttak til drikkevannsforsyning og settefiskanlegg, havner og moloer.

Miljøtilstand

I Nordland har vi mye godt vann, hvor rundt 83 % av det naturlige overflatevannet kan sies å ha «god økologisk tilstand». For dette vannet vil hovedfokus være forebyggende tiltak for å bevare det gode vannet. For vann som har blitt klassifisert som SMVF, er tilstanden i nesten 75 % av disse i henhold til de mindre strenge miljømålene sine. Det resterende vannet står det dermed ikke like godt til med, og det er her vi fokuserer på å utføre miljøforbedrende tiltak.

Hovedutfordringer

De største menneskeskapte påvirkningene på vannet i regionen vår er vannkraft, jordbruk, avløp, urban utvikling, fremmede arter og sykdommer, fiskeri og akvakultur, industri og gruvedrift. I tillegg kan klimaendringer føre til tilleggsbelastning fra kjente miljøbelastninger, for eksempel erosjon fra jordbruksarealer og naturlig erosjon i vassdrag. På samme måte forventes det at den fremtidige samfunnsutviklingen i Nordland vil påvirke vannmiljøet.

Regionale fokusområder for forvaltningsperioden

For å sikre målrettet og effektiv innsats er det nødvendig å gjøre prioriteringer. Prioriterte fokusområder skal bidra til å få gjennomført tiltak på de påvirkningene som er registrert som de vesentligste å ta tak i først. I Nordland prioriteres følgende tema i kommende periode:

- Vannkraftreguleringer
- Landbruksektoren
- Vann- og avløpssektoren
- Industri og forurensede sedimenter
- Akvakultur
- Biologisk påvirkning fra introduserte og fremmede arter
- Plastforsøpling (ny i denne planperioden)
- Restauring av vassdrag
- Arealplanlegging og vannmiljø, se for eksempel kystsoneplanlegging, klimatilpasning og overvannshåndtering

I tillegg vil fylkeskommunen fortsette å prioritere oppfølging av kommunale ansvarsområder og av lokale vannområdekoordinatorer. Dette fordi kommunene er en veldig viktig premissleverandør for at vi når målene fastsatt i planen.

Retningslinjer for arealplanlegging

For å unngå forringelse av miljøtilstanden i vann og for å bidra til å nå de miljømålene fastsatt i planen, er det utarbeidet retningslinjer for arealplanlegging etter plan- & bygningsloven og vannforskriften (kapittel 2.3).

Hensikten med retningslinjene er å inkludere vann på et tidlig stadium i kommunens samfunns- og arealplanlegging og oppnå helhetlig vannforvaltning etter vannforskriften. Retningslinjene er førende for planarbeid etter plan- og bygningsloven.

Tiltak i vannregionen

I vannforekomstene som er i risiko er det utredet hvilke tiltak som bør settes inn for å nå miljømålene skal nås. Tiltaksprogrammet for vannregionen redegjør for hvilke tiltak dette er og blant annet hvem som er ansvarlig for å gjennomføre disse. Sektormyndighetene har selv foreslått tiltak innen sine

ansvarsområder for å nå miljømålene. Tiltakene beskrevet i tiltaksprogrammet skal være operative senest 3 år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt, og miljømålet for vannforekomstene skal være oppnådd innen 6 år etter at forvaltningsplanen trer i kraft.

Tiltakene skal følges opp av den enkelte sektormyndighet. Tiltaksprogrammet gir en overordnet prioritering som skal danne grunnlag for mer detaljert planlegging fra de enkelte tiltaksansvarlige. Videre saksbehandling skal foreta avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om tiltaksgjennomføring tas.

I programmet foreslås det ca. 1040 tiltak. Det kan være flere tiltak per vannforekomst. Gjennomføring av enkelte tiltak er søkt utsatt til senere planperioder. Dette innebærer at miljømål ikke nås innen 2027. De utsatte tiltakene skal imidlertid planlegges og forberedes for senere gjennomføring.

For planperioden er det største antall tiltak planlagt innen avløpssektoren. Totalt 324 tiltak er registrert med en total kostnad på 830.059.700 kr (investeringskostnad og driftskostnad). På andre plass kommer landbruk, hovedsakelig mot avrenning av næringsalter og jorderosjon, rådgivningstjenester for landbruket og restaurering. De foreløpig estimerte investerings- og driftskostnadene knyttet til disse landbrukstiltakene er i overkant av 13.612.860 kr. Utover dette er det registrerte rundt 74 tiltak innen vannkraft, restaurering og andre vassdragsinngrep med rundt 24.872.420 kr. for investeringskostnader og driftskostnader. Det er også verdt å trekke frem tiltak mot miljøgifter, hvor det er et relativt få antall tiltak (rundt 22), men hvor kostnadene for å utføre dem vil være store, på rundt 49.900.000 kr. Akvakultur ligger inne med 22 tiltak, og med relativt beskjedne kostnadsanslag foreløpig. For de resterende sektorområdene i tabellen (samferdsel, fremmede arter, drikkevann og overvann) er det registrerte relativt få tiltak og kostnader til nå. Forskning og kunnskap ligger inne med 359 tiltak og rundt 24.055.005 kr i kostnader. Dette omfatter kunnskapsbehov innen flere av de ovenfornevnte sektorområdene, og reflekterer behov for mer kunnskap i årene som kommer.

Mer detaljer rundt tiltak som skal utføres i planperioden er beskrevet i det tilhørende tiltaksprogrammet og en oppsummering av tiltaksprogrammet er å finne i kapittel 6.2.

Tiltaksprogrammet er et resultat av det vi vet så langt og hvor langt man er kommet i tiltaksplanleggingen. Det må anmerkes at det er behov for å jobbe videre med konkretisering av tiltakene og at det innen flere sektorområder, og kanskje spesielt innen både for avløp og landbruk er snakk om betydelig større omfang av tiltak dersom målene skal nås.

Vurdering av måloppnåelse

I mange vannforekomster vil miljømålene nås innen 2027 med de tiltakene som er foreslått. Det er også flere vannforekomster som har utsatt frist for å nå miljømålene, eller som har tilpassede miljømål. Årsakene til dette kan blant annet være at tiltaksgjennomføring er kostnadskrevende, gir liten miljøgevinst og må fordeles over tid, eller at det tar lang tid å se effekten av tiltak. Det er imidlertid også vannforekomster som ikke vil nå miljømålene innen 2027 fordi det ikke er foreslått tilstrekkelig med tiltak av sektormyndigheten. Nordland fylkeskommune vil derfor fortsette dialogen og samarbeidet for å oppnå miljømålene i planen, som oppført i handlingsprogrammet.

For sektormyndighetene vil det viktigste grepet for å følge opp tiltaksprogrammet være å ta i bruk de virkemidlene som allerede finnes. De fleste av tiltakene som foreslås i tiltaksprogrammet kan gjennomføres med eksisterende virkemidler gjennom f.eks. forurensingsloven, vannressursloven, vassdragsreguleringsloven, matloven, akvakulturloven, lakse- og innlandsfiskeoven og plan- og bygningssloven, med tilhørende forskrifter. Mange av tiltakene er tiltak som uansett skal

gjennomføres etter ulike regelverk, uavhengig av vannforskriften og den regionale vannforvaltningsplanen.

Det er også behov for videre oppfølging innen flere områder dersom vi skal nå miljømålene innen 2027. Vannregionen har fått tilbakemelding om behov for nye virkemidler og/eller forbedring av eksisterende virkemidler innen følgende områder:

- Kunnskap og samarbeid
- Vannkraft og andre vassdragsinngrep
- Landbruk
- Avløp
- Forurenset sjøbunn og grunn
- Akvakultur
- Plastforurensning

Planen lister også opp andre viktige oppfølgingspunkter knyttet til fremmede arter og fisesykdom, restaurering av vassdrag og arealplanlegging og vannmiljø.

Konsekvensutredning av regional vannforvaltningsplan

Den oppdaterte vannforvaltningsplanen inneholder en beskrivelse av vannforekomstenes miljøtilstand, hvilke utfordringer som påvirker vannforekomstene, hva som er miljømålet og forslag til hvilke tiltak som må gjennomføres for å tette gapet mellom tilstand og miljømål. Det er gjort en overordnet konsekvensutredning av hva den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil bety for ulike miljø- og samfunnstemaer og for de sektorene som har de mest vesentlige påvirkningene på vannet.

Det er tre alternativer som er vurdert i konsekvensutredningen:

- Alternativ 0 (dersom oppdatert vannforvaltningsplan ikke gjennomføres)
- Alternativ 1 (maksimum; alle miljømålene i oppdatert vannforvaltningsplan skal nås innen 2027)
- Alternativ 2 (realistisk; oppdatert vannforvaltningsplan gjennomføres med bruk av unntak fra miljømålene der det er nødvendig)

For naturmangfoldet kan det ha ulike negative konsekvenser å ikke gjennomføre den oppdaterte vannforvaltningsplanen. Gjennomføring av planen vil bare ha positive konsekvenser for nasjonale og internasjonale miljømål. Økosystemtjenestene avhenger av intakte og velfungerende økosystemer. En realisering av vannforvaltningsplanen vil styrke naturens evne til å ivareta økosystemtjenester.

For befolkning, folkehelse og materielle verdier vil de tre alternativene ha enten negative eller positive konsekvenser. Bedre beskyttelse av drikkevannskilder, rent badevann, vann med fisk og rikt artsmiljø vil være positivt for befolkningen og folkehelsen. Rent vann er også viktig for gode bomiljøer, og kan øke verdien på eiendommer. Det har positiv betydning for lokalt reiseliv og næring at vannmiljøet er bra. Det mest ambisiøse alternativet vil føre til økte avløpsutgifter for innbyggerne, økte kostnader for industrien, og noe redusert matproduksjon og sysselsetting i landbruket.

Tiltak for å beskytte vannmiljøet vil også ha betydning for jorda med hensyn til erosjon, næringsstoffer og jordstruktur. Flere av tiltakene kan ha positiv betydning for å holde vann tilbake i terrenget, slik at det blir mindre oversvømmelse. Maksimumalternativet kan føre til mindre vannkraftproduksjon, noe som kan ha negativ betydning for reduksjonen av klimagassutslipp. Beredskap og ulykkesrisiko kan påvirkes av vannforvaltningsplanen når det gjelder beskyttelse av drikkevannskilder, forurensningsutslipp, flomvern og trafiksikkerhet.

For kulturlandskapet vil den oppdaterte vannforvaltningsplanen i hovedsak være positiv, fordi naturlige vassdrag med kantvegetasjon tas vare på og restaureres. Mange kulturminner er avhengige av nok vann for å bevares, men noen kulturminner kan også skades av tiltak i den oppdaterte planen. Tiltak for å beskytte og forbedre vannmiljøet vil i de aller fleste tilfeller ha positiv effekt på det samiske natur- og kulturgrunnlaget.

For sektorene som har de mest vesentlige påvirkningene på vannet gjelder generelt at prioritering og gjennomføring av tiltak for å forbedre vannmiljøet øker med økende ambisjonsnivå for gjennomføring av vannforvaltningsplanen. Det mest ambisiøse alternativet vil i tillegg til økte budsjetttrammer kreve økt kompetanse og FoU aktivitet innen blant annet planlegging, veiledning og gjennomføring for å få gjennomført de mest effektive tiltakene på en kostnadseffektiv måte.

Samarbeid og nettverk

Tverrfaglig samarbeid er helt nødvendig for å komme i mål med vannarbeidet. Det vil være behov for å fortsette og vedlikeholde samarbeidsorganene som eksisterer i dag, slik som vannregionutvalget, arbeidsgruppene lokalt i vannområdene og referansegrupper regionalt og lokalt. Her er det viktig med deltagelse fra berørte sektormyndigheter og virksomheter, samt involvering av berørte interesseorganisasjoner, bransjer og befolkningen for øvrig ved behov. Det er også viktig å fremheve betydningen av god koordinering av arbeidet lokalt. For det første er det de kommunale ansvarsområdene som har registrert flest tiltak, og for det andre er det her man har oversikt over samspill mellom flere påvirkninger og mulighet til å samordne innsatsen.

Vannområdekoordinatorene vil ha en sentral rolle i å etablere kontakt med ulike brukergrupper.

DEL 1: Planbeskrivelse med vurdering i henhold til forskrift om konsekvensutredning og naturmangfoldloven kapittel II

Bilde 1. Kayakkere i formasjon og hav. Foto Ernst Furuhatt

1 Vi trenger en plan for vannet (planbeskrivelse)

Dette kapitlet beskriver planens formål, føringer for utarbeiding av planen, virkeområde, samt hvordan den forholder seg til rammer og retningslinjer i vannregionen. I tillegg redegjør kapitlet for vurderinger knyttet til forskrift om konsekvensutredninger samt forholdet til naturmangfoldloven kap. II.

1.1 Bakgrunn for vannforvaltningen

Rammene for vannforvaltning i Norge er gitt i vannforskriften. Forskriften setter miljømål for alt vann i Norge, og beskriver hvordan vannforvaltningen skal organiseres og foregå. Vannforskriften er norsk gjennomføring av EUs vanddirektiv. Vanddirektivet og vannforskriften legger til rette for en ambisiøs vannforvaltning, med målsetninger om god miljøtilstand i alt vann innen bestemte tidsfrister, samt at miljøtilstanden heller ikke skal bli dårligere. God tilstand er også vurdert å være listen for bærekraftig bruk og forvaltning av vannressursene våre (se figur 1). Mindre strenge miljømål kan likevel aksepteres der gjennomføring av nødvendige tiltak for å oppnå god miljøtilstand ikke er forenlig med andre viktige samfunnsinteresser.

Vannforvaltningen bygger på en økosystembasert tilnærming til forvaltning av vann. Det er derfor nedbørsfelt og vannets vei fra fjell til fjord som avgrensner vannregioner og vannområder, ikke kommune- eller fylkesgrenser. Videre er prinsipper som helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning, integrering og koordinering på tvers av ulike sektorer, samt åpenhet og bred offentlig medvirkning viktige.

Figur 1 Figuren viser de fem klassene for miljøtilstand som følger av vannforskriften.

Et sentralt virkemiddel for å skape en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av vannressursene i Norge er at det utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogram. Den regionale vannforvaltningsplanen angir miljømål for alt vann i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann og inneholder i tillegg en oversikt over når miljømålene skal nås. Med planen følger et tiltaksprogram som inneholder en oversikt over tiltak for å beskytte vannmiljøet og for å nå miljømålene i vannregionen.

1.2 Hvorfor trenger vi en plan om vannforvaltning? (formål)

Hensikten med en regional vannforvaltningsplan etter vannforskriften og plan- og bygningsloven er å gi en enkel og oversiktlig framstilling av hvordan vi ønsker å forvalte vannmiljøet og vannressursene i vannregionen i et langsiktig perspektiv.

Planen er et oversiktsdokument på vannregionnivå og oppsummerer;

- kunnskap om tilstanden i vannforekomstene våre
- tilgjengelig overvåkingsdata der dette foreligger
- overordnet analyse av aktuelle tiltak
- deltagelse fra berørte sektormyndigheter og virksomheter og involvering av berørte interesseorganisasjoner, bransjer og befolkningen for øvrig.

Planen gir en beskrivelse av hvordan det står til med vannet vårt, hvilke miljømål som skal nås og hvilke tiltak som må til for å nå målene.

Regional vannforvaltningsplan er et viktig verktøy for å oppfylle vannforskriftens mål om helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet og vannressursene våre. Selve planarbeidet er viktig fordi det i seg selv bidrar til en mer samordnet og helhetlig vannforvaltning. Mange ulike beslutningstakere og interessenter knyttes sammen i et arbeid om et felles kunnskapsgrunnlag og omforente vurderinger av miljømål og tiltak, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Vannforskriften inneholder standard miljømål som skal nås innen en gitt frist. I noen tilfeller vil ikke miljømålene kunne nås innen fristen som for denne planperioden er satt til utgangen av 2027. Vannforskriften åpner for at det i noen tilfeller kan gis utsatt frist for å nå miljømålene, eller mindre strenge miljømål fram til neste planperiode. I arbeidet med denne planen er det gjennomført vurderinger av når miljømålene i vannforskriften kan nås samtidig som alle praktisk gjennomførbare tiltak skal treffes for å forhindre ytterligere forringelse av tilstanden i vannforekomstene. Arbeidet med planen innebærer en forvaltningsmessig vurdering av standard miljømål i vannforskriften. Planene angir derfor miljømålet for alt vann, både i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann. I tillegg til å fastsette miljømålet angir planen tidspunkt for når målene skal nås.

Arbeidet med regional vannforvaltningsplan for vannregion Nordland og Jan Mayen 2022-2027 er en revurdering og justering av vannforvaltningsplanen for perioden 2016-2021. Siden forrige plan har vi fått mer kunnskap bl.a. gjennom økt overvåking, og tiltak som både er gjennomført og pågående. Denne planen gir en oversikt over miljømålsoppnåelse siden forrige plan, og gir retning til hvordan vi skal arbeide for å fortsette arbeidet med bedre vannmiljø.

1.3 Planområde

Geografisk avgrensning

Nordland og Jan Mayen vannregion dekker hele Nordland fylke med noen justeringer av grensene mot Troms/Finnmark og Trøndelag. Vannregionen strekker seg også inn i Sverige. Fylkestinget i Nordland skal imidlertid ikke fatte vedtak utenfor norsk territorium og skal dermed kun fatte vedtak om de delene av vannregionen som ligger innenfor den norske landegrensen. I tillegg er Jan Mayen tatt med som en del av forvaltningsplanen. Fylkestinget i Nordland skal ikke fatte noen vedtak knyttet til denne øygruppen.

For mer informasjon se kapittel 3 *Vannregionen vår*.

Virkeområde

Planens virkeområde er sammenfallende med plan- og bygningslovens § 1-2, det vil si alt landareal innenfor vannregionen, herunder vassdrag. For kystvann strekker planens virkeområde seg ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen.

1.4 Hjemmelsgrunnlag og nasjonale føringer

Vannforskriften¹ er hjemlet i forurensningsloven², plan- og bygningsloven³, vannressursloven⁴, og naturmangfoldloven⁵.

Arbeidet med de regionale planprosessene etter vannforskriften følger i all hovedsak prinsippene og kravene i plan- og bygningsloven. I tillegg har vannforskriften egne krav som følge av vanndirektivet⁶.

Planen skal være i tråd med naturmangfoldloven kapittel III, som inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Vurdering av om planen er i tråd med de miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) skal framkomme i planen.

Vannforskriften §1:

Formålet med denne forskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene

Plan- og bygningsloven §1:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Vannforskriften og øvrig lovverk

Vannforskriften er en «rammeforskrift». Forskriften forankrer mål, verktøy og prosess knyttet til fastsettelse og oppnåelse av miljømål. De juridiske bestemmelsene knyttet til dette finnes i øvrig lovverk. Se vedlegg 13 for mer informasjon om norske lover og forskrifter som regulerer forvaltningen av vann i Norge.

Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene

Klima- og miljødepartementet har i samråd med berørte departement utarbeidet nasjonale føringer for arbeidet med oppdateringen av vannforvaltningsplanene. De nasjonale føringene skal blant annet bidra til å avklare målkonflikter. Det følger av vannforskriften at oppdatert vannforvaltningsplan skal være i tråd med føringene.

I tillegg til fellesføringer om ulike myndigheters bidrag i arbeidet, gis det føringer på temaene kommunens arealplanlegging, avløp, påvirkning fra lakselus og rømt oppdrettsfisk, landbruk, fremmede arter (herunder kongekrabbe), drikkevann og badevann samt samferdsel. Les mer om de nasjonale føringene hos Klima- og miljødepartementet [her](#).

Nasjonale føringer for vannkraft som ble gitt ved brev av 24. januar 2014 fra Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet vil gjelde også for kommende planperiode (2022-2027). De nasjonale føringene for vannkraft finner du [her](#).

Forholdet mellom planen og gjeldende rammer og retningslinjer:

a) Naturmangfoldloven

¹ [Vannforskriften](#)

² [Lov om vern mot forurensninger og om avfall \(forurensningsloven\)](#)

³ [Lov om planlegging og byggesaksbehandling](#)

⁴ [Lov om vassdrag og grunnvann \(vannressursloven\)](#)

⁵ [Lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\)](#)

⁶ [EUs rammedirektiv for vann \(vanndirektivet\) – konsolidert versjon](#)

I henhold til naturmangfoldloven Kapittel II. Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk skal planer vurderes i forhold til forvaltningsmål for naturtyper og arter i Norge og prinsipper for offentlig beslutningstaking (jf. §§ 4-5 og 8-12). Vurderingen skal fremgå av beslutningen.

Den regionale planen for vannforvaltning i Nordland og Jan Mayen vannregion fastsetter miljømål for alle vannforekomster i vannregionen. Planen legger opp til kunnskapsinnhenting, gjennomføring av tiltak for å nå miljømål og en bærekraftig bruk av vannforekomstene. Fylkeskommunen vurderer det derfor slik at den regionale planen ikke er til hinder, men støtter opp om forvaltningsmålene for naturtyper og arter i Norge. Planen er slik i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12, og naturmangfoldlovens kapittel II om bærekraftig bruk ivaretatt.

b) Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene

For å nå vannforskriften sine miljømål, må innsatsen innen ulike sektorer og forvaltningsnivåer styrkes. De nye nasjonale føringene for oppdatering av gjeldende planer skal bidra til dette. De nye føringene innebærer blant annet at:

- Alle avløpsanlegg i den enkelte kommune skal oppfylle forurensningsforskriften sine renskrav slik at vi kan nå miljømålene innen 2027, og senest innen 2033.
- Tiltak for villfisk som er påvirket av lakselus eller rømt oppdrettsfisk, skal bygge på ny kunnskap som har kommet etter at vannforvaltningsplanene for 2016-2021 ble utarbeidet. Denne kunnskapen er tilgjengelig i Vann-nett.
- Regjeringen vil innføre mer forpliktende krav for forurensning fra jordbruket. Kravene skal sikre god tilstand i alle vannforekomster som blir påvirket av aktiviteter fra jordbruket. Fylkesmenn og kommuner skal stille krav om miljøtiltak der det er nødvendig for å nå miljømålene etter vannforskriften innen 2027, og senest innen 2033. Det skal utformes en ny hjemmel for tilgangen statsforvaltningen har til å stille miljøkrav i spesielt utsatte områder.
- Regjeringen har arbeidet med en egen tiltaksplan for fremmede arter som for eksempel truer miljøtilstanden i vann.
- Transportetater og underliggende virksomheter skal gjennomføre tiltak som bedrer miljøet i alle vannforekomster der dette er nødvendig for å nå vannforskriften sine miljømål innen fristene.
- Tiltak for å verne drikkevannskildene skal avklares gjennom de regionale vannforvaltningsplanene, og blir ivaretatt i arealdelen til kommuneplanen, gjennom hensynsoner og tilhørende planbestemmelser.
- Tidligere tiders kraftutbygging har ført til at en rekke norske elver ble tørrlagt. Det er behov for moderne vilkår i flere av våre konsesjoner. Nasjonale føringer for vannkraft som ble gitt ved brev av 24. januar 2014 fra Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet skal danne rammene for dette arbeidet. Hensikten med disse føringene er å finne balansen mellom miljøforbedringer og kraftproduksjon.

De nasjonale føringene er tilgjengelige her: [Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene](#).

c) Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen. For mer informasjon se [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023](#)

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. (Les mer om vannforvaltning og FNs bærekraftsmål [her](#)).

Departementets presisering av kommunenes oppgaver og ansvar kom 27. april 2021. Tema som tas opp er arealplanlegging, klimatilpasning, drikkevann, avløp, landbruk og badeplasser. [Presisering av kommunene sine oppgaver og ansvar i vassforvaltninga \(vannportalen.no\)](#).

d) Forholdet til andre planer som gjelder for regionen

Vannforvaltningsplanen må innarbeides i planer som omhandler de større påvirkningene på vannet, slik som planer for arealbruk, landbruk transport, næringsutvikling, energiproduksjon, utvinning av råstoffer og massehåndtering. I tillegg vil planer som direkte omhandler vann naturlig nok være relevante, slik som forvaltningsplaner for natur, havbruk, samt klimaendringer.

Det henvises til fylkeskommunenes hjemmesider for å få oppdatert informasjon om eksisterende planer og planer under rullering og utarbeiding, Nordland fylkeskommune www.nfk.no

Vannforvaltningsplanen vurderes å ikke gå ut over eller være i strid med eksisterende regionale planer.

Ved revisjon av regionale planer/strategier fremover, vil det være viktig å samkjøre innholdet, slik at det ikke oppstår motsetninger med målene gitt i de ulike planene. Ved revisjon av regionale planer vil det også være aktuelt å få hensynet til vannmiljø tydeligere beskrevet. Vannmiljø vil for alle regionale planer være et aktuelt utredningstema.

1.5 Bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale miljømål

Arbeidet med vannforskriften vil kunne bidra til å oppfylle andre miljømål, og må sees i sammenheng med miljøkrav både nasjonalt og internasjonalt. Foreksempel er godt vannmiljø en forutsetning for alt liv på jorda og er en grunnleggende del av naturmiljøet, jf. FNs bærekrafts mål nr. 6 (rent vann og gode sanitærforhold), 14 (liv under vann), 15 (liv på land) og 17 (samarbeid for å nå målene).

Du kan lese mer om nasjonale og internasjonale miljømål [her](#).

Norge har nasjonale mål knyttet til flere viktige samfunns- og næringsinteresser. Nasjonale mål om godt vannmiljø etter vannforskriften kan være sammenfallende eller kryssende med flere av disse målene. Mål som harmonerer med målene om godt vannmiljø er blant annet mål om bevaring av biologisk mangfold, mål om et giftfritt miljø, mål om trygg sjømat og mål om klimatilpasninger.

På flere områder kan det være potensielt kryssende mål. Befolkningsutvikling, behov for ny infrastruktur og utbygging av næringsområder kan være utfordrende for å nå miljømålene i vannforskriften, samt målene om bruk av fornybar energi og økt matproduksjon. Det er viktig å finne gode løsninger for å jobbe mot ulike mål samtidig.

1.5.1 FNs bærekraftsmål

Arbeidet med vannforvaltningen som denne planen beskriver vil være et vesentlig bidrag til å oppfylle FNs bærekraftsmål, og da særlig mål nummer 6 som handler om å sikre *bærekraftig*

vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Bærekraftsmål 6 har delmål som handler om akkurat det vi forsøker å få til i vannforvaltningen. Her vil vi særlig trekke fram:

- **6.1 Sørge for tilgang til trygt drikkevann.** Et viktig bidrag her er kommunenes tiltak for å beskytte drikkevannskilder gjennom hensynsoner med tilhørende planbestemmelser i kommunal planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres.
- **6.3 Sørge for bedre vannkvalitet ved å redusere forurensning.** Avgjørende her er alle tiltak for å stoppe eller redusere forurensning av vann, eller rydde opp i gammel forurensning, av miljøgifter og næringsstoffer, slik at god tilstand i vannmiljøet nås.
- **6.5 Innføre en samordnet vannforvaltning på alle nivåer.** Avgjørende her er å få de nye samordningsareaene til å fungere, både lokalt (vannområdeutvalg), regionalt (vannreigonutvalg) og nasjonalt (direktorats- og departementsgrupper), og dessuten godt samspill mellom disse tre nivåene.
- **6.6 Beskytte og restaurere vannets økosystemer.** Avgjørende her tiltakene for å beskytte, forbedre og restaurere vannmiljøet slik at målet om god økologisk tilstand nås.
- **6.b Stryke den lokale medvirkningen i vannforvaltningen.** Avgjørende her er å få til åpne prosesser i vannområdene, med god informasjon og mulighet for medvirkning for alle interessenter og innbyggere. Vannområde-koordinatorer er ofte en viktig ressurs for å få dette til.

Arbeidet med vannforvaltning vil også bidra til å oppfylle flere andre bærekraftsmål. Her vil vi særlig trekke fram:

- Oppnåelse av vannforvaltningens mål og god miljøtilstand vil bidra til å oppfylle **bærekraftsmål 14** som handler om å ivareta livet i havet, og **bærekraftsmål 15** som handler om å ivareta økosystemer og naturmangfold.
- Restaurering av vassdrag med flommark og våtmark, eller gjenåpning av byvassdrag, er tiltak som kan sikre oppfyllelse av vannforvaltningens mål, samtidig som det er naturbaserte løsninger på håndtering av flom og overvann. Dette er relevant under **bærekraftsmål 13** om tilpasning til klimaendring.

I regjeringens stortingsmelding "Mål med mening — Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030" (juni 2021) er det på flere punkter beskrevet hvordan vannforvaltningen og vannforvaltningsplanene skal bidra til å oppfylle bærekraftsmålene. Flere av målepunktene for Norges prestasjon på bærekraftsmålene er direkte knyttet til oppnåelse av vannforskriftens mål. Les mer:

- [Vannforvaltning og FNs bærekraftsmål - Vannportalen](#) (2019)
- [Vannforvaltning i Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene \(vannportalen.no\)](#) (2021)

1.6 Forbedringer siden planperioden 2016-2021

Gjennom arbeidet med vannforvaltningsplanen for 2016 – 2021 er kunnskapsgrunnlaget blitt styrket, ikke minst som følge av at det har blitt gjennomført overvåking og problemkartlegging i regi av vannområdekoordinatorer og sektormyndigheter. Statsforvalteren i Nordland har i samarbeid med vannområdekoordinatorer og øvrige aktører innhentet data om vannmiljø, og oppdatert Vann-Nett. Dette har medført at et betydelig høyere antall vannforekomster har blitt klassifisert basert på faktisk kunnskap, og mange vannforekomster har fått endret klassifisering av miljøtilstand.

Ut over kunnskapsinnhenting ble flere tiltak for å forbedre tilstanden startet i regionen i forrige planperiode. Vi ser midlertid at det tar tid å forbedre miljøtilstanden der vi vet vi har utfordringer. Det er flere årsaker til dette. Det ene er at endringer i miljøtilstand ofte går sakte og effekten av gjennomførte tiltak synes i de fleste vannforekomstene først etter mange år. Dette skyldes blant annet at økosystemene bruker lang tid på å endre seg selv om belastningene går ned. Det andre er at konkrete tiltak ofte trenger problemkartlegging først, dvs at det tar tid før de faktiske tiltakene blir gjennomført. Mange av de nødvendige tiltakene er også avhengig av virkemidler se for eksempel revisjon av konsesjonsbetingelser, rullering av planer, oppgradering av tillatelser og lokale forskriftsendringer. Tilstrekkelige ressurser avsatt til veiledning og holdningsskapende arbeid er også viktig for å få gjennomført nødvendige tiltak. Det vil derfor fortsatt være behov for å videreføre tiltaksgjennomføring, og det vil ta tid å forbedre miljøtilstanden i mange vannforekomster.

Se tabell 1 med oversikt over status på gjennomførte tiltak Nordland og Jan Mayen vannregion:

Tiltak	Antall	Vannforekomster	Foreslått	Planlagt	Begynt	Utsatt	Avvist	Gjennomført
Avløpsbehandling	442	692	78	95	54	158	45	12
Diffuse forurensninger (landbruk)	304	635	24	30	152	53	30	15
Hydromorfologi (vannkraft m.m.)	111	171	22	12	33	12	21	11
Industriutslipp	57	57	8	21	26	1	0	1
Kontroll av vannuttak (minstevannføring m.m.)	35	57	0	11	0	8	16	0
Prioriterte miljøgifter	17	17	5	0	8	1	1	2
Supplerende (info, undersøkelser, kompetansebygging m.m.)	811	1358	231	97	85	196	79	122
Alle	1777	2987	368	266	358	429	192	163

Tabell 1 oversikt over status på gjennomførte tiltak Nordland og Jan Mayen per 2020

For å få en total oversikt over endringene mellom 2016-2021, sammenlignet med tilstanden så langt i 2022-2027 planperioden, kan en 2016-versjon av Vann-Nett sammenlignes med eksisterende versjon. Lenke til 2016 versjon av Vann-Nett er å finne her: <https://vann-nett.no/portal-2016/>

1.7 Planens forhold til forskrift for konsekvensutredning

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vurdert at de oppdaterte vannforvaltningsplanene skal inneholde en konsekvensutredning (KU) på et overordnet nivå. Forskrift om konsekvensutredninger sier at "for regionale planer kan konsekvensutredningen begrensnes til å redegjøre for virkningene planen kan få på et overordnet nivå".

Konsekvensutredningen skal gi en overordnet framstilling av hva vannforvaltningsplanen vil bety for miljø og samfunn med vekt på vannmiljøet, og for de viktigste sektorene som bruker og påvirker vann.

Konsekvensutredningen skal i størst mulig grad baseres på vurderinger som uansett gjøres i arbeidet med oppdateringen av vannforvaltningsplanene, slik at det i minst mulig grad igangsettes parallelle eller tilleggsvurderinger.

Konsekvensutredningen skal ikke omfatte detaljerte vurderinger av kostnader og beskrivelse av nytte i vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet. Konkret og detaljert vurdering av konsekvenser for miljø og samfunn ved de foreslåtte tiltakene vil komme i forbindelse med sektormyndighetenes påfølgende saksbehandling og gjennomføring av det enkelte tiltak.

For en nærmere redegjørelse av virkninger av oppdatert plan se vedlegg 3: *Dette vil planen bety for miljø og samfunn.*

2 Hvordan virker planen?

Dette kapitlet beskriver virkning av planen for planlegging og virksomhet i vannregionen. Kapitlet redegjør også kort for gjennomføringen av planen, samt hvilke verktøy som er tilgjengelig i vannforvaltningsarbeidet.

2.1 Virkning for kommunal, regional og statlig planlegging og virksomhet

At det foreligger vedtatte og godkjente regionale vannforvaltningsplaner betyr først og fremst at regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jfr. Plan- og bygningslovens § 8-2. Det betyr at planene retter seg mot offentlige myndigheter:

- Kommuner
- Fylkeskommuner
- Statlige organer

Det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til nye inngrep eller ny aktivitet som vil medføre at miljømålet ikke nås eller at tilstanden forringes.

Foreslåtte tiltak skal følges opp og gjennomføres slik at fastsatte miljømål kan nås innen den fristen som er satt i planen.

Virkning for kommunal planlegging

I [Nasjonale føringer for](#) arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene understrekes betydningen av kommunenes arealplanlegging for å nå miljømålene:

Gjennom arealplanleggingen kan kommunen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag, innsjøer, fjorder og sjøområder, herunder vannmiljø. Det er svært viktig at disse virkemidlene tas aktivt i bruk i kommunenes arealplanlegging for å nå målet om god tilstand i norsk vann.

Gjennom arealplanleggingen skal kommunen bidra til å sikre at ulike hensyn belyses og veies mot hverandre. Vannmiljø er et av flere slike hensyn. Der vannmiljø blir berørt, direkte eller indirekte, må kommunen sørge for at det tas nødvendig hensyn til vannmiljø og de miljømålene som er fastsatt for disse. I planprosesser må derfor virkningen av tiltak og inngrep veies mot virkninger på miljøtilstanden til en vannforekomst.

Denne regionale vannforvaltningsplanen inneholder retningslinjer for arealplanlegging. Hensikten med retningslinjene er å oppnå helhetlig vannforvaltning etter vannforskriften. Se kapittel 1.1.4 for mer informasjon.

[Nasjonale forventninger](#) til kommunal og regional planlegging understreker også betydningen av arealplanlegging, blant annet i kapittel 2.3 i nasjonale forventninger: *Kommunene bidrar til gode miljøforhold i og langs vassdragene gjennom tiltak og god arealforvaltning.*

Se for øvrig også kapittel 1.4 punkt c. i planen.

Virkning for statlig- og regional planlegging og virksomhet

De regionale vannforvaltningsplanene får også virkning for statlig og regional planlegging og

virksomhet. Statlig eller regional myndighet må sørge for at miljømålene som er fastsatt i vannforvaltningsplanene nås, og at miljøtilstanden i vannforekomstene ikke forringes.

Du kan også lese mer om vannmiljø og arealplanlegging på Miljødirektoratet sine sider [her](#).

Nye inngrep og ny aktivitet

Paragraf 12 i forskriften skal vurderes når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Dette kan være vedtak med hjemmel i forurensningsloven, vannressursloven, vassdragsreguleringsloven, akvakulturloven, havne- og farvannsloven, jordlova, lakse- og innlandsfiskloven, plan- og bygningsloven mv. Det må vurderes konkret om § 12 kommer inn ved utarbeidelse og behandling av reguleringsplaner, eller om vurderingen ivaretas gjennom senere saksbehandling.

Paragraf § 12 er en unntaksbestemmelse som åpner for at det kan gjennomføres tiltak selv om dette strider mot miljømålene. Det fremgår av paragrafen hvilke forringelser som kan aksepteres og hvilke vilkår som må være oppfylt for at det kan gjøres unntak fra miljømålet.

Det er aktuell sektormyndighet som avgjør hvorvidt paragrafen kommer til anvendelse og om tiltaket kan tillates. Forslagsstiller er ansvarlig for å fremskaffe det nødvendige kunnskapsgrunnlaget, herunder også tiltakets miljøpåvirkninger.

Kapittel 1.10 i vedlegg 1 redegjør for status for bruk av § 12 i planperioden 2016-2021.

Planveileder

Vannmiljøet kan på mange måter inngå som tema i kommunenes arealplanlegging (f.eks. i konsekvensutredning, planbeskrivelser for hvordan miljømål ivaretas, hensynssoner, og bestemmelser). Erfaringen er imidlertid at kommunene fortsatt trenger veiledning på dette området. Nordland fylkeskommune utarbeidet i 2017 en veileder som viser hvordan arealplanlegging kan brukes som styringsverktøy for å sikre god vannforvaltning i henhold til vannforskriften og vannforvaltningsplan og tiltaksprogram.

[Helhtlig vannforvaltning i kommunene – Hva betyr vannforskriften for kommunal planlegging og saksbehandling?](#)

2.2 Konkret gjennomføring av planen

I tillegg til regional vannforvaltningsplan er det to andre dokumenter som er viktige i arbeidet med å oppnå miljømålene: tiltaksprogrammet og handlingsprogrammet.

Regionalt tiltaksprogram

Regional vannforvaltningsplan inneholder hvilke mål som skal nås, og når de skal være innfridd. Tiltaksprogrammet er knyttet til planen, og inneholder forslag til tiltak som må gjennomføres for å nå miljømålene, jfr. vannforskriften § 25. Forvaltningsplanen inneholder et sammendrag av tiltaksprogrammet.

Tiltaksprogrammet er på høring samtidig med planen, og skal vedtas av fylkestingene, men skal ikke godkjennes sentralt.

Regionalt tiltaksprogram finner du [her](#)

Handlingsprogram

Regionale planer etter plan- og bygningsloven skal ha et handlingsprogram, jfr. plan- og bygningslovens § 8-1. Handlingsprogrammet skal gi en vurdering av hvilken oppfølging planen krever: hvem skal gjøre hva når. Handlingsprogrammet er på høring samtidig med forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet, og skal vedtas av fylkestingene sammen med planen. Behovet for rullering av handlingsprogrammet skal vurderes årlig.

Handlingsprogrammet finner du [her](#)

Vedtak i fylkesting og sentral godkjenning av planen

I Vannforskriftens § 29 om vedtak og godkjenning framkommer det at planen skal vedtas av berørte fylkesting i vannregionen. Etter vedtak skal planen med vedtaket oversendes til Miljødirektoratet. Fristen for dette er i løpet av desember 2021. Miljødirektoratet skal i samråd med NVE og andre berørte direktorat gjennomgå planen, og gi en tilråding til Klima- og miljødepartementet. Det er Klima- og Miljødepartementet som i samråd med Olje- og Energidepartementet godkjenner planen. I forbindelse med godkjenningen kan Klima- og Miljødepartementet fastsette endringer i planen dersom dette er påkrevd ut fra hensynet til rikspolitiske interesser.

Den endelige planen vil derfor bestå av selve planen, fylkestingsvedtaket og den sentrale godkjenningen.

2.3 Retningslinjer for arealplanlegging etter plan- og bygningsloven og vannforskriften

Det er utarbeidet generelle retningslinjer for arealplanlegging etter plan- og bygningsloven og vannforskriften. Det er forventet at retningslinjene tas i bruk av kommuner, og at de innarbeides i samfunns- og arealplanleggingsarbeidet.

Retningslinjene er førende for planarbeid etter plan- og bygningsloven. Arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene følger reglene i plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven. Konkrete beskrivelser av miljøtilstand, fastsatte miljømål og planlagte tiltak for den enkelte vannforekomst og aktuelle vassdrag er beskrevet i denne regionale vannforvaltningsplanen, med tilhørende regionalt tiltaksprogram og i Vann-Nett.

Hensikt med retningslinjene

Hensikten med retningslinjene er å oppnå helhetlig vannforvaltning etter vannforskriften. Ved å vurdere vannmiljø og fastsatte miljømål i en tidlig fase av arealplanleggingen, legger man til rette for en samfunnsøkonomisk og bærekraftig forvaltning av vassdragsmiljøet og omkringliggende arealer. Godt vannmiljø er en forutsetning for alt liv på jorda og er en grunnleggende del av naturmiljøet, jf. FNs bærekrafts mål nr. 6 (rent vann og gode sanitærforhold), 14 (liv under vann), 15 (liv på land) og 17 (samarbeid for å nå målene). Fokus på vannforskriften gjennom arealplanlegging vil bidra til at bærekraftsmålene blir integrert og følges opp på en god måte.

Forholdet mellom kommunene og vannforskriften

Kommunene har et selvstendig ansvar for å følge opp vannforskriften, som sektormyndighet og arealmyndighet. Arealendringer og fysiske inngrep i og langs vassdrag og kystområder kan gi store negative påvirkninger og forringelse av vannmiljøet. Livsmiljøene er ofte sårbare for endringer som følge av utslipp eller inngrep. Miljøvirkningene kan spre seg raskt og kan være vanskelige å forutsi. Kommunene må derfor legge vekt på at endret arealbruk ikke får negativ påvirkning på vannmiljøet. Hensynet til vannmiljø bør være tema på alle plannivåer. Planprosessene bør synliggjøre hvordan nye tiltak og inngrep kan påvirke miljøtilstanden, samt hvilke forebyggende tiltak som kan gjennomføres.

Vannforekomster hvor det kan være særlig viktig med en restriktiv arealforvaltning er vassdrag sårbare for inngrep eller forurensning, varig verna vassdrag, beskyttede områder etter vannforskriften, herunder drikkevann, badevann og nasjonale laksevassdrag og fjorder. Eksemplene er ikke uttømmende.

Generelle retningslinjer for arealplanlegging:

Under vises det til retningslinjer som legger føring for arealplanlegging i fylket vårt. Retningslinjene skal bidra til å sikre at vannmiljø ikke påvirkes/påvirkes i minst mulig grad. Det vises også til bestemmelser og hensynssoner som kan anvendes for å sikre vannmiljø i arealplaner.

Det fremgår av Plan- og bygningslovens § 1-8, første ledd; «I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.» Veileder om vannmiljø i arealplanlegging kan leses [her](#).

Planens retningslinjer er ikke juridisk bindende, men dersom det fremmes planforslag som er i strid med planen kan det gi grunnlag for innsigelse, jf. § 5-4 i plan- og bygningsloven. Planens retningslinjer går ikke foran gjeldende regionale planer med strengere føringer/bestemmelser

1. Vannmiljø

1.1. Regional plan for vannforvaltning bør innarbeides og detaljeres i kommuneplan og underliggende planer, basert på kunnskap om lokale forhold. Vannmiljø og vedtatte miljømål skal vurderes og hensyntas i planarbeid som kan påvirke vannforekomstene.

Interkommunalt samarbeid er viktig når vannforekomstene går på tvers av eller ligger i flere kommuner.

1.2. Elver og bekker skal som hovedregel ikke lukkes og skal bevares så nært opptil sin naturlige form som mulig.

1.3. I planer som berører allerede lukkede eller sterkt påvirkede vassdrag, skal det vurderes om vassdraget kan gjenåpnes og restaureres.

2. Naturfare og klimatilpasning

2.1. Det bør ikke legges til rette for utbygging i områder med risiko for naturfare som for eksempel flom og havnivåstigning.

2.2. Vurderinger av vannmiljø må sees i sammenheng med føringer i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

3. Overvannshåndtering

3.1. Planlegging skal identifisere og sikre arealer for overvannshåndtering. Bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort.

3.2. Overvannsløsninger skal ta hensyn til og fortrinnsvis forbedre stedets økologiske systemer og øke det biologiske mangfoldet.

3.3. Overvannsløsninger og avløpssystemer bør planlegges med tilstrekkelig kapasitet til å ta unna forventet økt nedbørintensitet og nedbørmengde, gjerne med bruk av grønne infiltrasjonsområder og åpne vannveier.

3.4 Arealforvaltning og utbygging må planlegges med tanke på kapasiteten på eksisterende og eventuelle nye avløpsanlegg, slik at økt belastning ikke påvirker måloppnåelsen etter vannforskriften

4. Deponering av masser

4.1. Deponering av masser bør unngås nær sjø og vassdrag. Dersom det likevel åpnes opp for deponering av masser må krav om tiltak vurderes etter vannforskriften og annet lovverk. Dette for å hindre avrenning av partikler og annen forurensning som kan påvirke vannmiljøet.

5. Grøntdrag og kantsoner

5.1. Grøntdrag og restarealer langs vassdrag og sjø skal som hovedregel bevares for å ivareta verdifulle kvaliteter knyttet til vannkvalitet, biologisk mangfold, og landskapsøkologiske korridorer og landskapselementer.

5.2 Kommunene bør fastsette bredden på vegetasjonsbeltet langs vassdrag i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.

5.3. Større landskapsøkologiske korridorer som ivaretar grøntstrukturer og blågrønne verdier i urbane områder bør tillegges særskilt verdi.

5.4. Andre områder av betydning for vannmiljø, som myr, våtmark, skog og ugjødsle mark bør tas hensyn til i planleggingen.

6. Kystsonen

6.1 Kommunene bør i kommuneplanens arealdel planlegge hele kommunens sjøareal.

6.2 Kommunene oppfordres til å utarbeide interkommunale kystsoneplaner som avklarer og vurderer arealbruken i dag og i framtida. Dette fordi gode interkommunale prosesser i kystsonen kan gjøre kommunene bedre i stand til å forvalte arealene på en mer helhetlig og bærekraftig måte

6.3 De ville stammene av laks, sjøørret og -røye må sikres i arealforvaltningen.

7. Bestemmelser og hensynssoner

7.1. I kommuneplanens arealdel og i underliggende planer bør det legges inn bestemmelser og hensynssoner for å ivareta vannmiljøet i tråd med regional vannforvaltningsplan. Dette gjelder særlig i arealplaner som omfatter sårbare vassdrag og beskyttede områder etter vannforskriften.

7.2. Kommunene skal i sin plan- og enkeltsaksbehandling sikre drikkevannskildene for dagens og framtidens behov.

7.3. I bestemmelser til kommuneplanens arealdel og underliggende arealplaner kan det ved behov stilles rekkefølgekrav for å sikre at fastsatte mål for vannmiljø nås og at vannforekomsten ikke settes i risiko for å forringe miljøtilstanden.

2.4 Vann-Nett

Vann-Nett er inngangsportalen til informasjon om vann i Norge. Målet er å gi en rask og enkel tilgang til data i forskjellig format. Her kan du finne ut hvordan det står til i vannet (miljøtilstand, miljømål, tiltak, påvirkninger med mer), og få ut data i forskjellige formater (faktaark og kart).

Vannforskriften setter krav til medvirkning med hensyn til faglige vurderinger, beslutninger og gjennomføring av tiltak for å oppnå god miljøtilstand i vannet. Vann-Nett sikrer tilgang på miljøinformasjon for faglige institusjoner, interessegrupper, myndigheter og allmennheten, og tilbyr samtidig muligheten å gi innspill til vannforvaltningen i forhold til deres arbeid.

Forholdet mellom Vann-Nett og den regionale vannforvaltningsplanen

Kunnskapsgrunnlaget som planen bygger på finnes i Vann-Nett. Samtidig er det sånn at mens planen er statisk (justeres og oppdateres hvert 6. år), er Vann-Nett dynamisk og oppdateres kontinuerlig fordi ny kunnskap legges inn, tiltak blir gjennomført osv. Derfor vil det jo lengre ut planperioden vi kommer, ofte ikke være samsvar mellom plan og Vann-Nett. Før det igjen blir samsvar mellom plan og Vann-Nett når neste plan skal justeres og oppdateres

Vann-Nett finner du her: <https://www.vann-nett.no/portal/>

DEL II Regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen vannregion

Bilde 2: Henningsvær. Foto Nordland fylkeskommune

3 Vannregionen vår

Dette kapitlet gir informasjon om vannregions geografiske utbredelse og inndeling i vannområder. Kapitlet redegjør også for regionens status som internasjonal vannregion.

Nordland og Jan Mayen vannregion strekker seg fra fylkesgrensene mot Trøndelag i sør til Troms/Finmark i nord, og fra svenskegrensen i øst og til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen i øst. Nordland fylke har et areal på 38.456 km², som utgjør 12 % av Norges landareal. Fylket består av 41 kommuner og om lag 242.596 innbyggere. Nordlandskysten utgjør totalt 34 prosent av landets indre territorialfarvann 25 % av Norges kystlinje.

Deler av vannregionen strekker seg videre inn i Sverige og deler av vannregioner i Sverige strekker seg inn i Norge (se figur 2). Vedtaksmyndigheten stopper imidlertid ved grensen. Les mer om dette i kapittel 3.3.

Totalt består vannregionen av 4127 vannforekomster, og tabell 2 presenterer hvordan disse fordeler seg mellom elver og bekkefelt, grunnvann, innsjøer og kystvann.

Tabell 2 Alle vassdrag og kystområder er delt inn i vannforekomster. Antall vannforekomster er ikke statistisk, og endres underveis etter hvert som kunnskapen om vannmiljøet forbedres. Kilde: Vann-nett, 18. januar 2021.

Oversikt over vannforekomstene i Nordland og Jan Mayen vannregion

Type vannforekomst	Antall vannforekomster	Av disse; Antall SMVF*	Areal/lengde
Kystvann	580	39	30973,750 km ²
Grunnvann	74	0	298,094 km ²
Innsjøer	797	139	1530,249 km ²
Elver og bekkefelt	2649	357	60880,758 km
Antall totalt	4100	535	

3.1 Inndeling i vannområder

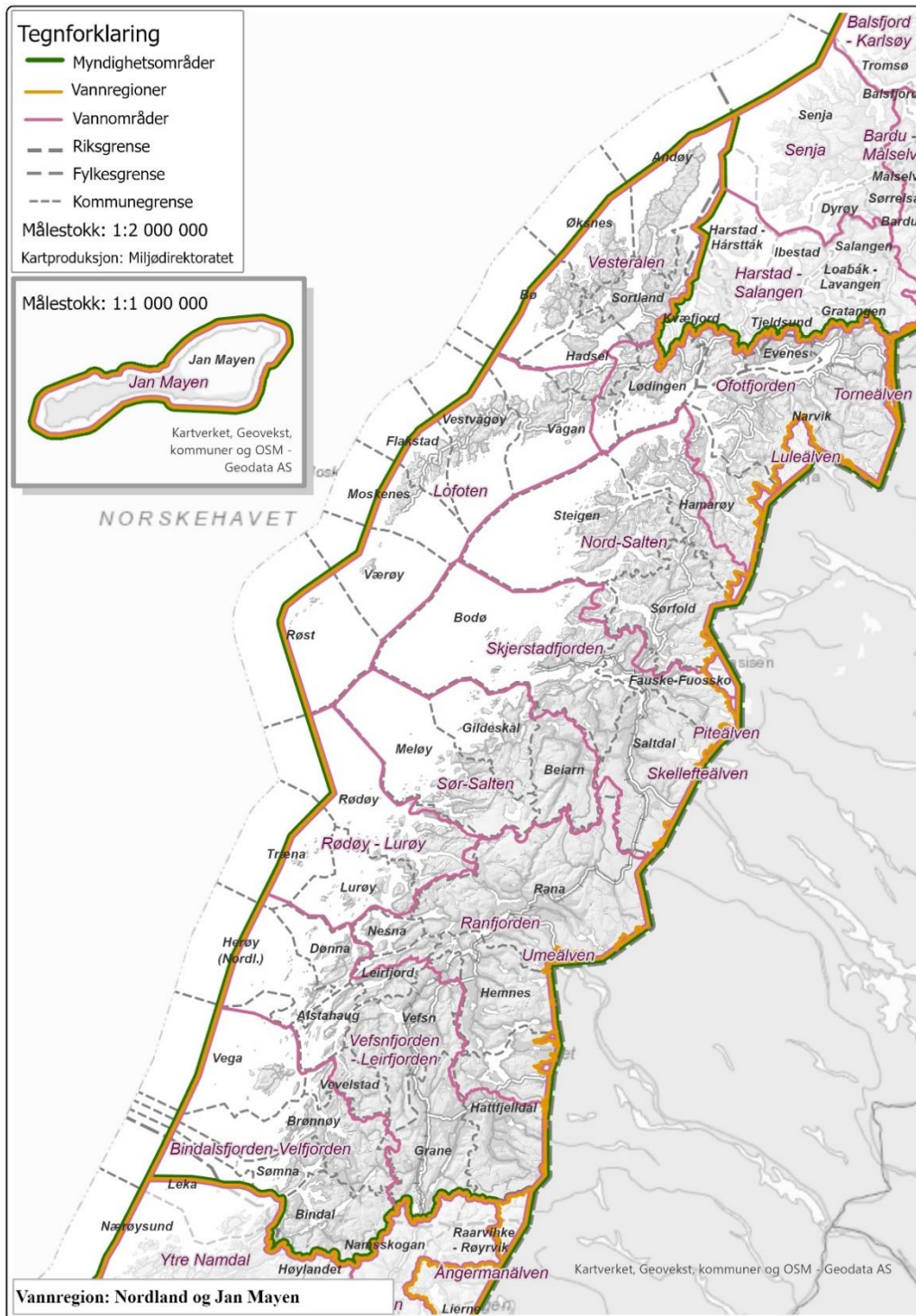
Nordland er delt inn i 10 vannområder. Et vannområde består av ett eller flere nedbørsfelt med tilhørende grunnvann og kystvann. Formålet med denne inndelingen er å etablere hensiktsmessige forvaltningsenheter på lokalt nivå.

Tabell 3 Vannområder med tilhørende kommuner

Vannområde	Kommuner der hele, eller store deler av, arealet ligger innenfor vannområdet
Vesterålen	Andøy, Øksnes, Bø, Sortland og Hadsel (og deler Kvæfjord i Troms/Finmark)
Lofoten	Flakstad, Moskenes, Røst, Vestvågøy, Vågan og Værøy og deler av Hadsel.
Ofofjorden	Narvik, Lødingen, Tjeldsund, Evenes og Hadsel.
Nord-Salten	Hamarøy, Steigen, Sørfold, Narvik, Fauske og Bodø.
Skjerstadvfjorden	Bodø, Fauske, Saltdal og Beiarn.
Sør-Salten	Meløy, Gildeskål, Beiarn og Rødøy.
Rødøy-Lurøy	Lurøy, Rødøy og Træna.
Ranfjorden	Rana, Hemnes, Nesna, Hattfjell, Leirfjord, Lurøy, Saltdal og Vefsn.

Vefsnfjorden-Leirfjorden	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Vefelstad og Hemnes.
Bindalsfjorden-Velfjorden	Bindal, Sømna, Brønnøy, Vega, Vefelstad og Grane.

Figur 2 Kart over Nordland og Jan Mayen vannregion

3.2 Jan Mayen

Forvaltningsplanen omfatter også Jan Mayen. Jan Mayen hører med til Kongeriket Norge, og er dermed omfattet av EØS avtalen. Dette medfører at arbeidet med vannforskriften også omfatter øya. Fylkestinget i Nordland har imidlertid ikke vedtaksmyndighet på øyriket slik at denne delen av planen kun er til informasjon, ikke vedtak.

Plan- og bygningsloven gjelder for fastlandsnorge og dermed ikke Jan Mayen. Jan Mayen har ingen fastboende, noe som medfører at det ikke velges kommunestyre eller fylkesting. Staten er myndighet og har gitt det administrative ansvaret for øya til Statsforvalteren i Nordland. På bakgrunn av dette er Jan Mayen innlemmet i forvaltningsplanen for Nordland.

Figur 3 viser kart over Jan Mayen. Ved den smaleste delen av øya ligger øyas to innsjøer, Nordlaguna og Sørlaguna. Sørlaguna er mye større enn Nordlaguna, men så grunn at den kan tørke ut om sommeren. Det er en stasjonær røyebestand i Nordlaguna, og her er det gjennomført fiskebiologiske undersøkelser. Det er registrert til dels høye nivåer av organiske miljøgifter (PCB, DDT etc.) i øya. Disse miljøgiftene kommer fra langtransportert forurensning via nedbør og havstrømmer.

Figur 3 Kart over Jan Mayen

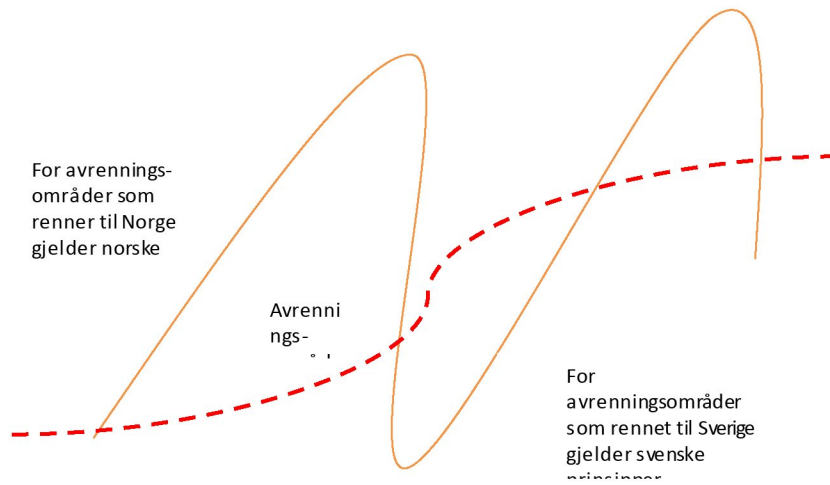
Det er en feltstasjon på øya som ligger nært sjøen. Her er det en gammel søppelfylling som inneholder betydelige mengder PCB. Forsvaret har laget en plan for både sikring mot utlekking av PCB og overvåking som Statsforvalteren i Nordland har godkjent. Planen er gjennomført med forsegling av overflata og overvåking. Alt nytt avfall transporteres bort fra øya.

3.3 Internasjonale vannregioner

Vannforskriften § 30 forutsetter at vannregioner med vannområder som ligger i flere enn ett land skal defineres som en internasjonal vannregion.

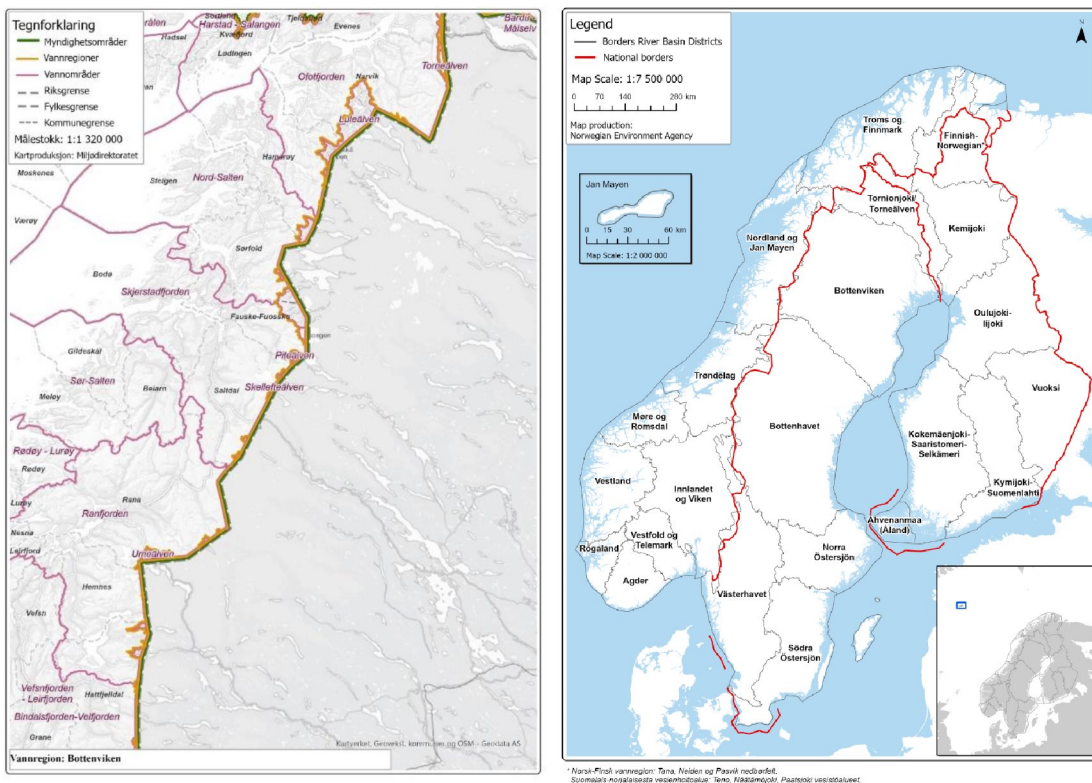
Nordland og Jan Mayen vannregion er også grenseoverskridende til Sverige, i hovedsak til Bottenvikens vattendistrikt og Tornionjoki/Torneälv, men en liten del grenser også til Bottenhavet vattendistrikt. Dette krever at vannregionen har en felles forvaltning med god samordning med de svenske vannregionene om disse grensevannforekomstene. Det er utarbeidet et eget strategidokument for arbeidet med grensekryssende vannforekomster i Norge og Sverige. Dokumentet finner du [her](#).

Strategidokumentet for grensevannforekomster har som hovedprinsipp at vannforvaltningen i Norge og Sverige så langt det er mulig skal organiseres etter grensene til avrenningsområdene og ikke riksgrensen. I tillegg legges det vekt på at prinsippene for kartlegging og analyse i landet nedstrøms bør vektlegges når de grensekryssende vannforekomstene skal samordnes med tanke på inndeling, tilstand og risikovurdering se (figur 4). Figur 5 viser deler Bottenviken som inngår i Nordland og Jan Mayen vannregion.

Figur 4 Prinsipper for forvaltningen langs grensen

Hvert land har ansvar for praktisk arbeid og oppfølging i sin del av de grensekryssende områdene, i tråd med målsetningene som vedtas på hver side av grensen. Prinsippet er at mottakerlandet fastsetter målsetningene, i dialog med myndighetene på motsatt side av grensen. All myndighetsutøvelse stopper likevel ved grensen.

Figur 5 og figur 6 Kart over deler av Botten som inngår i Nordland, og kart over vannregioner i Norden

Om koordinering av områder med avrenning til Sverige

Tidligere har ofte ansvaret for oppgavene i norske deler av vannregioner med avrenning til Sverige vært delt på flere vannregionmyndigheter. For eksempel har både Glomma, Trøndelag og Nordland tidligere hatt ansvar for ulike områder i Norge som alle hører til Bottenhavet vannregion og drenerer

til Sverige. Denne ordningen har blitt vurdert som lite hensiktsmessig og Klima og miljødepartementet har derfor gjort følgende vedtak:

- Trøndelag fylkeskommune har ansvaret for norske deler av Bottenhavet vannregion.
- Nordland fylkeskommune har ansvaret for norske deler av Bottenviken vannregion.
- Troms og Finnmark fylkeskommune har ansvaret for norske deler av Tornionjoki/Torneälven vannregion.

For mer informasjon knyttet til påvirkning, miljømål og tiltak i vannforekomster som krysser til Sverige se vedlegg 6.

Planen for Bottenviken vannregion finner du her:

<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/samrad-om-forvaltningsplan-atgardsprogram-och-miljokvalitetsnormer-2021-2027/lamna-synpunkter/folgebrev.html>

Du kan lese mer om nordisk samarbeid og grensekryssende vassdrag [her](#).

4 Nordland fram mot 2027

Dette kapitlet omhandler kort utviklingstrekk som trolig vil få konsekvenser for vannmiljøet i Nordland fremover. Kapitlet redegjør også for klimaendringer og andre nye påvirkninger på vannmiljøet. Dette er utfordringer som i liten grad har vært tematisert eller integrert i vannforvaltningen fram til nå. Felles for disse er at det også foreløpig er en del usikkerhet knyttet til effektene av disse på vannmiljøet, samtidig som det er noe vannforvaltningen må forholde seg til i årene som kommer.

4.1 Trender som påvirker dagens og fremtidens vannmiljø

Trender i demografi og næringsliv er avgjørende for fremtidens utfordringer i Nordlands vannforvaltning. Reiseliv vil etter all sannsynlighet bli en viktigere næring i Nordland, og da i særlig i form av naturbasert reiseliv. Dette illustrerer betydningen av gode økosystemtjenester⁷, som nettopp opprettholder grunnlaget for en slik reiselivsnæring. Eldrebølgen vil også slå inn, som igjen vil gi en økende fritidsbefolkning med et «second home». Samtidig vil dette kreve arbeidsinnvandring for å opprettholde både produksjon, velferd og dekke næringslivets øvrige kompetansebehov.

Regionen er beskrevet som en sterk eksportregion, som i stor grad drives av globale markeder og verdikjeder. Regionalisering⁸ og smart spesialisering⁹ er viktige verktøy for Nordland de kommende årene, og det er da spesielt tre viktige vekstnæringer som utmerker seg:

1. Marin matproduksjon og havnæringer. Nasjonal eksport nesten 100 mrd. i 2018, hvorav 14 mrd. fra Nordland (som utgjør halvparten av den totale eksporten fra fylket). Nordland er landets fjerde største eksportfylke for fisk og sjømat.
2. Energiproduksjon og kraftforedlende industri (som utgjør 90% av industrieksport fra Nordland).
3. Opplevelsesbaserte næringer, som er viktige for både sysselsetting og lokal samfunnsutvikling. Herunder ligger mat-, natur, og kulturbaserte næringer, og turisme.

Alle de tre viktigste vekstnæringene har til felles at de på ulike vis har konsekvenser for vannmiljøet.

I tillegg vil det «Det grønne skiftet» medføre store arealinngrep i norsk natur. Og utslipp og forurensing fra blant annet gruvedrift og vindindustri vil kunne få konsekvenser for vannmiljøet, og må derfor håndteres i årene som kommer.

4.2 Nye påvirkninger på vannmiljøet

4.2.1 Klimaendringer

Norsk Klimaservicesenter (2017) har utarbeidet fylkesvise klimaprofiler som gir kortfattede fremstillinger av klimaet, forventede klimaendringer og klimautfordringer for hvert fylke.

⁷ Med økosystemtjeneste menes en gode eller et produkt som naturen gir menneskene, som mat, fiber og brensel, men også fellesgoder som vannrensing, frisk luft, nedbrytning av avfall og pollinering av planter.

⁸ Med regionalisering menes økt autonomi for politisk styring i regionene, uten sterke statlige føringer, slik at beslutninger tas i og for regionens beste. Se forøvrig «Regional plan for by- og regionsenterpolitikk for Nordland»: <https://www.nfk.no/fp1/i8bb26bb3-b7e0-458e-8888-ff546df06156/regional-plan-for-by-og-regionsenterpolitikk-i-nordland-2017-2025.pdf>

⁹ Med smart spesialisering menes en satsning og et fokus på særegne muligheter for næring og utvikling i den respektive regionen.

Framskrivningene har fokus på endringer frem mot slutten av århundret (2071-2100) sammenlignet med perioden 1971-2000. I klimaprofilen beskrives det hvor sannsynlig det er at fylket vil oppleve ulike klimaendringer frem mot 2100 ved å skille mellom økt sannsynlighet, mulig økt sannsynlighet, uendret sannsynlighet og usikkerhet.

I henhold til Paris-avtalen fra 2015 er målet at den globale oppvarmingen skal holdes «godt under» 2°C ved utgangen av dette århundret, men aller helst begrenses til 1,5°C. Ifølge klimaprofilen for Nordland er gjennomsnittstemperaturen i fylket forventet å stige med ca. 5,0 °C mot slutten av århundret, noe som viser at utslagene av den globale oppvarmingen ikke er like, og selv om ambisjonene i den globale klimaavtalen er å nå 2-gradersmålet, vil utslagene variere mellom nasjoner og regioner.

SANNSYNLIG ØKNING	
 Ekstrem nedbør	Det forventes at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann
 Regnflom	Det forventes flere og større regnflommer, og i mindre bekker og elver må man forvente en økning i flomvannføringen
 Jord-, flom- og sørpeskred	Økt fare som følge av økte nedbarmengder
 Stormflo	Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke
MULIG SANNSYNLIG ØKNING	
 Tørke	Til tross for mer sommer nedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi økt fare for tørke om sommeren
 Isgang	Kortere isleggingssesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene enn i dag
 Snøskred	Med et varmere og våtere klima vil det oftere regne på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsatte områder
 Kvikkleireskred	Økt erosjon som følge av økt flom i elver og bekker, kan utløse flere kvikkleireskred
SANNSYNLIG UENDRET ELLER MINDRE	
 Snøsmelteflom	Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bli mindre mot slutten av århundret
USIKKERT	
 Sterk vind	Trolig liten endring
 Steinsprang og steinskred	Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsaklig for mindre steinspranghendelser
 Fjellskred	Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred

Tabell 4 Klimaprofilen for Nordland fra perioden 1971–2000 til 2071–2100.

I Nordland er det særlig vinterstid at temperaturen vil endre seg mest, men dette vil variere mellom regioner. Ifølge klimaprofilen vil klimaendringene i Nordland særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann; havnivåstigning og stormflo; endringer i flomforhold og flomstørrelser; og skred (Norsk klimaservicesenter, 2017).

Det er økt sannsynlighet for at klimaendringer vil medføre kraftigere nedbør – både i hyppighet og intensitet. Dette vil igjen føre til mer overvann. Videre forventes det flere og større regnflommer, økt fare for jord-, flom og sørpeskred, samt at stormflonivået vil øke som følge av havnivåstigning. Det er mulig økt sannsynlighet for økt fare for tørke på grunn av høyere temperaturer og økt fordampning, kortere isleggingssesong og hyppigere vinterisganger, oftere regn på snødekket underlag som reduserer faren for tørrsnøskred, men øker faren for våtsnøskred i skredutsatte områder, samt flere kvikkleireskred som følge av økt erosjon på grunn av kraftig nedbør og økt flom i elver og bekker. Det er usikkerhet knyttet til hvordan vindforholdene vil endre seg, men det er trolig liten endring i forekomsten av sterk vind. Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke faren for steinsprang og steinskred, men hovedsakelig er det antatt at dette vil resultere i mindre hendelser. Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred.

Den kortfattede oversikten over viser at de klimaendringene som er antatt å påvirke Nordland frem mot slutten av århundret i stor grad relatert til vann: hyppigere og mer intens nedbør, flom og skred, samt havnivåstigning og stormflo. Fremtidige klimaendringer med økte vanntemperaturer vil også kunne gi en endring av det som er definerte naturtilstander for ulike typer vannforekomster, samt en endring i artssammensetningen i både ferskvann og kystvann. Det er med andre ord en klar sammenheng

mellom klimarelaterte utfordringer og vannmiljø, men det er likevel usikkert hvordan klimaendringer vil påvirke tilstanden til vannmiljøet i fylket og muligheten til å nå miljømål. Hvis man bryter ned framskrivningene til å gjelde planperioden 2022-2027, viser det at både gjennomsnittstemperaturen og forventet nedbør antas å øke. Dette understreker at det er nødvendig å integrere klimahensyn i det pågående vannforvaltningsarbeidet knyttet til mulige effekter av et varmere og våtere klima, men også hvordan klimatilpassingstiltak vil kunne påvirke vannmiljøet.

4.2.2 Havforsuring

En annen effekt av klimaendringer og den økte mengde karbondioksid (CO₂) i atmosfæren, er at havet og vannmiljøet blir surere. Kort forklart blir pH-nivået i havet lavere som følge av at havet tar opp en større mengde CO₂ fra atmosfæren og et surere vannmiljø endrer forutsetningene for liv i havet. Surere hav gir dårligere vilkår for kalkdannende organismer, mens algevekster kan få bedre vilkår.

Gjennom ulike internasjonale overvåkningsprogrammer, som Global Ocean Acidification Observing Network (www.goa-on.org), vet vi en del om endringene i pH i de globale havsystemene. Derimot vet vi mindre om endringer i pH i kystsonen og ulike fjordsystemer. I disse økosystemene er det store lokale variasjoner, samtidig som det er mange påvirkningsfaktorer som samvirker med havforsuring. Kombinasjonen av høyere temperatur, endrede oksygenforhold, forurensning og andre påvirkningsfaktorer (som utslipp av næringssalter) vil påvirke tilstanden i vannmiljøet i kystsonen. Det er også gjort få studier der flere miljøindikatorer, som for eksempel oksygen og temperatur, endres samtidig. Sistnevnte er spesielt viktig for å forstå prosessene i kystsoner og kystmiljø hvor det er flere menneskeskapte endringer til samme tid, og ofte med forskjellige og motvirkende effekter.

I Nordland finnes det kun et målepunkt som er med i det nasjonale overvåkningsprogrammet i regi av Miljødirektoratet, og det er generelt begrenset kunnskap om hvordan påvirkningsfaktorer som klimaendringer og havforsuring samvirker og påvirker vannmiljøet i kystsonen. Gjennom forskningsprosjektet Acidcoast har det blitt laget scenarier for havforsuring i Buksnesfjorden i Vestvågøy kommune frem mot 2067. Basert på ti målepunkter i fjorden, kombinert med en nedskalert modell for havforsuring, viser disse scenariene at fjorden blir surere og at spesielt kalkdannende organismer vil kunne oppleve problemer, noe som igjen vil kunne påvirke hele økosystemet. Scenariene viser videre at det er stor variasjon i fjordsystemet og gjennom året ulike sesonger, noe som igjen underbygger behovet for mer kunnskap om disse påvirkningsfaktorene på vannmiljøet.

Det er i dag vanskelig å si noe om de direkte konsekvensene havforsuringen har på fiske og havbrukssektoren i Nordland. Havforsuringen henger ofte sammen med temperaturøkning og oksygenforbruk noe som kan gi en stor samlet effekt. Det er dokumentert at havforsuringen har størst effekt i nordlige dypområder. For fiskeriene vil effekten først merkes på dypvannsfisk der sårbare bestander av f.eks. uer vil få problemer på grunn av at deler av de skjell/keratin avhengige byttedyrene vil forsvinne. Noen av de dype fjordene vil mest sannsynlig også oppleve økende andel av oksygensvikt i bunnvannet, med påfølgende tap av biomangfold ved fjordbunnen. På grunn av stigende temperaturer vil man også se endringer i vandringsmønstrene til fiskebestander.

For havbruksnæringen vil forsuringen ikke få noen umiddelbare konsekvenser, men på sikt vil en økning i produksjonen i dype fjorder føre til hurtigere forsuring/oksygensvikt siden den økte tilførselen av næringsstoffer må brytes ned ved forbruk av oksygen i dypområdene. Temperaturøkningen vi allerede i dag ser i våre fjorder i Nordland vil om den fortsetter gjøre deler av

landsdelen lite egnet til lakseoppdrett og mest sannsynlig til en økning av sykdomstilfeller på laksefisk.

En av anbefalingene fra forskningsprosjektet Acidcoast (Dannevig et al. 2019) er at havforsuring bør integreres i vannforvaltning fordi havforsuring i stor grad er et vann miljøspørsmål, med betydning for miljømålene. Samtidig er dette utfordrende fordi det trolig ikke vil være mulig å sette generelle grenseverdier for pH fordi variasjonene er så store mellom – og i – vannforekomstene.

4.2.3 Plastforurensning

Fysisk søppel i vassdragene og kyst- og fjordområdene er en økende miljøutfordring for vannforvaltningen, både fordi det er skjemmende og fordi det kan påvirke økosystemer på ulikt vis.

Nordland fylke har ca. 25 % av Norges kystlinje og er derfor spesielt utsatt. Dårlig søppelhåndtering på land og i vann er hovedårsaken til marin forurensning og plast utgjør den desiderte største avfallsgruppen. Synlige tegn på forurensningen finnes i alle havområder fra kysten og ned til bunnen av havene. Det anslås at kysten og overflaten av havet til sammen inneholder 30 % av forurensningen, mens hele 70% befinner seg på havbunnen (SALT, 2015).

Definisjon: De store, lett synlige bitene med plast, kaller vi makroplast. Først når en plastbit er mindre enn fem millimeter, gjerne på størrelse med et sandkorn, vil den defineres som mikroplast.

En forskningsstudie utført av tyske forskere tyder på at 8 millioner tonn plast ender opp i verdenshavene hvert år (Schmidt et al., 2017). Forskerne har sett nærmere på hvor plasten kommer fra og har identifisert ti elver som kilde til et sted mellom 88 og 95 prosent av all plasten som renner ut i havet. Åtte av disse elvene er i Asia og to i Afrika.

Elvene i Asia er Yangtze (Kina), Indus (Pakistan), Gule elv (Kina), Hai He (Kina), Ganges (India), Perleelven (Kina), Amur (Russland) og Mekong (Vietnam). Elvene i Afrika er Nilen (Egypt) og Niger (Nigeria). Felles for disse 10 elvene er at det bor mange mennesker i nedslagsfeltet (noen ganger flere 100 millioner) og at avfallhåndteringen i landene hvor elvene renner gjennom ikke er tilfredsstillende.

Høsten 2019 gjennomførte Norwegian Research Center (LFI Bergen) en kartlegging av makroplast (fragmenter over ca. 2 cm) i 43 elver på Vestlandet (Velle et al., 2020). Kartleggingen ble utført av en eller flere personer iført dykkerdrakt, snorkel og dykkemaske som gikk og/eller drev nedover elva og registrerte plast som lå i elveleiet over og under vann. Det var svært varierende plastmengde i elvene. I elva med mest plast var litt over en plastbit per 10 meter gjennom hele elvas lengde, mens det i elva med minst plast bare ble registrert noen få plastbiter.

Det var rundballfolie i nesten alle elvene og det ble registrert ca. tre ganger så mye plast fra landbruk som alle andre kilder til sammen. Etter landbruk var det mest plast fra husholdning. Det var minst plast som antas å stamme fra veier.

I Nordland er det ikke gjennomført tilsvarende undersøkelser av plast i elver, men det antas at situasjonen i nordlandselvene er sammenlignbar med det som ble registrert på Vestlandet.

Plast som utsettes for vær og vind deles i opp i biter og ender til slutt opp som mikroplast. Mikroplast finnes i alle havområder og bidrar antageligvis til spredning av miljøgifter. Mikroplast brukes blant annet som ingrediens i tannpasta og maling, men de største kildene til mikroplast er slitasje av bildekk og gummigranulater fra kunstgressbaner. Å fjerne mikroplast fra havet er tilnærmet umulig.

Dyr skader seg ved å spise avfall eller sette seg fast i det. I hovedsak er det plast som blir funnet i magen på fugler og hvaler og tau og garnrester som fanger sjøfugler. Fisk og skalldyr som spiser mikroplast risikerer indre skader, forgiftning, fordøyelsesproblemer og falsk metthetsfølelse. I tillegg sprer de plasten videre i næringskjeden.

Marin forsøpling er en vedvarende utfordring både internasjonalt, nasjonalt og regionalt. Analyser viser at det i Norge er søppel fra marin matproduksjon samt plastsøppel fra forbrukere, som plastposer og emballasje, som er de største kildene til plastutslipp i havet (Falk-Andersson, Berkhout, og Abate, 2019). I Nord-Norge dominerer utslipp fra fiskeri- og havbruksnæringene, og fiskenett (garn, nøter) er den hyppigst forekommende typen avfall (Standal et al., 2014). Clean up Lofoten har kartlagt avfall fra strandryddeaksjoner og funnet at andelen av fiskerirelatert avfall har ligget på ca. 30 % siden 2011. Andelen er beregnet ut fra antall gjenstander og ikke volum eller vekt.

Gjennom forskningsprosjektet HAVPLAST har SALT og Nordlandsforskning samarbeidet med de berørte næringene i tillegg til myndighetene og avfallsselskapene, om å kartlegge praksiser, tiltak og holdningsendringer i forhold til marint plastavfall i fiskeri- og havbruksbransjen. Prosjektet har i hovedsak hatt et fokus på Nordland som case, og prosjektets delrapport oppsummerer flere mulige tiltak disse næringene kan innføre for å få ned utslippet av plast og marint avfall i havet. Blant annet dokumenterer prosjektet økt fokus på holdningskapende arbeid, hvor næringen selv er med på å arrangere strandryddingsdager. Det ble også dokumentert endringer i arbeidsprosesser og rutiner om bord i fartøy, i fiskeri, og på anlegg i oppdrettsnæringen. Generelt registrerer prosjektet at det er et stadig økt fokus på dette problemet i bransjene, og at utfordringene blir tatt på alvor.

Økt bevisstgjøring av dette problemet kommer også til syne gjennom nasjonale initiativ slik som Strandryddedagen og strandrydding registrert i Ryddeportalen. Over 1300 strandryddeaksjoner ble gjennomført i Nordland i 2019. Over 12000 frivillige ryddere bidro i kampen mot marin forsøpling i Nordland i 2019. De ryddet over 371 tonn marint avfall langs strendene i fylket. Selv om det er oppløftende med et slikt engasjement viser det også noe av omfanget av dette problemet. Strandryddeaksjoner vil heller ikke kunne gjøre noe med kildene for marint avfall, og vil ikke kunne fjerne alt avfall som er på avveie. Det er også slik at problemet med plast i havet vedvarer, selv om mange positive initiativ er i gang hos nøkkelaktører i regionen.

5 Slik vil vi ta vare vannet vårt

Dette kapitlet beskriver kort hva som er hovedutfordringene for godt vannmiljø i vår vannregion. Kapitlet redegjør også for hva som er de regionale fokusområdene for arbeidet denne planfasen.

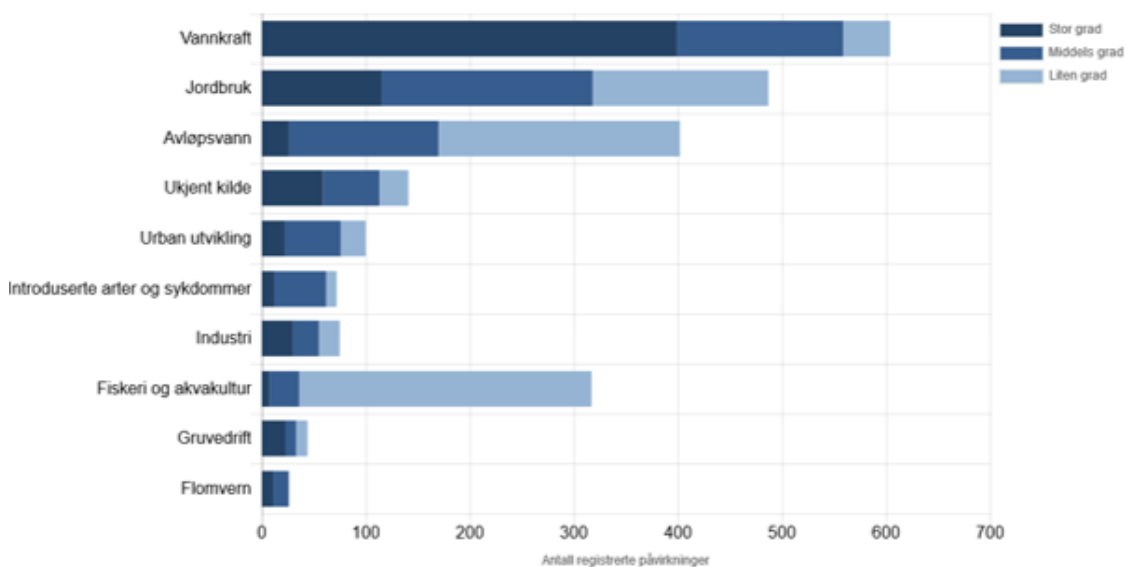
5.1 Om hovedutfordringer og prioriteringer i vannregionen

Hovedutfordringer

Hovedutfordringene for vannmiljøet i vannregionen er de viktigste påvirkningene som gjør at vannforekomstene ikke har god miljøtilstand. Derfor vurderer vi jevnlig hvilke påvirkninger vannet har, og hvilken betydning disse har for miljøtilstanden i vannet.

Nordland vannregion har stor geografisk utstrekning og det er svært mange interesser knyttet til bruken av vannet, blant annet til vannkraft, industri og næringsformål, fritid og rekreasjon. Som er vist i figur 7, er vannkraft, jordbruk, avløp, urban utvikling, fremmede arter og sykdommer, fiskeri og akvakultur og industri og gruvedrift de største menneskeskapte påvirkningene i vannregionen.

I tillegg kan klimaendringer føre til tilleggsbelastning fra kjente miljøbelastninger, for eksempel erosjon fra jordbruksarealer og naturlig erosjon i vassdrag. Større og mer intense nedbørepisoder øker også faren for overløp på eksisterende avløpsanlegg. På samme måte forventes det at den fremtidige samfunnsutviklingen i Nordland vil påvirke vannmiljøet. Se kapittel 5.2 for en nærmere beskrivelse av hva som påvirker vannet vårt i Nordland.

Figur 7 Oversikt over de 10 største påvirkningsgruppene i Nordland, angitt med antall registrerte påvirkninger. Vannkraft, jordbruk og avløpsvann påvirker flest vannforekomster.

Figuren viser antall registrerte påvirkninger i vannforekomster i Nordland. Den viser ikke om arealet som påvirkes er stort eller lite. Vannkraft, jordbruk og bosetting finnes i store deler av Nordland og påvirker, i likhet med avløpsvann, mange elv vannforekomster. Dette kommer delvis av at det totalt sett er flere vannforekomster på land, enn i sjø. Stor utbredelse av påvirkningene og inndeling av vannforekomster medfører et stort antall vannforekomster med påvirkning fra disse kildene totalt.

Det er også overordnede utfordringer for vannforvaltningsarbeidet i vannregionen, blant annet er det behov for bedre kunnskapsgrunnlag og tilstrekkelige ressurser i kommuner og sektorer. I tillegg må det også påregnes at effekten av gjennomførte tiltak i vassdrag og kystvann som oftest tar lang tid.

Prioriteringer

Prioritering av tiltak i denne planperioden handler primært om fordeling av tiltakene geografisk (hvor begynner vi) og over tid (hva gjør vi i denne planperioden og hva må utsettes til neste). Vurderinger knyttet til om vi oppfyller miljømålene eller har vi sørget for tilstrekkelig beskyttelse er også viktig. Sektorene har derfor en viktig rolle i å prioritere rekkefølgen av egne tiltak og ta stilling til måloppnåelsen og eventuell tidsutsettelse. Hver sektor må ta sin del av ansvaret, og prioritering handler derfor som hovedregel ikke om å sette tiltak i ulike sektorer opp imot hverandre. Dialogen i planarbeidet bidrar til samordning der flere sektorer påvirker.

Se vedlegg 2 *Slik har vi jobbet frem planen (revisjon og oppdatering)* for mer informasjon knyttet oppdatering av plandokumentene.

Viktig tydeliggjøring:

Selv om påvirkningen er registrert i færre vannforekomster kan selvfølgelig alvorlighetsgraden av hver enkelt påvirkning være stor. Dette gjelder for eksempel alvorlige miljøtrusler som miljøgifter, gruvedrift, lakselus og rømt fisk. De korte søyler i figuren representerer derfor også store miljøtrusler og utfordringer i vannregionen.

5.2 Hovedutfordringer i vannregionen

I den følgende teksten gis det en beskrivelse av de største påvirkningsgruppene i Nordland, jfr figur 7.

Vannkraft og andre vassdragsinngrep

Nordland er et viktig kraftfylke. I perioden 2016-2021 ble det gitt tillatelse til 25 vannkraftprosjekter i fylket, derav fire O/U prosjekter, ett stort kraftverk, ett minikraftverk og 19 småkraftverk. For 63 småkraftverk har byggefristen gått ut. Det samme gjelder for seks O/U-prosjekter og ett stort kraftverk. Per dags dato er det seks småkraftverk og fem store kraftverk er under bygging. Fremover ventes det økt aktivitet knyttet til opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg. I Nordland er det 55 konsesjoner som kan revideres innen 2022. Bare ett fåtall er satt i gang, og det kan forventes økt pågang av slike saker, der eldre vannkraftkonsesjoner vil få revidert sine vilkårssett.

Små og store vannkraftutbygginger endrer tilstanden til naturen i og rundt vassdragene. Noen ganger kan dette føre til dramatiske virkninger, særlig for vanntilknyttede organismer, blant annet fordi de fysiske og kjemiske forholdene endres. Dette påvirker både plante- og dyrelivet, direkte og indirekte. Disse negative virkningene skjer i hovedsak som følge av endrede hydrologiske forhold, som redusert vannføring på elvestrekninger og regulering av innsjøer. Eksempler på hvordan hydrologiske endringer kan påvirke vassdraget kan være økt erosjon, tørrlegging av elvebunn eller strandsoner, økt gjengroing, tetting av hulrom i elvebunnen, endring i isforhold, drukning av planter, temperaturendringer, hindre fiskens naturlige vandring. I tillegg kommer øvrige fysiske inngrep, som gir direkte sår i naturen, som følge av etablering av selve vassdragsanlegget.

Arealbruken ved bygging av kraftverk inkluderer som oftest veier, og ved dårlig arealplanlegging kan dette medføre at deler av kantvegetasjonen langs vassdraget forsvinner. Fjerning av kantvegetasjon kan i det fleste tilfeller øke faren for erosjon og svekke vegetasjonens funksjon i forbindelse med flom. Veifyllinger kan også gjenfylle gyte- og oppvekstområder for fisk og andre organismer. Utvasking av partikler under anleggsarbeid, inkludert tunneldriving og etablering av deponier for overskuddsmasse kan også påvirke vassdragsmiljøet negativt.

Flere av påvirkningene nevnt over gjelder også ved andre typer vannuttak enn kraftproduksjon, men som oftest i mindre omfang. Dette kan være uttak av overflatevann og grunnvann til akvakultur, drikkevann, industri, produksjon av kunstsnø og jordbruksvanning. For eksempel er uttak til drikkevann registrert i totalt ca. 150 elve- og innsjøvannforekomster i vannregionen. Selv om mye er likt må en være oppmerksom på at vannuttak til annet formål enn kraft ofte fører til andre hydrologiske virkninger på vassdraget. Et kraftverk vil kunne stoppe dersom det er kritisk tørt i vassdraget, men mange av disse vannuttakene nevnt ovenfor, er kontinuerlige vannuttak og kan ikke stoppes dersom det oppstår kritiske situasjoner og kan derfor føre til store negative virkninger på vassdraget selv om vannuttaket foregår i mindre omfang.

Landbruk

Nordland er et grovforfylke med spredt jordbruksproduksjon. Det dyrkes grovfôr på 99 prosent av jordbruksarealet. Flerårig grasdekt mark i eng og beite er i liten grad utsatt for erosjon. I områder med høy husdyrtetthet kan det derimot være en utfordring å utnytte husdyrgjødsel godt. Bruken av sprøytemidler er begrenset, og miljøbelastningen fra disse vurderes derfor å være liten.

Næringsstoffavrenningen er først og fremst knyttet til utlekking av fosfor og nitrogen med drens- og overflatevann. Tilslamming av elver, bekker og utløpsområder i vann, skyldes i første rekke nydyrkings- og dreneringsprosjekt og erosjon i åpne grøfter og bekkeløp. Hendelser med kraftig nedbør kan øke faren for erosjon i utsatte områder.

I kystområdene kan dette føre til belastning på små og sårbare vassdrag og brakkvannsystemer. Lenger inn i landet påvirkes de større elvene og spesielt de mindre sidebekkene. Her kan redusert vannføring som følge av regulering til vannkraft gi økt sårbarhet for belastning fra landbruk. Langs kysten grenser også jordbruksareal til sund og vik og til åpen sjø.

Nedlegging av produksjon eller endring av driftsform kan gi endringer i avrenning. Antall driftsenheter i fylket er redusert med 26 prosent de siste 10 årene. Jordbruksareal i drift er derimot opprettholdt på tilnærmet samme nivå. Det skjer likevel betydelige strukturelle endringer, med større driftsenheter, økt mekanisering og en tendens til økt konsentrasjon av produksjonen til enkelte områder.

Vannforekomster i områder med konsentrert husdyrproduksjon har ofte moderat eller dårlig miljøtilstand. Påvirkning fra spredt avløp gir samme effekt. Ved planlegging av tiltak i den enkelte vannforekomst, er det nødvendig å vurdere omfanget av lekkasje både fra jordbruksdrift og bebyggelse.

De største miljøpåvirkningene fra landbruket er knyttet til små vannforekomster med konsentrert husdyrhold. Eksempler på slike vassdrag finnes blant annet i kommunene Vestvågøy, Sømna, Bø, Narvik, Vega og Bodø. Miljøpåvirkningen vil endres når for eksempel melkevoter flyttes og størrelsen på svineproduksjonen i et område endres.

For å nå målet om god miljøtilstand i de landbrukspåvirkede vannforekomstene, er det fortsatt behov for rådgiving og økt kunnskap i kombinasjon med målrettede økonomiske virkemidler.

Avløp

Nordland vannregion dekker et stort geografisk område der fjorder og fjell medfører en spredt bosetting. Avløpsløsninger fra hus og hytter i spredt bebyggelse er som regel ikke tilknyttet kommunalt avløpsnett og preges av gamle og utdaterte og dårlig vedlikeholdte renseløsninger i

forhold til dagens krav. Disse gir utslipp av både næringsalter, organisk materiale, bakterier og miljøgifter, og er en viktig årsak til forurensninger og påvirkning på vannkvaliteten i Nordland.

I dag regnes avløpsvann som den tredje største påvirkningen på våre vannforekomster vannregion. Vannforskriften stiller krav til at tiltak som iverksettes skal være kunnskapsbasert. Flere kommuner i Nordland har ikke oversikt over spredt avløp, det gjenstår derfor en stor jobb med å få kartlagt situasjon over spredt avløp. Kommunale renseanlegg er også en stor påvirkningskilde. Det slår kanskje ikke like mye ut på antall påvirkninger, men det er gjerne fordi det er utslipp til få store kystvannforekomster

Sanitært avløpsvann inneholder fosfor, nitrogen, organiske stoffer og sykdomsfremkallende bakterier. Utslipp av fosfor fører til algeoppblomstring og gjengroing av bekker og vann. Organiske stoffer, bakterier og virus i vannet gjør det ubrukelig til bading og som drikkevann. Tarmbakterier fra mennesker og dyr kan føre til meget alvorlige og livstruende sykdommer. Kommunale avløp og spredte avløp kan være en kilde til overgjødning i vassdrag og mindre fjorder og poller i fylket.

Bosettingsstruktur og urbanutvikling

Både dagens og fremtidens bosettings- og næringsstruktur vil påvirke vannmiljøet i Nordland. Økt befolkning kan for eksempel medføre endringer i behov for tilgang på drikkevann, eller økt påvirkning fra transport på vannforekomster.

Selv om vi ser en sentralisering av befolkningen til byene, er graden av sentralisering relativt lav og Nordland er fremdeles et spredt bebyggt fylke. Andelen personer som bor i kommuner med mindre enn 5000 innbyggere i Nordland er 25 prosent.

Trenden med sentralisering forventes imidlertid å fortsette. Frem til 2035 er det forventet at antall innbyggere i kommuner med færre enn 5000 innbyggere vil reduseres med 5 prosent av dagens innbyggertall. Kommuner med 5000 innbyggere eller flere vil derimot øke med 6 prosent i samme periode.

Sentralisering og fortetting kan gi utfordringer for vannmiljø. Utslipp knyttet til personbiltrafikk er i stor grad et urbant problem. Høyere arealutnyttelse og arealendringer til flere harde overflater som veier og parkeringsplasser gir også nye utfordringer knyttet til miljø, flom og klimatilpasning. Behov for fokus og tiltak knyttet til overflatevannshåndtering er et eksempel på dette. Økt befolkning konsentrert til noen områder gir økt behov for drikkevann. Det kan også gi økt press på jordbruksareal og utmark til boligformål og næringsutvikling. Dette viser også betydningen av god arealplanlegging i årene som kommer. Sentralisering i småkommunene vil også gi utfordringer med å få plass kommunale avløpsanlegg. Her har flere kommuner en stor utfordring med kapasitet og kompetanse.

Fiskeri og akvakultur

Nordland er det største fiskerifylket i landet målt ut fra areal, fangstlokasjoner og aktivitet.

Akvakulturnæringen er en av de største eksportnæringene i fylket og Nordland er det fylket i Norge med størst produksjon innen oppdrett.

Per 14.12.2020 er det 246 sjøvannslokaliteter. Lakseproduksjonen er klart størst og som disponerer 228 lokaliteter. Det er 18 lokaliteter for røye og marine fiskearter og 34 lokaliteter for produksjon av skalldyr. Nordland er også et stort settefiskfylke med totalt 44 lokaliteter, herav 31 til produksjon av laksefisk. Makroalger (tang og tare) er en ny næring som vokser i fylket. Det er i dag 17 lokaliteter for produksjon av makroalger i Nordland.

Det er også gitt flere utviklingstillatelser til oppdrett i Nordland. Dette er særtillatelser som tildeles prosjekter som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Formålet er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, for eksempel ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon. Dette er altså viktige næringer i regionen og for ikke minst for enkeltkommuner.

Rømt oppdrettsfisk og lakselus fra akvakultur påvirker tilstanden for laks-, sjøørret- og sjørøyebestandene i Nordland. Ut fra antall berørte bestander er rømt oppdrettslaks den største negative påvirkningen på tilstanden for laksebestandene. Lakselus følger som nest største påvirkning. Ut fra effekten i form av redusert bestandsstørrelse, har lakselus størst negativ effekt, fulgt av rømt oppdrettslaks. Rømt oppdrettslaks har imidlertid ikke bare effekt på bestandsstørrelse; negative genetiske endringer av bestandene er også dokumentert. Fem vassdrag er nedklassifisert som følge av målte genetiske endringer i villaksbestander. Påvirkning av lakselus på bestander av sjøørret og sjørøye er foreløpig ikke vurdert. Tilsvarende vurdering for disse artene hadde trolig gitt et annet bilde enn for laks.

Bruken av kjemiske midler mot lakselus/skottelus har avtatt de siste årene fra toppåret 2015 i Nordland. I dag brukes ikke-medikamentell avlusning i mye større grad. Men den planlagte veksten i lakseproduksjonen nasjonalt, som i stor grad vil skje i Nordland kan føre til enda større utfordringer med lakselus i fremtiden.

Industri og gruvedrift

Forurenset sjøbunn er en utfordring i industrifjorder og havner. Ofte påvirkes vannforekomstene av både historiske og pågående utslipp, og i havneområder kan det være mange aktører som påvirker en vannforekomst. I Nordland er Ranfjorden ett av 17 prioriterte områder for opprydding i forurenset sjøbunn, jf. nasjonal handlingsplan for opprydding i forurenset sjøbunn.

Miljødirektoratet prioriterer også å følge opp rundt 100 i Norge som er aktive eller nedlagte skipsverft som har eller har hatt høyt potensiale for forurensning. Undersøkelser viser at det er behov for å fjerne eller redusere forurensning både på land og i sjøbunnen ved et flertall av verftene. Statsforvalteren i Nordland har ansvaret for å følge opp de 9 skipsverftene som ligger i Nordland.

Det er flere nye mineralprosjekter under utvikling i Nordland. Det jobbes blant annet med uttak av kobber i Sulitjelma, uttak av høyrein kvarts på Nasafjell på Saltfjellet, mulig uttak av talk og kleberstein i Linnajavvre (Hamarøy) samt dolomitt på Ljøsenhammeren. Det er videre påvist flere ressurser av økonomisk interesse i Nordland som kan utvikles i framtiden. Dette gjelder bl.a. grafitt i Vesterålen, apatitt i Misvær og forskjellige metaller som kobber, nikkel, bly og sink flere steder i fylket særlig indre Helgeland. Det er imidlertid ingen kommersielle aktører som jobber med disse per i dag. Hvordan utvinning av mineralske forekomster foregår i potensielle nye prosjekter kan påvirke vannforekomstene og ha betydning for tilstanden til vannmiljøet.

Fremmede arter og fiskesykdom

Nordland har hatt flere vassdrag med smitte av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Siden 1990 er det lagt ned stor innsats i å utrydde parasitten fra de infiserte elvene. Per 10. desember 2020 er alle tidligere infiserte vassdrag i Nordland ferdig behandlet og friskmeldt, med unntak av Fustavassdraget i Vefsn-regionen som fortsatt er under overvåking. En friskmelding av Fustavassdraget vil tidligst kunne skje i 2022.

Påvirkning fra fremmede arter i vassdrag og kystvann inkluderer fiskearter, krepsdyr, planter og andre organismer som ikke hører hjemme i Nordlandsnaturen. Disse kan eller har en negativ effekt

på naturlig tilhørende arter. Det er utfordringer knyttet til dette i Nordland, da primært arter som ørekyte, pukkellaks, regnbueørret og røye (der den er utsatt i reine ørretvann) og fremmede arter som føres inn med ballastvann på skip.

5.3 Regionale fokusområder

Dette delkapitlet beskriver hvordan man skal jobbe i planperioden (2022-2027) for å nå målsetningene i planen. Områdene nedenfor er basert på hovedutfordringer i regionen, samt områder hvor det er behov for økende fokus for å nå vannmiljømålene.

5.3.1 Vannkraft og andre vassdragsinngrep

For flere av utbyggingene i vannregionen er det behov for justering av vilkår, herunder også manøvreringsreglement. Dette kan ikke gjøres uten en revisjon av vilkårene eller innkalling av gamle utbygginger som ikke har konsesjon.

I brev av 24.1.2014 fra Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet er det gitt sentrale føringer for forvaltningen av regulerte vassdrag der målet er å sikre balansen mellom miljøforbedringer og hensynet til kraftproduksjon. Føringerne legger til grunn at tiltak som medfører vannslipp og/ eller magasinrestriksjoner som utgangspunkt bare kan legges til grunn i de høyt prioriterte vassdragene, dvs. vassdragene med prioritet 1.1. Vassdragene i prioritet 1.2 har et lavere potensial for forbedring av viktige miljøverdier sett mot kostnadene.

Nasjonale føringer slår imidlertid fast at det kan gjøres andre prioriteringer i vannregionene som følge av mer lokal kunnskap eller som følge av regionale prioriteringer som avviker fra det som er lagt til grunn i rapport 49:2013. Vannregionene kan prioritere vannslipp i vassdrag med prioritet 1.2 og i andre vassdrag, basert på lokal og regional kunnskap, som viser at det er et behov for miljøforbedrende tiltak i flere av de regulerte vassdragene. Regional prioritering som fraviker fra nasjonale føringer skal imidlertid begrunnes i regional plan.

For mer informasjon om utbyggingene som regionen prioriterer i denne planperioden og begrunnelse for dette se vedlegg 4 i planen: Prioritering av vassdragsreguleringer.

Nedenfor er gitt dette en kort oppsummering av hvilke vassdrag dette gjelder.

Revisjon av konsesjoner

For planperioden 2022 – 2027 prioriteres 4 vassdrag som har nasjonal prioritet 1.1 og 2 vassdrag som har nasjonal prioritet 1.2.

- Åbjøravassdraget i Bindal (1.1), Røssågvassdraget i Hemnes (1.1), Ranavassdraget i Rana (1.1), Kobbelvassdraget i Sørfold (1.1), Skjomenvassdraget i Narvik (1.2) og Hundåla i Vefsn (1.2)

Se også tabell 15 i vedlegg 4.

Vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling

Vannregionens prioritering er særlig viktig for utbygginger som ikke har vært gjenstand for vurderingene i den nasjonale gjennomgangen. Dette gjelder forslag til vilkårsendringer /innføringer av vilkår som ikke kan skje gjennom tidsbestemt revisjon etter vassdragsreguleringslovens § 10, nr. 3, men hvor endringene krever innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressurslovens § 66,

omgjøring etter vannressurslovens § 28, ev. med hjemmel i bestemmelser i eksisterende konsesjonsvilkår.

Flere reguleringer i vannregionen er etablert uten konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven. Disse har ingen eller sterkt mangelfulle miljøvilkår. Her kan det være potensiale for å oppnå miljøforbedringer til relativt lave kostnader. Disse bør derfor kalles inn til konsesjonsbehandling med hjemmel i vannressurslovens § 66 og få fastsatt tidsriktige vilkår.

Vannregionen mener at det reguleringer i følgende vassdrag bør innkalles til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66:

- Fiskfjordvassdraget i Sortland/Hadsel, Mølnelva ved Heggstad i Lødingen, Saltdalsvassdraget i Saltdal, Tuvenelva i Øksnes, Helskaråga i Valnesfjordvassdraget (Fauske), Svolve- og Kongsvassdragene i Vågan og Skjerva i Vefsnvassdraget (Vefsn)

Se også tabell 17 i vedlegg 4.

5.3.2 Landbruk

Sentrale myndigheter har klare forventninger til at alle landbrukspåvirkede vannforekomster skal oppnå miljømålene som er satt i vannforskriften senest innen 2033.

Fylkeskommunen og Statsforvalteren i Nordland utfordrer nå kommunene til å velge ut 2-3 vannforekomster i hver kommune. Disse vannforekomstene foreslås som kommunens satsingsområder i planperioden (2022-2027). De prioriterte vannforekomstene vil bli gjenstand for detaljert kartlegging og behovet for konkrete tiltaksplaner vil bli vurdert.

For å nå målet om god miljøtilstand i de landbrukspåvirkede vannforekomstene, er det fortsatt behov for rådgiving og økt kunnskap i kombinasjon med målrettede økonomiske virkemidler.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har vurdert kostnadseffektiviteten av ulike jordbrukstiltak. (Rap. 4(36)2018). Effekten viser seg å være avhengig av mange faktorer, og varierer fra sted til sted. Viktige faktorer er jordtype, temperatur og nedbør og avstand til bekker og vann. Det er tatt hensyn til faktorer som reduserer avrenning og erosjon i anbefalte produksjonsmetoder. God agronomi, riktig valg av vekster og dyrkingsmetoder sammen med god anvendelse av husdyrgjødsel, er i seg selv effektfulle tiltak. Bønder med kompetanse og lokalkunnskap, har de beste forutsetningene for å bidra til å forbedre miljøtilstanden i lokale vannforekomster.

Regionalt Miljøprogram for jordbruket i Nordland (RMP) vil prioritere tiltak rettet mot vannmiljø og klimatiltak for de prioriterte vannforekomstene. Tilsvarende vil kommunene oppfordres til å prioritere tiltak innenfor vannområdeforvaltning og klima ved tildeling av midler til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL).

Statsforvalteren i Nordland vil opprettholde et nært samarbeid med Landbruksforum Nordland i spørsmål som gjelder miljø og kulturlandskap på landbruksområdet.

Pilotprosjekt med landbruket og vannforskriften i Nordland

Norsk Landbruksrådgiving Nord-Norge (NLR Nord-Norge) startet høsten 2019 opp med et pilotprosjekt som omhandler landbruket og vannforskriften. 6 Nordlandskommuner er med i prosjektet; Narvik, Bø, Bodø, Rana, Vefsn og Sømna. Målet med prosjektet er å utvikle verktøy for, og kapasitet til å utarbeide og gjennomføre tiltaksplaner for vannforekomster som er påvirket av

landbruk. En ønsker også å videreformidle kunnskap og erfaringer fra arbeidet med å redusere næringsstoffavrenningen til Farstadvassdraget i Vestvågøy kommune, som har vært et demonstrasjonsområde for tiltak innen landbruk og avløp i Nordland. Lokale vannområdekoordinatorer deltar i dette prosjektet, og ideen er at dette prosjektet vil kunne generere læring som etter hvert vil komme flere kommuner i Nordland til gode.

5.3.3 Avløp

I hele vannregionen er det behov for å rydde opp i spredte avløp. Mange kommuner er kommet langt, de har god oversikt, og har utarbeidet hovedplan for vann- og avløp og også plan for sanering og/eller oppgradering av anlegg for spredte utslipp. Andre kommuner har dårligere oversikt og må starte opp et systematisk arbeid med tilsyn og kontroll av anleggene for å få oversikt (kartlegging). Det er behov for tiltak innen flere kommunale og private avløpsrenseanlegg og på avløpsnett/overvannsnettet. Kommunene er i hovedsak eiere av renseanleggene og ledningsnett.

Tiltak innen avløpssektoren er kostbare tiltak og planen forutsetter at stat og kommune setter av midler og prioriterer arbeidet med å få gjennomført de forbedringer, utbygginger, pålegg osv. i de områdene som er mest utsatt i forhold til dagens tilstand. Dette er viktig også med hensyn på klimaendringer og befolkningsøkning i årene som kommer.

Tilkobling til kommunalt avløpsnett, enten eksisterende eller bygging av nytt bør prioriteres i de mest vassdragsnære områdene. Der det ikke er mulig med tilkobling og en må satse på lokale renseløsninger, bør dette skje ved at det gis pålegg til de anlegg som har størst avrenning til vassdrag. Dette innebærer at kommunene ikke nødvendigvis kan ta område for område, men må gå inn og pålegge tiltak på de anleggene som har størst negativ påvirkning først.

Det er kommunene som er sektormyndighet for spredt avløp. Kommunene og statsforvaltningen er sektormyndighet for avløpsanlegg. Kommunene oppfordres til å arbeide systematisk med sanering av spredt avløp og utbedring av kommunale renselanlegg/ledningsnett gjennom kommunedelplan for avløp. Kommunene oppfordres til å samarbeide med nabokommuner for å øke saksbehandlingskapasitet og kompetanse på sakfeltet.

Vannregionen foretar ikke prioriteringer mellom vannområdene. Kommunene bør prioritere å rydde opp i spredt avløp og kommunalt avløp i områder hvor avrenning/forurensing fra slike anlegg har størst negativ påvirkning på vannforekomstene, der hvor anleggene ligger i nedbørfelt til drikkevannskilder og i områder med størst befolkningsøkning i årene som kommer.

Kommunen viktigste virkemiddel knyttet til dette er kommunedelplaner for avløp. Fylkeskommunen anbefaler at ved rullering av slike planer, gis fokus på mer helhetlige grep, der man greier å se kommunale avløpssystemer og spredte avløp i sammenheng (se kommune planer for avløp og vannmiljø). Det er også viktig at kommunene gjør prioritering basert på tilstand og risikovurderinger etter vannforskriften.

5.3.4 Industri og forurenset sjøbunn

Miljøgifter er en viktig årsak til at flere kystvannsforekomster er satt i risiko for og ikke oppnå miljømålene for kystvann i Nordland. Miljøgiftene er ofte knyttet til gammel forurensing som nå er i bunnsediment og økosystem i fjordene. Det er avgjørende å unngå nye utslipp av miljøgifter til fjordmiljøet. Samtidig må det kostbare arbeidet med opprydding av de mest forurensete sjøområdene komme i gang. Det er bare Ranfjorden i Nordland som er på listen over fylkesvise nasjonale tiltaksplaner for opprydding i forurenset sjøbunn (St.meld. nr. 14 (2006-2007)). Her pågår

et arbeid som involverer Statsforvalteren i Nordland, kommunen og de berørte bedriftene. Mer informasjon finnes [her](#). Vefsnfjorden er i samme melding lagt fram som et område med «annen særskilt oppfølging». Kostholdsrådet i Vefsnfjorden og Leirfjorden ble opphevet i mai 2005. Det ble gjennomført opprydding i de mest PAH-forurensede områdene innerst i Vefsnfjorden i 2018.

Det er sentralt for planarbeidet videre å koble oppryddingen i forurenset sjøbunn sammen med relevante utbyggingsprosjekter, der det også kan være pådrivere lokalt som kan bidra til å sikre finansiering og fremdrift av oppryddingsprosjektene. For eksempel utfører Kystverket utdyping av farleder og fiskerihavner. I den forbindelse utføres miljømudring, eller fjerning av forurensede bunnmasser, som en del av utdypingsarbeidet. Det vil være kostnadsbesparende å koble miljømyndighetenes betingelser om miljømudring i slike prosjekter til den helhetlige planen for opprydding i forurenset sjøbunn. I denne sammenhengen er det viktig å se til prioriteringer i Nasjonal transportplan hvor Kystverkets tiltak prioriteres.

Oppfølging av prioriterte skipsverft i Nordland startet i 2008 med pålegg om undersøkelser, både på land og i sjø. Statsforvalteren i Nordland ga pålegg om tiltaksplan på land i 2013, og fulgte opp med pålegg om tiltak i 2016. Ved flere av verftene er det fjernet betydelige mengder av forurensede masser på land. Samtidig er det innført nye miljøkrav til skipsverft. Det jobbes nå med opprydding i sjø. Ved samtlige av de 9 prioriterte skipsverftene i Nordland er det konkludert med behov for tiltak. Dette er imidlertid et komplisert arbeid, det er flere kilder til forurensningen, noe som krever spleiselag. Verftene må også få hjelp til å planlegge oppryddingen i sjø. Vannregionen ønsker ha spesielt fokus på dette i planperioden (2022-2027).

5.3.5 Akvakultur

Regjeringen og Stortinget vil legge til rette for vekst i akvakulturnæringen i tråd med Meld. St. 16 (2014- 2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* og Innst 361 S (2014-2015). Dette innebærer muligheter for vekst i Nordland, både med nye lokaliteter og utvidelse ved eksisterende anlegg i sjø, samt nye landbaserte matfiskanlegg. Utvikling av ny teknologi vil også kunne gi nye produksjonsformer, både kystnært og mer eksponert.

Økt vekst i produksjon av matfisk fører til at det må produseres mer settefisk lokalt, dette kan føre til økt press på uttak av ferskvann. En økt akvakulturproduksjon i Nordland vil også kunne føre til økte utfordringer med lakselus, fiske sykdom og lokal påvirkning av bunnforholdene. Vi ser også at økt vekst innen akvakultur krever skjerpede krav til rent vann flere steder i Nordland, og det må ryddes opp i andre kilder til utslipp for å sikre dette. Den økte veksten innen akvakultur som planlegges i Norge og Nordland må skje på en miljømessig forsvarlig måte, også i forhold til utfordringer knyttet til rømt fisk og lakselus/fiske sykdommer. I Nordland har vi spesielt sett et økende antall tilfeller av ILA (Infeksiøs lakseanemi). Veksten må derfor bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere om påvirkningen kan føre til forringelse av eksisterende vannforekomster.

5.3.6 Biologisk påvirkning fra introduserte og fremmede arter

Et Nordland uten lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* (gyro) gir gode muligheter for lokal verdiskapning basert på bærekraftige bestander av anadrome laksefisk (laks, sjøørret og sjørøye). Det fokuseres nå på å forebygge ny smitte samt å legge til rette for reetablering av fiskebestandene i tidligere infiserte vassdrag.

For å forebygge smitte utarbeider Mattilsynet informasjonsmateriale til fiskere og padlere for å hindre spredning av gyro mellom vassdrag. De har også i samarbeid med Norges Padleforbund utarbeidet en egenerklæring om desinfeksjon for padlere som drar fra vassdrag til vassdrag. Det

gjennomføres risikobasert tilsyn med at denne ordningen fungerer. Mattilsynet godkjenner også desinfeksjonsstasjoner langs elver som er smittet med gyro.

I planperioden (2022-2027) blir en viktig oppgave å overvåke utbredelsen av fremmede arter da disse kan være en potensiell trussel mot både robuste og særlig sårbare vannforekomster. Det blir videre viktig å prioritere forebyggende arbeid for å forhindre ytterligere spredning.

5.3.7 Plastforurensing

Siden plast er en ny påvirkning i vannforvaltningsarbeidet, vil det sannsynligvis ta noe tid før de gode tiltakene er definert og satt i verk. Og sannsynligvis enda lengre tid før et system med indikatorer for å kunne måle utviklinger på plass. Se kapittel 2.3.6 i vedlegg 2 for mer informasjon.

Arbeidet med indikatorer er en jobb som gjøres nasjonalt. Regionalt må vi ha fokus på tiltak, kartlegging og holdningsskapende arbeid. Som et utgangspunkt for dette arbeidet ga Nordland fylkeskommune kunnskapsbedriften SALT i oppdrag å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for arbeidet med vannforvaltning og plastforurensing i vår region. I denne rapporten er forsøkt å gi en vurdering av påvirkninger fra ulike sektorer knyttet til plastforsøpling i vannregionen. Rapporten gir også en beskrivelse av pågående tiltak i vannregionen, samt synliggjøring av behovet for nye tiltak som kan innlemmes i det videre arbeidet (se vedlegg 8 i vannforvaltningsplanen).

Rapporten viser i tillegg til alt det positive som skjer på strandryddersiden i regionen vår, er det mye spennende prosjekter på gang innen flere sektorer, og blant annet til knyttet holdningsskapende arbeidet. Dette er veldig positivt, da strandryddeaksjoner er et viktig tiltak, men vil ikke gjøre noe med kilden, og vil ikke kunne fjerne alt avfall som er på avveie. Det er derfor viktig og avgjørende at det defineres nye tiltak på andre områder enn strandryddinger, som er direkte rettet mot kilden til avfallet. Rapporten viser også at det meste av kartleggingsarbeidet knyttet til plastforurensing i vannregionen vår er knyttet til de marine områdene. Det må derfor gjøres en kartleggingsjobb for å få oversikt over problemstillingen knyttet til plast og forsøpling i våre vassdrag og innsjøer i vannregionen.

Nedenfor er det redegjort for hvordan vi gjennom vannforvaltningsarbeidet skal jobbe med denne problemstillingen i planperioden 2022-2027.

Generelt (både i våre vassdrag og sjøområder)

Gjennom vannforvaltningsarbeidet vil sektorenes arbeid med plastforurensing følges opp de kommende årene, se blant annet gjennom fokus på tiltak og kunnskapsbehov. Veiledning knyttet til kommunenes ansvar som forsøplingsmyndighet vil bli høyt prioritert. Det må også jobbes med holdningsendringer innen ulike sektorer. I dette arbeidet vil det være avgjørende å bruke eksisterende organisering i vannregionen. For eksempel vil de etablerte arbeidsgruppene i vannområdene innen avløp og landbruk være viktige arenaer for å jobbe videre med utfordringer knyttet til plastforurensing innen disse sektorområdene. Noen vannområder har også allerede etablert arbeidsgrupper knyttet til havn og havneproblematikk. Det må også vurderes om det bør utarbeides nye arbeidsgrupper lokalt knyttet til renovasjon. Regionalt vil vannregionutvalget med tilhørende arbeidsgruppe og regionale referansegruppe være viktige arenaer. For mer informasjon om hvordan arbeidet i vannregionen er organisert se vedlegg 2 og kapittel 2.2 Organisering av arbeidet i vannforvaltningsplanen.

Fylkeskommunen planlegger også en konferanse i 2022 med fokus på arbeidet med plast i vannforvaltningsarbeidet. Formålet med konferansen er både å belyse og å diskutere hvordan vannregionen skal jobbe med dette i årene som kommer. Denne konferansen vil jobbes fram i

samarbeid med Statsforvalteren i Nordland, Miljødirektorat, relevante sektormyndigheter, kommuner, samt relevante kunnskapsmiljøer.

Innsjø og vassdrag:

I arbeidet med forvaltningsplanen er det bedt om innspill på problemområder basert på noen utvelgelseskriterier, se viktig friluftslivsområder, bynære vassdrag, etc. Formålet med dette arbeidet er både å styrke vår kunnskap om plastforurensing i våre vassdrag i Nordland, samt å velge ut noen områder som gis en prioritet knyttet til regional kartlegging og regionale og nasjonale tilskuddsmidler.

I vannregionen er det også et mulig samarbeid med Hold Norge Rent om å innlemme noen av våre vassdrag og innsjøer i deres nasjonale kartleggingsprogram (knyttet til forsøpling langs vassdrag og innsjøer). Som del av dette ses det på muligheten for å gi opplæring til aktører lokalt til å kartlegge på vegne av Hold Norge Rent og Nordland fylkeskommune.

Kystvannsføremønstre

I arbeidet med marin forsøpling er det i dag mange aktører og Statsforvalteren i Nordland har et viktig regionalt ansvar med å koordinere dette arbeidet i Nordland. I dette ansvaret ligger å styrke samarbeidet mellom aktørene i regionen, samt å bidra til at oppryddingsarbeidet samordnes og effektiviseres.

Det gjøres i dag en stor ryddeinnsats i vannregionen. Se kapittel 8.3 i vedlegg 8 for mer informasjon om denne formidable innsatsen. Ett prosjekt som kan nevnes spesielt er Rydd Norge programmet til Handelens miljøfond, som har satt seg det ambisiøse målet rydde 40 prosent av landets ytre kystlinje innen 2023.

Et prioritert område for vannforvaltningsarbeidet i denne planperioden er å få på plass gode leveringsordninger for plast og søppel i våre fiskerihavner. Kystkommunene og havneansvarlige har oppgaver som omhandler avfallsplaner i havner. Undersøkelser viser imidlertid at flertallet av havner i Nordland mangler godkjente planer for mottak og håndtering av avfall.

Mikroplast

Vannregionen vil i denne planperioden ha spesielt fokus på makroplast. Når det gjelder mikroplast er det viktig at man på nasjonalt jobber fram strategier for hvordan det håndteres i årene som kommer. Generelle innspill til kunnskapsbehov, tiltak og virkemidler knyttet til mikroplast vil imidlertid være viktig i denne planperioden.

5.3.8 Restaureringsprosjekter

FN har erklært at 2021-2030 skal være verdens tiår for restaurering av økosystemer. Det er med andre ord ikke lenger nok å bevare natur – vi må også restaurere. Restaurering av vassdrag og vassdragsnær natur er et svært viktig tiltak som kommer igjen innen flere av temaene i tiltaksprogrammet for Nordland og Jan Mayen vannregion (f.eks. vannkraft, samferdsel, landbruk, klimatilpasning og overvannshåndtering).

Prioriterte vassdrag og restaureringsprosjekter for planperioden 2022-2027 framgår i vedlegg 9 i vannforvaltningsplanen.

5.3.9 Vannmiljø og arealplanlegging

Kystsoneplanlegging

Vi ser et økt press i kystsonen i Nordland. Årsaker til dette er økende akvakultur, ulike typer utbygging med mer. Det er dermed mange ulike interesser som skal samordnes og mange sektorer med eget lovverk (fiskeri, akvakultur, ferdsel). Dette medfører større behov for planavklaringer i sjø. Det er derfor viktig å få på plass god kystsoneplanlegging i fremtiden, både for å ivareta alle interessene, men også for å ivareta vannmiljøet.

Det er også behov for mer kunnskap sjøområdene våre. Viktig for å fastslå konsekvenser av ulike aktiviteter og tiltak. Det er imidlertid utfordringer knyttet til dette da situasjonen i sjø er mer kompleks og dynamisk enn på land (for eksempel går teknologiutviklinga i akvakultur fort) vanskeligere og dyrere enn å få ny kunnskap på land (må for eksempel ha profesjonell dykker).

Klimatilpasning og overvannshåndtering

I Norge handler klimaendringene mye om endringer i vann. Med det perspektivet blir det svært viktig at gjennomføringen av arbeidet med vannforvaltning også tar hensyn til at klimaet vårt er i endring. Det må blant annet settes inn klimarobuste tiltak.

I fremtiden blir det også veldig viktig å planlegge godt og bruke arealene våre smart. Fokus på god overvannshåndtering blir derfor viktig i de kommende årene. De regionale planretningslinjene omtalt i kapittel 2.3, skal bidra til at disse forholdene inkluderes på et tidlig stadium i kommunenes samfunns- og arealplanlegging.

5.3.10 Andre prioriterte områder for kommende planperiode

Kommunene

Kommunene har en særlig viktig rolle i vannforvaltningsarbeidet. De er myndighet med ansvar for å treffe vedtak om gjennomføring av tiltak innen drikkevann og avløp, overvannshåndtering, landbruksforvaltning, arealforvaltning og forurensning. Videre er kommunens arealplanlegging svært viktig for å nå målet om god tilstand i norsk vann. Gjennom arealplanleggingen kan kommunen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag, innsjøer, fjorder og sjøområder, herunder vannmiljø. Det lokale arbeidet i vannområdene er dessuten et viktig grunnlag for det påfølgende regionale arbeidet, og muliggjør lokal forankring og medvirkning, samt innhenting av lokal og erfaringsbasert kunnskap. Kommunene besitter også ofte førstehåndskunnskap om vannforekomstenes tilstand og påvirkninger.

Arbeidet etter med ny vannforvaltning er fremdeles nybrottsarbeid, og kommunene trenger veiledning på hvordan vannforskriften skal tas inn i planlegging og saksbehandling på en god måte. I hele planperioden 2016 – 2021 har de kommunale ansvarsområdene i arbeidet blitt høyt prioritert. I 2017 ble det utarbeidet en egen på regional veileder på vannmiljø, planlegging og saksbehandling. Fylkeskommunen har også hatt fokus på dette gjennom flere seminarrekker, kurs i relevante verktøy, og generell planfaglig veiledning. Oppfølging av de kommunale ansvarsområdene vil også bli prioritert høyt i planperioden 2022-2027.

Vannområdekoordinator (VOK)

I årene fremover forventes det et økt fokus på vannforvaltningen. I Granavolden-plattformen slås det fast at Regjeringen vil «styrke norsk vannforvaltning og følge opp vannforskriften». Det gjenstår fortsatt betydelige utfordringer for å tette gapet mellom dagens tilstand og oppnåelse av miljømålene som er satt etter vannforskriften. Vannområdekoordinatorrollen vil dermed bli like viktig framover for å få iverksatt tiltak i samarbeid med kommunene slik at de kan ivareta sitt sektoransvar etter vannforskriften.

I Nordland og Jan Mayen vannregion er det per i dag 5 vannområdekoordinatører fordelt på våre 10 vannområder. Disse stillingene er viktige premissleverandører for arbeidet i vannområdene. Erfaringen med vannområdekoordinatorstillingen er at kommunene får den drahjelpen de trenger for å fylle sine forpliktelser etter vannforskriften.

Fylkeskommunen ble gjennom forvaltningsreformen i 2010 utpekt som vannregionmyndighet for Nordland vannregion. Med bakgrunn i denne forvaltningsoppgaven har fylkeskommunen siden 2010 fått årlige bevilgninger til arbeidet fra staten ved Miljødirektoratet. Midlene er gitt til både; plan- og prosessarbeid i regionen, og bidrag til spleiselag for finansiering av vannområdekoordinatører i vannområdene.

Fylkesrådet vedtok i 2010 (FR-sak 106/10) at begge bevilgningene skulle stilles til rådighet for det lokale arbeidet i vannområdene. Med bakgrunn i disse midlene har det vært ansatt lokale vannområdekoordinatører i vannområdene fra og med 2011. Fylkeskommunen har også siden 2016 utarbeidet samarbeidsavtaler med hvert av vannområdene om det lokale arbeidet. Disse samarbeidsavtalene er viktig styringsverktøy både for fylkeskommunen og kommunene i vannområdet. Fokus på å skape gode nettverk og erfaringsutveksling har også vært veldig viktig helt fra starten.

Fylkeskommunen ønsker også i fortsettelsen å prioritere det lokale vannarbeidet og vannområdekoordinatorstillingene. Med forbehold om fortsatt statlige overføringer til regionalt og lokalt arbeid vil fylkeskommunen fortsatt prioritere å gi disse tilskuddene til finansiering av disse stillingene. Det er imidlertid viktig å få plass kommunal medfinansiering i alle vannområdene i årene som kommer. Fylkeskommunen anbefaler også faste stillinger, da dette er lovpålagte oppgaver og at det er sterkt behov for kontinuitet i dette arbeidet.

6 Miljømål, tiltak og overvåking

Dette kapitlet redegjør for miljømålene i planen. Videre gir kapitlet en oppsummering av tiltaksprogrammet og omfanget av overvåking som må gjennomføres i regionen.

6.1 Miljømål – når oppnår vi dem?

6.1.1 Bedre vannmiljø: Beskytte, forbedre og gjenopprette

Denne planen beskriver miljømål for elver, innsjøer, kystvann og grunnvann i vannregionen og hvilke tiltak aktuelle sektormyndigheter skal gjennomføre for nå miljømålene. Miljømålene i denne planen er vurdert gjennom et samarbeid mellom aktuelle myndigheter i vannregionen og er mål som myndighetene skal jobbe sammen om å nå i vannregionen. Målene er basert på hvilken miljøforbedring sektormyndighetene er enige om at det er mulig å oppnå gjennom denne planen. Miljømålene er beskrevet som miljøtilstanden en skal oppnå i planperioden som dekker årene 2022-2027.

Miljømålene er satt med utgangspunkt i vannforskriften som slår fast at tilstanden i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann skal beskyttes mot forringelse og forbedres og gjenoprettes. Det er et overordnet mål at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand for overflatevann, og minst god kvantitativ og kjemisk tilstand for grunnvann. Vannforekomster som har svært god eller god tilstand, skal beskyttes mot forringelse. Les mer om miljøtilstand og forringelse [her](#).

Hovedregelen i vannforskriften er at miljømålene skal nås innen utgangen av 2027 (§ 8). Hvis vesentlige kostnader eller andre tungtveiende hensyn som tekniske årsaker eller naturgitte forhold tilsier det, kan måloppnåelsen utsettes til utgangen av 2033 (§ 9). I særlige tilfeller der samfunnsnyttig aktivitet gjør at det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå miljømålene, gjelder mindre strenge miljømål (§ 10).

Når samfunnsnyttig aktivitet har endret hydrologiske forhold (vannføring, vannstand, vanntemperatur m.m.) eller fysiske forhold slik at god økologisk tilstand ikke kan oppnås uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten, defineres vannforekomstene som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) (§ 5). For disse vannforekomstene settes det egne miljømål basert på hvor bra vannmiljøet kan bli, uten at det går vesentlig ut over samfunnsnyttigen av inngrepene.

Selv om unntak fra kravet om god tilstand i løpet av planperioden i form av tidsutsettelse eller mindre strenge mål brukes, skal alle praktisk gjennomførbare tiltak treffes for å forhindre ytterligere forringelse av tilstanden i de aktuelle vannforekomstene. Miljømålene skal revurderes ved hver oppdatering av vannforvaltningsplanene.

Noen områder er særlig beskyttet i form av annet regelverk eller andre virkemidler. I disse kan det være egne miljømål i tillegg til kravet om å unngå forringelse eller minst god økologisk tilstand (§ 7). Dette gjelder for eksempel vann som brukes til uttak av drikkevann (§ 17). Les mer om drikkevann [her](#) og badeplasser [her](#).

Det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes (§ 12). Les veiledning om dette [her](#).

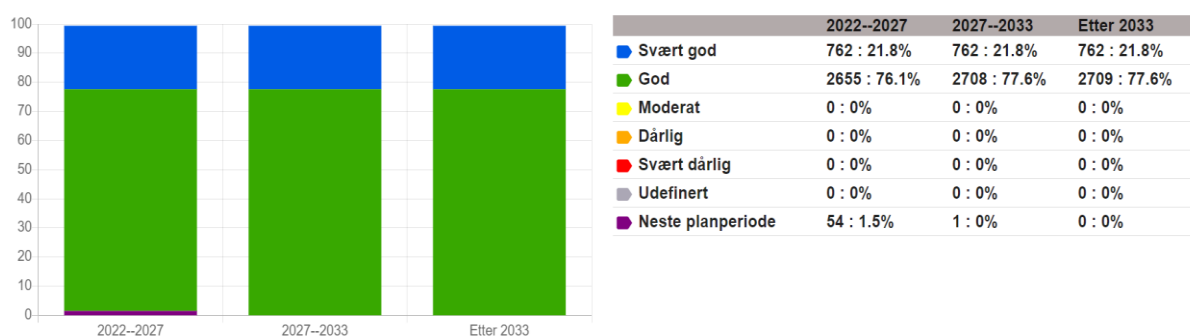
Arbeidet med vannforskriften vil kunne bidra til å oppfylle andre miljømål, og må sees i sammenheng med miljøkrav både nasjonalt og internasjonalt. Du kan lese mer om nasjonale og internasjonale miljømål i kapittel 1.1.4 i planen.

6.1.2 Miljømål i vannregionen

Miljømålene for den enkelte vannforekomst i vannregionen er tilgjengelig i vedlegg 10 (tabell i Vann-Nett).

6.1.2.1 Miljømål i elver, innsjøer og kystvann

Miljømålene for økologisk tilstand i naturlige vannforekomster i vannregionen er vist i figur 8.

Figur 8 viser miljømålene for økologisk tilstand for naturlige vannforekomster i vannregionen for denne og kommende planperioder.

Miljømålene for kjemisk tilstand:

De fleste vannforekomstene som har dårlig kjemisk tilstand er ikke gitt utsatt frist eller mindre strenge miljømål. I løpet av høringsperioden det gjøres en vurdering av hvordan dette skal oppdateres i Vann-Nett.

6.1.2.2 Miljømål for grunnvannsforekomster

Målet for grunnvann er god kjemisk og kvantitativ tilstand. Se kapittel 1.6 i vedlegg 1 for mer informasjon.

6.1.2.3 Miljømål i beskytta områder

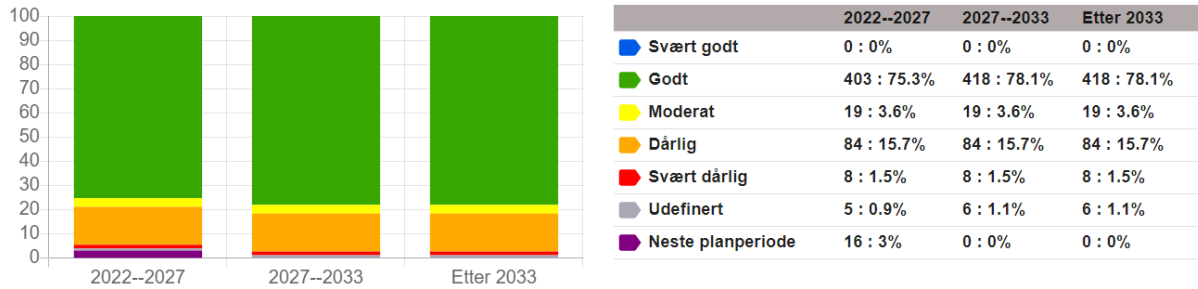
Noen områder har en egen beskyttelse på grunn av samfunnets bruk av vannet, som drikkevann eller badevann, på grunn av at de er særlige følsomme for forurensning av næringsstoffer eller fordi det er viktige leveområder i vann for dyr og planter. Drikkevann og badevann har egne krav til vannkvalitet, mens det kan være restriksjoner for inngrep og bruk i viktige leveområder i vann for planter og dyr. Disse områdene har som regel strengere krav som følger av annet regelverk. Her kan du lese mer om [drikkevann](#) og [badeplasser](#).

Slike områder har gjerne egne miljømål knyttet til beskyttelsen av området. Disse er blant annet knyttet til bakterier i drikke- og badevann eller mål om svært god økologisk tilstand i enkelte verneområder.

Du kan lese mer om beskytta områder i vedlegg 1.

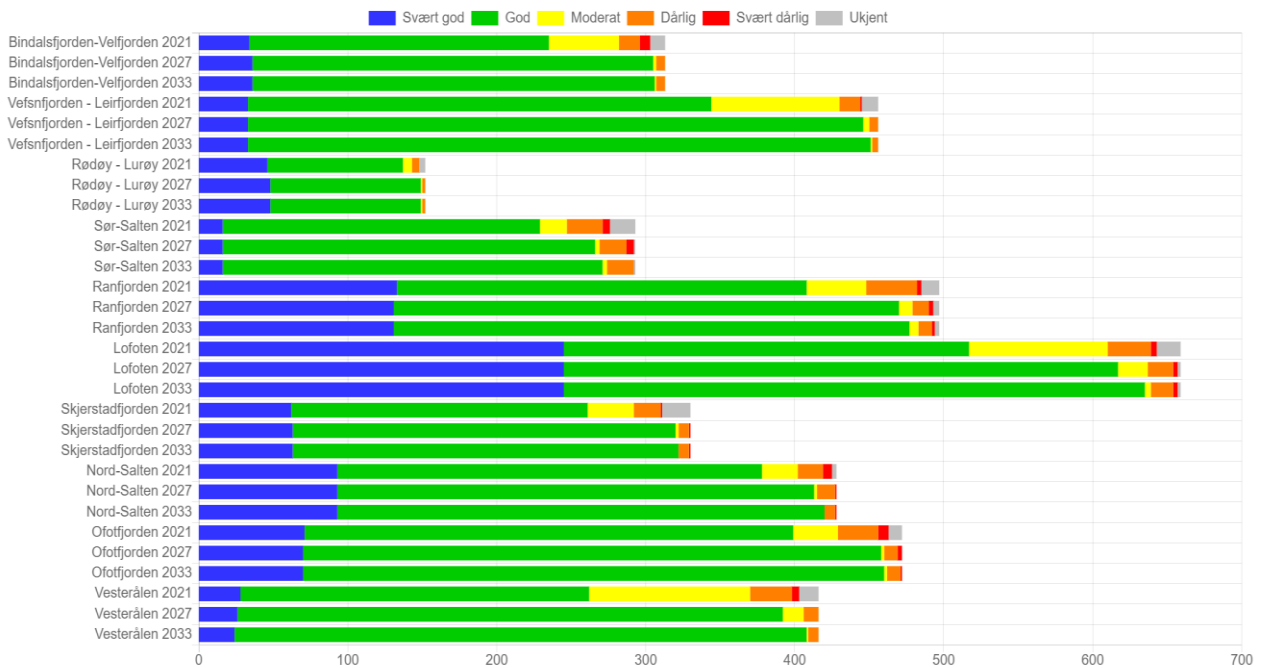
6.1.2.4 Miljømål i sterkt modifiserte vannforekomster

Mer informasjon om sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) og miljømål for disse kan leses [her](#).

Figur 9 viser miljømålene for økologisk potensiale for SMVF i vannregionen for denne og kommende planperioder.

6.1.3 Forventet miljøforbedring i denne planperioden

Figur 10 viser planlagt miljøforbedring for vannområdene i vannregionen og vannregionen samlet som følge av denne vannforvaltningsplanen. Denne figuren viser dagens tilstand i første rad (2021) slik det er beskrevet i Vann-Nett. De neste to radene er en oversikt over miljømålene for de neste to planperiodene.

6.2 Sammendrag av tiltaksprogrammet

Tiltaksprogrammet beskriver hvordan miljømålene for vannforekomstene kan oppnås innen utgangen av 2027, eller ved et senere tidspunkt dersom det er satt utsatt frist. Tiltaksprogrammet omfatter både miljøforbedrende og forebyggende tiltak.

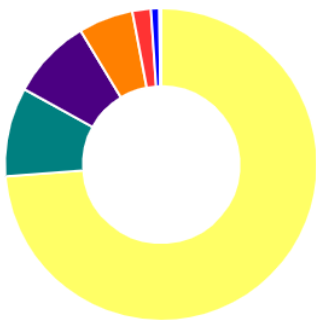
Statlige sektormyndigheter, fylkeskommunen og kommuner har selv foreslått tiltak innen sine ansvarsområder for å nå miljømålene. Tiltakene viser hvordan sektormyndighetene prioriterer sitt arbeid for et bedre vannmiljø i planperioden frem mot 2027.

Tiltakene skal følges opp av den enkelte sektormyndighet. Tiltaksprogrammet danner grunnlag for mer detaljert planlegging fra de enkelte tiltaksansvarlige. Videre saksbehandling skal foreta avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om tiltaksgjennomføring tas.

Der det er flere påvirkninger på samme vannforekomst er et godt samarbeid mellom de aktuelle myndighetene vesentlig for gjennomføring av tiltak og oppnåelse av miljømålet.

Tiltakene beskrevet i tiltaksprogrammet skal være operative senest tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Miljømålet for vannforekomstene skal være oppnådd innen seks år etter at forvaltningsplanen trer i kraft, hvis det ikke er satt utsatt frist for måloppnåelse.

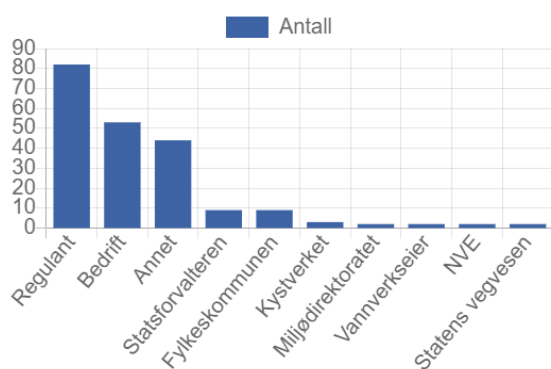
Antall tiltak i Nordland vannregion fordelt på virkemiddeleier, er vist i figur 11. Den sektormyndigheten som har myndighet etter aktuelt lovverk er tiltaksansvarlig myndighet. Dette handler både om tiltak som er hjemlet i lovverket (grunnleggende) og tiltak hvor vi bruker økonomiske virkemidler (supplerende). For de fleste tiltakene i vannregionen er det kommunene som er ansvarlig myndighet. Deretter kommer Statsforvalteren i Nordland, Miljødirektoratet og Mattilsynet, mens øvrige sektormyndigheter har ansvar for litt over 3 % av de foreslåtte tiltakene i vannregionen.

	Antall
Kommune	769
Miljødirektoratet	96
Statsforvalteren	87
Mattilsynet	59
NVE	20
Fiskeridirektoratet	9
Landbruksdirektoratet	2
Totalt	1042

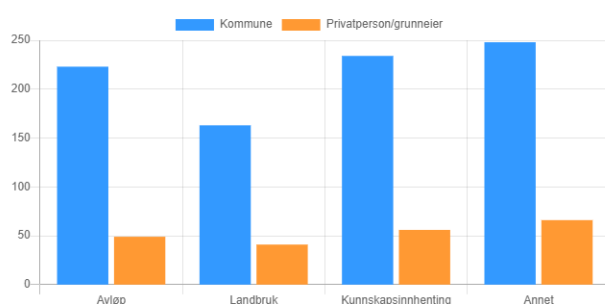
Figur 11 Denne figuren viser antall tiltak fordelt på virkemiddeleier i Nordland vannregion. Virkemiddeleier er den instansen som kan pålegge et tiltak eller som kan bevilge egne frivillige ressurser for å gjennomføre et tiltak. Denne figuren sier ikke noe om fordelingen av kostnader eller hvor stort geografisk område som får effekt av tiltakene.

Figur 12 og 13 gir oversikt over hvem som er ansvarlig for å utføre (gjennomføre) tiltaket. Fordi kommunene og privatpersoner/grunneier er utførende for veldig mange av tiltakene har vi delt inn i to figurer/tabeller. En som viser alle utførende med unntak av kommunene og privatpersoner/grunneier, og en annen figur hvor vi synliggjør kommune og privatpersoner/grunneiere og hvilket tema de er ansvarlige for å gjennomføre (f. eks avløp og landbruk).

	Antall	Prosent
Regulant	82	39.4%
Bedrift	53	25.5%
Annet	44	21.2%
Statsforvalteren	9	4.3%
Fylkeskommunen	9	4.3%
Kystverket	3	1.4%
Miljødirektoratet	2	1%
Vannverkseier	2	1%
NVE	2	1%
Statens vegvesen	2	1%

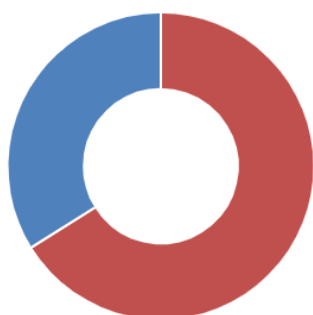
Figur 12 Antall tiltak fordelt på utførende (med unntak av kommuner og privatpersoner)

	Kommune	Privatperson/grunneier
Avløp	223	49
Landbruk	163	41
Kunnskapsinnhenting	234	56
Annet	248	66

Figur 13 Antall tiltak fordelt på kommuner og privatpersoner

Fordelingen mellom grunnleggende og supplerende tiltak i vannregionen er vist i figur 14. Av de foreslåtte tiltakene i Nordland vannregion utgjør ca. 80 % grunnleggende tiltak som uansett skal gjennomføres etter norsk lovverk, uavhengig av målene i vannforskriften. De øvrige tiltakene er tiltak som må gjøres i tillegg for at miljømålene skal kunne nås.

	Antall
Grunnleggende	689
Supplerende	353
Totalt	1042

Figur 14 Tiltak fordelt mellom grunnleggende og supplerende tiltak myndighet i Nordland vannregion.

6.2.1 Oppsummering

Tiltakene i tiltaksprogrammet med kostnadsanslag er oppsummert i tabell 5. Antall tiltak er basert på antall unike tiltaksID i Vann-Nett, dvs at et tiltak som er registrert i 5 vannforekomster vil være telt som 1 tiltak, mens 5 forskjellige tiltak i de 5 forskjellige vannforekomster vil telles som 5 tiltak.

Tabell 5 oppsummering av tiltaksprogrammet med kostnadsanslag.

Tiltak	Antall tiltak	Investeringskostnad	Driftskostnad
Vannkraft og flomvern			
Forbedre vannføring	19	0	0
Vandrings- og spredningsveier	31	20.300.000	3.993.000
Forbedre fysiske forhold	17	3.903.500	0
Restaurering av andre vassdragsinngrep			
Vandrings- og spredningsveier supplerende	2	300.000	0
Forbedre fysiske forhold - supplerende	5	368.920	0
Forbedre vannføring - supplerende	0	0	0
Samferdsel			
Fysiske restaureringstiltak - supplerende	0	0	0
Forurensning – veg og urbane områder	1	0	0
Forurensning – havner og marint	0	0	0
Forurensning – havner og marint supplerende	0	0	0
Sur nedbør			
Tiltak mot sur nedbør	0	0	0
Tiltak mot sur nedbør - supplerende	0	0	0
Avløp			
Byer og tettsteder	84	691.791.000	0
Byer og tettsteder – supplerende	0	0	0
Spredt bebyggelse/hytter	240	138.268.700	640.000
Landbruk			
Næringssalter/jorderosjon	116	8.250.000	0
Næringssalter/jorderosjon – supplerende	56	4.548.940	740.209
Plantevernmidler – supplerende	0	0	0
Restaurering – supplerende	4	88.920	0
Rådgivning – supplerende	48	725.000	30.000
Skogbruk	0	0	0
Skogbruk – supplerende	0	0	0
Miljøgifter			
Forurenset grunn	3	41.000.000	0
Forurenset sjøbunn	5	2.000.000	0
Utfasing/reduksjon	2	900.000	0
Industri og gruver	12	6.000.000	0
Akvakultur			
Tiltak innen akvakultur	17	0	400.000
Tiltak innen akvakultur - supplerende	5	0	200.000
KTM 5 - Forbedre vandrings- og spredningsveier i vassdrag	0	0	0
Fremmede arter			
Fremmede arter	0	0	0
Fremmede arter - supplerende	1	0	0
Fritidsfiske			
Fritidsfiske	0	0	0
Beskyttelse av drikkevann			
Beskyttelse av drikkevann	0	0	0
Overvann			
Overvann	0	0	0
Overvann - supplerende	2	0	0
Forskning og kunnskap			
Grunnleggende tiltak	124	15.160.005	0
Supplerende tiltak	235	8.895.000	0
Andre tiltak			
Grunnleggende tiltak	3	270.000	0
Supplerende tiltak	0	0	0

6.2.2 Beskrivelse av klimatilpasning av tiltaksprogrammet

Sektormyndighetene har foreslått tiltak for å nå miljømålene innen sine ansvarsområder. Når tiltakene skal planlegges og gjennomføres skal det tas høyde for klimaendringer. Tiltakene for å beskytte, forbedre og restaurere vannmiljøet skal gjennomføres slik at de er så robuste som mulig for å tilpasses et endret klima. Følgende vurderinger må gjøres:

- Ta høyde for sannsynlige eller mulige klimaendringer - dette er særlig viktig for miljøtiltak som har en lang levetid og/eller stor kostnad
- Vurdere om tiltaket vil fungere under fremtidig klima (robust) - miljøtiltak som er robuste overfor ulike/usikre klimaforhold velges først
- Vurdere om tiltaket har negative klimavirkninger - tiltak som gir lavest utslipp av klimagasser velges først

6.3 Overvåking

I forrige plan var regionalt overvåkingsprogram skilt ut i eget dokument, med et kort sammendrag i selve planen. Overvåkingsprogrammet bestod av både igangsatt og planlagt overvåking. I revidert vannforvaltningsplan er overvåkingen en del av plandokumentet og tar utgangspunkt i igangsatt overvåking.

Overvåkingsprogrammet skal gi en helhetlig oversikt over behovet for kunnskapsinnhenting i vannregionen. Det er Statsforvalteren i Nordland som har ledet arbeidet med å utarbeide overvåkingsprogrammet, i samarbeid med andre sektormyndigheter og vannregionmyndigheten.

Overvåkingen sorteres i 3 kategorier; *basisovervåking*, *tiltaksretta overvåking* og *problemkartlegging*.

Type overvåking	Ansvarlig sektormyndighet	Mål for overvåkinga
1. Basisovervåking	Miljødirektoratet i samarbeid med nasjonale myndigheter	Basisovervåking skal skaffe data om den generelle tilstanden i ferskvann, kystvann og grunnvann i Norge
2. Tiltaksretta overvåking	Statsforvalteren i Nordland i samarbeid med sektormyndigheter	<ul style="list-style-type: none">• fastslå tilstanden til vannforekomster som anses å stå i fare for ikke å nå miljømålene, og som grunnlag for ev nye miljøtiltak• vurdere eventuelle endringer i tilstanden til slike vannforekomster som følge av tiltaksprogrammer
3. Problemkartlegging	Statsforvalteren i Nordland i samarbeid med sektormyndigheter	Problemkartlegging er kortvarige overvåkings- eller FoU-undersøkelser som gjennomføres når det er behov for å kartlegge årsak til og omfang av et miljøproblem i de vannforekomstene som ikke oppfyller eller står i fare for ikke å nå miljømålene.

Mer informasjon om de ulike overvåkingstypene finner du [her](#).

Ansvar for utarbeiding av overvåkingsprogrammet

Vannregionmyndighetene har som prosessleder i vannregionen ansvar for at overvåkingsprogrammet blir utarbeidet innen fristene.

Vannforskriften gir Statsforvalteren i Nordland hovedansvaret for oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og koordinering av overvåking. Som regional miljømyndighet skal Statsforvalteren ha kunnskap om miljøtilstanden og oversikt over status og kunnskapsbehov. Statsforvalteren skal ha kunnskap om tiltak og virkemidler på tvers av sektorer, videreutvikle samarbeidet med andre sektorer om deres sektoransvar for vannmiljøet, og bidra til en helhetlig virkemiddelbruk og forvaltning på tvers av sektorene.

6.3.1 Hvem gjennomfører og finansierer overvåkingen

Basisovervåking

Nasjonale myndigheter (Miljødirektoratet) har ansvar for å utarbeide og gjennomføre programmer for basisovervåking i samarbeid med andre relevante nasjonale myndigheter. Basisovervåkingen finansieres av nasjonale myndigheter. F.eks. ligger det en stasjon for marin bløtbunn mellom Skrova og Litlmolla i Vestfjorden som skal overvåke langsiktige endringer i bunnfaunaen.

Tiltaksrettet overvåking

Statsforvalteren i Nordland har ansvar for å utarbeide og koordinere tiltaksrettet overvåking. De ulike sektormyndighetene (inkludert kommunene) er ansvarlige for at tiltaksrettet overvåking blir gjennomført.

Tiltaksrettet overvåking er aktuelt i vannforekomster med kjent påvirker der tiltak blir planlagt eller er gjennomført. En viktig del av denne typen overvåking er å dokumentere om gjennomførte tiltak har ønsket virkning på vannmiljøtilstanden. Tiltaksrettet overvåking skal i den grad det er mulig betales av påvirker, dvs. den som forurenses eller gjør inngrep. En del av den tiltaks rettede overvåkingen hjemles i konsesjonsvilkår eller vilkår i utslippstillatelser. Det er viktig at planlegging av denne typen overvåking skjer i samarbeid med aktuelle sektormyndigheter. I tilfeller der finansiering ikke kan hjemles i konsesjonsvilkår eller annet lovverk skal det søkes om å finne frem til frivillige ordninger og f.eks. gjennom spleiselag. Spleiselag mellom flere aktører i samme område, offentlige og private, kan være en fornuftig ordning for en rasjonell gjennomføring av vannovervåking i en vannregion eller et vannområde. Eksempler på tiltaksrettete overvåkingsstasjoner er klorofyll A stasjonene i Glomfjorden som kartlegger effekten av rens tiltak fra industrien i Glomfjord.

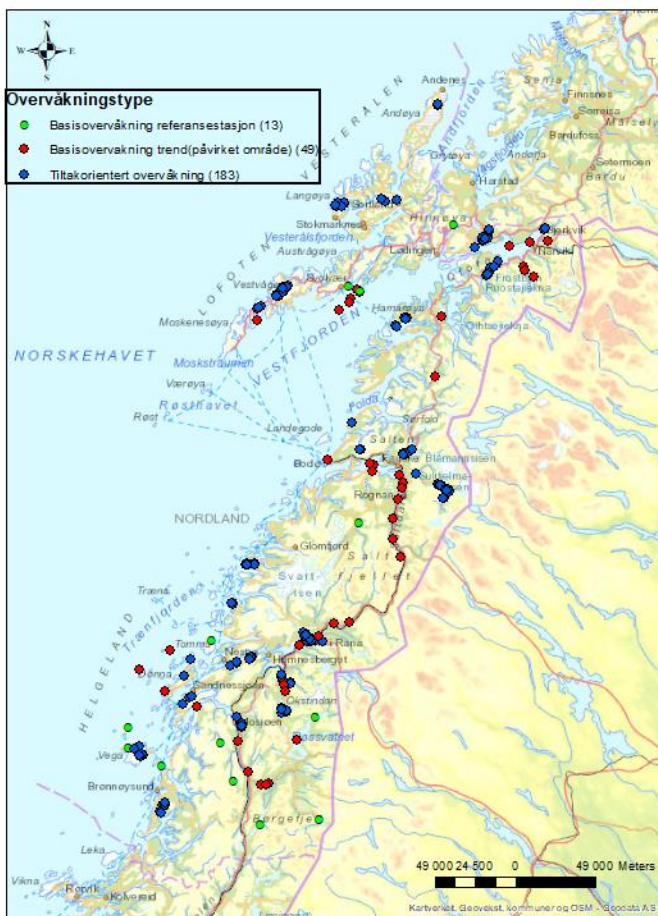
Problemkartlegging

Problemkartlegging må sees i sammenheng med den tiltaksorienterte overvåkingen og det vil være til dels glidende overganger mellom de to typene overvåking, avhengig av hvor klare problemstillingene er. Problemkartlegging vil som regel være av kortvarig karakter og opplegg og metodikk må i større grad tilpasses den enkelte problemstilling enn tiltaksrettet overvåking. Hensikten er å avklare årsak og omfang av et miljøproblem. For problemkartlegging er det vanskeligere å håndheve prinsippet om at "forurenses betaler" og det vil i større grad være et behov for finansiering gjennom offentlige myndigheter. Eksempler på problemkartlegging er undersøkelsene utført i Farstadvassdraget i Lofoten som kartlegger hvilke områder som er mest belastet av forurensning og hvilke kilder som påvirker mest.

Uavklarte ansvarsforhold

For en del vannforekomster kan ansvaret for overvåking oppfattes som uavklart. Det er gjerne registrert flere antatte påvirkninger som årsak til redusert miljøtilstand, men det mangler god nok kunnskap om miljøtilstand og årsaksforhold. Den antatte miljøpåvirkningen kan da oftest ikke knyttes direkte til en bestemt utslippstillatelse eller påvirker. Prinsippet om at "forurensere skal betale" kan bli vanskelig å håndheve. Ansvaret kan havne hos kommunene som forurensningsmyndighet. Statsforvalteren i Nordland vil, i samarbeid med vannregionmyndigheten jobbe med å få avklart hvem som er ansvarlig for oppfølgingen, i form av overvåking, for alle vannforekomstene.

6.3.2 Overvåkingsnettverk

Figur 15 Overvåkingsstasjoner i vannregion Nordland. Kilde: Vannmiljø

6.3.3 Overvåking i overflatevann

Basisovervåking

Det foregår basisovervåking i både overflatevann og grunnvann i regionen (se vedlegg 7). Totalt 19 elvestasjoner, 6 innsjøstasjoner, 31 kyststasjoner og 2 grunnvannstasjoner er med i ulike nasjonale overvåkingsprogrammer som styres av Miljødirektoratet. Programmene omfatter blant annet økosystemovervåking, tilførselsmålinger, miljøgifter, forsuring, referansevasdrag med mer.

Tiltaksrettet overvåking og problemkartlegging

Den mest omfattende tiltaksovervåkingen gjennomføres innenfor aktivitetene myndighetspålagt overvåking, samordnet overvåking av flere påvirkninger og lokal overvåking av kalka lokaliteter (Se tabeller i vedlegg 7).

Både Miljødirektoratet og statsforvalterne har pålagt bedrifter å gjennomføre overvåking av sine resipienter. Kvalitetselementene som overvåkes er valgt ut fra hva som slippes ut i resipienten. F.eks. bunndyr overvåkes i forhold til bunnpåvirkning fra akvakultur, og torskelever og kjøtt i forhold til tungmetaller.

6.3.4 Overvåking i grunnvannsforekomster

Det er to landsomfattende overvåkningsprogram for grunnvann. Landsomfattende grunnvannsnettverk (LGN) har siden 1977 overvåket kvalitet (kjemisk tilstand) og kvantitet i grunnvannsforekomster. Disse grunnvannsforekomstene er i hovedsak i mindre påvirkede områder. I 2015 startet en representativ overvåking av 14 antatt belastede grunnvannsforekomster.

I vannregionen inngår 2 stasjoner i overvåking av kjemisk tilstand i Mosjøen. Oversikt over igangsatt og planlagt overvåking i grunnvannsforekomster er vist i vedlegg 7.

6.3.5 Overvåking i beskyttede områder

Beskytta områder er beskrevet i vedlegg 1, kapittel 1.11. Der er det gitt en oversikt over de beskytta områdene i vannregionen som har status som verna etter sektorlovverk, inklusive områder som er utpekt for drikkevann eller rekreasjon. Oversikt over igangsatt og planlagt overvåking i beskyttede områder er vist i Vedlegg 7.

6.3.6 Annen overvåking

Avinor, Statens vegvesen, Nordland fylkeskommune og Bane NOR gjennomfører overvåking i vannforekomster i forbindelse med sine større byggeprosjekter eller drift av flyplasser, vei og jernbane. Videre gjennomfører Forsvaret overvåking av avrenning fra skytefelt (eksisterende og nedlagte). Direktoratet for mineralforvaltning gjennomfører på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) overvåking av gruveområder der NFD har et eier- eller forvaltningsansvar. Denne overvåkingen kan omfatte fysisk/kjemiske kvalitetselementer, miljøgifter og/eller biologiske kvalitetselementer.

6.3.7 Bruk av Overvåkningsresultater

Resultater fra prøvetakningsstasjoner i vann legges inn i databasen Vannmiljø av konsulenter/prøvetakere, der legges det også inn stedsangivelse for stasjonen og resultatet fra målingene. Databasen er offentlig tilgjengelig for alle og viser historiske og operative prøvestasjoner i elv, innsjø, kystvann og grunnvann.

Statsforvalteren bruker resultatene fra prøvetakning lagt inn i Vannmiljø til karakterisering av vannforekomstene vannprøvene er tatt i. Prøvestasjonene blir vurdert ut fra hvor representative de er for vannforekomsten og etter gjeldende tilstandsklassifisering. Deretter blir en tilstand satt for vannforekomsten som helhet basert på prøvestasjonene og en helhetlig vurdering av tilstanden. Denne tilstanden vises i Databasen Vann-Nett.

Alle offentlige etater har plikt til å sjekke tilstanden i Vann-Nett når de skal gjøre vedtak som medfører endring i tilstanden for vannforekomsten. Ved vedtak som berører vannforekomstene skal

det synliggjøres at den offentlige etaten har hensyntatt vannforekomsten, og at vedtaket ikke forringer tilstanden i vannforekomsten.

6.3.8 Fremtidige overvåkingsbehov

- Økt basisovervåking i Nordland
- Mulighet til å fortsette problem kartleggingen i Nordland
- Større søkelys på fiskerihavner
- Bedre kunnskapen om kjemisk tilstand
- Bedre kunnskap om avrenning fra gammel og pågående gruvevirksomhet
- Få kunnskap om plastforurensning i innsjøer og vassdrag
- Få bedre kunnskap om «gamle synder» og vannforekomster med kostholdsrad

Overvåkingen i Nordland vannregion er prioritert med utgangspunkt i risikovurderingen av vannforekomstene. For å kunne iverksette tiltak der behovet er størst, er det nødvendig med et best mulig kunnskapsgrunnlag gjennom overvåking. Det er også viktig å fortsette innhenting av data som gir kunnskap om langsiktige trender for tilstanden i vannforekomstene (basisovervåking). Behovet for flere stasjoner med basisovervåking i Nordland er stort siden man ser at klimaendringene endrer tilstanden i vannforekomstene.

Det har vært gjort en stor jobb i Nordland med å kartlegge vannforekomster der man var usikre på tilstanden. Mange bekker vann og vassdrag har gjennom problemkartleggingen blitt «friskmeldt» mens noen få er blitt satt i risiko, men med en bedre beskrivelse av påvirkningen. Fremdeles har vi mange vannforekomster i risiko der kunnskapsgrunnlaget er lavt.

Vi har mange små men veldig aktive fiskerihavner i Nordland med mange forskjellige påvirkninger og stor aktivitet. Behovet for å få kartlagt historiske og pågående påvirkninger er stort.

Datagrunnlaget for kjemisk tilstand er svært mangelfullt i vannregionen. Det er derfor behov for økt innsats innenfor denne type overvåking.

Gruvevirksomheten i Nordland har en lang historie og her er overvåkingen sporadisk og tilfeldig. En bedre gjennomgang og overvåking bør prioriteres, siden økte nedbørsmengder vil føre til økt avrenning fra gammel og ny gruvevirksomhet.

Plastforurensning i vann og vassdrag har ikke vært et tema i Nordland, vi har ingen kunnskap om dette. Resultater fra andre deler av landet tilsier at man også i Nordland bør få undersøkt de områdene som har intensiv landbruksvirksomhet ved vann og vassdrag.

Det har vært stor historisk aktivitet langs kysten av Nordland og mange plasser ligger det «gamle synder» begravet i sedimentene i vannforekomstene. Disse er dårlige kartlagte og nye undersøkelser bør gjøres for å kartlegge forurensede sedimenter spesielt i urbane områder med stor aktivitet.

Samarbeid om overvåkingen i vannregionen er fortsatt viktig, både for å unngå overlappende undersøkelser og for å fordele kostnadene mellom berørte sektorer. Det bør derfor tilrettelegges for spleiselag mellom sektorene.

7 Videre oppfølging

Dette kapitlet oppsummerer hvilke videre oppfølging planarbeidet krever og hva som bør tas tak i for å oppnå en bedre og mer samordnet helhetlig vannforvaltning.

Nye virkemidler

Med virkemidler menes styringsredskaper av juridisk, økonomisk eller administrativ art som er nødvendig for å utløse og gjennomføre tiltak.

Mange av tiltakene som presenteres i tiltaksprogrammet kan gjennomføres med eksisterende virkemidler. Det er imidlertid viktig å påpeke at det trengs nye eller forbedrede virkemidler om miljømålene skal nås. Ikke minst er det viktig at kommunene har kompetanse og nok ressurser til å gjennomføre og følge opp tiltak innenfor landbruk og avløp.

For enkelte samfunnssektorer pekes det også på behovet for å ta i bruk gjeldende juridiske virkemidler i større grad enn det som gjøres i dag. Forslaget til nye virkemidler er basert blant annet på innspill fra vannområdene og sektormyndighetene.

Det vil være opp til sektormyndighetene å fatte vedtak innenfor eget regelverk og utarbeide nye virkemidler for sitt sektorområde.

7.1 Kunnskap og samarbeid

Ved implementeringen av Vanddirektivet ble det påpekt et betydelig kunnskapsbehov for helhetlig vannforvaltning. Dette underbygges ikke minst av behovet for problemkartlegging og tiltaksovervåking. Oppfølging av planen lokalt og regionalt vil kreve betydelige ressurser både i kommunene og til regionale sektormyndigheters prioriteringer og gjennomføring av sine oppgaver.

Behov for mer kunnskap

Behovet for midler til å gjennomføre nødvendig kartlegging for å fastslå miljøtilstand, omfang og effekt av påvirkninger, samt effekt av tiltak som iverksettes er svært stort. Slik overvåking vil kunne bidra til å kunne gjennomføre en kost – nytte analyse og innrette tiltak og nye tiltak på best mulig måte. En kartlegging vil også kunne hjelpe der det er usikkerhet i forhold til hvem som er problemeier og dermed være et svært viktig virkemiddel.

Det kan ikke forventes at kommunene har økonomi til å bidra med tilstrekkelige midler til å få gjennomført problemkartlegging, tiltaksovervåking (der det ikke gis mulighet til å pålegge ansvarlig tiltakshaver et ansvar for kartlegging/ overvåking) og modelleringer/ beregninger. Begrensede økonomiske midler til å gjennomføre nødvendig overvåking vil kunne medføre forsinkelser i forhold til å sette inn de rette tiltakene for å bedre miljøforholdene. Dette vil igjen føre til at miljømålene for vannforekomstene ikke nås.

For landbruk og spredt avløp er det behov for mer kunnskap om løsninger som er tilpasset lokale og regionale forhold. Innenfor landbruk gjelder dette i første rekke tiltak som kan redusere tap av næringsstoffer fra grasarealer. Økt nedbørsintensitet krever også økt kompetanse innenfor drenering og sikring mot erosjon i dreneringssystemene. Innen spredt avløp utgjør langfjære og mange områder med der fjellgrunn eller bebyggelse på fyllinger i sjø en utfordring. Langs store deler av kysten er det heller ikke forhold for etablering av infiltrasjonsanlegg.

Kunnskapsbehov knyttet til nye utfordringer for vannmiljø

Nye utfordringer, som klimaendringer, havforsuring, mikroplast og plastforsøpling, skaper nye kunnskapsbehov som må dekkes. Klimahensyn har tidligere ikke vært godt integrert i vannforvaltningen. Klimascenariene for Nordland viser imidlertid at man i vannregionen vil måtte håndtere utfordringer knyttet til hyppigere og mer nedbør, og hendelser som stormflo, flom og mere overflatevann. En mulighet kan være å studere andre vannregioner – med tilsvarende utfordringsbilde i tiden fremover – særlig andre vannregioner både i Norge og utlandet som har jobbet mer systematisk med dette.

Samarbeid mellom aktørene

Sektorene; lokalt, regionalt og nasjonalt utformer, gjennom et samarbeid om de regionale vannforvaltningsplanene, en forpliktelse til å forvalte vannressursene helhetlig og bærekraftig. Sektorenes virkemidler må jobbe sammen mot felles mål – ikke stilles mot hverandre.

Tidligere forskning har vist at selv om vannforvaltningen bygger på en økosystembasert tilnærming, med fokus på koordinering av lokale, regionale og statlige myndigheter, er sektorstyringen fremdeles en viktig forutsetning for dagens vannforvaltning (Hanssen et al. 2014). Deltakelse fra ulike sektormyndigheter, og integrering av vannmiljøsmål innenfor ulike sektorer, er derfor avgjørende for å nå overordnede målsetninger om vannkvalitet og godt vannmiljø. Tidligere studier som har undersøkt implementeringen av EUs vanddirektiv (Movik & Lundberg 2013; Hovik & Hanssen 2015; Hanssen et al. 2016), viser at dette i praksis utgjør en betydelig utfordring. På den ene siden er disse utfordringene spesifikt knyttet til utfordringer med å forvalte vann på en kunnskapsbasert og helhetlig måte. Eksempelvis forvaltes et vann eller en fjord av ulike myndigheter, med ulike lowerk og virkemidler å forholde seg til. På den andre siden er utfordringer knyttet til deltakelse – og forpliktende samarbeid – mellom sektormyndigheter og regional planmyndighet en generell utfordring for regional planlegging i Norge (Higdem 2011). Begge disse aspektene understreker betydningen av planprosesser som muliggjør felles forståelse av utfordringer og kunnskapsbehov, omforente perspektiver på hva som er hovedutfordringene, og konsensus omkring prioriteringer innenfor de ulike sektorene.

Nordland fylkeskommune må derfor ha et spesielt fokus på samarbeidsprosessene. Endret praksis og måte å jobbe på utvikles og stimuleres over tid. Felles løsning på miljøutfordringene på tvers av sektorene og forvaltningsnivåene må modnes og utvikles i hver av planperiodene. Aktørene må "lære" seg ny samarbeidsform – samstyring (multilevel governance).

Erfaringene fra planarbeidet i vannregionen, viser at vannområdene, og spesielt kommunenes engasjement og samarbeid om vannressursene, er viktig for å få lokal forankring om en regional plan for vann. Gjennom aktiv kommunal deltakelse på vannområdenivå kan kommunene sette lokale samfunnsmessige behov på dagsorden.

Det er også viktig at kommunene ser synergieffekter av arbeidet, eksempelvis samarbeid om oppgaver innen spredt avløp, tettere dialog mellom landbrukssektoren og teknisk sektor og at kommunene ser behov for å se arealbruken i lys av vannforekomstens miljøtilstand.

Følgende foreslås:

- Bevilgningene til problemkartlegging må økes vesentlig for perioden 2022-2027.
- Bevilgning til tiltaksplanlegging og samordning av tiltak må styrkes. Tiltaksplaner i havner der det er et stort antall kaieiere, i store nedslagsfelt med aktive gårdsbruk og spredt bebyggelse er nødvendige for å få i gang prosesser.
- Samvirke mellom forskning og forvaltning må styrkes for å sikre kunnskapsbasert gjennomføring av de regionale planene. Bevilgningene til pågående og nye

forskningsprogram må styrkes. Forskningsinstitusjonene må spesielt ha fokus på tilgjengeliggjøring av kunnskap til forvaltningen både i fylket og i kommunene.

- Den nasjonale direktoratsgruppen må ha spesielt fokus på samarbeid mellom vannregionmyndighet, regionale og statlige organer, samt kommunene. Kompetansebygging om nye samarbeidsformer må prioriteres.
- I nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene beskrives det at det skal utformes en ny hjemmel for Statsforvalteren i Nordland til å stille miljøkrav i særlig utsatte områder. Denne hjemmelen etterlyses.
- Det er mange tiltak for påvirkninger der kommunene er sektormyndighet. Det er viktig å få disse bedre forankret politisk, i næringslivet og ute i befolkningen. Dette blir et viktig område å følge opp for VRM, SF og VOK i kommende planperiode.

7.2 Vannkraft

For en rekke vannforekomster som er påvirket av vannkraftutbygging er det nødvendig å endre konsesjonsvilkår eller å få innført konsesjon med vilkår der utbyggingen har skjedd uten konsesjon.

I vannregionen er det enkelte gamle kraftutbygginger som har skjedd uten konsesjon. I noen av disse er det potensiale for å oppnå stor miljøgevinst ved å innføre vilkår for å ivareta hensynet til vannmiljøet uten at dette vil medføre store produksjonstap. For å få innført vilkår knyttet til slike utbygginger må de kalles inn til konsesjonsbehandling etter vannressurslovens § 66 eller kalles inn til omgjøring av vilkår etter § 28. Innkalling og omgjøring kan brukes i "særlige tilfeller".

Nasjonale føringer for vassdrag med kraftproduksjon av 24. januar 2014 slår nå fast at miljømål etter vannforskriften kan kvalifisere som "særlig tilfelle". De nasjonale føringene legger til grunn at vannregionene skal vurdere miljøforbedringer basert på kost-nytte av eventuelle tiltak. Dette ansvaret ligger til vassdragsmyndigheten NVE.

Nyere vassdragskonsesjoner inneholder et sett med standardvilkår innen naturforvaltningsområdet. Disse standardvilkårene har endret seg opp gjennom årene, slik at enkelte konsesjoner i dag har utilstrekkelige naturforvaltningsvilkår. For en del vannforekomster er det tilstrekkelig å få innført dagens standard naturforvaltningsvilkår, slik at tiltak som må til for å kunne nå målet om godt økologisk potensial kan pålegges. Dette innføres ved alle revisjoner. Gjennomføringen av revisjonssaker er imidlertid tidkrevende og kapasiteten i arbeidet med å gjennomføre revisjoner er en flaskehals i arbeidet med å forbedre miljøtilstanden i regulerte vassdrag. Innføring av dagens standard naturforvaltningsvilkår bør derfor kunne gjennomføres uten behov for en full revisjon, f.eks. gjennom lov eller forskrift, slik at en sparer unødvendig arbeid og forsinkelser.

Statsforvalteren i Nordland og Miljødirektoratet har myndighet til å følge opp standardvilkår for naturforvaltning i konsesjoner hvor disse er gjeldende.

Følgende foreslås:

- Innkalling og omgjøring etter Vannressursloven §§28 og 66 bør tas i bruk for flere konsesjoner.
- Mange eldre vannkraftkonsesjoner mangler eller har svært begrensede naturforvaltningsvilkår. For å sikre tilstrekkelig kunnskap om reguleringseffekter, flaskehals og å kunne gi pålegg om nødvendige avbøtende tiltak, må dagens standardvilkår innføres i alle konsesjoner. I mange eldre konsesjoner vil en fortsatt være forhindret å gjennomføre en kunnskapsbasert forvaltning med målretta tiltak dersom disse ikke får moderne naturforvaltningsvilkår i kommende plan.

- Bruk av standardvilkår for naturforvaltningsområdet bør gjennomgås systematisk for konsesjonene i nært samarbeid mellom Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Nordland, NVE, kommunene/vannområdene og regulantene

7.3 Landbruk

Målet om at alle landbrukspåvirkede vannforekomster skal ha god vanntilstand innen 2027, er ambisiøst. Det vil kreve tydelige prioriteringer på alle nivå i vannforvaltningen. Samtidig må man arbeide for at både private og offentlige aktører gjennomfører de tiltakene som er nødvendige for å opprettholde og forbedre tilstanden i vannmiljøet. Oppsummert vil vi peke på noen områder hvor arbeidet bør videreføres og eventuelt videreutvikles i løpet av neste planperiode.

I tillegg til vannforskriften og regional vannforvaltningsplan, legger nasjonalt miljøprogram føringer for statsforvalterens prioriteringer. Disse føringene vil bli ivaretatt ved revisjon av Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland (RMP). Regionalt miljøprogram og lokale tiltaksstrategier som utarbeides av kommunene, gir føringer for bruken av miljøvirkemidlene i landbruket, så som RMP, drenerings og SMIL-midler. Slik sikres en sammenheng i prioriteringen mellom ulike forvaltningsledd.

Ressurssituasjonen innenfor landbruksrådgivingen og forvaltningen i kommunene er begrenset. Det er til tider vanskelig å prioritere arbeidsoppgaver innenfor vannforvaltning. Det kan være informasjon og tilrettelegging av tiltak i et vannområde, men også å følge opp landbruksforetak som bidrar til forurensing.

Tiltak i landbruket skiller seg fra tiltak innenfor andre sektorer, ved at de er en integrert del av driftsformen på gården. Det er viktig å utnytte bondens kunnskap om agronomi og prosesser for å begrense avrenning. Det bør derfor gjennomføres tiltaksplanlegging der gårdbrukerne i nedslagsfeltet deltar. Det vil gi bedre forståelse, sterkere forankring av tiltakene og større grad av gjennomføring.

En god samhandling mellom bøndene, fagavdelingene i kommunene og landbruksrådgivere i nedslagsfeltet til vannområdekoordinatorene, vil styrke arbeidet og kan være en fremtidig modell for samhandling, kunnskapsutvikling og gjennomføring av målrettede tiltak lokalt.

Dagens miljøvirkemidler har gjort det mulig å utvikle mange gode og effektive tiltak. Erfaring viser likevel at oppslutningen om frivillige tiltak innenfor landbrukssektoren varierer. For å oppnå god oppslutning om fremtidige miljøvirkemidler bør de være tilpasset regionale forhold og behov, samtidig som de fremmer et godt vannmiljø. En gjennomgang av de ulike virkemidlene og tilskuddssatsene anbefales. Ved en gjennomgang bør både effekten av de ulike tiltakene og tilskuddsnivået vurderes.

Følgende foreslås:

- Det bør utarbeides veiledningsmaterieell til kommunene om håndtering av forurensningssaker fra landbruket. Her må også plastforsøpling og annen forsøpling inngå
- Økte tildelinger av midler til miljøtiltak i landbruket (RMP og SMIL), samt regionalt tilpassede forskriftskrav om miljøtiltak i landbruket
- Rammen for investeringsvirkemidler fra Innovasjon Norge må også økes slik at det blir mulig å bygge ut gjødsellager i et slikt omfang at husdyrgjødsel kan spres på det mest optimale tidspunktet i vekstsesongen
- Forpliktende miljøavtaler i vassdrag der det kreves omfattende tiltaksgjennomføring i landbruket

- Tilstrekkelig kapasitet ved den lokale landbruksforvaltningen til å følge opp regelverk og avtaler
- Tilstrekkelig veiledningstjeneste for landbruket
- Det må også bevilges midler til forskning som er relevant for landbruket i Nord-Norge
- Det er behov for en ordning der kommuner og vannområder kan søke midler for å drive målrettet kartlegging og veiledning i områder med stor påvirkning fra jordbruksdrift. Dette må gjennomføres på prosjektbasis.
- Behov for gjennomgang av virkemidler for å sikre kantvegetasjon langs vassdrag.

7.4 Avløp

Virkemidlene innen avløp anses som tilstrekkelig for å få gjennomført tiltak. Kommunene har virkemidler til å pålegge tilfredsstillende rensing fra spredt avløp, samt anledning til å ta gebyrer slik at tiltak innen kommunalt avløp kan finansieres. Selv om avløpstiltak i utgangspunktet skal være selvfinansierende ved at bruker betaler, ligger det en utfordring i at mange av kommunene ikke har kapasitet/økonomi til å sette i gang aktuelle prosjekter.

Det bør derfor vurderes om det skal settes inn økonomiske virkemidler som hjelper kommunene i gang. Et annet økonomisk virkemiddel kan være tilskudd til etablering av spredte avløpsanlegg eller tilskudd for påkobling til kommunale avløpsanlegg for husstander som egentlig ligger for langt unna anlegget.

Følgende foreslås:

- Det er store utfordringer innenfor avløpssektoren og kommunene har ofte begrensede ressurser til nødvendige tiltak. En økonomisk støtteordning til tiltak på avløpsiden i kommunene ville vært et viktig virkemiddel.
- Stimulere til etablering av fellesanlegg gjennom tilskuddsordninger.
- Styrke veiledning ovenfor kommunenes saksbehandling og oppfølging av forurensningsforskriften. I veiledningen må det spesielt legges vekt på krav til resipientovervåking i tråd med vannforskriften prinsipper og saksbehandling av utslippstillatelser jf. vannforskriften § 12 om nye tiltak.

7.5 Forurenset sjøbunn og grunn

Hovedprinsippet i arbeidet med forurensning herunder forurenset sjøbunn, er at det er forurenser som skal betale for sin forurensning. Det kan gis pålegg om undersøkelser og opprydding i medhold av forurensningsloven og kap. 2 i forurensningsforskriften. Det vil midlertidig være tilfeller hvor den ansvarlige ikke kan identifiseres, ikke lenger eksisterer, ikke er betalingsdyktig eller at det av andre grunner vil være urimelig å pålegge den ansvarlige de kke kostnadene fullt ut. I slike tilfeller vil Staten kunne bidra med midler til opprydding.

Miljødirektoratet bemerker imidlertid at virkemidlene ikke er tilstrekkelige innenfor dagens budsjettammer eller prioriteringene i den nasjonale handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn.

Følgende foreslås:

- Økte statlige tilskuddsordninger for opprydding i forurenset sjøbunn og grunn
- At staten tar ansvar der det ikke er mulig å gi pålegg etter forurensningsloven

7.6 Akvakultur

Regjering og Storting har signalisert at det skal legges til rette for økt vekst i produksjonen innenfor bærekraftige rammer. Akvakulturnæringen forvaltes av ulike sektormyndigheter, og en samordnet, effektiv og kunnskapsbasert forvaltning vil være viktig for å realisere vekstpotensialet. Kontinuerlig utvikling av regelverket i takt med utvikling i akvakulturnæringen, ny kunnskap og samfunnets overordnede behov vil være en del av dette.

Følgende foreslås:

- Det jobbes med sjøørret som kvalitetselement i forhold til lakselus og påvirkning i vassdrag, det blir viktig å få dette på plass siden sjøørret nok er en bedre indikator på lakselus enn laks er i Nordland.

7.7 Plastforurensning

Mange av de avbøtende tiltakene mot plastforurensning kan gjennomføres med eksisterende virkemidler, men nye virkemidler vil være nødvendige i noen tilfeller.

Følgende foreslås:

- Øke kommunenes kompetanse og ressurser til å igangsette og følge opp tiltak mot plastforurensning særlig i forhold til avløp og renovasjon.
- De ulike sektorene må ha nødvendig kompetanse til å fatte vedtak innenfor eget regelverk og utarbeide nye virkemidler for sitt sektorområde.
- Det bør bevilges midler til rydding av marint søppel langs kysten og søppel i og langs vassdrag. Med tanke på de mange nye tiltakene som må på plass i tiden fremover for å redusere plastforurensning er det rimelig å anta at det også kommer til å bli økende behov for flere tilskuddsposter.
- Se på muligheten for å utvikle panteordninger til å omfatte eks landbruksplast eller enkelte typer av innsamlet avfall fra for eksempel strandryddinger.
- For å bøte på omfanget av landbruksplast må det stimuleres til gode ordninger der bonden bor langt unna avfallsmottak. Her er det gjort mye godt arbeid i blant annet Sømna.
- De juridiske virkemidlene kan brukes i større grad enn dagens praksis. Blant annet er det utarbeidet et forslag til forskrift mot spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner og forslag til forskrift mot enkelte engangsprodukter. Det er behov for å få disse implementert i norsk lovverk og iverksatt. En økning av de juridiske virkemidler vil bidra til å tvinge bransjene og næringslivet til finne nye og bedre løsninger.
- Det beste tiltaket for å hindre at plastavfallet kommer på avveie og ender opp som plastforurensning er god avfallshåndtering. Det er behov for videre opplæring både av forbrukere, næring og forvaltning slik at dette gjennomføres på beste måte i alle ledd av verdikjeden. Kommer dette på plass vil utslippene av plastforurensning gå betydelig ned.
- Nasjonale myndigheter bør vurdere behov for konkrete tiltak knyttet til herreløst søppel.
- Utslipp av plastsøppel fra oppdrettsnæringen må begrenses. I hovedsak taukapp, biofilter og luseskjørt som dumpes i havet. Mikroplast fra fôringsrør som slippes i havet er også et dokumentert problem.
- Prosjektet Fishing for litter er en ordning som har fungert godt og er et viktig bidrag for å få samlet inn avfall fra havet. Det er derfor viktig at det etableres ny ordninger nå som Fishing for litter avvikles.

7.8 Andre viktige oppfølgingspunkter:

Fremmede arter og fiskesykdom

- Bedre kartlegging, overvåking og grensekontroll for å begrense spredningen av fremmede arter og sykdomsorganismer

Restaurering av vassdrag

- Det er viktig at nasjonale prioriteringer av restaureringsprosjekter ses i sammenheng med prioriteringer i regionale vannforvaltningsplaner.

Arealplanlegging og vannmiljø

- Det bør utarbeides en nasjonal eksempelsamling på god arealplanlegging langs vassdrag og sjøområder. Hvordan det skal planlegges for å ivareta godt vannmiljø blir veldig viktig her.
- Det er også behov for bedre kunnskapsgrunnlag for god arealforvaltning i vassdragsnære og ravinære områder, inkludert behov for utvidelse av kantsoner, åpning av bekker og etablering/restaurering av våtmarker som flomsikringstiltak/overvannstiltak.
- God veiledning knyttet til klimatilpasning og overvannshåndtering blir viktig fremover.

Vannområdekoordinator (VOK)

- Nordland fylkeskommune mottar som vannregionmyndighet statlige tilskuddsmidler med det formål å bidra til spleiselag for finansiering av VOK i vannområdene. Kommunen har en svært viktig rolle i vannforvaltningsarbeidet som sektormyndighet og lokal medvirkningsaktør, og VOK har vist seg å være en viktig premissleverandør for dette arbeidet. Det er derfor viktig at denne ordningen videreføres i fremtiden.

Annet

- Ressurser til statsforvalteren og fylkeskommunen som viktige aktører i samhandling med kommunene må opprettholdes. Disse må ha ressurser og kompetanse til å ivareta sin rolle som hhv. fagmyndighet og prosessansvarlig / regionansvarlig for gjennomføring av vannforskriften.

VEDLEGG

1 Vedlegg: Hvordan står det til med vannet?

1.1 Beskrivelse av natur og miljøtilstand

Informasjonen i dette vedlegget sammen med informasjon om vannforekomstene i Vann-nett utgjør kunnskapsgrunnlaget for den regionale vannforvaltningsplanen. Dette kapittelet gir en oversikt over inndelingen i vannforekomster, vanntyper, økologisk og kjemisk miljøtilstand og effekten av menneskeskapte påvirkninger på miljøtilstanden i overflate- og grunnvann i vannregionen.

I kunnskapsgrunnlaget til denne planen inngår informasjon om naturlige egenskaper ved vannforekomstene i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann og miljøeffekten av menneskeskapt påvirkning på økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene (i vannregionene slik dette er beskrevet i vannforskriftens § 15 a) og b).)

Egenskaper ved vannforekomstene er beskrevet ved:

- beliggenhet og avgrensning av elver, innsjøer, kystvann og grunnvann
- vanntyper og økologisk og kjemisk tilstand
- miljøeffekt av menneskeskapt påvirkning
- klima- og samfunnsmessig utvikling framover og betydning for miljømålene som følger av denne planen

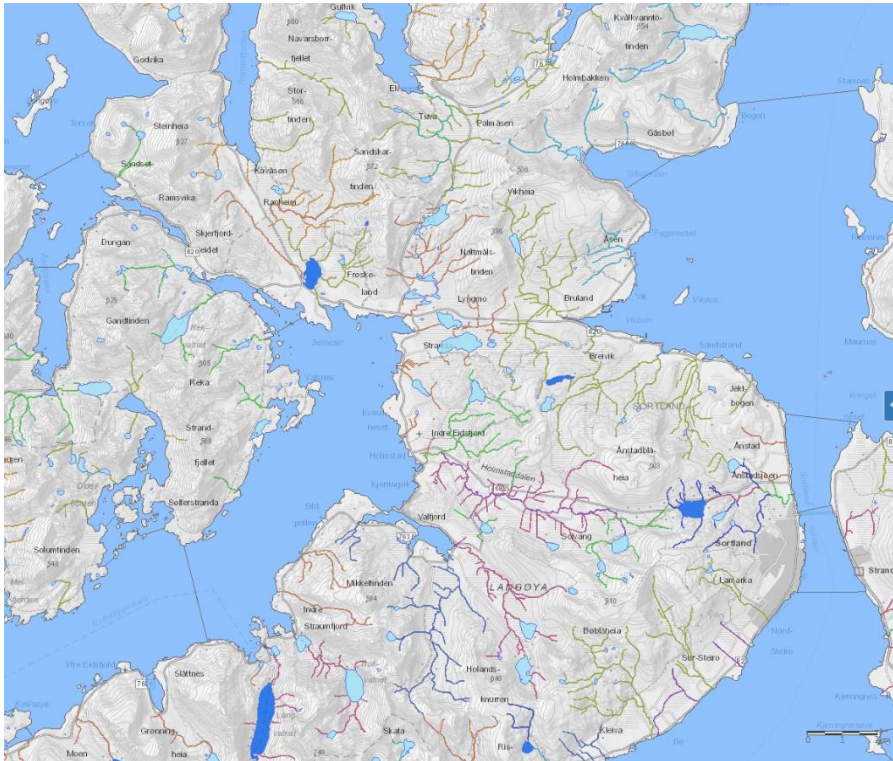
Detaljer om inndeling av vannforekomster, vanntyper, miljøtilstand og påvirkning i vannregionen finner dere på kart i www.vann-nett.no.

1.2 Vannforekomster i vannregionen

Statsforvalteren i Nordland har hatt ansvaret for å identifisere karakteristika ved vannforekomstene og klassifisere miljøtilstand basert på tilgjengelige data fra overvåking, undersøkelser, modeller, informasjon om påvirkninger og annet. Kriteriene for å vurdere karakteristika og miljøtilstand framgår av veileder 1:2018 Karakterisering og veileder 2:2018 Miljøtilstand i vann.

Vurderingene som er gjort for den enkelte vannforekomst, framgår i et interaktivt kart som er tilgjengelig i Vann-Nett. I dette kartet kan en zoome inn på den enkelte vannforekomst eller se vassdrag, vannområder eller vannregionen som utvalgt område.

Interaktivt kart i Vann-Nett: kart som viser inndeling i vannområder og de ulike vannkategoriene for overflatevann i regionen kan lastes ned [her](#)

Figur 16 viser eksempler på inndeling i elver, innsjøer og kystvann som inngår i forvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen vannregion Kilde: www.vann-nett.no

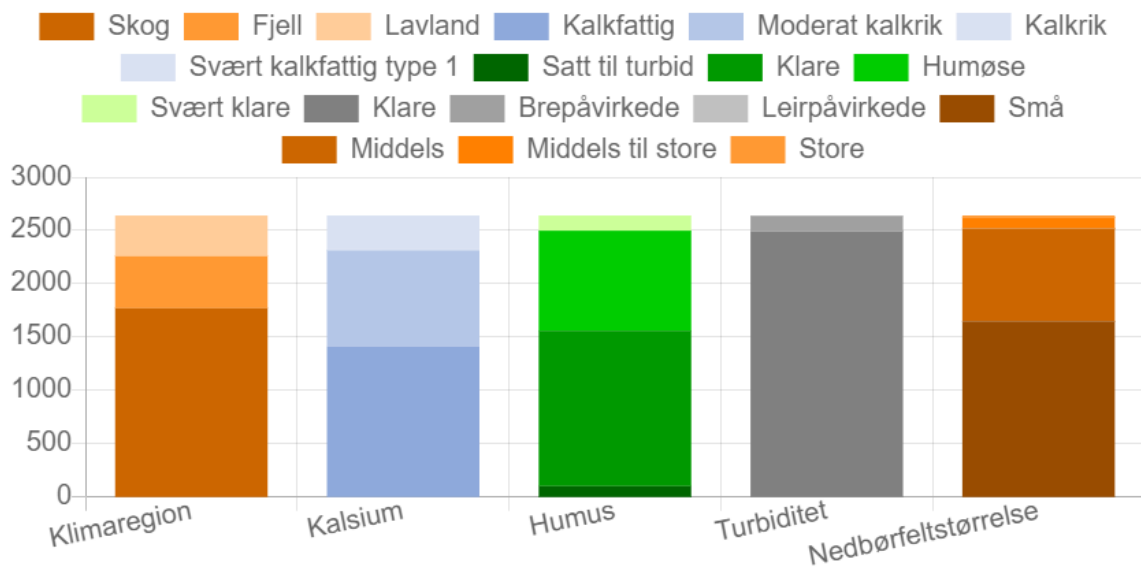
Figur 17 viser eksempel på inndelingen i grunnvannsforkomster (lyseblå stiplet felt) som inngår i forvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen vannregion. Kilde: www.vann-nett.no

Kartfestet informasjon om beliggenheten av de enkelte vannforekomstene er tilgjengelig i kartverktøyet Vann-nett (www.vann-nett.no). Kartet viser informasjon om vann typer, økologisk og kjemisk tilstand for vannforekomstene og for de enkelte artsgruppene og fysiske-kjemiske og hydrologiske forhold). For grunnvann vises kjemisk og kvantitativ tilstand.

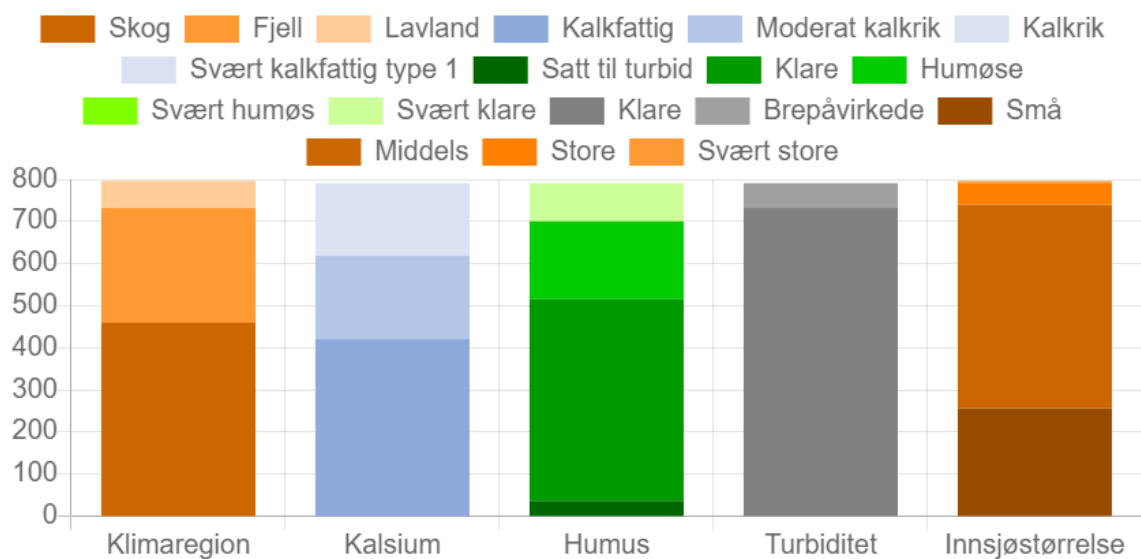
1.3 Vanntyper

Naturlige egenskaper ved vannforekomstene er beskrevet ved ulike vanntyper som angir fysiske og kjemiske karakteristika ved disse. Vannforekomster med samme vanntype har like geografiske, fysiske og kjemiske forhold som representerer lignende leveområder og har gjerne lignende biologi. Ved å identifisere vanntypen til en vannforekomst kan en derfor anta hvilke biologiske referanseforhold vannforekomsten har. Biologiske forhold i én vanntype forventes å skille seg vesentlig fra en annen, og sårbarheten for ulike påvirkninger vil også variere mellom ulike vanntyper. For eksempel vil kalkfattige elver og innsjøer være mer sårbare for effekten av sur nedbør enn mer kalkrike vanntyper.

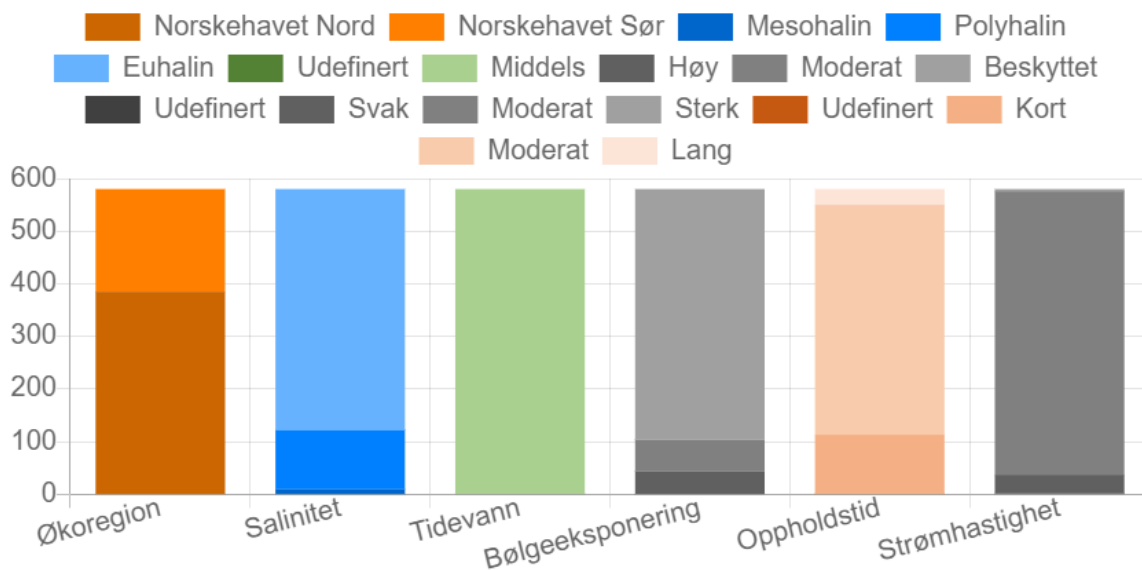
Figurene under viser fordeling av vannforekomster i de ulike vanntypekategoriene.

Figur 18 Elvevanntyper i Nordland og Jan Mayen vannregion

Figur 19 Innsjøvanntyper i Nordland og Jan Mayen vannregion

Figur 20 Kystvannstyper i Nordland og Jan Mayen vannregion

Nordland har en svært lang kystlinje med mange øyer og fjorder. Fastlandet preges av en «oppsprukket» topografi som gir mange små nedbørfelt og noen få store. Det store antallet elv- og innsjøvannforekomster gir forvaltningsmessige utfordringer.

Mye av Nordland har kalkrik berggrunn. Dette betyr at en stor del av elve- og innsjøvannforekomstene er typifisert som kalkrike. Vannet i Nordland har dermed generelt høy bufferkapasitet, og forsuring (lav PH) vurderes ikke som noe problem annet en i noen få gruvepåvirka elver.

Kystvannet i Nordland ligger i økoregionene Norskkehavet Sør og Norskkehavet Nord.

Ytre kyst av Nordland består av noe få store åpne vannforekomster klassifisert som *åpen eksponert kyst* med høy salinitet (innhold av salter) og høy bølgeeksponering. Vanntypen har få forekomster, men utgjør den største arealmessige delen av vår kyst.

De mere kystnære vannforekomstene er satt i vanntypen *moderat eksponert kyst/fjord* som også utgjør en stor arealdel av vannet i Nordland, men de er store/lite oppdelt og dermed ikke så mange i antall. Her går bølgeeksponeringen noe ned og ferskvannspåvirkningen øker litt innover i de åpne fjordene. Oppholdstiden (tiden det tar å skifte ut alt vannet i vannforekomsten) er fremdeles kort, men noe lengre enn i åpen eksponert kyst.

Vanntypen *beskyttet kyst/fjord* finnes det mange av i Nordland, fordi disse har en eller flere terskeldannelser som gjør at de må deles opp. Her går bølgeeksponeringen ned og ferskvannspåvirkningen kan øke spesielt på våren. Strømhastigheten går kraftig ned. Oppholdstiden for vann er ofte lang, og en kan få distinkte lagdelinger av vannet i fjordene.

Vanntypen *ferskvannspåvirket fjord* har vi også mange av i Nordland. Vanntypen ligner på *beskyttet fjord*, men her har ferskvannspåvirkningen økt ytterligere noe som fører til en større og lengre lagdeling av vannet i fjorden.

Vanntypen sterkt ferskvannspåvirket fjord har vi noen av i Nordland, de er ikke mange, men vi har både noen små sterkt tersklede fjorder og noen middels store fjorder der store vassdrag munner ut. I

disse fjordene er det liten utskifting av bunnvannet (som ofte har høy salinitet) og de øvre vannlagene består av brakkvann. Strømhastigheten i øvre lag kan være god, men i dypvannet er det liten eller ingen hastighet på strømmen.

Vi har i Nordland også flere spesielle vannforekomster som ikke kan settes i en « standard » vanntype, Mest typisk er sjøvannspollene som er tallrike i Lofoten og Vesterålen, men vi har også slike vannforekomster andre plasser i fylket.

1.4 Referanseforhold i elver, innsjøer og kystvann

Miljøtilstanden i vannet er vurdert sammenlignet med hvilke naturlige forhold (referanseforhold) som kan forventes i de ulike typene av vann. I kalkfattig og klart vann forventes det forskjellig sammensetning og mengde av dyr og planter enn i kalkrike eller mer humøse vann. Oversikt over hvilke vanntyper det er etablert referanseforhold for finnes i Veileder 2:2018.

I vannforekomster det ikke er etablert referanseforhold for vil nærliggende vanntyper benyttes som referanse for vurdering av miljøtilstand og det vil være større usikkerhet knyttet til vurdering av økologisk tilstand.

Tabell 6 viser antall vannforekomster som har en vanntype det er etablert referanseforhold for og hvor mange det ikke er etablert referanseforhold for fordelt på vannkategori.

Tabell 6 Referanseforhold i elver, innsjøer og kystvann

Vannkategori	Etablerte referanseforhold	Ikke etablerte referanseforhold
Elv	2248	44
Innsjø	607	51
Kystvann	497	44

1.5 Økologisk tilstand

God økologisk og kjemisk tilstand kjennetegnes ved at struktur, funksjoner og produktivitet i økosystemene ikke avviker vesentlig fra intakte økosystemer. Naturfaglig kunnskap og kriterier er lagt til grunn for å definere både intakte økosystemer (referanseforhold) og god økologisk tilstand.

SVÆRT GOD	Økologisk tilstand er dermed et mål på i hvor stor grad tilstanden for vannlevende dyr og planter og fysisk-kjemiske og hydromorfologiske forhold i vann er endret som følge av menneskelig aktivitet. Økologisk tilstand er inndelt i fem tilstandsklasser som beskriver dette. Gruppene av dyr eller planter som er et mål på økologisk tilstand omtales som kvalitetselement, f.eks. bunnfauna, vannplanter og fisk.
GOD	
MODERAT	
DÅRLIG	
SVÆRT DÅRLIG	

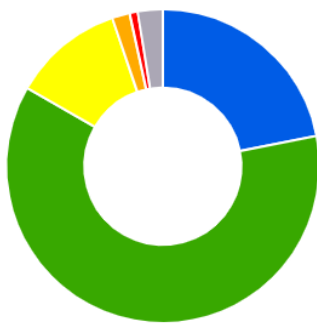
Undersøkelser og overvåking av vannlevende dyr og planter gir grunnlag for å vurdere tilstand for biologiske kvalitetselement som planteplankton, vannplanter, bunnlevende dyr og fisk.

Målinger av fysisk-kjemiske og hydromorfologiske forhold inngår som støtteelement i vurderingen av økologisk tilstand.

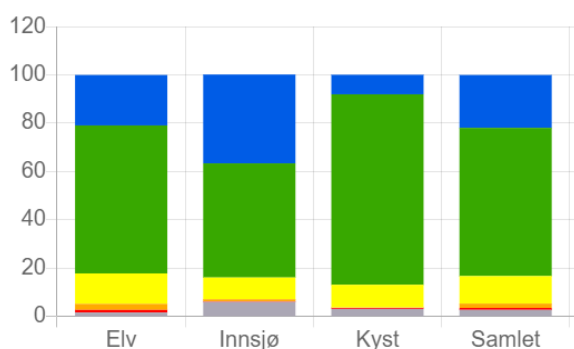
Figur 21 viser tilstandsklassene for økologisk tilstand

Økologisk tilstand i elver, innsjøer og kystvann

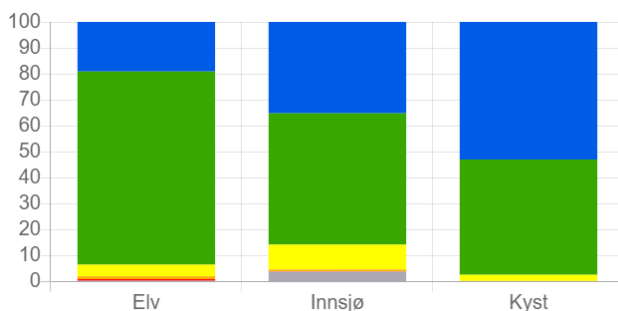
	Antall	Prosent
Svært god	765	21.9%
God	2144	61.4%
Moderat	399	11.4%
Dårlig	64	1.8%
Svært dårlig	29	0.8%
Udefinert	90	2.6%

Figur 23 Økologisk tilstand i naturlige vannforekomster i Nordland og Jan Mayen. Tilstandskategoriene tildeles ved å se på overvåkingsdata eller faglige vurderinger av tilstanden

	Elv	Innsjø	Kyst	Samlet
Svært god	479 : 20.9%	242 : 36.8%	44 : 8.1%	765 : 21.9%
God	1406 : 61.3%	311 : 47.3%	427 : 78.9%	2144 : 61.4%
Moderat	289 : 12.6%	59 : 9%	51 : 9.4%	399 : 11.4%
Dårlig	58 : 2.5%	5 : 0.8%	1 : 0.2%	64 : 1.8%
Svært dårlig	25 : 1.1%	2 : 0.3%	2 : 0.4%	29 : 0.8%
Udefinert	35 : 1.5%	39 : 5.9%	16 : 3%	90 : 2.6%

Figur 24 Tilstand fordelt på vannkategori (antall: prosent) i Nordland og Jan Mayen

	Elv km	Innsjø km ²	Kyst km ²
Svært god	11341 : 19.1%	284 : 35.2%	16406 : 53%
God	44196 : 74.4%	409 : 50.6%	13726 : 44.4%
Moderat	2649 : 4.5%	77 : 9.6%	751 : 2.4%
Dårlig	654 : 1.1%	5 : 0.7%	7 : 0%
Svært dårlig	365 : 0.6%	0 : 0.1%	5 : 0%
Udefinert	201 : 0.3%	31 : 3.8%	49 : 0.2%

Figur 25 Tilstand fordelt på vannkategori (areal og lengde) i Nordland og Jan Mayen

De tre tabellene under viser antall vannforekomster og lengde/areal fordelt på vannområde og tilstandsklasse.

	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig	Udefinert
	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde
Bindalsfjorden-Velfjorden	8 : 477,922 km	124 : 3301,113 km	29 : 287,886 km	9 : 172,937 km	6 : 15,139 km	1 : 1,421 km
Rødøy - Lurøy	28 : 544,307 km	57 : 682,533 km	3 : 21,201 km	3 : 13,949 km	0 : 0 km	2 : 3,063 km
Vefsnfjorden - Leirfjorden	17 : 1256,483 km	237 : 9978,131 km	66 : 942,915 km	4 : 27,582 km	1 : 9,347 km	3 : 6,481 km
Ranfjorden	91 : 4160,918 km	243 : 9640,900 km	20 : 189,489 km	14 : 106,698 km	5 : 30,615 km	4 : 22,060 km
Sør-Salten	0 : 0 km	182 : 3807,201 km	11 : 25,555 km	4 : 16,614 km	6 : 78,443 km	6 : 35,736 km
Lofoten	218 : 847,830 km	163 : 292,742 km	56 : 95,536 km	8 : 13,266 km	0 : 0 km	2 : 4,983 km
Skjerstadfjorden	22 : 1234,145 km	147 : 6363,244 km	25 : 273,986 km	14 : 83,735 km	0 : 0 km	15 : 100,850 km
Nord-Salten	64 : 1966,823 km	167 : 3394,773 km	15 : 88,514 km	4 : 59,368 km	7 : 124,143 km	6 : 34,187 km
Vesterålen	16 : 213,154 km	132 : 1577,063 km	80 : 617,184 km	19 : 98,140 km	5 : 37,179 km	2 : 7,080 km
Ofofjorden	15 : 639,716 km	226 : 6226,768 km	17 : 258,909 km	8 : 159,259 km	6 : 157,306 km	6 : 54,236 km

Figur 26 Økologisk tilstand elvene i Nordland og Jan Mayen

	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig	Udefinert
	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal
Bindalsfjorden-Velfjorden	20 : 21,121 km ²	21 : 15,207 km ²	7 : 9,608 km ²	2 : 9,122 km ²	0 : 0 km ²	11 : 16,272 km ²
Vefsnfjorden - Leirfjorden	12 : 23,239 km ²	40 : 96,143 km ²	20 : 39,313 km ²	4 : 9,492 km ²	0 : 0 km ²	5 : 1,328 km ²
Ranfjorden	37 : 50,439 km ²	38 : 52,301 km ²	14 : 299,930 km ²	4 : 80,961 km ²	1 : 0,136 km ²	7 : 2,871 km ²
Sør-Salten	12 : 10,993 km ²	12 : 12,882 km ²	5 : 12,478 km ²	7 : 68,526 km ²	0 : 0 km ²	5 : 5,269 km ²
Lofoten	14 : 4,743 km ²	59 : 25,580 km ²	11 : 3,381 km ²	4 : 3,950 km ²	0 : 0 km ²	6 : 1,477 km ²
Skjerstadfjorden	38 : 45,224 km ²	25 : 71,821 km ²	11 : 32,287 km ²	3 : 22,767 km ²	0 : 0 km ²	3 : 0,881 km ²
Nord-Salten	30 : 47,508 km ²	64 : 109,084 km ²	12 : 57,467 km ²	4 : 29,420 km ²	2 : 0,629 km ²	0 : 0 km ²
Vesterålen	7 : 4,744 km ²	47 : 30,728 km ²	16 : 11,240 km ²	4 : 2,825 km ²	0 : 0 km ²	1 : 0,081 km ²
Ofofjorden	56 : 66,758 km ²	38 : 43,760 km ²	13 : 21,323 km ²	9 : 34,388 km ²	0 : 0 km ²	7 : 4,210 km ²
Rødøy - Lurøy	16 : 10,084 km ²	11 : 4,203 km ²	1 : 0,620 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	1 : 1,434 km ²

Figur 27 Økologisk tilstand innsjøer i Nordland og Jan Mayen

	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig	Udefinert
	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal
Vefsnfjorden - Leirfjorden	4 : 905,459 km ²	36 : 1197,872 km ²	4 : 53,045 km ²	1 : 0,194 km ²	0 : 0 km ²	2 : 0,513 km ²
Ofofjorden	1 : 55,494 km ²	65 : 1359,881 km ²	4 : 217,922 km ²	1 : 7,186 km ²	1 : 4,186 km ²	1 : 0,152 km ²
Bindalsfjorden-Velfjorden	6 : 2417,157 km ²	58 : 1289,616 km ²	10 : 93,589 km ²	0 : 0 km ²	1 : 1,533 km ²	0 : 0 km ²
Rødøy - Lurøy	2 : 1403,470 km ²	26 : 1900,914 km ²	2 : 0,454 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²
Ranfjorden	5 : 212,172 km ²	7 : 149,210 km ²	6 : 221,115 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	2 : 7,035 km ²
Sør-Salten	4 : 2248,955 km ²	30 : 522,725 km ²	4 : 80,111 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	6 : 14,918 km ²
Lofoten	13 : 8264,893 km ²	73 : 1850,111 km ²	24 : 32,417 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	9 : 16,560 km ²
Skjerstadfjorden	2 : 36,493 km ²	24 : 2480,283 km ²	1 : 7,379 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	1 : 0,452 km ²
Nord-Salten	2 : 43,310 km ²	54 : 1269,713 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	1 : 0,044 km ²
Vesterålen	5 : 818,932 km ²	57 : 1707,733 km ²	16 : 68,563 km ²	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	9 : 11,989 km ²

Figur 28 Økologisk tilstand kystvann i Nordland og Jan Mayen

Mer detaljert informasjon om miljøtilstand

Informasjon om økologisk tilstand for den enkelte vannforekomst og for de ulike artsgruppene som vannplanter, bunnfauna eller fisk i vannregionen eller vannområdene er tilgjengelige [her](#).

1.6 Kjemisk tilstand

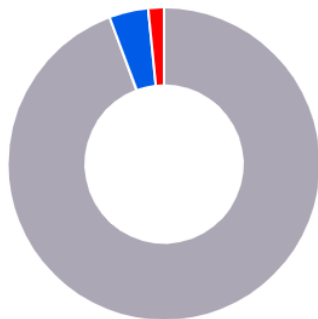
Kjemisk tilstand er et mål på mengden av et utvalg av kjemiske stoffer (prioriterte stoffer) som er til stede i vannforekomstene. Kjemisk tilstand bestemmes ved tilstedeværelse og konsentrasjoner av miljøgifter som er oppgitt i liste over prioriterte stoffer i vannforskriften vedlegg VIII.

Dette er stoffer som er giftige og ofte lite nedbrytbare i det akvatiske miljøet. For å oppnå god kjemisk tilstand i vann skal ikke grenseverdier for miljøgiftene overskrides i vann, sedimenter eller biota.

Figur 29 viser tilstandsklassene for kjemisk tilstand

Figuren under viser kjemisk tilstand i vannforekomstene i vannregionen. Figuren viser et høyt antall vannforekomster med udefinert tilstand. Årsaken er at kjemisk tilstand bare er klassifisert i vannforekomster der det er foretatt målinger av de prioriterte stoffene som inngår i kjemisk tilstand. Det er ikke foretatt en ekspertvurdering basert på kjente påvirkninger eller representativ overvåking slik som det er gjort for økologisk tilstand.

	Antall	Prosent
Udefinert	3798	94.3%
God	162	4%
Dårlig	66	1.6%

Figur 30 Kjemisk tilstand i Nordland og Jan Mayen

De fleste områder der det er regulerte utslipp fra forurensende virksomhet til vannforekomstene er det gjennomført målinger av tilstand. Mange av områdene som ikke er klassifisert til kjemisk tilstand har ikke denne typen utslipp, men kan likevel ha påvirkning fra forurensende aktivitet som f.eks. nedlagt gruvevirksomhet osv. der det ikke finnes overvåkingsdata.

Kystvannforekomstene i Nordland som ikke oppnår god kjemisk tilstand består hovedsakelig av industrifjorder og aktive havner der man har hatt påvirkning over mange år. Det er i tillegg funnet høye verdier av tungmetaller i krabbe i vannforekomster i ytre kyst.

Elver og innsjøer i Nordland med dårlig kjemisk tilstand er enten påvirket av aktiv gruvevirksomhet eller av "gamle synder" fra nedlagte gruver og industri. Det finnes også vannforekomster i Nordland der langtransportert forurensning (kvikksølv) påvirker innsjøer negativt.

Tabellene under viser antall vannforekomster og lengde/areal fordelt på vannområde og kjemisk tilstandsklasse.

	God	Dårlig	Udefinert	Ukjent
	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde	Antall : Lengde
Bindalsfjorden-Velfjorden	2 : 237,730 km	0 : 0 km	175 : 4018,688 km	0 : 0 km
Rødøy - Lurøy	1 : 1,553 km	0 : 0 km	92 : 1263,500 km	0 : 0 km
Vefsnfjorden - Leirfjorden	11 : 897,310 km	2 : 169,474 km	315 : 11154,155 km	0 : 0 km
Ranfjorden	34 : 1188,295 km	6 : 114,099 km	337 : 12848,286 km	0 : 0 km
Sør-Salten	15 : 397,645 km	1 : 1,499 km	193 : 3564,405 km	0 : 0 km
Lofoten	1 : 1,277 km	0 : 0 km	446 : 1253,080 km	0 : 0 km
Skjerstadvfjorden	23 : 712,934 km	6 : 116,592 km	194 : 7226,434 km	0 : 0 km
Nord-Salten	19 : 700,967 km	0 : 0 km	244 : 4966,841 km	0 : 0 km
Vesterålen	3 : 107,444 km	0 : 0 km	251 : 2442,356 km	0 : 0 km
Ofofjorden	8 : 409,496 km	2 : 2,199 km	268 : 7084,499 km	0 : 0 km

Figur 31 Kjemisk tilstand elver i Nordland og Jan Mayen

	God	Dårlig	Udefinert	Ukjent
	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal
Bindalsfjorden-Velfjorden	2 : 1,587 km ²	0 : 0 km ²	59 : 69,743 km ²	0 : 0 km ²
Rødøy - Lurøy	1 : 1,392 km ²	0 : 0 km ²	28 : 14,949 km ²	0 : 0 km ²
Vefsnfjorden - Leirfjorden	4 : 36,334 km ²	0 : 0 km ²	77 : 133,181 km ²	0 : 0 km ²
Ranfjorden	2 : 15,093 km ²	3 : 224,975 km ²	96 : 246,570 km ²	0 : 0 km ²
Sør-Salten	1 : 1,199 km ²	1 : 0,676 km ²	39 : 108,273 km ²	0 : 0 km ²
Lofoten	0 : 0 km ²	0 : 0 km ²	94 : 39,131 km ²	0 : 0 km ²
Skjerstadvfjorden	7 : 19,777 km ²	3 : 10,399 km ²	70 : 142,804 km ²	0 : 0 km ²
Nord-Salten	2 : 5,652 km ²	0 : 0 km ²	110 : 238,456 km ²	0 : 0 km ²
Vesterålen	1 : 1,735 km ²	0 : 0 km ²	74 : 47,882 km ²	0 : 0 km ²
Ofofjorden	2 : 3,414 km ²	3 : 2,759 km ²	118 : 164,267 km ²	0 : 0 km ²

Figur 32 Kjemisk tilstand innsjøer i Nordland og Jan Mayen

	God	Dårlig	Udefinert	Ukjent
	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal	Antall : Areal
Bindalsfjorden-Velfjorden	0 : 0 km ²	1 : 1818,320 km ²	74 : 1983,575 km ²	0 : 0 km ²
Rødøy - Lurøy	0 : 0 km ²	2 : 612,411 km ²	28 : 2692,428 km ²	0 : 0 km ²
Vefsnfjorden - Leirfjorden	0 : 0 km ²	2 : 59,547 km ²	45 : 2097,536 km ²	0 : 0 km ²
Ranfjorden	0 : 0 km ²	4 : 197,181 km ²	16 : 392,351 km ²	0 : 0 km ²
Sør-Salten	1 : 67,324 km ²	2 : 115,949 km ²	41 : 2683,436 km ²	0 : 0 km ²
Lofoten	0 : 0 km ²	10 : 8646,047 km ²	109 : 1517,935 km ²	0 : 0 km ²
Skjerstadvfjorden	4 : 437,914 km ²	5 : 1801,135 km ²	19 : 285,557 km ²	0 : 0 km ²
Nord-Salten	3 : 68,968 km ²	4 : 334,237 km ²	50 : 909,861 km ²	0 : 0 km ²
Vesterålen	3 : 137,799 km ²	5 : 1388,133 km ²	79 : 1081,284 km ²	0 : 0 km ²
Ofofjorden	12 : 1108,821 km ²	4 : 224,953 km ²	57 : 311,046 km ²	0 : 0 km ²

Figur 33 Kjemisk tilstand kystvann i Nordland og Jan Mayen

Grunnvann

Målet for grunnvann er god kjemisk og kvantitativ tilstand. Dette innebærer bla. at nivåer av prioriterte forurensende stoffer ikke overskrider terskelverdier angitt i Vedlegg IX, at tilstanden i grunnvannet ikke medfører at miljømålene i tilknyttede overflateforekomster ikke nås samt at uttaket av vann fra grunnvannsforekomster ikke er større enn nydannelsen.

For tiden er det ikke mulig å overføre data fra grunnvannsovervåkning fra vannmiljø til vann-nett. Dette medfører at det i dag ikke er noen grunnvannsforekomster hvor det er registrert kjemisk og kvantitativ tilstand. Dette medfører at det ikke kan genereres noe statistikk eller figurer med hensyn på tilstand i grunnvann. Miljødirektoratet jobber med å få på plass denne funksjonen, slik at data kan legges inn i vann-nett. Det er forventet at dette er på plass ila 1. kvartal 2021.

I 2015 startet Miljødirektoratet sammen med NGU og NIBIO, et prosjekt med formål å kartlegge tilstanden i en rekke utvalgte grunnvannslokaliteter. Lokalitetene ble blant de antatt mest belastede grunnvannsforekomstene innafor de typiske påvirkningstyper for grunnvann (eks industri,

grunnforurensing og landbruk). Målet med denne overvåkingen er at resultatene kan brukes på grunnvannsforekomster med tilsvarende påvirkninger.

Resultatene av denne overvåkingen viser at de aller fleste grunnvannsforekomster som er overvåket har god tilstand.

1.7 Sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)

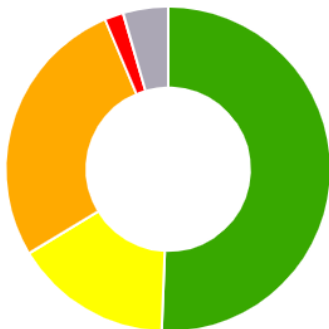
Det gjøres egne vurderinger i vannforekomster der samfunnsnyttig aktivitet har endret hydrologiske forhold (vannføring, vannstand, vanntemperatur m.m.) og fysiske forhold i så stor grad at god økologisk tilstand ikke kan oppnås, uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten. Slike vannforekomster utpekes av vannregionmyndigheten i samråd med vannregionutvalget som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) dersom kriteriene i vannforskriftens § 5 oppfylles. Eksempler på påvirkninger som kan medføre SMVF er kraftutbygging, drikkevann, bekkelukking, flomvern o.l.

Status som SMVF og begrunnelsen for dette er vurdert ved oppdatering av regional vannforvaltningsplan.

Økologisk potensial

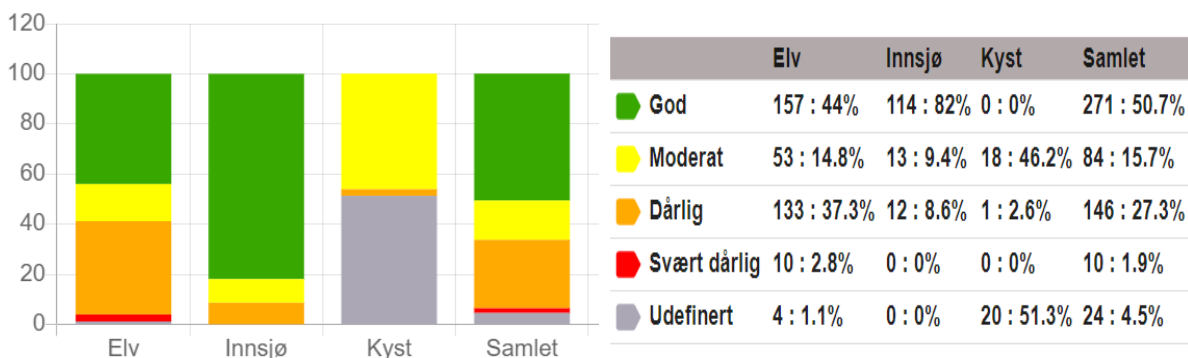
Økologisk tilstand er moderat eller dårligere i alle SMVF. For hver SMVF vurderes økologisk potensial. Godt økologisk potensial er den tilstanden som kan oppnås i vannforekomsten dersom en gjennomfører aktuelle miljøforbedrende tiltak som ikke går vesentlig utover det samfunnsnyttige formål som aktiviteten i vannforekomsten tjener. I SMVF med dårligere enn godt økologisk potensial er det dermed fremdeles mulig å forbedre miljøtilstanden som følge av miljøforbedrende tiltak eller som følge av gjenstående effekt av allerede gjennomførte tiltak.

SMVF i Nordland og Jan Mayen vannregion

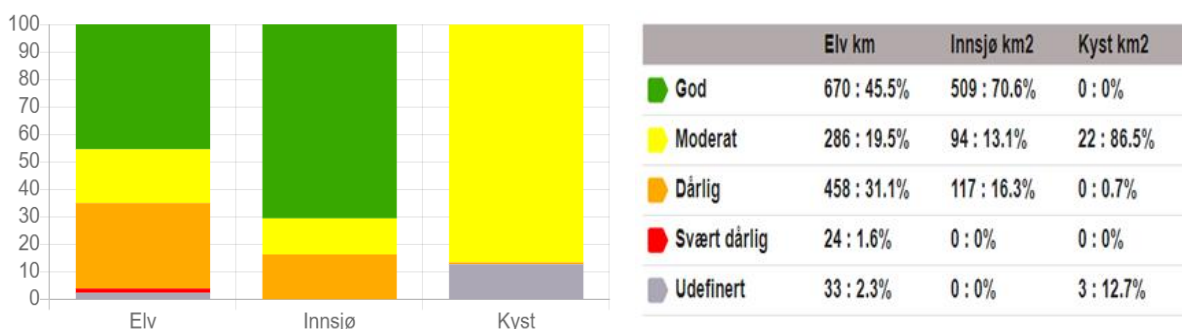

	Antall	Prosent
Godt	271	50.7%
Moderat	84	15.7%
Dårlig	146	27.3%
Svært dårlig	10	1.9%
Udefinert	24	4.5%

Figur 34 viser økologisk potensial for vannforekomster i vannregionen. Kilde: www.vann-nett.no

Figur 35 Potensial fordelt på vannkategori (antall og prosent) i Nordland og Jan Mayen

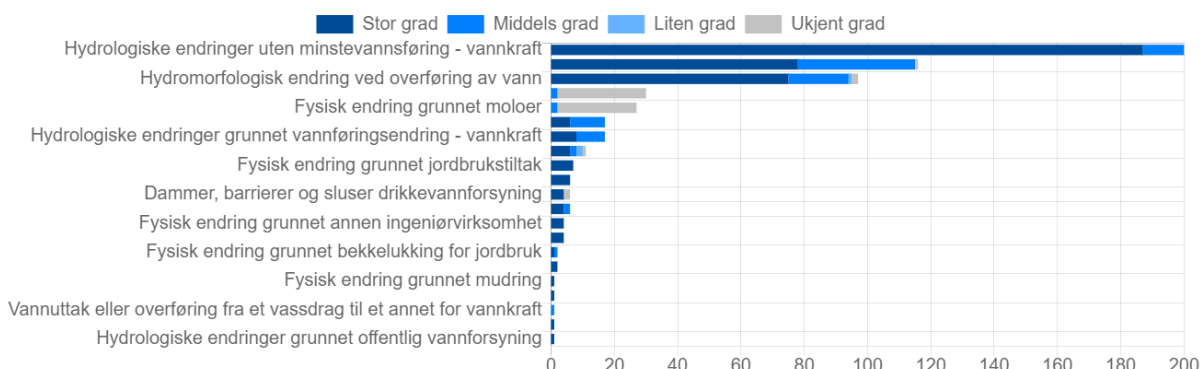

Figur 36 Potensial fordelt på vannkategori (antall og prosent) i Nordland og Jan Mayen

Hvilken type samfunnsnyttig aktivitet er til stede i SMVF?

En oversikt over drivere som gjennom samfunnsnyttig aktivitet påvirker hydrologiske og fysiske forhold i vannforekomstene i så stor grad at de utpekes til SMVF er tilgjengelig i Vann-Nett.

Det kan være ulike drivkrefter (sektorer) som gjennom samfunnsnyttig aktivitet påvirker hydrologiske og fysiske forhold i vannforekomstene i den grad at de utpekes til SMVF. Figur 37 viser årsaken til at en vannforekomst har blitt utpekt som SMVF i Nordland og Jan Mayen vannregion. Vannkraft er hovedårsaken til SMVF etterfulgt av fysiske endringer grunnet moloer, fysiske endringer grunnet jordbrukstiltak og dammer, barrierer og sluser drikkevannsforsyning.

Figur 37 viser hvilke påvirkninger som er årsak til SMVF i vannregionen. Kilde: www.vann-nett.no.

Tabellen under gir en oversikt over kjemisk tilstand i SMVF i vannregionen. Miljømålet om god kjemisk tilstand gjelder også i SMVF.

Kjemisk tilstand i SMVF i Nordland og Jan Mayen

	Dårlig	God	Ukjent
Antall SMVF	13	28	494

Figur 38 gir oversikt over kjemisk tilstand i SMVF i vannregionen. Kilde: www.vann-nett.no.

Bakgrunnsnotat om sterkt modifiserte vannforekomster finner du [her](#).

1.8 Avstand mellom dagens potensial og miljømålet

For kystvann i Nordland i SMVF handler det mye om tilstanden i små og mellomstore havner. Målet for tilstanden er god kjemisk tilstand siden havnekonstruksjonene må bestå. Tiltakene består av utslippskontroll både fra aktive bedrifter og opprydning av «gamle synder» på land og i sjøbunn. Her er vannmiljøet avhengig av at kommuner, Statsforvaltningen, bedrifter og Miljødirektoratet hver for seg og sammen legger planer for opprydning/utslippskontroll. For noen av de mest aktive havnene/industrifjordene er påvirkningen så stor at man bør sette seg del mål (f.eks. moderat tilstand) og søke utsettelse på måloppnåelse. Og for noen få vannforekomster er det vanskelig å se for seg at man noensinne vil få god kjemisk tilstand ut fra de påvirkninger som ligger der. Utfordringene i Nordland ligger på å få penger til opprydning i havnene, men også å ha tilgjengelig kompetanse og personell til å gjennomføre dette. Kommunene i Nordland har slitt med å skaffe seg kvalifisert personell på vann og avløp. Sentralt bør man øke innsatsen og veiledningen for opprydning i havner/industrifjorder.

Mange gamle vannkraftkonsesjoner mangler moderne naturforvaltningsvilkår. Dette gjør at Miljødirektoratet, Statsforvalteren og NVE ofte ikke har myndighet til å pålegge konsesjonæren relevante undersøkelser og tiltak som kan bidra til at miljømålet som er satt for aktuelle vannforekomster (elver og innsjøer) blir nådd.

Dersom miljømålene i alle vannforekomster og vassdrag som er påvirket av vannkraft og andre betydelige vannuttak til f.eks. settefiskproduksjon, drikkevann og industri skal kunne nås, er det viktig å få på plass nødvendige virkemidler. Dette kan skje gjennom revisjoner av gamle konsesjoner og ved innkalling til konsesjonsbehandling. I vedlegg fire i den regionale vannforvaltningsplanen er de regionale prioriteringene for revisjon og innkalling beskrevet.

1.9 Oppsummering av menneskeskapte påvirkninger

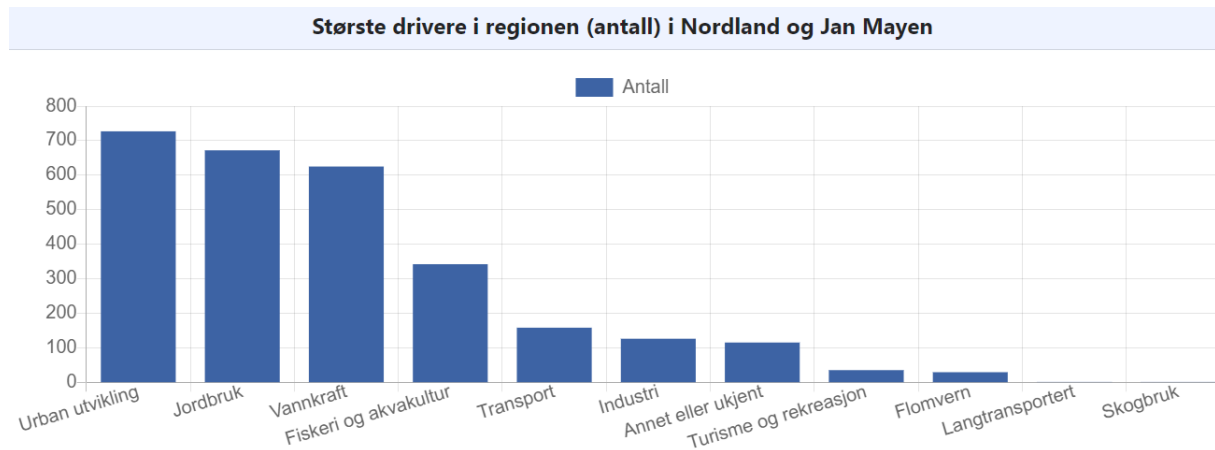
1.9.1 Påvirkninger og drivkrefter som har betydning for miljøtilstanden

Vannforvaltningen har vurdert omfanget av menneskeskapte påvirkninger i vannregionen og hvilken effekt disse har hatt på miljøtilstanden. Påvirkning oppgis i påvirkningstyper som beskriver hvordan ulike aktiviteter påvirker miljøtilstanden i vannforekomstene (for eksempel punktutslipp eller fysisk endring av vassdrag).

Drivkrefter, i form av menneskelig virksomhet, aktivitet hos ulike sektorer eller andre forhold som kan ha betydning for miljøtilstanden (for eksempel: landbruk, industri, vannkraft, klimaendringer), er også identifisert.

Oversikt over drivkrefter som forårsaker de viktigste påvirkningene

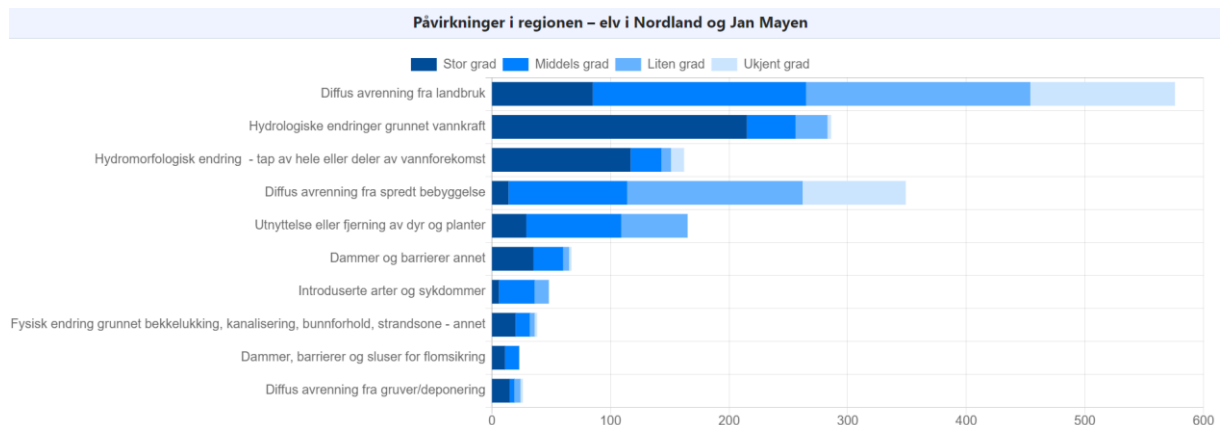
Oversikt over drivkrefter som forårsaker de viktigste påvirkningene i Nordland vannregion er vist i figur 39. Figuren viser antall vannforekomster som er registrert med vesentlig effekt på økologisk eller kjemisk tilstand. Dette vises fordelt på ulike drivere (samfunnsaktivitet) beskrevet i karakteriseringsveilederen (avløpsforurensning inngår i urban utvikling).

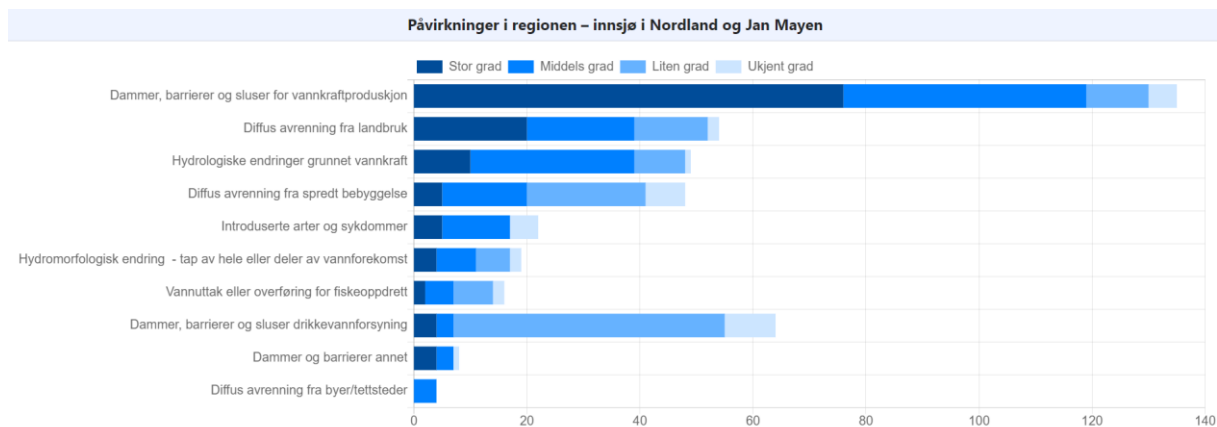
Figur 39 Figuren viser hvilke drivere som medfører størst påvirkning på vannforekomstene i vannregionen. Kilde: www.vann-nett.no

1.9.2 Oversikt over de største påvirkningene

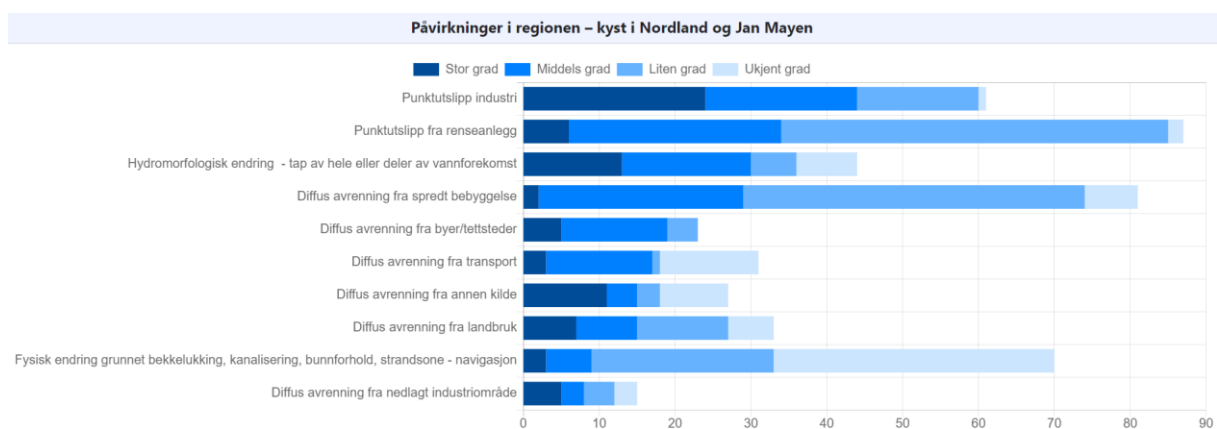
Figurene under viser påvirkning på elver, innsjøer og kystvann i vannregionen. Påvirkningene er oppgitt med informasjon om i hvor stor grad de har negativ effekt på økologisk eller kjemisk tilstand i vannet. Påvirkninger med stor eller middels påvirkningsgrad regnes som å ha en effekt på vannmiljø som medfører forringelse av miljøtilstanden.

Figur 40 Oversikt over de største påvirkningsgruppene i elver i vannregionen, angitt med antall registrerte påvirkninger på vannforekomster

Figur 41 Oversikt over de største påvirkningsgruppene i innsjøer i vannregionen, angitt med antall registrerte påvirkninger på vannforekomster

Figur 42 Oversikt over de største påvirkningsgruppene i kyst i vannregionen, angitt med antall registrerte påvirkninger på vannforekomster.

1.9.3 Sektorvis oversikt over påvirkning

Figuren under viser andelen påvirkninger per sektor i vannregionen. Sektor vil i mange tilfeller samsvare med driver, men for noen av driverne har en delt inn i flere sektorer. For eksempel er sektoren avløpsvann en del av driveren urban utvikling. Sammenheng mellom påvirkningstyper, sektor og drivere framgår i denne tabellen: <https://vann-nett.no/portal/#/reportgenerator/233/P%C3%A5virkningstype%20med%20overordnet%20p%C3%A5virkningstype%20-%20WISE,%20p%C3%A5virkningsgruppe,%20p%C3%A5virkningsdriver%20og%20sektor>

Påvirkning fra en sektor kan innebære flere typer av påvirkning. For eksempel vil påvirkning fra landbruk omfatte både landbruksforurensning og fysiske endringer som kanalisering og bekkelukking.

Påvirkning fordelt på sektor er vist i rekkefølge fra de med størst andel og synkende. Sektor som påvirker mer enn 10% av vannforekomstene er vist med rød farge. Sektor som påvirker mellom 5 og 10 % av vannforekomstene er vist med oransje farge. Sektor som påvirker mindre enn 5% av vannforekomstene er vist med gul farge.

Navn	1	2	3	4	5
Bindalsfjorden-Velfjorden	Jordbruk	Vannkraft	Avløpsvann	Fiskeri og akvakultur	Annen eller ukjent
Rødøy - Lurøy	Vannkraft	Avløpsvann	Jordbruk	Fiskeri og akvakultur	Urban utvikling
Vefsnfjorden - Leirfjorden	Vannkraft	Jordbruk	Introduserte arter og sykdommer	Fiskeri og akvakultur	Annen eller ukjent
Ranfjorden	Vannkraft	Avløpsvann	Fiskeri og akvakultur	Jordbruk	Flomvern
Sør-Salten	Vannkraft	Fiskeri og akvakultur	Industri	Avløpsvann	Urban utvikling
Lofoten	Jordbruk	Avløpsvann	Vannkraft	Industri	Vegtransport
Skjerstadfjorden	Vannkraft	Urban utvikling	Fiskeri og akvakultur	Jordbruk	Gruvedrift
Nord-Salten	Vannkraft	Jordbruk	Fiskeri og akvakultur	Annen eller ukjent	Avløpsvann
Vesterålen	Jordbruk	Avløpsvann	Fiskeri og akvakultur	Annen eller ukjent	Vannkraft
Ofofjorden	Vannkraft	Jordbruk	Annen eller ukjent	Urban utvikling	Fiskeri og akvakultur

Tabell 7 Fordeling av påvirkning per sektor i vannområdene for Nordland og Jan Mayen vannregion

Vannkraft er den største påvirkningen i vannregionen, med jordbruk, avløpsvann som nummer to og tre. Deretter følger urban utvikling, fiskeri og akvakultur og industri, jf. tabell 7.

1.9.4 Virkningen av klimaendringer på effekten av menneskelig aktivitet

Under er det listet opp ulike virkninger og effekter av klimaendringer på menneskelig aktivitet i Nordland og Jan Mayen vannregion:

Konkret vil klimaendringene synes på følgende vis:

- mer nedbør vil gi økt erosjon og avrenning fra landareal, bystrøk og renseanlegg. Dette vil føre til mer næringsrikt vann med mindre oksygen, mer slamholdig vann og økende tilførsler av miljøgifter
- ved hyppigere og kraftigere regnskyll vil kapasiteten i avløpsnett de fleste steder antagelig ikke være tilstrekkelig. Dette vil i så fall gi økt forekomst av overløp og lekkasjer i avløpssystemene. Det vil også redusere renseeffekten på avløpsanleggene og føre til økt forurensning av vannkildene
- vil påvirke jordbruks- og energisektoren pga. endret vannføring og nedbør
- varmere hav som gir endring biologisk mangfold ved at arter flytter seg nordover. Påvirkning på fiske og akvakultur/havbruk
- varmere klima kan også gi utfordringer knyttet til drikkevannskildene våre

Slike endringer vil også kunne stille krav på tiltakssiden. Se for eksempel:

- Rehabilitering av ledningsnett, både for drikkevann, avløpsvann og overvann, og hydraulisk kapasitet på renseanleggene. Disse må dimensjoneres for et endret klima.
- Strengere krav til erosjonsforebyggende tiltak i landbruket (forbud mot høstpløying, krav om kantvegetasjon, etc.) og gjødsling
- Avløpsrenseanlegg for hytter og spredt bebyggelse med strengere krav og kontroll
- Større krav til bruk av hensynsoner for tilstrekkelig beskyttelse av drikkevannskildene
- Tiltak mot avrenning fra vei
- Åpning og restaurering av bekker som er lagt i rør
- Erstatte «trange» kulverter og rør i elver og bekker med bruer eventuelt kulverter med større diameter

Kort oppsummert kan forventede klimaendringer forsterke kjente miljøbelastninger og dermed skape en forverring av tilstanden i vannmiljøet. Et endret klima kan også medføre redusert effekt av pågående tiltak, og dermed også bidra til vanskeligere måloppnåelse.

1.10 Ny aktivitet og nye inngrep i vannregionen (§ 12) i forrige planperiode

1.10.1 Bruk av § 12 i planperioden 2016-2021

Vannforskriften stadfester at der ny aktivitet eller nye inngrep er gjennomført i denne planperioden (2016-2021), skal begrunnelsen for dette gjengis i neste forvaltningsplan (2022-2027). I den forbindelse er det derfor viktig at sektormyndighetene får rapportert bruk av § 12 i enkeltsaker til Nordland fylkeskommune. I 2020 ba fylkeskommunen på bakgrunn av dette alle relevante sektormyndigheter (lokalt, regionalt og nasjonalt) rapportere på bruk av § 12 i planperioden 2016-2021. Kapittel 1.10.2 gir en oversikt over rapportert bruk i denne perioden.

Hvorfor trenger vi en slik oversikt?

Det er to gode grunner for at vi trenger en slik oversikt.

1. Å ha en slik oversikt er jo nyttig i seg selv for å kunne overvåke forvaltningen av vannressursene våre. Se saksplanlegging og planlegging av aktivitet som kan få konsekvenser for vannmiljøet.
2. Den andre grunnen er at man må rapportere på bruken av denne paragrafen til ESA (EU). Og at legges det opp til ganske detaljert rapportering på vannforekomstnivå.

1.10.2 Tillatelser til nye aktiviteter eller nye inngrep

På vilkår kan det gis tillatelse til ny samfunnsnyttig aktivitet eller inngrep selv om denne vil medføre forringelse i miljøtilstanden. Dette innebærer forringelse som skyldes nye endringer i de fysiske egenskapene til en vannforekomst eller forringelse fra svært god til god tilstand som følge av bærekraftig aktivitet. Vilklårene for slike tillatelser er at mulige miljøforbedrende tiltak iverksettes for å begrense negativ effekt, at aktivitetens samfunnsnytte vurderes som større enn tapet av natur og at formålet med aktiviteten ikke kan nås på en miljømessig bedre måte.

I forrige planperiode (2016-2021) har Nordland fylkeskommune fått rapportert at § 12 har kommet til anvendelse i forbindelse med følgende nye inngrep og aktiviteter:

Norges vassdrag og energidirektorat

Gjennomførte inngrep:

I planperioden 2016-2021 er det hittil etablert 11 nye kraftverk i vannregionen. I fem saker har vi vurdert at miljømålet GØT trolig ikke kan nås, uten uforholdsmessige kostnader eller at det går vesentlig ut over bruken. I disse tilfellene vil påvirkede vannforekomster derfor være kandidat til SMVF (kSMVF) og med det alternative miljømålet GØP. Se medfølgende regneark. I 6 saker har vi vurdert at miljømålet GØT trolig kan opprettholdes/nås ved å gjennomføre de avbøtende tiltak som er pålagt i konsesjonen, ev. med ytterligere tiltak hjemlet i vilklårene på et senere tidspunkt dersom det skulle være behov for dette.

Nye tillatelser:

NVE har gitt 33 nye tillatelser til inngrep etter vassdragslovgivningen i planperioden. En tillatelse gjelder minikraftverk, 19 tillatelser gjelder småkraftverk, 8 gjelder vannuttak og 4 tillatelser gjelder prosjekt knyttet til opprusting og utvidelse. I alle sakene forventes det en liten til middels påvirkning. I de fleste av disse vannforekomstene vil GØT med rimelighet kunne opprettholdes/nås ved å gjennomføre de avbøtende tiltak som er pålagt i konsesjonen eller hjemlet i vilklårene. NVE vurderer § 12 ved alle nye tillatelser til inngrep. Der vi forventer at tilstanden forringes eller at miljømålet ikke nås, kommer § 12 til anvendelse. Derfor er § 12 registrert på vannforekomster som forventes å ikke nå miljømålet GØT som følge av inngrepet, og dermed blir kandidater til sterkt

modifiserte vannforekomster (kSMVF). Dette gjelder hovedsakelig ved større kraftverk, reguleringer, og utbygginger uten helårig minstevannføring.

Tabell 8 gir en oversikt tillatelse som NVE har gjort som har fått konsekvenser for miljømålet

Kraftverk-ID	Kraftverk	Kommune	Reginr.	Nedbørsfelt (MW)	Type kraftverk	Midlere årsproduksjon (GWh)	VannforekomstID	Påvirkning
1849	Storåvatn 1	Rødøy	159.2Z	Oldervikelva	8 Magasinkraftverk	25	159-187-R	Middels (kSMVF)
1853	Leiråa	Brønnøy	144.72Z	Leiråa	5,5 Magasinkraftverk	27	144-21-R	Middels (kSMVF)
1945	Grytendal	Bindal	144.61AA0	Område '144	6,35 Magasinkraftverk	21,3	144-129-R	Middels (kSMVF)
1943	Laskbekken	Rana	156.D2D2BZ	Ranavassdra	0,99 Elvekraftverk	3,3	156-373-R	Liten (naturlig)
1996	Kaldåga	Narvik	173.310	KYSTFELT	2,1 Elvekraftverk	5,5	173-24-R	Liten (naturlig)
1855	Tverråa	Brønnøy	144.7AZ	Storelva	4,7 Elvekraftverk	16	144-90-R	Liten (naturlig)
1856	Storelva	Brønnøy	144.7B	Storelva	8 Elvekraftverk	23	144-147-R	Liten (naturlig)
1854	Bjørnstokk	Brønnøy	144.721Z	Bjørnstokkel	8,2 Elvekraftverk	24,8	144-160-R	Liten (naturlig)
1950	Vassenden	Leirfjord	153.22B	Leirelva	8,56 Elvekraftverk	37	153-6-R	Liten (naturlig)
1857	Tosdalen	Brønnøy	144.7B	Storelva	19,3 Elvekraftverk	40,5	144-92-R	Middels (kSMVF)
1781	Govdessaåga	Beiarn	161.ABB	Beiarelva	26,8 Elvekraftverk	58	161-234-R	Middels (kSMVF)

Miljødirektoratet

Tabell 9 gir en oversikt over tillatelse sjødeponi som Miljødirektoratet har gitt til Rana Gruber

Vannforekomst ID:	0362011000-2-C
Vannområde	Ranfjorden
Kommune	Rana kommune
Påvirkningstype	Hydromorfologisk endring ved dumping og fylling av masser
Påvirkningsgrad (liten/middels/stor/planlagt)	Planlagt
Kvalitetslementer	Bunnfauna

Kort oppsummert:

Nordland fylkeskommune har ikke nødvendigvis grunn til å tro at dette er et fullstendig kunnskapsgrunnlag. Undersøkelsen gjort i 2020 viser dessverre at hverken kommuner eller mange regionale og nasjonale myndigheter har gode rutiner for rapportering av bruk av § 12 i dag. Det er derfor behov for å jobbe med etablering av slike rutiner i kommende planperiode.

1.11 Oversikt over beskyttede områder

Dette kapitlet gir en oversikt over beskyttede områder i vannregionen. Et beskyttet område er et geografisk avgrenset område underlagt beskyttelse i form av vedtak, forskrifter eller retningslinjer i samsvar med § 16 og vedlegg IV og som inngår i registeret opprettet i henhold til § 16, jfr. vannforskriften § 3 s).

Beskyttelsen som disse områdene har, er begrunnet i hensynet til helse eller viktige naturverdier og går utover den generelle beskyttelsen som miljømålene i vannforskriften gir. Et beskyttet område kan ha særlige krav knyttet til hvilke inngrep som det er tillatt å gjennomføre der, det kan sette særlige krav til vannkvalitet eller begrense menneskelig aktivitet i området. Beskyttelsen framgår av regelverk eller nasjonale retningslinjer knyttet til området.

Slike områder har gjerne egne miljømål knyttet til beskyttelsen av området. Disse er blant annet knyttet til bakterier i drikke- og badevann eller egne forvaltningsmål i enkelte verneområder.

Følgende områder er beskyttet etter vannforskriften:

1. Områder utpekt eller tiltenkt for uttak av drikkevann

Denne gruppen omfatter vannforekomster utpekt eller tiltenkt utpekt som drikkevannskilde etter drikkevannsforskriften, og som er registrert hos Mattilsynet. Les mer om drikkevann [her](#).

2. Områder utpekt til beskyttelse av økonomisk betydelige akvatiske arter

Denne gruppen omfatter nasjonale laksevassdrag og laksefjorder opprettet av Stortinget, jfr. St.prp. nr. 79 (2001-2002) og St.prp. nr.32 (2006-2007). De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene omfatter om lag 3/4 av den norske villaksressursen. Formålet med ordningen er å gi et utvalg på om lag 50 av de viktigste laksebestandene i Norge særlig beskyttelse. Laksebestandene som omfattes av ordningen skal beskyttes mot inngrep og aktiviteter i vassdragene, og i de nærliggende fjord- og kystområdene.

Totalt har Norge 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder. Henholdsvis 4 og 3 av disse ligger i Vannregion Nordland. Dette er Vefsna med Vefsnfjorden, Ranaelva med Ranafjorden, Beiarelva med Beiarfjorden og Roksdalsvassdraget på Andøya.

For mer informasjon om nasjonale laksevassdrag og -fjorder, se Miljøstatus

(<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/ferskvann/laks/nasjonale-laksevassdrag-og-laksefjorder/>).

3. Områder utpekt til bading (badeplasser)

Under denne kategorien skal de viktigste badeplasser som kommunene overvåker med hensyn til hygienisk kvalitet inngå.

Kommunehelsetjenesteloven § 1-4 sier at kommunens helsetjeneste til enhver tid skal ha oversikt over helsetilstanden i kommunen og de faktorer som kan påvirke den.

Kommunenes vurdering av badevannskvaliteten gjøres i dag på grunnlag av Vannkvalitetsnormer for friluftsbad, i vedlegg til Rundskriv IK-21/94 fra Helsetilsynet, som delvis bygger på EUs badevannsdirektiv (som forøvrig ikke er tatt inn i EØS-avtalen).

De krav som stilles til slike vannforekomster (badeplasser) fremgår av vedlegg til Rundskrift IK-21/94. Disse vil også danne grunnlaget for miljømålet for slike vannforekomster.

4. Områder følsomme for næringsstoffer

Denne gruppen inneholder områder som er utpekt som følsomme jfr gjødselvarerforskriftens § 24 og forurensningsforskriften kapittel 11. I tillegg vil det kunne omfatte områder som Statsforvalteren i Nordland har definert som følsomme for næringsstoffer.

5. Områder utpekt til beskyttelse av naturtyper og arter

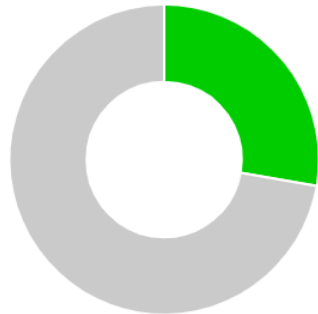
Denne gruppen omfatter områder til beskyttelse av habitater som: består av vann, er i vann, eller som har arter som lever i vann, og der vedlikehold eller forbedring av vannets tilstand er en viktig grunn til beskyttelsen. Gruppen omfatter i første rekke formelt vernede områder etter naturvernloven og naturmangfoldloven, utpekt av Miljødirektoratet.

I Nordland fylke er det per januar 2021 totalt 240 verneområder som i sum utgjør 9479 km².

Verneområdene er fordelt på 9 nasjonalparker, 20 landskapsvernområder, 200 naturreservat, 5 marine verneområder og 6 artsfredningsområder. Flere av landskapsvernområdene på kysten er kombinert med artsfredning. Træna og Leirfjord er de eneste kommunene i Nordland som ikke har verneområder. For mer informasjon om verneområdene i Nordland se nettsida til

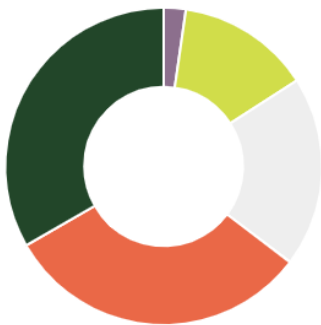
Statsforvalteren i Nordland <https://www.fylkesmannen.no/Nordland/Miljo-og-klima/Verneomrader/>.

Et register over beskyttede områder fins i Vann-Nett, der områdene vises som et kartlag. Informasjon vil også vises for de berørte vannforekomstene.

	Antall
 Beskyttede vannforekomster	1116
 Andre vannforekomster	2910

Figur 43 Antall vannforekomster med beskyttelse i Nordland og Jan Mayen (markert med grønt) sammenholdt med antall vannforekomster som ikke inngår i et beskyttet område (grått)

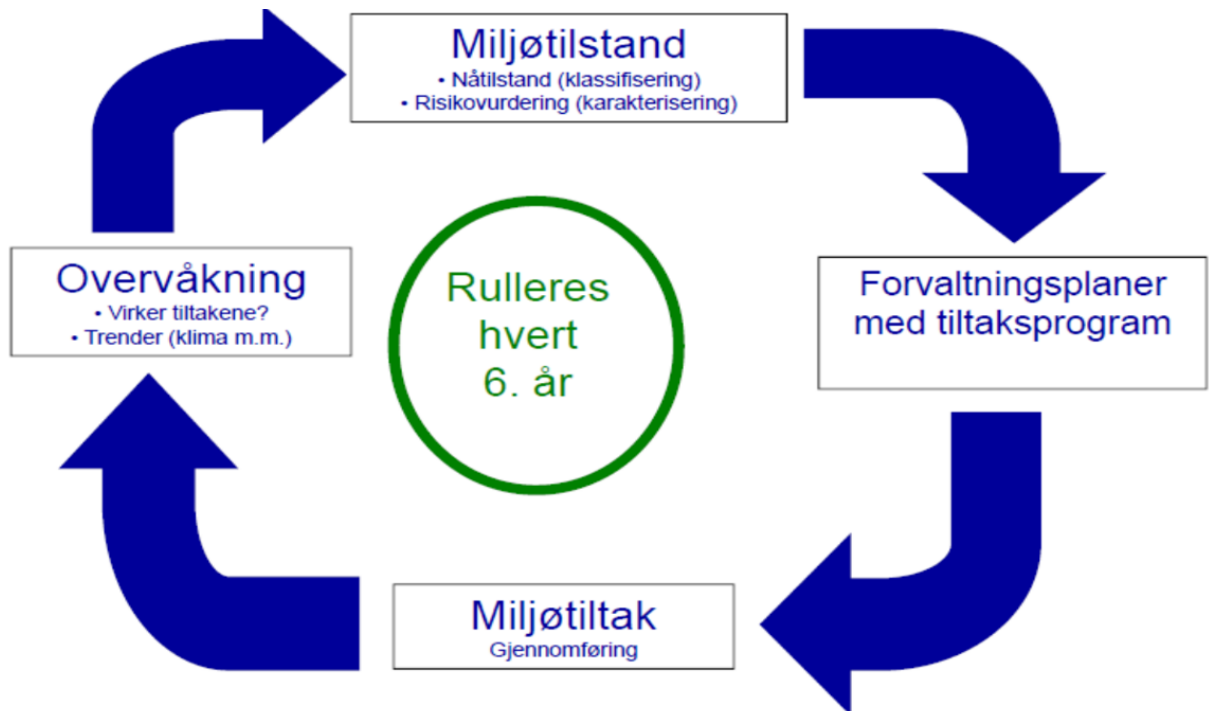
	Antall
 Nasjonale laksefjorder	31
 Badevann	189
 Drikkevann	269
 Nasjonale laksevassdrag	435
 Naturresevat	461

Figur 44 Antall vannforekomster fordelt på de ulike kategoriene av beskyttede områder

2 Vedlegg: Slik har vi jobbet frem planen (revisjon og oppdatering)

2.1 Oppdatering av forvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen vannregion

Vannforvaltningsarbeidet følger et seksårshjul som illustrert i figur 45 under.

Figur 45 Vannforvaltningsarbeidets seksårs planhjul. Kilde: Nordland fylkeskommune

Den gjeldende forvaltningsplanen for vannregionen ble godkjent i 2016 og gjelder til slutten av 2021. Denne skal nå oppdateres og justeres, og gjelder for perioden 2022-2027.

I tabell 10 gjengis en tidslinje med de viktigste milepælene i dette arbeidet, i perioden 2019-2021.

OPPGAVE	ANSVAR	2019				2020				2021			
		1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
Utarbeide høringsdokumenter for planprogram og hovedutfordringer	1) Vannregionmyndighetene 2) Arbeidsutvalg 3) Vannområdene												
Offentlig høring													

Vedtak av planprogram og hovedutfordringer	1) VRU godkjenner og innstiller 2) Fylkesrådet vedtar planprogrammet													
Utarbeide oppdatert vannforvaltningsplan og tiltaksprogram	1) Vannregionmyndighetene 2) Arbeidsutvalg 3) Vannområdene													
Offentlig høring														
Vedtak av vannforvaltningsplan og tiltaksprogram 2022 - 2027	1) VRU godkjenner og innstiller 2) Fylkestinget vedtar 3) Oversendes Miljødirektoratet 4) Departementene godkjenner 5) Sektormyndighetene gjennomfører													

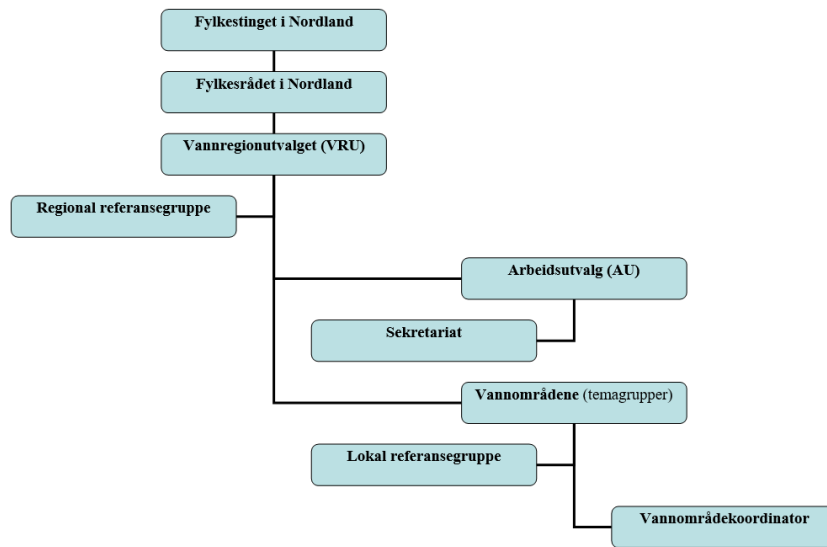
Tabell 10 Fremdrift for oppdatering av vannforvaltningsplan 2022 – 2027

2.2 Organisering av arbeidet

Nordland fylkeskommune er jf. Vannforskriften § 20 utpekt som vannregionmyndighet for Nordland og Jan Mayen vannregionen. Vannregionmyndighetens ansvar er å utarbeide utkast til regional vannforvaltningsplan og regionalt tiltaksprogram i samarbeid med vannregionutvalget jf. §§ 25-26. Vannregionmyndigheten har også ansvar for å koordinere arbeidet med å gjennomføre oppgavene i henhold til frister, definert i vannforskriften. Vannregionmyndigheten skal legge til rette for en god og oversiktlig planprosess. Prosessen følger plan- og bygningsloven kapittel 4, 5 og 8, samt særreglene i vannforskriften §§ 25-29. Organisering, fremdrift og aktiviteter følger av fastsatt Planprogram for Nordland.

<https://www.vannportalen.no/vannregioner/nordland/plandokumenter-vannregion-nordland/planperiode-2022---2027/>

Planarbeidets organisering er vist i figur 46. Fylkestinget i Nordland er planmyndighet og skal vedta den regionale planen. Fylkesrådet i Nordland er styringsgruppe for arbeidet, og vedtar planforslaget som sendes på høring. Vannregionutvalget (VRU) er en viktig arena for samarbeid gjennom hele prosessen.

Figur 46 Organisering av arbeidet i vannregion Nordland

Vannregionutvalget (VRU) og arbeidsutvalg (AU)

Vannforskriften § 22 forutsetter at det etableres et vannregionutvalg (VRU) sammensatt av representanter for vannregionmyndigheten og øvrige fylkeskommuner, Statsforvaltningsembeter, samt andre berørte sektormyndigheter og kommuner. Vannregionutvalget er den viktigste arenaen for regional samordning, og sikrer samarbeid fra berørte sektormyndigheter. Oversikt over medlemmer i VRU i Nordland finnes i tabell 11.

Tabell 11 Medlemmer av vannregionutvalget i Nordland.

Vannregionutvalget i Nordland (VRU)	
Organisasjon	Kontaktperson (er)
Nordland fylkeskommune, fylkesrådet	Kirsti Saxi – leder av VRU
Fiskeridirektoratet Region Nordland	Roger Sørensen
Kystverket Nordland	Kamilla Nergård
Mattilsynet Region Nordland	Line Kristin Lillerødvann
NVE	Frank Jørgensen
Statens Vegvesen Region Nord	Ingrid Hjelle
Nordland fylkeskommune, plan og ressursutvikling	Una Sjørbotten
Nordland fylkeskommune, kulturminner	Geir Davidsen
Nordland fylkeskommune, Næringsutvikling	Ketil Olsen
Nordland fylkeskommune, Transport og Infrastruktur	Ivar Magne Heggli
Statsforvalteren i Nordland (Klima og miljøvern)	Torfinn Sørensen Tore Vatne (vara) Oddlaug Knutsen (vara)
Statsforvalteren i Nordland (Landbruk og reindrift)	Elisabeth Utstøl Pettersen
Sámediggi - Sametinget
Statens kartverk	Anders Westlund
Direktoratet for mineralforvaltning	Lise Ristad
Jernbaneverket
Forsvarsbygg	Asle Andersen
Avinor	Ingvild Helland

Helgeland regionråd	Ivan Haugland, Leirfjord kommune
Indre Helgeland regionråd	Geir Waage, Rana kommune
Hålogalandsrådet
Vesterålen regionråd
Salten regionråd	Ottar Skjellhaug
Lofotrådet	Remi Solberg

På grunn av behov for koordinering og god tilrettelegging av møter i vannregionutvalget har vannregionmyndigheten opprettet ett arbeidsutvalg (AU) som har fungert som vannregionens administrative arbeidsgruppe. Deltagelsen fra berørte sektormyndigheter har primært skjedd i arbeidsutvalget og gjennom særskilte temamøter. Statsforvalteren i Nordland og fylkeskommunen har utgjort et sekretariat med relativt hyppig møtefrekvens for å avklare forhold mellom det miljøfaglige arbeidet og prosessen. Andre sektormyndigheter har også vært kontaktet direkte ved behov.

Det miljøfaglige arbeidet

Statsforvalteren i Nordland har hovedansvar for å klassifisere og karakterisere vannforekomstene ut ifra tilgjengelig kunnskap og faglig vurdering. Statsforvalteren har involvert kommuner og sektormyndigheter i dette arbeidet.

Andre aktører

Kommuner og sektormyndigheter har et spesielt ansvar i gjennomføringen av arbeidet med å bringe inn kunnskap om miljøtilstanden i vannforekomstene, vurdere miljøtilstanden og utrede forslag til tiltak og premisser for fastsettelse av miljømål for vann. Dette i tråd med vannforskriftens § 22 annet ledd. Fastsatt planprogram utdypes kommunenes, fylkeskommunenes, statsforvalternes og sektormyndighetenes roller og oppgaver i planarbeidet (se kapittel 6 i planprogrammet).

Organiseringen på lokalt nivå

På vannområdenivå har arbeidet vært organisert i temagrupper (f.eks. plan, avløp og landbruk), hvor berørte kommuner har deltatt. Det har ikke vært operative vannområdeutvalg i vannområdene i Nordland, men regionrådene har fungert som styringsgrupper. Vannområdenes viktigste funksjon har vært å utarbeide kunnskapsgrunnlaget for den regionale vannforvaltningsplanen knyttet til de kommunale ansvarsområdene.

Alle vannområdene har hatt en lokal vannområdekoordinator (VOK) som har bidratt til å koordinere dette arbeidet (tabell 12). Koordinatoren har vært ansatt/leid inn i en vertskommune som har hatt arbeidsgiveransvar for disse.

Tabell 12 Oversikt over lokale prosjektledere i vannregion Nordland.

Vannområde	Vannområdekoordinator	Vertskommune
Ofofjorden	Caroline Tollstadius	Narvik kommune
Vesterålen	Are Johansen	Bø kommune
Lofoten	Are Johansen	Vestvågøy kommune
Nord-Salten	Linnea Maria Richter	Bodø kommune
Skjerstadvfjorden	Linnea Maria Richter	Bodø kommune
Sør-Salten	Linnea Maria Richter	Bodø kommune
Rødøy-Lurøy	Kristin Brekke Klausen	Lurøy kommune
Ranfjorden	Kristin Brekke Klausen	Rana kommune
Vefsnfjorden-Leirfjorden	Sondre Stryken	Vefsn kommune
Bindalsfjorden-Velfjorden	Sondre Stryken	Brønnøy kommune

Medvirkning på regionalt nivå

Medvirkningen fra andre aktører enn regionale sektormyndigheter har primært foregått gjennom regional referansegruppe. Gruppen har vært invitert til deltagelse på konferanser og det har vært avholdt arbeidsmøter om spesielle tema. For øvrig er gruppen holdt orientert om arbeidet per e-post.

Vannregionmyndigheten har også deltatt ved forespørsel på ulike tematiske konferanser, samt møter for brukerinteresser. Det har også vært rettet henvendelser direkte til utvalgte aktører for å få innspill til ulike tema, som for eksempel brukerinteresser i regulerte vassdrag.

Vannportalen har også vært brukt for å informere om møter og viktige milepæler i arbeidet.

Oversikt over møtereferater fra referansegruppen for vannregion Nordland finnes på www.vannportalen.no/Nordland.

Medvirkning i vannområdene

Hovedvekten av medvirkningsarbeidet har tatt plass i vannområdene. Her har lokale vannområdekoordinatorer hatt direkte kontakt med ulike brukergrupper. Det har også vært avholdt tematiske møter på vannområdenivå både innen landbruk og avløp. Disse har også vært åpne for andre deltagere enn kommunene.

2.3 Temaer og utredninger i planarbeidet

Temaer og utredninger i planarbeidet ble skissert i planprogrammet. Nedenfor følger en redegjørelse for hvordan vi har fulgt opp temaene.

2.3.1 Styrke kunnskapsgrunnlaget

Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget er en kontinuerlig prosess. Kunnskap og data om vannforekomstene samles i Vann-Nett. Styrking av kunnskapsgrunnlaget skjer først og fremst gjennom overvåking av vannforekomstene, men også gjennom kartlegging, utredninger og prosjekter. Statsforvalteren i Nordland har hovedansvar for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett, men er avhengig av at aktørene som har eller får ny kunnskap formidler dette til statsforvaltningen. Alle overvåkingsdata skal legges inn i databasen Vannmiljø. Annen informasjon formidles skriftlig eller gjennom dialog og møter. I planarbeidet har det vært møter både regionalt og lokalt i flere sammenhenger. Se for øvrig også tabell 10 i kapittel 2.5 *Medvirkning og deltagelse*.

I forrige planperiode er det gjort en betydelig jobb med å oppdatere Vann-Nett. I denne sammenheng er det blant verdt å nevne at vi har fått omforent kunnskapsgrunnlag knyttet til effekter av rømt fisk og lakselus¹⁰. Vi har fått mer kunnskap om plastforsøpling, noe som overtid må legges inn som påvirkning i Vann-nett.

¹⁰ Kunnskapsgrunnlaget mangler imidlertid i stor grad kunnskap om effektene av lakselus på sjørørret- og sjørøyebestandene våre. Noe som det må jobbes med å få på plass i denne planperioden.

I denne planperiode vil det blant annet jobbes med mer bruk av §12 i vannforskriften og konsekvensene av nye inngrep og ny aktivitet på vannmiljøet. Det legges også opp til bruk av folkeforskning¹¹, noe som vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget vårt.

2.3.2 Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak

Sektormyndighetene legger premissene for miljømålene, siden det er de som er ansvarlige for å gjennomføre tiltak innen eget sektorlowverk. I denne planperioden har sektormyndighetene hatt ansvar for å legge inn tiltak i Vann-Nett der det er påvirkninger innen deres sektor. For påvirkninger der kommunene er sektormyndighet har vannområdekoordinator sørget for registrering av tiltak i Vann-Nett etter dialog med kommunene i vannområdet.

I de vannforekomstene der det hovedsakelig er påvirkninger der kommunene er sektormyndighet er miljømålene og evt. unntak diskutert i vannområdet og på tvers av vannområdene, og koordinator har sørget for registrering inn i Vann-Nett. I vannforekomster med påvirkninger fra flere sektormyndigheter er miljømål med behov for unntak diskutert i ulike møter, og innlegging i Vann-Nett er gjort av berørte sektormyndigheter, vannområdekoordinatorer og Statsforvalteren i Nordland.

2.3.3 Kostnadsanalyse og nyttebeskrivelser

Det er gjort et betydelig arbeid med å få på plass bedre kostnadstall knyttet til tiltakene foreslått i regionalt tiltaksprogram for perioden 2022-2027. Det er lagt inn et anslag på kostnader for gjennomføring av tiltak og drift av tiltak for mange temaer. Kostnadsvurderingene av gjennomføring av regional plan for vannforvaltning er derfor betydelig styrket.

Miljødirektoratet har i samarbeid med øvrige sektormyndigheter skrevet en eksempelsamling med kostnadsoverslag for tiltak innen ulike sektorer. Det er oppfordret til at denne brukes av sektormyndighetene når de skal legge inn forslag til tiltak i Vann-Nett.

Der planleggingen av tiltak har kommet så langt at de reelle kostnadene er kjent, er disse lagt inn i Vann-Nett.

Miljødirektoratet har også utarbeidet en tabell med nyttebeskrivelser ved gjennomføring av tiltak. Denne er lagt til grunn for slike beskrivelser i planarbeidet.

2.3.4 Klimaendringer, klimatilpasning og flom

Klimaendringene vil ha betydning for fremtidig økologisk tilstand i vannforekomstene. Vurderingene av utvikling i tilstanden må ta hensyn til dette. Effektene av klimaendringene vil kunne forsterke problemene med å nå miljømålene innen gitte frister. Noen vannforekomster kan få utsatt frist for å oppnå miljømålet på grunn av effekten av klimaendringer. Årsakene kan blant annet være at de naturlige forholdene i vannforekomsten endres, at tiltaksgjennomføringen blir mer omfattende eller krevende, eller at det tar lenger tid å se effekten av tiltak i vannforekomsten.

¹¹ God miljøforskning er helt avhengig av gode miljødata. Men forskningsmiljøene har ofte ikke tid og ressurser til å fremskaffe miljødata i det omfang og med den oppløsning som er nødvendig for å få tilstrekkelig kunnskap om miljøet. Løsningen på denne utfordringen er å invitere folk flest til å bidra aktivt inn i forskningsprosjekter. Dette kalles «folkeforskning» eller «citizen science». Folkeforskning tar utgangspunkt i at «flere hoder tenker bedre enn ett», samarbeid og samskaping som grunnlag for vitenskapelige og samfunnsorienterte løsninger.

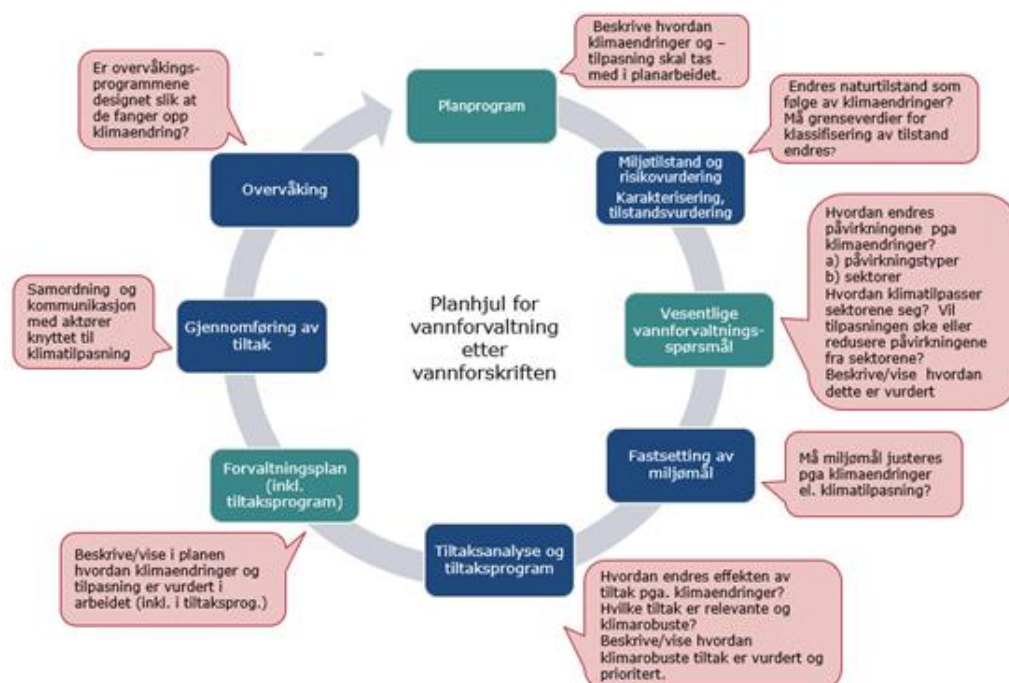
Klimaendringene kan både motvirke og forsterke tiltaksarbeidet innen vannforvaltningen. De kan ha effekt på gjennomføringen av tiltak, og effekten av tiltakene. Det er svært viktig at sektormyndighetene legger klimaendringene til grunn for planlegging og gjennomføring av foreslåtte tiltak i tiltaksprogrammet. Flere sektorer må fortsatt ha et større fokus på forebyggende og avbøtende tiltak fremover.

Vassdragene har en viktig funksjon i tilpasningen til et endret klima. For å bevare vassdragenes bruks- og verneverdi må de ivaretas i arealplanleggingen. Det er skrevet planretningslinjer til vannforvaltningsplanen, slik at vann vil inkluderes på et tidlig stadium i kommunenes samfunns- og arealplanlegging.

Ifølge klimaprofilen for Nordland vil klimaendringene særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann; havnivåstigning og stormflo; endringer i flomforhold og flomstørrelser; og skred (Norsk klimaservicesenter, 2017).

Det er med andre ord en klar sammenheng mellom klimarelaterte utfordringer og vannmiljø, men det er likevel usikkert hvordan klimaendringer vil påvirke tilstanden til vannmiljøet i fylket og muligheten til å nå miljømål. Dette understreker likevel nødvendigheten av å integrere klimahensyn i det pågående vannforvaltningsarbeidet knyttet til mulige konsekvenser av et varmere og våtere klima, men også hvordan klimatilpassingstiltak vil kunne påvirke vannmiljøet.

Vurderinger av klimaendringer og klimatilpassing kommer derfor inn i alle faser av arbeidet med vannforskriften, både i vurdering av påvirkning, miljømål oppnåelse og i tiltaksarbeidet. Det er laget et planhjul som viser hvordan vi skal jobbe med klimaendringer og klimatilpassing i arbeidet etter vannforskriften:

Figur 47 viser hvordan det jobbes med klimaendringer og klimatilpassing i vannforvaltningen. Figuren bygget på Barkved og Hassen, 2015

2.3.5 Drikkevann og badeplasser

Mattilsynet har i samarbeid med Miljødirektoratet bedt kommunene om å registrere hensynssoner eller andre klausuleringer for drikkevann, slik at disse kan registreres som beskytta område i Vann-Nett. Miljødirektoratet har også bedt kommunene om å sende inn oversikt over viktige badeplasser, slik at disse kan registreres i Vann-Nett. Dette er i varierende grad fulgt opp av kommunene, men mange drikkevann og badeplasser er nå registrert i Vann-Nett som beskytta område. Begge punktene vil følges opp i planarbeidet fremover.

2.3.6 Plastforurensning

Plastforurensning skal inkluderes i det framtidige arbeidet med regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram.

Det har blitt lagt til rette for å legge inn tiltak mot plast i Vann-Nett. Dette gjelder både tiltak mot plastforsøpling og tiltak mot mikroplast. Begge tiltakene er knyttet til påvirkningen «Forsøpling eller ulovlig søppeltipper». Tiltakene legges inn både som forbedrende tiltak og forebyggende (beskyttende) tiltak.

Videre arbeid med plast i vannforvaltningsarbeidet:

Vi har i dag ikke kvalitetselementer knyttet til plast, det er altså ikke egne måter å måle plastforurensning i vann på i dag. Det vil ta tid å avgjøre om og på hvilken måte plast skal tas inn i arbeidet med vanddirektivet.

Miljødirektoratet vil utarbeide anbefalinger om hvilke kvalitetselement tiltakene mot plast skal knyttes til. Tiltakene mot plast og hvordan disse registreres i Vann-Nett vil endres/oppdateres i tråd med økt kunnskap og i samarbeid med relevante sektorer.

Les en beskrivelse av hvordan plast kan håndteres i vannforvaltningsplanene på: [Plast i vannforvaltningen - Vannportalen](#)

I kapittel 5.3.6 er det redegjort for hvordan vannregion skal jobbe med denne problemstillingen i planperioden 2022-2027.

2.3.7 Restaurering av vassdrag

I forbindelse med at vi går inn i FN's sitt ti år for restaurering av vassdrag er det utarbeidet en oversikt over prioriterte restaureringsprosjekter i vannregionen. Formålet med dette arbeidet er på den ene siden å sette fokus på betydningen av restaurering både som vannmiljøtiltak, klimatilpasningstiltak og tiltak knyttet opp brukerinteresser som for eksempel friluftsliv. Listen på prosjekter utgjør også en omforent liste som vil være gjenstand for prioritering knyttet til tilgjengelige statlige og regionale tilskuddsmidler. For mer informasjon vedlegg 5 *Restaureringsprosjekter i Nordland*.

2.4 Hovedutfordringer – hvordan har vi jobbet og prioritert?

Hovedutfordringene, det vil si de påvirkningene som er registrert flest ganger og med størst påvirkningsgrad, i vannforekomstene i vannregionen, er beskrevet i vedlegg 1, kapittel 1.9. I Nordland og Jan Mayen vannregion er dette vannkraft, jordbruk, avløp, urban utvikling, fiskeri og akvakultur og industri.

Hovedutfordringene har vært grunnlag for hvilke møter som er gjennomført i planarbeidet. Disse møtene har vært viktige for å diskutere påvirkningene og hvilke tiltak som er nødvendige for å nå miljømålene. Miljømål og evt. unntak fra miljømålet har også vært diskutert. Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget, dialogen med sektormyndigheter og andre, og innholdet i Vann-Nett er viktige grunnlag for planarbeidet og utarbeidelsen av forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Det er ikke gjort prioriteringer mellom de forskjellige hovedutfordringene. Hver enkelt sektor er ansvarlig for å gjennomføre tiltak innen sine ansvarsområder, og prioriteringer må i hovedsak gjøres innenfor sektoren.

Sektormyndighetene har hatt ansvar for å legge inn foreslåtte tiltak i Vann-Nett. Det skal legges inn forbedrende tiltak på alle påvirkninger som har middels eller større grad av påvirkning. Deretter må tiltakene prioriteres i tid dersom det ikke er kapasitet, ressurser eller kunnskap til å gjennomføre alle nødvendige tiltak i gjeldende planperiode. Sektormyndighetene har dessverre ikke lagt inn tiltak på alle påvirkningene av middels eller større grad som er registrert i Vann-Nett, og forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet inneholder derfor ikke tilstrekkelig med tiltak for å nå alle miljømålene.

2.5 Medvirkning og deltakelse

Det er gjennomført flere møter i løpet av planarbeidet, både på vannregionnivå og lokalt nivå. Se tabell 13 for tema og deltakere.

Tabell 13 Oversikt over møter etc. med tema og deltakere

Nivå, gruppe, etc.	Tema	Deltagere
Vannregion	Vannkraft	VO, VRM, Statsforvalteren i Nordland, NVE, Miljødirektoratet, Regulanter
Vannregion	Samferdsel	Statsforvalteren i Nordland, Statens vegvesen og fylkeskommunen
Vannregion	Akvakultur	VRM, Statsforvalteren i Nordland, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet
Vannregion	Avløp og landbruk	VO, VRM, Statsforvalteren i Nordland (miljø og landbruk), Miljødirektoratet
Vannregion	Samarbeid med Sverige	VRM, Statsforvalteren i Nordland, VRM for Bottenviken vattendistrikt
Vannregion	Nedlagte gruver - generelt	VO, VRM Innlandet og Viken, Trøndelag og Nordland, fylkeskommuner, statsforvalterne, Miljødirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning
Vannregion	Miljømål med unntak, konsekvensutredning, tiltaksprogram, mm.	Deltagere i arbeidsutvalget

Vannregion	Innspill til høringsdokumentene	Deltagere i arbeidsutvalget og vannregionutvalget
Vannregionnivå	Høringskonferanse	VRM, Statsforvalteren i Nordland, VOK, relevante sektormyndigheter og regional referansegruppe
Vannområdenivå	Flere møter med ulike temaer i vannområdene	VOK, deltagere fra kommunene i vannområdet, regionale sektor myndigheter, ulike representanter fra lokale brukerinteresser

Møtene har vært viktige for å få en felles oppfatning av påvirkninger på vannforekomstene, dialog om nødvendige tiltak for å nå miljømålene, og evt. behov for unntak fra miljømålet. Dette har vært en forutsetning for å få best mulig enighet i planarbeidet, og det har vært nødvendig for å oppdatere Vann-Nett. Bred deltagelse og godt engasjement i møtene har hatt stor betydning for oppdateringen av vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Se også vedlegg 11 om sammendrag av offentlige hørings- og informasjonstiltak.

3 Vedlegg: Dette vil planen bety for miljø og samfunn (konsekvensutredning)

Regionale planer som kan få betydning for fremtidige arealbruk skal konsekvensutredes. Dette betyr at planens virkninger for relevante miljø- og samfunnsinteresser skal beskrives og vurderes. Formålet er å sikre at hensynet til miljø og samfunn tas i betraktning i planarbeidet. Dette vedlegget inneholder disse vurderingene.

Innhold

- 3.1 Innhold i konsekvensutredningen
- 3.2 Konsekvensutredningens alternativer
- 3.3 Vannforvaltningens virkninger på samfunn og miljø
- 3.4 Oversikt over konsekvenser for ulike sektorer
- 3.5 Sammendrag av konsekvensutredningen

3.1 Innhold i konsekvensutredningen

- a) En oversikt over vannforvaltningsplanens innhold og formål, og sammenhengen med andre relevante planer (*Vannforvaltningsplanens kap. 1.1*)
- b) Dagens miljøtilstand og forventet videre utvikling av denne dersom vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres (*Vannforvaltningsplanens vedlegg om miljøtilstand*)
- c) Miljøforholdene i områdene som blir vesentlig påvirket av vannforvaltningsplanen (*Vannforvaltningsplanens kap. 2*)
- d) Eksisterende miljøproblemer av betydning for vannforvaltningsplanen, og særlig i beskyttede områder (*Vannforvaltningsplanens kap. 2.1 om hovedutfordringer og påvirkninger*)
- e) Miljømål etter vanddirektivet som har betydning for vannforvaltningsplanen, og hvordan disse er lagt til grunn i planarbeidet (*Vannforvaltningsplanens kap. 2.2 om miljømål*)
- f) Forventede vesentlige virkninger av planene på miljø:
 - 1. naturmangfold, fauna og flora
 - 2. jord, luft, vann og klima
 - 3. nasjonale og internasjonale miljømål
 - 4. økosystemtjenester
 - 5. befolkning og folkehelse
 - 6. følgen av klimaendringer, herunder risiko ved havnivåstigning og flom
 - 7. beredskap og ulykkesrisiko
 - 8. kulturminner og landskap
 - 9. samisk natur- og kulturgrunnlag

10. materielle verdier

og sammenhengene mellom disse temaene (*kapittel 3.3 i KU*)

g) Tiltak foreslått for å forhindre, redusere og så langt som mulig avbøte enhver vesentlig negativ miljøeffekt som følger av vannforvaltningsplanen (*Vannforvaltningsplanens tiltaksprogram*)

h) En beskrivelse av alternativene og hvordan vurderingene ble gjennomført (inkludert utfordringer med å sammenstille nødvendig informasjon) (*kapittel 3.2 i KU*)

i) En beskrivelse av planlagt overvåking av virkningene av vannforvaltningsplanen (*Vannforvaltningsplanens kap. 1.3 og vedlegg 4 om overvåking*)

j) En beskrivelse av betydningen av vannforvaltningsplanen for de sektorene som står bak de mest vesentlige påvirkningene på vannmiljøet, og vil måtte følge opp med gjennomføring av de mest omfattende miljøtiltakene (*kapittel 3.4 i KU*)

k) Et folkelig (ikke-teknisk) sammendrag av punktene ovenfor (*kapittel 3.5 i KU*)

3.2 Konsekvensutredningens alternativer

Det er tre alternativer som skal vurderes i konsekvensutredningen:

Alternativ 0 (business as usual): Dagens miljøtilstand og forventet videre utvikling dersom det ikke gjennomføres nye tiltak eller miljøforbedringer ut over dagens nivå. (Forventet effekt av pågående negative trender og klimaendringer fram mot 2027 må vurderes inn).

Alternativ 1 (maksimum): Oppfylle alle vannforskriftens miljømål i 2027, uten budsjett- eller kapasitetsmessige begrensninger, og uten bruk av unntak etter vannforskriftens § 9 (utsatt frist) og § 10 (mindre strenge miljømål). Dette passer godt inn med vannforskriftens framgangsmåte, der man først skal foreslå alle nødvendige tiltak for å tette gapet mellom dagens tilstand og miljømålet, før vurdering av bruk av unntak.

Alternativ 2 (realistisk): Unntak (§9 og § 10) brukes der tiltak ikke kan gjennomføres innen fristen av tekniske årsaker, fordi de er uforholdsmessig kostnadskrevende, eller når det er slike naturforhold at forbedring innen fristen ikke er mulig. Alternativet omfatter altså kun prioriterte, gjennomførbare og kostnadseffektive tiltak for perioden 2022-2027.

Formålet med konsekvensutredningen er å vurdere virkningene av vannforvaltningsplanen dersom den gjennomføres sammenlignet med om den ikke gjennomføres. Det forventes betydelige miljøkonsekvenser om planen gjennomføres eller ikke, og de ulike alternativene skal belyse hva som kan forventes. Både miljømålene og foreslåtte tiltak i tiltaksprogrammet er grunnlag for vurderingene. De tre alternativene vil ha ulike konsekvenser for hvilke virkemidler og tiltak det er behov for, og dette har igjen konsekvenser for sektorene som har ansvar for å gjennomføre tiltak. De sentrale sektormyndighetene i vannregionen har gitt bidrag til konsekvensutredningen. Det samme gjelder de fleste vannområdene, som har gitt bidrag på vegne av kommunene i vannområdet. Vurderingene er diskutert med andre vannregioner og med statsforvaltningens miljøvern avdelinger. Det er brukt tidligere dokumenter og informasjon, samt ekspertkunnskap og erfaringer i vurderingene.

Vurderingene i konsekvensutredningen legger mest vekt på alternativ 2, det realistiske alternativet. Dette alternativet gjenspeiler også gjennomføring av oppdatert plan og tiltaksprogram.

3.3 Vannforvaltningens virkninger på miljø og samfunn

For mange av temaene som omtales i konsekvensutredningen finnes det lovverk som i utgangspunktet skal ivareta natur og miljø. Sektormyndighetene har et lovverk som skal følges opp uavhengig av vannforvaltningsplanene, og tiltak knyttet til mange av påvirkningene på vann skal uansett gjennomføres (grunnleggende tiltak).

Vannforvaltningsplanene og vedtatte miljømål setter imidlertid et større fokus og krav til vurdering av vannmiljøet i alle saker. I mange tilfeller fører dette til andre prioriteringer og raskere gjennomføring av tiltak enn det ellers ville vært. For noen typer påvirkning er det også nødvendig med ekstra tiltak for å nå vannmiljømålene (supplerende tiltak).

Naturmangfold, fauna og flora

Alternativ 0 (business as usual)

Det kan bli mindre oppmerksomhet omkring påvirkninger på naturmangfold, fauna og flora og dårligere samordning av tiltak.

Tilførsel av næringsstoffer og organisk stoff fra avløp og landbruk kan forverre miljøtilstanden i noen vannforekomster. Ved stor tilførsel av næringsstoffer og organisk stoff kan gyte- og oppvekstområder for fisk og bunndyr tilslammes og vassdrag «gro igjen». Dette kan føre til at naturmangfoldet blir vesentlig svekket.

Ivaretagelse og etablering av kantvegetasjon langs vassdrag vil være et viktig tiltak i områder med intensivt landbruk. Manglende kantvegetasjon kan i noen tilfeller både øke tilførselen av næringsstoffer og partikler fra arealene rundt vassdraget og forringe livsmiljøet i vannet. Dette fører igjen til redusert naturmangfold. For landbruket vil beplantning langs vassdrag i noen tilfeller være en stor ulempe. Det er derfor viktig med gode prosesser i slike saker for å få avklart mulige interessekonflikter.

Miljøforbedrende tiltak i vassdrag påvirka av vannkraft vil i mindre grad bli gjennomført. Det samme gjelder utbedring av fiskevandringshindre. Dette vil redusere muligheten for miljøforbedringer i slike vassdrag.

Lokalt engasjement, muligheter for finansiering og frivillige tiltakshavere vil ofte være viktig for at fysiske forhold og vandrings- og spredningsveier for fisk skal bli gjenopprettet i vassdrag. I flere vannforekomster vil naturmangfoldet forbli svekket. Fisken får ikke bedre vandringsmuligheter, og det blir tilgang til færre gyteområder.

Oppmerksomheten rundt forurensningen fra vei til nærliggende vassdrag vil bli redusert. Dette kan ha negativ effekt på vassdragenes økologiske og kjemiske tilstand, og dermed på naturmangfoldet.

Det kan bli mindre oppmerksomhet rundt spredningen av fremmede arter i vann, og påvirkningen kan øke. Dette vil endre den naturlige artssammensetningen og forringe naturmangfoldet.

Vannmiljømålene blir i varierende grad vurdert eller tatt hensyn til i plansaker, og i mange områder fortsetter nedbyggingen av vassdragsnære arealer og områder i strandsonen. Dette får påfølgende negativ konsekvens for vannmiljø og naturmangfold.

Alternativ 2 (realistisk)

Tiltakene for å beskytte og forbedre vannmiljøet vil samtidig øke naturmangfoldet og ta vare på trua arter. Større fokus på tilførsler av næringsstoffer og organisk materiale til vannforekomstene gir økt aktivitet for å redusere tilførsler fra avløp og landbruk. Kantsoner og buffersoner mot vassdrag skaper nye leveområder og bidrar til økt biologisk mangfold.

En forbedring av tilstanden i eutrofe vannforekomster vil føre til økt siktedyp og bedre oksygenforhold nær bunnen. Oppblomstringen av blågrønnalger avtar, og fiskebestanden blir mer balansert.

Naturmangfoldet får bedre vilkår i flere vassdrag påvirka av vannkraft.

Restaurering av fysiske inngrep i vassdrag og våtmarker og fjerning av vandringshindre vil forbedre vandringsmuligheter og leveområder for fisk og andre vannlevende organismer, og gjenopprette fiskens naturlige reproduksjonsområder. Rensing av overvann fra vei og redusert saltbruk på flere veistrekninger vil føre til mindre forurensing og bedre vannmiljø, med økt biologisk mangfold.

Økt fokus på vannmiljø i plansaker vil føre til mindre nedbygging og færre inngrep i vassdragsområder og i strandsonen, og bidra til å bevare naturmangfoldet.

Alternativ 1 (maksimum)

Den positive utviklingen for vannmiljøet og naturmangfoldet forsterkes og går raskere.

Nasjonale og internasjonale miljømål

Alternativ 0 (business as usual)

Dersom den oppdaterte vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres kan det føre til at enkelte nasjonale og internasjonale miljømål ikke nås, eller at måloppnåelsen forsinkes.

Alternativ 2 (realistisk) og Alternativ 1 (maksimum)

Gjennomføringen av den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil bare ha positive konsekvenser for nasjonale og internasjonale miljømål, og bidrar til dette i større grad enn om planen ikke gjennomføres.

Økosystemtjenester

Alternativ 0 (business as usual)

Økosystemtjenester er i prinsippet alt vi mennesker får fra naturen og som opprettholder eller forbedrer vår velferd og våre livsvilkår, både økonomisk og sosialt. Økosystemtjenestene avhenger av mest mulig velfungerende økosystem. Forsinket eller manglende forbedring av vannmiljøet vil i mange tilfeller ha en negativ konsekvens for økosystemtjenestene.

Alternativ 2 (realistisk) og Alternativ 1 (maksimum)

Den oppdaterte vannforvaltningsplanen styrker naturens evne til å ivareta økosystemtjenester, fordi den blant annet bidrar til redusert algevekst, bedre forhold for fisk og vannlevende organismer og mindre miljøgifter og mikroplast i vannet. Dette medfører en bedring av økosystemtjenestene i form av redusert rensebehov og lavere kostnad forbundet med å produsere drikkevann, bedre badevannskvalitet og kvalitet for jordvanning, økt kvalitet som rekreasjonsområde, bedre fritidsfiske m.fl.

Befolkning, folkehelse og materielle verdier

Alternativ 0 (business as usual)

Sikker rensing av drikkevann og god avløpshåndtering vil stadig bli viktigere for å unngå at mikroorganismer som bakterier forurensrer drikkevannskildene og badevannet, eller ødelegger opplevelsesverdien av vann i nærmiljøet. Befolkningsvekst og klimaendringer med mer ekstremvær gir økt fare for forurensning av drikkevannskildene, og økt risiko for dårligere grunnvannskvalitet. Dersom vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres kan det føre til dårligere beskyttelse av drikkevannskildene, noe som vil kreve mer omfattende rensing av drikkevannet.

Påvirkning fra avløp og avrenningen fra landbruksarealer øker eutrofieringen i mange vannforekomster, med fare for oppblomstring av uønskede alger. Dette kan i verste fall føre til fiskedød og forgiftning av husdyr på beite samt til redusert egnethet for bading, rekreasjon og kan gi luktproblemer.

Oppgradering og utbedring av kommunalt avløpsnett kan ta lenger tid, og i mange områder vil det ikke skje en oppgradering av avløpsanlegg i spredt bebyggelse. Den nødvendige oppgraderingen vil ikke skje raskt nok i forhold til klimaendringene. Kommunenes oppfølging av forurensningsforskriften, vannforskriften og annet aktuelt regelverk vil prioriteres ulikt i kommunene, med tanke på ambisjonsnivå og tid, og synergieffektene både på løsningsvalg og vassdrag kan bli redusert. Påvirkningen fra avløpsvann kan øke på grunn av økt nedbør og styrtregn og påfølgende overløp fordi avløpsvann og overvann går i samme system. Lokalt kan mennesker og husdyr bli syke av tarmbakterier og forurenset vann. Særlig utsatt er private drikkevannsbrønner og drikkevannskilder som mottar avrenning fra veianlegg.

Avrenning fra landbruket fortsetter å være en vesentlig årsak til eutrofiering, og er sannsynligvis økende på grunn av økt frekvens på styrtregn. Nye miljøkrav/forskrift i områder med stor påvirkning fra landbruk vil få lavere prioritet. Selv om det gjennomføres frivillige miljøtiltak i landbruket kan innsatsen overskygges av klimaendringene i mange områder. Det er særlig forholdene for spredning av gjødsel under gunstige forhold og større fare for utvasking av næringsstoffer som påvirkes. Tiltak som økt lagringskapasitet for husdyrgjødsel vil i noen grad kunne redusere denne effekten.

Store nedbørsmengder på kort tid kan føre til skader på bygninger og infrastruktur. Over tid kan samfunnets kostnader for å utbedre slike skader bli høyere enn kostnadene ved å gjennomføre tiltak og føringer i vannforvaltningsplanen, som bidrar til flomdemping og fordrøyning av vannet.

Det vil trolig være høyere kostnader forbundet med å utsette en gjennomføring av tiltak for å oppnå god tilstand i vannmiljøet, siden det ofte er dyrere å gjenopprette (restaurere) tapte natur- og bruksverdier enn å ivareta eksisterende verdier.

Alternativ 2 (realistisk)

Tiltakene for å beskytte og forbedre vannmiljøet vil stort sett ha positive konsekvenser for befolkningen. Det vil bli flere vannforekomster som når god tilstand, og antall rekreasjonsområder med godt vannmiljø øker. Fritidsaktiviteter som bading, fiske, båtliv og friluftsliv er viktige for et godt liv og bidrar til god folkehelse.

Økt gjennomføringstakt for tiltakene for å utbedre avløpsnett og avløpsrenseanlegg og oppgraderingen av avløpsanlegg i spredt bebyggelse kan ha en negativ økonomisk konsekvens for innbyggerne i form av økte gebyrer. Det har også administrative konsekvenser for kommunene å sikre etterlevelse av avløpsregelverket. Kapasiteten til å planlegge, gjennomføre og kontrollere nødvendig infrastruktur vil være en utfordring selv ved dette alternativet. Verdien av rent og trygt drikkevann og badevann, samt rekreasjonsverdien som følger av rent vann, vil balansere denne negative konsekvensen for de fleste innbyggerne.

Rent vann er også nødvendig innen landbruket, og trengs til både jordvanning, grønnsaksproduksjon og drikkevann til husdyr. Med det realistiske alternativet vil mange vannforekomster påvirket av landbruksavrenning bruke lenger tid på å oppnå god tilstand. Det er sannsynlig at målet om økt matproduksjon kan oppnås.

God tilstand i vannforekomstene kan føre til økt verdi på eiendom med nærhet til vann.

Den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil ha konsekvenser for kommunenes samfunns- og arealplanlegging ved at vann må inkluderes på et tidlig stadium i planprosessene. Arealplanleggingen må vektlegge beskyttelse av vannet, og dette vil stille større krav til bruken av arealene. Dette kan kreve mer ressurser og høyere kompetanse i mange kommuner.

God tilstand i vannmiljøet vil i mange områder være en forutsetning for lokal verdiskaping og næringsutvikling. Gjennomføring av vannforvaltningsplanen kan dermed bidra til økt økonomisk inntjening for grunneiere og lokalsamfunn. Samtidig kan det ha en negativ økonomisk konsekvens for deler av industrien, som kan få økte kostnader til overvåking og tiltak for å redusere belastningen på resipienten.

Alternativ 1 (maksimum)

Hvis alle sektorer innen landbruk gjennomfører maksimalt ambisjonsnivå, kan de fleste vannforekomstene oppnå god miljøtilstand i 2027. Endret klima og naturgitte forhold kan likevel gjøre det vanskelig å oppnå miljømålene i enkelte eutrofe innsjøer og vassdrag. Maksimalt alternativet vil føre til stor reduksjon i matproduksjonen og redusert sysselsetting i landbruket. Selv om store arealer tas ut av produksjon vil avrenning fra arealer i områder med intensiv landbruksproduksjon fortsatt bidra til at miljømålene ikke nås.

Jord, luft, vann og klima

Alternativ 0 (business as usual)

Mindre fokus på tiltak som reduserer avrenning fra landbruksarealene vil føre til tap av næringsstoffer til vann. Dette vil i noen grad oppveies av at klimatiltak vil bidra til større fokus på utnytting av husdyrgjødsel, bedre jordstruktur og et økt fokus på presisjonsgjødsling.

Redusert satsing på tiltak for å redusere tilførsler fra avløp vil føre til at uheldige tilførsler av næringsstoffer og organisk materiale til vannforekomstene fortsetter.

Endret klima med høy nedbørintensitet kan føre til utspyling av sandfang og kummer i overvannssystemet. Dette kan føre til at miljøgifter som er lagret i sandfang flyttes videre til resipient før sandfangene blir rensket, og risikoen for dårlig kjemisk tilstand i vannet øker. Dersom den oppdaterte vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres kan tiltak for å forhindre dette bli nedprioritert eller utsatt.

En manglende gjennomføring av vannforvaltningsplanen vil gi mindre fokus på gjennomføringen av klimatilpassede tiltak og dermed ha negativ påvirkning på vannmiljøet.

Alternativ 2 (realistisk)

Tiltakene for å forbedre utnyttelsen av husdyrgjødsel, presisjonsgjødsling, ugjødslet kantsone og beplantning i kantsoner vil føre til redusert avrenning fra jordbruksarealene. Noen av tiltakene vil også ha en positiv klimaeffekt.

Kommunene får bedre tid til å planlegge gode løsninger for spredt avløp. Dette vil gjøre det enklere å få forståelse for fellesløsninger og man kan i større grad prioritere sårbare områder.

Tiltakene for å redusere erosjon og avrenning til vann fra jordbruket bidrar til at næringsstoffer og jordpartikler holdes tilbake i nedbørfeltet. Flere av tiltakene kan bidra til bedre jordstruktur i mange områder, og dette vil bidra til ytterligere redusert avrenning til vann.

Økt nedbør fører til at rennende vann trenger mer plass i landskapet. Lokal overvannshåndtering og flomdempende tiltak er viktige for å holde vannet tilbake i terrenget. Flere av tiltakene i den oppdaterte vannforvaltningsplanen er også nyttige for å håndtere risikoen for oversvømmelse.

Alternativ 1 (maksimum)

Det mest ambisiøse alternativet kan føre til redusert vannkraftproduksjon. Det kan ha en negativ konsekvens når det gjelder fornybar energi og bidraget til reduserte klimagassutslipp. Utover dette anses ikke den oppdaterte vannforvaltningsplanen å ha noen negative konsekvenser for klima. Gjennomføring av tiltakene vil også bidra til mer robuste økosystemer som er bedre rustet til å takle fremtidens klimaendringer.

Beredskap og ulykkesrisiko

Alternativ 0 (business as usual)

En manglende gjennomføring av den oppdaterte vannforvaltningsplanen kan få en konsekvens for samfunnssikkerheten når det gjelder beskyttelse av drikkevannskilder og drikkevannsbrønner.

Klimaendringene med økt nedbør og hyppigere episoder med styrtregn fører til økt risiko for flom, ras og oversvømmelser, og i kystområdene øker risikoen for skader og ulykker ved havnivåstigning. Ulykker som følge av endret klima kan føre til akutt forurensning og utslipp til vann. Risikoen for forurensning og utslipp til vann kan øke dersom vannforvaltningsplanen ikke gjennomføres.

Flomvern og sikringstiltak som ikke samtidig ivaretar vannmiljøet kan medføre dårlig tilstand i vannet.

Alternativ 2 (realistisk)

Tiltakene i den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil i hovedsak ikke ha negative konsekvenser for beredskap og ulykkesrisiko. De vil i mange tilfeller ha en positiv effekt, blant annet ved beskyttelse av drikkevannskilder og drikkevannsbrønner og at restaurerte vassdrag og naturbaserte løsninger er skadereduserende og øker sikkerheten. Tiltakene i vannforvaltningsplanen vil også bidra til redusert forurensning og færre utslipp.

Ved gjennomføring av tiltak for å øke flomvern og ved sikringstiltak er det samtidig viktig å ivareta vannmiljøet.

Alternativ 1 (maksimum)

Reguleringsmagasinene i vannkraftanlegg spiller en viktig rolle innen flomhåndtering. Reguleringsmagasinene kan få en mindre effekt i håndteringen av flom og dette kan ha en negativ konsekvens for beredskapen.

Det kan være økt risiko for trafikkulykker i områder der salting av vei må reduseres vesentlig for å oppnå god kjemisk tilstand i vannet.

Kulturminner og landskap

Det er mange kulturminner i vann i Nordland bl.a. dammer knyttet til gammel industrihistorie. Ved endringer i vannstand og evt. økologisk tilstand kan det ikke utelukkes at bevaringsforholdene endres til en negativ retning.

Alternativ 0 (business as usual)

Vannet er en viktig del av kulturlandskapet og kulturmiljøet. Vassdrag og innsjøer med naturlig kantvegetasjon bidrar positivt til kulturlandskapet. Redusert gjennomføring av restaureringstiltak og beplantning i og ved vassdrag kan ha en negativ konsekvens for landskapet.

For kulturminner i vann kan det ha en positiv konsekvens at tiltak i planen ikke gjennomføres, f.eks. dersom dammer og andre barrierer må fjernes for å gjenopprette fiskevandring.

Alternativ 2 (realistisk)

Tiltakene i den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil i hovedsak være positive for landskapet, ved at naturlige vassdrag med kantvegetasjon ivaretas og restaureres. For kulturminnene kan tiltakene ha både positiv og negativ effekt. Av negativ effekt kan nevnes at den oppdaterte vannforvaltningsplanen kan skade kulturminner dersom f.eks. vandringshindre for fisk skal utbedres.

I vannregionen er det flere områder med nedlagte gruver som også har store kulturarvverdier, blant annet i Sulitjelma. Den oppdaterte vannforvaltningsplanen prøver å balansere forholdet mellom vannmiljø og kulturarv.

Alternativ 1 (maksimum)

Dersom alle tiltak for å nå vannmiljømålene innen 2027 gjennomføres kan det ha negative konsekvenser for kulturarven i de gamle gruveområdene, f.eks. ved tildekking av gamle gruvevelter.

Samisk natur- og kulturgrunnlag

Alternativ 0 (business as usual)

Forsinket eller manglende forbedring av vannmiljøet kan ha negativ konsekvens for samisk natur- og kulturgrunnlag.

Alternativ 2 (realistisk) og Alternativ 1 (maksimum)

Intakt natur og vassdrag er viktig for det samiske grunnlaget. Tiltak for å beskytte og forbedre vannmiljøet vil bare ha positiv effekt på det samiske natur- og kulturgrunnlaget.

3.4 Oversikt over konsekvenser for ulike sektorer

Punkt j i fremstillingen ovenfor omfatter en beskrivelse av betydningen av vannforvaltningsplanen for de sektorene som står bak de mest vesentlige påvirkningene på vannmiljøet, og vil måtte følge opp med gjennomføring av de mest omfattende miljøtiltakene. Tabell 14 gir en fremstilling av dette på et overordnet nivå.

Tabell 14 Betydningen av vannforvaltningsplanen for sektorer som skal gjennomføre tiltak. Tabellen er bygget opp etter strukturen i malen til tiltaksprogram knyttet til de regionale vannforvaltningsplanene 2022-2027.

Alternativ 0	Alternativ 1 (maksimum)	Alternativ 2 (realistisk)
Vannkraft		
Vannføring, vandrings- og spredningsveier i vassdrag, fysiske forhold i vannforekomster/vassdrag		
Miljøforbedrende tiltak vurderes i forbindelse med revisjon av	Det settes av tilstrekkelige ressurser og kapasitet til å følge opp alle foreslåtte	Vassdrags- og miljømyndighetene prioriterer hvilke vassdrag som skal følges opp i planperioden.

<p>konsesjonsvilkår for enkelte vassdrag på bakgrunn av krav fra allmenne interesser. Tiltaksplaner i vassdrag følges opp i medhold av konsesjonsvilkår.</p> <p>Tiltak kan pålegges i særlige tilfeller ved innkalling til konsesjonsbehandling eller omgjøring av vilkår, dersom det foreligger kjente sterke miljøhensyn.</p> <p>Miljømål i vassdrag påvirket av vannkraft følges ikke opp i kommende planperiode.</p>	<p>tiltak i inneværende planperiode.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland bruker virkemidlene i vassdragslovgivningen til å pålegge miljøforbedrende tiltak, og til å fremskaffe nødvendige tiltakshjemler i konsesjonsvilkårene.</p> <p>Alle tiltak for å nå GØP eller GØT gjennomføres i planperioden. Det omfatter både fysiske tiltak og vannføringstiltak, også der det innebærer store krafttap å oppnå miljøforbedringer.</p> <p>Konsesjonærer gjennomfører frivillige tiltak og bidrar til at miljømål nås. Aksept for økt minstevannføring på bekostning av kraftproduksjon for å nå miljømål. Bidrag til overvåking og avbøtende tiltak.</p>	<p>I prioriterte vassdrag bruker NVE, Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland virkemidlene i vassdragslovgivningen til å pålegge miljøforbedrende tiltak, og til å fremskaffe nødvendige tiltakshjemler i konsesjonsvilkårene.</p> <p>Tiltak for å nå GØP eller GØT pålegges, så lenge de er realistiske og ikke går vesentlig utover den samfunnsnyttige bruken av vassdraget.</p> <p>Tiltak som innebærer krafttap i vannregionen veies opp mot hensyn til kraftproduksjon og forsyningsikkerhet, i tråd med nasjonale føringer for vannkraft.</p> <p>Frivillige tiltak gjennomføres i utvalgte vassdrag, i tillegg til tiltak pålagt i konsesjon.</p>
<p>Pålegg etter naturforvaltningsvilkår i vannkraftkonsesjoner</p>		
<p>Pålegg om undersøkelser og tiltak gjennomføres med utgangspunkt i etablerte verdikriterier for prioritering av bestander/vassdrag. Disse kriteriene er uavhengige av fastsatte miljømål etter vannforskriften, og inkluderer nasjonale laksevassdrag, vassdrag med bestander av sårbare/truede arter (eks. elvemusling og ål), og vassdrag med særlig verdifulle bestander av laks, sjøørret og sjørøye.</p>	<p>Alle vannkraft-/vassdragsreguleringsanlegg får innført standard naturforvaltningsvilkår gjennom revisjon, innkalling (§ 66), omgjøring (§ 28) eller generell forskrift/lovendring.</p> <p>Det blir satt av tid og ressurser til å gjennomføre pålegg om undersøkelser og tiltak i alle vassdrag der det er behov for det, og hvor miljømålet ikke er oppnådd. Måloppnåelsen vil ofte være avhengig av at det</p>	<p>Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Nordland og Norges vassdrags- og energidirektorat prioriterer hvilke vassdrag som skal følges opp i planperioden ut fra fastsatte miljømål i vannforvaltningsplanene, sammenholdt med etablerte verdikriterier (jf. alternativ 0) for prioritering av bestander/vassdrag. Vilkårsrevisjoner, innkalling og omgjøring gjennomføres i tråd med prioriteringene i vannforvaltningsplanene, som gir miljømyndighetene nødvendige forutsetninger (hjemler og vannføringsforhold) til å følge opp</p>

<p>Myndighetsutøvelsen er begrenset av hjemmelsgrunnlaget i det enkelte vassdrag, det vil si om det foreligger standard naturforvaltningsvilkår i aktuell konsesjon. Hjemmelsgrunnlaget vil øke gradvis i takt med vassdragsmyndighetenes gjennomføring av revisjons-, innkallings- (§ 66) eller omgjøringsaker (§ 28), på bakgrunn av krav fra allmenne interesser. Dette innebærer at det innføres standard naturforvaltningsvilkår i et begrenset utvalg vassdrag.</p>	<p>samtidig pålegges tilstrekkelig minste vannføring og evt. restriksjoner i kjøremønster gjennom revisjon av konsesjonsvilkårene.</p>	<p>med pålegg om undersøkelser, aktuelle habitat- og vandringsiltak og eventuelt andre fisketiltak (utsetninger, tynningsfiske m.m.)</p> <p>Undersøkelser og tiltak gjennomføres først i alle vassdrag med svært store/store miljøverdier der det foreligger standard naturforvaltningsvilkår. Miljødirektoratet har per 2020 pålegg eller frivillige avtaler om undersøkelser og tiltak i de fleste av disse vassdragene (inngår også i alternativ 0). For planperioden 2022-2027 vil disse følges opp, samt at det vil bli utarbeidet pålegg i nye vassdrag iht. prioriteringslista. Vassdrag med mindre eller moderate miljøverdier (eks. mindre sjøarevassdrag med kort anadrom strekning) blir imidlertid i liten grad fulgt opp i denne planperioden.</p>
<p>Restaurering av vassdragsinngrep</p>		
<p>Vandrings- og spredningsveier i vassdrag</p>		
<p>Utbedring av fiskevandringshindre vil skje etter en årlig prioritering opp mot andre miljøtiltak langs veg. Uvisst hvor mange som blir utbedret. De kompliserte og dyreste vil ikke bli bygd.</p>	<p>Utbedring av gjenstående vandringshindre blir gjennomført i planperioden.</p> <p>Det skal ikke etableres nye vandringshindre ved nyanlegg.</p>	<p>Utbedring av de fleste gjenstående vandringshindre blir gjennomført i perioden 2022-2027. De mest kostbare og kompliserte som samtidig gir liten miljøgevinst blir avvist grunnet økonomi eller for teknisk komplisert løsning.</p> <p>Nye anlegg skal unngå etablering av vandringshinder.</p>
<p>Andre vannuttak</p>		
<p>Drikkevann, settefiskanlegg, smoltanlegg, landbasert oppdrett, industri m.fl.</p>		
<p>Tiltak kan pålegges i særlige tilfeller ved innkalling til konsesjonsbehandling eller omgjøring av vilkår, dersom det foreligger kjente sterke miljøhensyn.</p> <p>Miljømål i vassdrag påvirket av vannuttak følges ikke opp i kommende planperiode.</p>	<p>Det settes av tilstrekkelige ressurser og kapasitet til å følge opp alle tiltak i inneværende planperiode. NVE, Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland bruker virkemidlene i vassdragslovgivningen til å gjennomføre tiltak der vesentlige nasjonale interesser blir berørt, og til å fremskaffe nødvendige</p>	<p>Vassdrags- og miljømyndighetene prioriterer hvilke vassdrag som skal følges opp i planperioden.</p> <p>I prioriterte vassdrag bruker NVE, Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland virkemidlene i vassdragslovgivningen til å gjennomføre tiltak, og til å fremskaffe nødvendige hjemler i konsesjonsvilkår til miljøforbedrende tiltak.</p>

	<p>hjemler i konsesjonsvilkår til miljøforbedrendetiltak.</p> <p>Alle tiltak for å nå GØP eller GØT gjennomføres i planperioden. Det omfatter både fysiske tiltak og vannføringstiltak.</p> <p>Konsesjonærer gjennomfører frivillige tiltak og bidrar til at miljømål nås. Aksept for økt minstevannføring for å nå miljømål. Bidrag til overvåking og avbøtende tiltak.</p>	<p>Tiltak for å nå GØP eller GØT pålegges, så lenge de er realistiske og ikke går vesentlig utover den samfunnsnyttige bruken av vassdraget.</p> <p>Frivillige tiltak gjennomføres i utvalgte vassdrag, i tillegg til tiltak pålagt med hjemmel i konsesjonsvilkår.</p>
Pålegg etter naturforvaltningsvilkår i vassdragskonsesjoner som ikke gjelder vannkraft		
Tiltak i vassdrag som er regulert til annet formål enn vannkraft blir i svært liten grad fulgt opp.	<p>Alle vassdrag får innført standard naturforvaltningsvilkår gjennom revisjon, innkalling, omgjøring eller generell forskrift/lovendring.</p> <p>Det blir satt av tid og ressurser til å gjennomføre pålegg om undersøkelser og tiltak i alle vassdrag der det er behov for det og hvor miljømålet ikke er oppnådd.</p>	Tiltak blir fulgt opp i noe større grad enn alternativ 0, men vil fortsatt være begrenset pga. manglende hjemmelsgrunnlag og begrensede ressurser.
Fysisk påvirkning og forurensing fra samferdsel		
Fysiske forhold i vannforekomster/vassdrag		
<p>Svært begrensede tiltak langs eksisterende vei. Kan justere kantslått mot vassdrag der sikkerhetskravene fortsatt blir beholdt.</p> <p>Planlegging av nye veianlegg vil kunne forutsette nærføring og utfylling i vassdrag for å få til enkel linjeføring for veien.</p>	<p>Det blir gjort en gjennomgang av eldre fyllinger i både sjø og ferskvann. Tiltak for å bedre livsbetingelser i vann og kantsone skal vurderes og gjennomføres for både langsgående fyllinger og avkjøringer.</p> <p>Nye anlegg bygges uten nærføring til vassdrag slik at naturlig elvekant/strandsone med kantvegetasjon beholdes.</p>	<p>En mer detaljert og nyansert gjennomgang av sideareal til vei mot vassdrag enn i 0-alternativet. Det vil gi noe økt omfang av kantvegetasjon og enkle tiltak for å bedre leveområder langs fyllinger.</p> <p>Strengere rammer (både etter veinormaler og miljøkrav) reduserer nærføring til vassdrag med tilhørende utfylling, opp mot 0-alternativet.</p>

	Det vil gi andre arealkonflikter som kan måtte kompenseres.	
Veg og urbane områder - forurensning		
<p>Med økende urbanisering og økt trafikk i tettbygde områder, vil eksisterende vegnett gi økt forurensning til nærliggende vassdrag. Det kan bli forsterket av hyppigere styrtregn og økt nedbør. Kun nye veganlegg vil få oppsamling av overvann med tilhørende rensing ut fra en behovsvurdering og krav i vegnormaler.</p> <p>Utenom tettbygd strøk er infiltrasjon av overvann fra veg i sideterrenget regnet som naturlig renseprosess.</p> <p>Tunneler som skal oppgraderes i perioden kan få bygd renseløsning for vaskevann etter en streng behovsvurdering.</p> <p>Påvirkning av salt fra veg vil fortsette. Spesielt sårbare strekninger kan få noe redusert belastning gjennom endrede krav i driftskontrakter.</p>	<p>Alle betydelige punktutslipp av overvann skal vurderes for rensetiltak. Lokale renseløsninger for de viktigste stoffene vil bli utviklet eller vannet vil bli ledet til robuste resipienter.</p> <p>Vegnormalene vil få strengere krav til oppsamling og rensing av vegvann nær resipienter.</p> <p>Tunneler uten oppsamling og rensing av tunnelvaskevann, vil få en rehabilitering der bygging av slike anlegg inngår.</p> <p>Det blir utviklet og stilt krav om nytt utstyr for bruk i kombinasjon med salt til vinterdrift i driftskontrakter. Saltforbruket skal bli betydelig redusert.</p> <p>Det blir økt anledning til overvåking og videre FoU-aktivitet for å tilpasse krav og utvikle nye metoder.</p>	<p>Noen utvalgte områder utover dagens strekninger som har rensetiltak, kan få rensing eller bortledning til mer robust resipient der det er teknisk og økonomisk mulig med tiltak.</p> <p>Ved omfattende utbedring eller ny utbygging, vil det bli stilt strengere krav til rensing der det er oppsamling av overvann.</p> <p>Infiltrasjon i sideterrenget er fortsatt en gyldig rensemetode utenom tettbygd strøk.</p> <p>Prioritering av videre arbeide med renseløsninger for tunnelvaskevann blir koblet mot tunnelrehabilitering og behov ut fra en resipientvurdering</p> <p>Endrete kontraktsvilkår i vinterdriften kan redusere bruk av salt</p>
Økonomi		
Gjeldende praksis videreføres	Dette vil kreve betydelig økte budsjettammer.	Mye kan gjennomføres ved omfordeling og endret prioritering av budsjettmidler i virksomheten.
Havner og marint		
<p>Statsforvalteren i Nordland vil fortsette arbeidet med å sørge for at avfallsplaner i havner er godkjent og regodkjennes hvert tredje år.</p> <p>Statsforvalteren i Nordland vil fortsette oppfølging av kommunen slik at de</p>	<p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører tilsyn med avfallshåndtering i alle havner i regionen forurensningsforskriften kap. 20.)</p> <p>Veilednings- og informasjonskampanjer rettet mot ansvarlige for</p>	<p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører risikobasert tilsyn med avfallshåndtering i utvalgte havner (forurensningsforskriften kap. 20)</p> <p>Å sørge for at avfallsplaner i havner er godkjent og re-godkjennes hvert tredje år er en del av</p>

oppfyller sine plikter etter forurensningsforskriften.	<p>havner om viktighet av minst mulig utslipp til grunn og vann.</p> <p>Kommunen skal følge opp regelverket for avfallsplaner i havner ved å lage oversikt over havner i egen kommune, og utarbeide felles avfallsplan for havner som hovedsakelig mottar avfall fra fritidsbåter. Kommunen skal lage en oversikt over alle havner i egen kommune og sende denne til Statsforvalteren i Nordland. Tilsyn med kommunenes oppfølging av kap 20.</p>	Statsforvalteren i Nordland sine faste oppgaver.
Jernbane		
Flyplasser		
Avløp (kommunalt avløpsnett og spredt bebyggelse)		
<p>Avløp følges opp gjennom dagens renskrav i forurensningsforskriften med dagens tempo. Dette vil medføre brudd på både gjeldende regelverk og nasjonale føringer, og vil i tillegg medføre at man i svært mange vannforekomster påvirket av avløp ikke når miljømålet innen 2027.</p>	<p>Alle kommuner oppfyller forurensningsforskriftens renskrav i løpet av planperioden. Alle tiltak for å nå miljømålene innen 2027 iverksettes uten bruk av unntak etter vannforskriftens § 9 (utsatt frist).</p> <p>Dette vil ha betydelige administrative konsekvenser for kommunene, ikke være teknisk gjennomførbart (manglende planleggings- og anleggskapasitet) og kan medføre betydelige kostnader for kommuner og huseiere i planperioden 2022-2027.</p>	<p>De viktigste vannforekomstene prioriteres først.</p> <p>Første prioritet for avløpstiltak er vannforekomster hvor tilstanden er moderat eller dårligere og/eller hvor det er viktige naturverdier og brukerinteresser som for eksempel drikkevann, badeplasser, fiskeinteresser eller lignende. Tiltak i disse vannforekomstene er derfor prioritert gjennomført i planperioden 2022-2027.</p> <p>Andre prioritet er øvrige vannforekomster som er i god eller svært god tilstand, eller hvor det ikke er viktige naturverdier og brukerinteresser som er påvirket. Også her må grunnleggende tiltak gjennomføres for å beskytte vannforekomstene mot forringelse, men det vil trolig i mindre grad være nødvendig med supplerende tiltak. For disse vannforekomstene er gjennomføring av tiltak utsatt til planperioden 2028-2033.</p>

Landbruk		
Næringsalter og jorderosjon		
<p>Frivillige miljøtiltak vil gjennomføres av gårdbrukerne på dagens nivå med støtte fra tilskuddordningene i det Regionale miljøprogrammet for jordbruket i Nordland.</p> <p>Forskrift om produksjonstilskudd stiller krav til gjødslingsplan og til kantsoner mot vassdrag som er tilstrekkelig brede til å motvirke avrenning fra jordbruksarealer.</p> <p>Regelverket for organiske gjødselvarer legger rammer for oppbevaring og bruk av husdyrgjødsel og lignende</p> <p>Klimaendringene med bl.a. hyppigere styrtnedbør dekker over noe av jordbrukets miljøinnsats.</p> <p>Vannforskriftens miljømål vil ikke nås for alle vannforekomster innen 2027.</p> <p>Samfunnsoppdraget fra politisk hold om økt matproduksjon kan oppnås med dagens vekstfordeling (korn, grønnsaker, poteter, gras mm.)</p>	<p>Maksimalt kan det gjennomføres tiltak ut fra to scenarioer:</p> <p>1. Opprettholde dagens husdyrproduksjon. Frivillige miljøtiltak gjøres om til pålagte tiltak som vil gjelde alle gårdbrukere og alle arealer. For eksempel forbud mot spredning av husdyrgjødsel etter 2. slått, ugjødslet kantsone langs alle vassdrag, pålegg om beplantning av kantsone langs gytebekker. I forbindelse med satsing på flere åkervekster i Nordland, forbud mot høstpløying, pålegg om grasdekte kantsoner langs alle vassdrag og fangvekster på alle åpne åkerarealer.</p> <p>Samfunnsoppdraget fra politisk hold om økt matproduksjon og mer dyrking av eget fôr, potet og grønt vil ikke oppnås. Økt andel av arealene vil ligge i gras og avlingsnivået på korn o.l. vil gå ned. Gårdbrukernes lønnsomhet vil bli dårlig.</p> <p>2. Det nasjonale målet om å produsere mer plantevekster som korn, grønnsaker, poteter mm vil ikke oppfylles.</p> <p>Regelverket for organiske gjødselvarer legger rammer for oppbevaring og bruk av husdyrgjødsel o.l. Forskriften er under revisjon. Strengt miljøkrav kan legges inn der.</p>	<p>I tillegg til dagens nivå av frivillige miljøtiltak gjennomføres nye tiltak. Disse kan være frivillige eller pålagte, og støttes av tilskudd. Det regionale miljøprogrammet i jordbruket legger til grunn en prioritering av områder for vannmiljøtiltak. Frivillige tiltak er basis. Pålagte tiltak vurderes i de områdene der utfordringene er størst. Tilskuddssatsene holdes høyest i de prioriterte områdene.</p> <p>Rammen for miljøtilskudd i jordbruket må økes for å sikre gårdbrukerne lønnsomhet.</p> <p>Forskrift om produksjonstilskudd stiller krav til gjødslingsplan og til kantsoner mot vassdrag som er tilstrekkelig brede til å motvirke avrenning fra jordbruksarealer.</p> <p>Regelverket for organiske gjødselvarer legger rammer for oppbevaring og bruk av husdyrgjødsel o.l., og får noe strengere miljøkrav i revideringen.</p> <p>Vannforskriftens miljømål vil ikke nås for noen flere vannforekomster innen 2027 enn i alternativ 1 – dagens praksis.</p> <p>Samfunnsoppdraget fra politisk hold om økt matproduksjon kan oppnås med dagens vekstfordeling (korn, grønnsaker, poteter, gras mm.)</p>

	<p>Hvis alle sektorer gjennomfører maksimum, kan de fleste vannforekomstene oppnå god miljøtilstand i 2027. Forsinkelser som følge av høye konsentrasjoner av fosfor i jordsmonnet og utlekking som følge av utlekking fra uhøstet gras kan føre til at målene om god tilstand ikke nås.</p> <p>I tillegg vil endret klima og naturgitte forhold gjøre det vanskelig å oppnå dette for f.eks. eutrofe innsjøer.</p> <p>Hvis alle sektorer gjennomfører maksimum, kan de fleste vannforekomstene oppnå god miljøtilstand i 2027. Endret klima og naturgitte forhold vil gjøre det vanskelig å oppnå dette for f.eks. eutrofe innsjøer.</p>	
Restaurering i jordbruksvassdrag		
<p>Dagens tilstand er preget av at bekker ble lukket særlig på 60- og 70-tallet, for å få driftsmessige fordeler i jordbruket. Dette er i dag regulert i lovverk, og skjer svært sjelden.</p> <p>Gjenåpning av bekkelukking er ikke et prioritert tiltak i jordbruket, men skjer av og til.</p> <p>Mange bekker som går gjennom landbruksområder er sterkt modifisert. Disse er i liten grad registrert.</p>	<p>Gjenåpning av alle bekkelukkinger ville være svært kostbart på grunn av store kostnader forbundet med erosjonssikring. Tiltaket vil føre til at bonden mister arealer. Større arealer får overflateavrenning til åpne løp.</p> <p>Gjenåpning er positivt for biologisk mangfold, men kan medføre mer erosjon, siden det blir flere åpne bekkeløp.</p> <p>De driftsmessige ulempene for jordbruket ville bli store, siden arealene da blir</p>	<p>Det realistiske er å vedlikeholde bekkelukkingene for å hindre rørkollaps og erosjon på jordbruksarealene. Dette støttes av tilskudd.</p> <p>I enkelte tilfeller kan lukkinger åpnes og bekken restaureres. Jordbrukets miljøprogram gir mulighet for tilskudd til dette, men rammene må økes fordi disse midlene også går til klimatiltak.</p> <p>Samfunnsoppdraget fra politisk hold om økt matproduksjon vil kunne oppnås dersom tiltakene finansieres gjennom gunstige vilkår for finansiering.</p> <p>Restaurering av åpne landbruksbekker som er sterkt</p>

	<p>oppdelt. Dette vil påvirke lønnsomheten i jordbruket.</p> <p>Samfunnsoppdraget fra politisk hold om økt matproduksjon kan fortsatt nås, men til en større kostand. Dette vil kreve gunstige finansieringsordninger.</p> <p>Restaurering av åpne landbruksbekker som er sterkt modifisert kan være aktuelt, men krever planlegging og finansiering.</p>	<p>modifisert kan være aktuelt, men krever planlegging og finansiering.</p>
--	---	---

Miljøgifter		
Forurenset sjøbunn		
<p>Aktive industriutslipp kan påvirke tilstanden i nærliggende vannforekomster. Miljødirektoratet følger kontinuerlig opp industribedrifter, innenfor sitt myndighetsområde, bl.a. i form av tilsyn, tiltaksutredninger, kunnskapsinnhenting og reduserte utslippsgrenser (BAT-AEL) som tilfredsstillende beste tilgjengelige teknikk for bransjen (BAT). Forurensning fra tidligere utslipp i sedimentene er med på å definere tilstanden i flere vannforekomster. Miljømål oppnås ikke for alle vannforekomster som påvirkes av industri.</p> <p>Handlingsplanen mot forurenset sjøbunn vil uansett være gjeldende uavhengig av de regionale vannforvaltningsplanene. Handlingsplanen retter fokus mot de mest forurensete havne- og fjordområdene i Norge, og legger dermed</p>	<p>Økonomiske begrensninger er hovedgrunnen til nedprioritering av enkelte områder med forurenset sjøbunn, da denne type tiltak er store og kostnadskrevede. Uten økonomiske begrensninger vil det sannsynligvis være mulig å iverksette tiltak i alle aktuelle fjordområder med forurenset sjøbunn der dette er teknisk mulig.</p> <p>En forutsetning er likevel at aktuelle tiltaksområder og evt. deponiområder er regulert til formålet.</p> <p>I Nordland vannregion er det flere områder der det er behov for å gjennomføre undersøkelser, risikovurdering og evt. tiltak for å bedre kjemisk og økologisk tilstand i sjøbunnen. Når tiltak er gjennomført, vil utlekking av miljøgifter reduseres vesentlig. Dette vil kunne bedre kjemisk tilstand i vannforekomstene. Det vil imidlertid kunne ta noen år før biota reetableres i</p>	<p>Aktive industriutslipp kan påvirke tilstanden i nærliggende vannforekomster. Miljødirektoratet følger kontinuerlig opp industribedrifter, innenfor sitt myndighetsområde, bl.a. i form av tilsyn, tiltaksutredninger, kunnskapsinnhenting, reduserte utslippsgrenser (BAT-AEL) som tilfredsstillende beste tilgjengelige teknikk for bransjen (BAT). Det er fokus på å kartlegge tilførsler og å redusere utslipp der det er realistisk og påvirkning på og tilstand i vannforekomst tilsier behov for tiltak. Aktiv forurensning vil reduseres og det kan på sikt bli aktuelt å pålegge risikovurdering og eventuelt tiltak i sedimentene i enkelte områder. Tiltakene kan gi økonomiske ulemper for enkeltbedrifter. Miljømålene oppnås ikke for alle vannforekomster som er påvirket av industri.</p> <p>Miljødirektoratets oppgave er bl.a. å være pådriver for å få gjennomført tiltak i de prioriterte fjordområdene jf.</p>

<p>overordnede rammer for å rydde opp i forurenset sjøbunn.</p> <p>I Nordland vannregion inngår Ranfjorden i handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn. Tiltak i Ranfjorden er i første omgang rettet mot kildekontroll og derfor eksisterende utslipp fra pågående industrivirksomhet. Det er gjennomført tiltak i forurenset sediment i Vefsnfjorden etter pålegg til Alcoa Mosjøen. Tiltaket følges opp med overvåking.</p>	<p>tiltaksområdene og god økologisk tilstand oppnås.</p>	<p>handlingsplanen for å rydde opp i forurenset sjøbunn. Slike oppryddingstiltak er svært kostnadskrevende, og blir av den grunn gjennomført i løpet av noen år. Dette kan innebærer behov for utsatt frist for å oppnå vannforskriftens miljømål i noen tiltaksområder. Gjennomføring av tiltak er i tillegg helt avhengig av statlige og kommunale bevilgninger.</p> <p>For noen områder der det er/har vært en kjent forurensning, kan det være aktuelt for forurensningsmyndigheten å pålegge opprydding. På grunn av pågående utslipp er det uklart om det gjennomføres tiltak i Ranfjorden inneværende periode.</p> <p>Vannforvaltningsplanene er med på å underbygge behov for opprydding av forurenset sjøbunn også i andre områder enn det som omfattes av dagens handlingsplan.</p>
<p>Forurenset sjøbunn</p>		
<p>Statsforvalteren i Nordland følger opp 9 lokaliteter med forurenset sjøbunn tilknyttet tidligere skipsverft, som er i prosess i forhold til opprydding. Miljødirektoratet følger opp Ranfjorden i forhold til opprydding av forurenset sjøbunn.</p>	<p>Innhente kunnskap om forurensningssituasjonen ved alle lokaliteter med forurenset sjøbunn tilknyttet tidligere skipsverft for å vurdere spredning av forurensningen.</p> <p>Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Nordland vurderer opprydding av alle lokaliteter der dette vurderes nødvendig. Gå gjennom havneområder og områder med kostholdsrad.</p>	<p>Undersøkelse og risikovurdering av forurenset sjøbunn.</p> <p>Gi pålegg om utarbeidelse av tiltaksplan for prioriterte lokaliteter.</p> <p>Gi pålegg om gjennomføring av tiltak der tiltaksplanen konkluderer med at opprydding er nødvendig.</p>
<p>Utfasing/reduksjon av miljøgifter</p>		
<p>Statsforvalteren i Nordland prioriterer arbeidet med regulering av industri- og avfallsbransjen etter forurensningsloven og normale omgjøringsregler.</p>	<p>Revidere alle eksisterende tillatelser etter forurensningsloven for å regulere utslipp av miljøgifter i etter dagens krav.</p>	<p>Statsforvalteren i Nordland prioriterer arbeidet med regulering av industri- og avfallsbransjen etter forurensningsloven og normale omgjøringsregler.</p>

<p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører risiko- og frekvensbasert tilsyn med bransjer der statsforvalteren er forurensningsmyndighet.</p>	<p>Veilede kommunene slik at de gjennom påslippsavtaler kan regulere hva som skal slippes inn på det kommunale avløpsanlegget.</p> <p>Veiledning og informasjon til virksomheter som har utslipp av miljøgifter.</p> <p>Tilsyn og kampanjer gjennomføres for å redusere omfanget av ulovlig avfallshåndtering, herunder lagring, dumping og brenning.</p>	<p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører risiko- og frekvensbasert tilsyn med bransjer der statsforvalteren er forurensningsmyndighet.</p>
<p>Industri</p>		
<p>Statsforvalteren i Nordland prioriterer arbeidet med regulering av industri- og avfallsbransjen etter forurensningsloven og normale omgjøringsregler.</p> <p>Pålegger kartlegging og eventuelt opprydding i forurenset grunn.</p> <p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører risiko- og frekvensbasert tilsyn med bransjer der statsforvalteren er forurensningsmyndighet.</p>	<p>Revidere alle eksisterende tillatelser etter forurensningsloven for å regulere utslipp av miljøgifter i etter dagens krav.</p> <p>Veilede kommunene slik at de gjennom påslippsavtaler kan regulere hva som skal slippes inn på det kommunale avløpsanlegget.</p> <p>Pålegge industri med utslipp til vannforekomst som står i fare for å ikke oppnå miljømålet, å utrede mulige tiltak for å redusere utslippet.</p>	<p>Statsforvalteren i Nordland prioriterer arbeidet med regulering av industri – og avfallsbransjen etter forurensningsloven og normale omgjøringsregler.</p> <p>Pålegger kartlegging og eventuelt opprydding i forurenset grunn.</p> <p>Statsforvalteren i Nordland gjennomfører risiko- og frekvensbasert tilsyn med bransjer der statsforvalteren er forurensningsmyndighet.</p>
<p>Gruvedrift og nedlagte gruver</p>		
<p>På grunn av et stort antall gamle gruver og i mange tilfeller uklar eier av forurensningen så er det ikke pålagt tiltak utover overvåking for de nedlagte gruvene. Miljømål for god kjemisk og økologisk tilstand oppnås ikke i alle vannforekomster.</p>		<p>Miljødirektoratet prioriterer de nedlagte gruvene som har størst negativ påvirkning på miljøet. Det er likevel ikke realistisk å nå miljømål om god kjemisk eller økologisk tilstand i kommende planperiode.</p>
<p>Akvakultur</p>		
<p>Næringspåvirkning/organisk belastning</p>		
<p>Næringen blir regulert ved søknader om endring/nye tillatelser.</p>	<p>Næringen blir også regulert ut fra tilstanden i vannforekomstene og lokalitetene med store pågående overvåkningsprogrammer i</p>	<p>Næringen reguleres ved søknader der man går i søknadsprosessen gjør en utvidet vurdering i forhold til vannforekomstene.</p>

<p>Risikobasert tilsyn fra Fiskeridirektoratet og Statsforvalteren.</p>	<p>vannforekomstene som revideres av Fiskeridirektoratet og Statsforvalteren.</p> <p>Stor tilsynsvirksomhet med fokus på alle anlegg i vannforekomster i risiko</p>	<p>Risikobasert tilsyn der man også kan prioritere anlegg i vannforekomster som er i risiko for å ikke oppnå miljømålene.</p>
<p>Rømt oppdrettsfisk og lakselus</p>		
<p>Til vannforvaltningsplanene for perioden 2022-2027 er det utarbeidet et tverrsektorielt omforent kunnskapsgrunnlag som omfatter påvirkningen fra akvakultur på villfisk i vassdrag med anadrom laksefisk.</p> <p>Dette betyr at påvirkning fra rømt oppdrettsfisk og tiltak ikke tidligere har vært inkludert i regionale vannforvaltningsplaner.</p> <p>Overvåking av innslag av rømt oppdrettslaks i vassdrag og utfiskingstiltak bidrar til at rømt oppdrettsfisk tas ut og reduserer innblanding av oppdrettslaks i villaksbestander. Dette er aktiviteter som har pågått i lengre tid, og som blir gjennomført med bakgrunn i Fiskeridirektoratets sektoransvar og virkemidler etter akvakulturloven og Statsforvalterens og Miljødirektoratets etter lakse- og innlandsfiskeoven. Disse aktivitetene pågår uavhengig av regionale vannforvaltningsplaner.</p>	<p>Gitt ingen begrensinger i økonomi, kapasitet og metoder kunne omfang av overvåking av innslag av rømt oppdrettsfisk og utfiskingstiltak vært høyere.</p>	<p>Overvåking av innslag av rømt oppdrettslaks i vassdrag (MT182) og utfiskingstiltak (MT186) gjennomføres som foreslått i tiltaksprogrammet, jf. tiltak registrert i Vann-Nett.</p> <p>Hvilke vassdrag som inngår i overvåkingsprogrammet vurderes av prosjektgruppe som ledes av Havforskningsinstituttet.</p> <p>Overvåking av innslag av rømt oppdrettslaks i vassdrag og utfiskingstiltak bidrar til at rømt oppdrettsfisk tas ut og reduserer innblanding av oppdrettslaks i villaksbestander.</p> <p>Utfiskingstiltak vil ikke være aktuelt å gjennomføre om overvåkingen viser at det ikke er rømt oppdrettsfisk i vassdraget.</p>
<p>Fremmede arter</p>		
<p>Uønskede fiskearter, lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>, vegetasjon, m.fl.</p>		

Utryddelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*

<p>Det er en nasjonal plan for bekjempelse av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>, hvor målet er å utrydde parasitten fra norske vassdrag</p> <p>Nasjonalt gjenstår nå kun to regioner (Drammen og Driva)</p> <p>Av de totalt 51 infiserte vassdragene i Norge er 38 behandlet og friskmeldt.</p> <p>I Nordland er det gjennomført bekjempelsesaksjoner i alle de fire smitte-regionene (Lakselva i Misvær, Beiarn, Rana og Vefsn). Per 10. desember 2020 er alle tidligere infiserte vassdrag i Nordland friskmeldt, med unntak av Fustavassdraget i Vefsn-regionen som fortsatt er under overvåking. Vassdraget vil tidligst kunne bli friskmeldt i 2022. En friskmelding av Fustavassdraget betyr at gyrobekjempelsen i Nordland vil være fullført, dersom ikke ny smitte dukker opp.</p>	<p>Den nasjonale planen følges opp av Miljødirektoratet, Statsforvalterne og Mattilsynet og det er allerede bevilget maksimalt med ressurser til behandling.</p> <p>Nasjonalt er behandlingen av de to siste regionene (Drammen og Driva) avhengig av at pågående utredninger og forberedende tiltak sluttføres. Det er dermed ikke mangel på virkemidler.</p>	<p>Den nasjonale planen gjennomføres med maksimale ressurser, uavhengig av vannforvaltningsplanene.</p> <p>Nasjonalt antas at alle regionene unntatt to friskmeldes før 2027, en region kan friskmeldes i 2028 etter behandling, mens den siste vil friskmeldes etter 2028, fordi behandlingen fremdeles utredes.</p>
--	--	---

3.5 Sammendrag av konsekvensutredningen

Den oppdaterte vannforvaltningsplanen inneholder en beskrivelse av vannforekomstenes miljøtilstand, hvilke utfordringer som påvirker vannforekomstene, hva som er miljømålet og forslag til hvilke tiltak som må gjennomføres for å tette gapet mellom tilstand og miljømål. Det er gjort en overordnet konsekvensutredning av hva den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil bety for ulike miljø- og samfunnstemaer og for de sektorene som har de mest vesentlige påvirkningene på vannet.

Det er tre alternativer som er vurdert i konsekvensutredningen:

- Alternativ 0 (dersom oppdatert vannforvaltningsplan ikke gjennomføres)
- Alternativ 1 (maksimum; alle miljømålene i oppdatert vannforvaltningsplan skal nås innen 2027)
- Alternativ 2 (realistisk; oppdatert vannforvaltningsplan gjennomføres med bruk av unntak fra miljømålene der det er nødvendig)

For naturmangfoldet kan det ha ulike negative konsekvenser å ikke gjennomføre den oppdaterte vannforvaltningsplanen. Økende ambisjonsnivå for gjennomføring av planen vil være tilsvarende positivt for å øke naturmangfoldet. Gjennomføring av den oppdaterte vannforvaltningsplanen vil bare ha positive konsekvenser for nasjonale og internasjonale miljømål. Økosystemtjenestene avhenger av intakte og velfungerende økosystem. Den oppdaterte vannforvaltningsplanen styrker naturens evne til å ivareta økosystemtjenester.

For befolkning, folkehelse og materielle verdier vil de tre alternativene ha enten negative eller positive konsekvenser. Bedre beskyttelse av drikkevannskilder, rent badevann, vann med fisk og rikt artsmiljø vil være positivt for befolkningen og folkehelsa. Rent vann er også viktig for gode bomiljøer, og kan øke verdien på eiendom. Det har positiv betydning for lokalt reiseliv og næring at vannmiljøet er bra. Det mest ambisiøse alternativet vil føre til økte avløpsutgifter for innbyggerne, økte kostnader for industrien, og noe redusert matproduksjon og sysselsetting i landbruket.

Tiltak for å beskytte vannmiljøet vil også ha betydning for jorda med hensyn til erosjon, næringsstoffer og jordstruktur. Flere av tiltakene kan ha positiv betydning for å holde vann tilbake i terrenget, slik at det blir mindre oversvømmelse. Maksimumalternativet kan føre til mindre vannkraftproduksjon, noe som kan ha negativ betydning for reduksjonen av klimagassutslipp. Beredskap og ulykkesrisiko kan påvirkes av vannforvaltningsplanen når det gjelder beskyttelse av drikkevannskilder, forurensningsutslipp, flomvern og trafiksikkerhet.

For kulturlandskapet vil den oppdaterte vannforvaltningsplanen i hovedsak være positiv, fordi naturlige vassdrag med kantvegetasjon tas vare på og restaureres. Mange kulturminner er avhengige av nok vann for å bevares, men noen kulturminner kan også skades av tiltak i den oppdaterte planen. Tiltak for å beskytte og forbedre vannmiljøet vil bare ha positiv effekt på det samiske natur- og kulturgrunnlaget.

For sektorene som har de mest vesentlige påvirkningene på vannet gjelder generelt at prioritering og gjennomføring av tiltak for å forbedre vannmiljøet øker med økende ambisjonsnivå for gjennomføring av vannforvaltningsplanen. Det mest ambisiøse alternativet vil kreve økt administrativ kapasitet og kompetanse hos flere sektormyndigheter, og betydelig økte budsjettammer.

4 Vedlegg: Prioritering av vassdragsreguleringer

I dette vedlegget gis det en oversikt over hvilke vassdragsreguleringer vannregionen prioriterer i denne planperioden og begrunnelse for dette.

Vannregionens prioriteringer er basert på nasjonale føringer i kombinasjon med regionale vurderinger og prioriteringer. Se kapittel 5.3 for mer informasjon om føringene knyttet til dette arbeidet.

4.1 Prioriterte vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap

For planperioden 2022 – 2027 prioriteres 4 vassdrag som har nasjonal prioritet 1.1 og 2 vassdrag som har nasjonal prioritet 1.2. En oversikt over nasjonal og regional prioritering er gitt tabell 15. En begrunnelse for regionale omprioriteringer følger også under.

Type tiltak som kan pålegges:

- Magasinrestriksjoner, minstevannføring

Tabell 15 Prioriterte vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap

Vassdrag	Vannforekomster	Konsesjonær	Nasjonal prioritet	Regional prioritet	Frist for måloppnåelse
Åbjøravassdraget	144-120-R Åbjøra ovenfor lakseførende del 144-118-R Åbjøra, lakseførende del 144-39-R Åelva	NTE Energi AS og Helgelandskraft	1.1	1.1	2033
Røssågavassdraget	155-13-R Leirelva opp til Bjerka kraftverk 155-12-R Røssåga opp til samløp Leirelva 155-254-R Røssåga mellom samløp Leirelva og Sjøforsen	Statkraft Energi AS	1.1	1.1	2027
Ranavassdraget	156-285-R Ranaelva nedstrøms samløp Langvassåga 156-53-R Plura lakseførende del 156-555-R Plura 156-452-R Tverråga nedstrøms Ildgruben kraftverk 156-536-R Tverråga mellom Ildgruben kraftverk og inntaksdam 156-537-R Tverråga mellom Raudvatnet og inntaksdam	Statkraft Energi, Mo Industripark og Helgelandskraft AS	1.1	1.1	2027

Kobbelvassdraget	167-168-R Gjerdalselva mellom Troforsen og Gjerdalsvatnet 167-166-R Gjerdalselva anadrom del til Troforsen 167-170-R Reinokselva - Stillelva 167-169-R Livsejåhkå 167-857-L Kobbvatnet 167-13-R Kobbelva	Statkraft Energi AS	1.1	1.1	2033
Sagelvassdraget	170-118-R Sagelva oppstrøms dam Sagfossen kraftverk 170-117-R Sagelva nedstrøms dam Sagfossen kraftverk	Nord-Salten Kraft AS	1.1	1.2	2033
Skjomenvassdraget	173-137-R Skjoma – Elvegårdselva 173-85-R Nordelva 173-93-R Sjørelva	Statkraft Energi AS	1.2	1.1	2027/2033
Hundåla	151-86-R Hundåla nedre 151-136 Hundåla øvre	Helgelandskraft AS	1.2	1.1	2033

Begrunnelser for regionale omprioriteringer

Sagelv- og Muskenvassdragene

Vassdragene er i den nasjonale gjennomgangen prioritert som 1.1 vassdrag. Regionale vurderinger fraviker fra disse og vassdragene nedprioriteres til 1.2 vassdrag.

Faglige feil i faktaarket i rapport 49-2013: Det er ingen elvemuslingbestand i nedre del av Sagelvassdraget. Her er det nok en forveksling med nabovassdraget Sagpollelva/Storvasselva anadrom del (170-2-R) som har en egen bestand av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*).

Regional vurdering tilsier at potensiale for økt produksjon av laks og sjøørret i Muskenelva er svært begrenset ved slipp av minstevannføring. Her vurderes det som tilstrekkelig å vedlikeholde gjennomførte biotiltak (terskler) samt å sikre oppvandringsforhold i foss/stryk rett oppstrøms utløpet der det tidligere er gjort tiltak for å lette oppvandring.

Det bør likevel fastsettes et formalisert minstevannføringsslipp gjennom fisketrappa i Sagfossen som kan sikre at smolt på utvandring ikke tar veien om kraftverket og turbinene og som i tillegg kan sikre oppvandringen av voksen fisk.

Hundåla

Vassdraget er i den nasjonale gjennomgangen prioritert som et 1.2 vassdrag. Regionale vurderinger fraviker fra disse og vassdraget prioriteres som et 1.1 vassdrag.

Hundåla har vært sterkt regulert siden begynnelsen av 1960-tallet. Reguleringen førte til at 184,5 km² av et totalt nedslagsfelt på 223 km² ble overført til Grytåga. Restfeltet er dermed på bare 17 %. Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* (gyro) ble første gang registrert på laksunger i vassdraget i 1992. Påvisningen førte til at laksetrappa i Storfossen ca. 3 km opp i elva ble stengt for oppvandring. Potensiell lakseførende strekning er ca. 6 km opp til Monsfossen. Sammen med de andre smitta vassdragene i Vefsna-regionen ble Hundåla rotenonbehandlet i 2011-2012.

Hundåla hadde tidligere bestander av både laks og sjøørret. I dag regnes den opprinnelige laksebestanden som tapt pga. tidligere gyro-infeksjon og effekter av vannkraftreguleringen, mens sjøørretbestanden vurderes som liten og sårbar/nær truet pga. vannkraftreguleringen og effekter av rotenonbehandling og stengt fisketrapp. Høsten 2017 ble Hundåla og de andre vassdragene i Vefsnaregionen (med unntak av Fustavassdraget) friskmeldt. Når trappa i Storfossen nå er åpnet for oppgang, og etter hvert vil bli oppgradert, vurderes Hundåla til å ha et stort forbedringspotensiale både for laks og sjøørret. Dette forutsetter imidlertid slipp av miljøbasert minstevannføring, spesielt dersom man skal lykkes med å få reetablert en ny laksebestand i vassdraget. Regionalt er det ønskelig at Hundåla prioriteres foran Muskenelva for slipp av minstevannføring

Skjomenvassdraget

Vassdraget er i den nasjonale gjennomgangen prioritert som et 1.2 vassdrag. Regionale vurderinger fraviker fra disse og vassdraget oppprioriteres til et 1.1 vassdrag.

Skjomenvassdraget har sterkt redusert vannføring uten pålegg om minstevannføring ved fraføringen av vann til Sør-Skjomen kraftverk. Konesjonen ble vedtatt ved kgl.res. 01.08.1969. Av et naturlig nedbørsfelt på 858 km² er restfeltet til Skjoma i dag bare på 185 km² (22 %). Dette har ført til sterkt reduserte bestander av laks og etter hvert også sjøørret, samt redusert biologisk mangfold i næsonen til vassdraget. På grunn av den dårlige tilstanden for laksebestanden har Skjoma vært stengt for fiske av laks i ca. 25 år.

24. april 2014 vedtok Bystyret i Narvik kommune at Narvik kommune skulle fremme krav om åpning av revisjon av Skjomenvassdraget i 2019. Samtidig vedtok Bystyret at det skulle kreves prioritet 1.1 i første planperiode til vannforskriften (2015-2021) i motsetning til lavere prioritet (1.2) slik det fremstår i rapport utgitt av NVE og Miljødirektoratet september 2013. Narvik kommune har i sitt krav samkjørt ulike krav som fremkommer fra lag og foreninger i kommunen vedrørende åpning av revisjon. Skjomen bygdeutvalg, Narvik og omegn jeger- og fiskeforening og Naturvernforbundet har oversendt sine krav til Narvik kommune. Disse er innarbeidet i kravet fra kommunen.

I tillegg til de økologiske forholdene i vassdraget er kommunen opptatt av Skjomenvassdraget har et meget stort potensiale for økt turismenæring, men dette fordrer at vassdraget åpnes for fiske av laks. I dag er Skjoma stengt for fiske av laks og fiske etter sjøørret er sterkt regulert. For at bestandene skal komme opp på et normalt høstingsnivå må vannføringen i vassdraget økes, og det må settes vilkår for minstevannføring i en revisjonsprosess. Slipp av miljøbasert minstevannføring vil i tillegg kunne bidra til å sikre naturverdiene i et svært viktig brakkvannsdelta (A-verdi) i munningen av Skjoma.

Den 07.01.2016 vedtok NVE at vannkraftkonesjonen i Skjomenvassdragene skulle revideres. Revisjonsdokument for Skjomenreguleringen var på høring i perioden 01.03 - 09.06.2017 og saken ligger per desember 2020 til gjennomgang i NVE som etter hvert vil sende sin innstilling til Olje- og energidepartementet som vil fastsette de endelige reviderte vilkårene.

Vannforekomster med miljømål som kan medføre andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren

- Biotoptiltak, fisketrapp, fiskeutsettinger, tynningfiske, prøvafiske m.m.

Tabellen nedenfor viser vannforekomster som gjennom den nasjonale godkjenningen av forrige vannforvaltningsplan ble prioritert for gjennomføring av andre tiltak enn de som medfører krafttap. I praksis er det pålagt og vil bli pålagt kompenserte tiltak i langt flere regulerte vassdrag og vannforekomster enn de som er navngitt. I noen regulerte vassdrag der konesjonen ikke har

moderne konsesjonsvilkår med mulighet for å pålegge tiltak har den aktuelle kraftregulanten gått med på frivillige tiltak.

Tabell 16 Vannforekomster med miljømål som kan medføre andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren (nasjonal prioritering)

Vassdrag	Vannforekomst	Konsesjonær	Miljømål	Miljøoppnåelse
Åbjøravassdraget	144-440-L Åbjørvatnet	Helgelandskraft AS	GØT	2027
Røssågavassdraget	155-12-R Røssåga opp til samløp Leirelva	Statkraft AS	GØT	2027
Røssågavassdraget	155-13-R Leirelva opp til Bjerka kraftverk	Statkraft AS	GØT	2027
Ranavassdraget	156-302-R Ranaelva mellom Sagheia og Ørtfjellmoen	Statkraft AS	GØT	2027
Ranavassdraget	156-304-R Ranaelva mellom Ørtfjellmoen og Raufjellfossen	Statkraft AS	GØT	2027
Ranavassdraget	156-452-R Tverråga nedstrøms Ildgruben kraftverk, anadrom del	Statkraft AS	GØT	2027
Ranavassdraget	156-53-R Plura lakseførende del	Statkraft AS	GØT	2027
Beiarvassdraget	161-206-R Beiarelva opp til Høgforsen	Statkraft AS	GØT	2027
Beiarvassdraget	161-321-R Beiarelva mellom Høgforsen og Staupåmoen	Statkraft AS	GØT	2027
Saltdalsvassdraget	161-11-R Ytre Tverrelva	Dragefossen Energi AS	GØT	2027
Hopsvassdraget/Heggmovassdraget	165-37-R Heggmoelva	Salten Kraftsamband	GØP	2027

Andkilvassdraget/Fagerbakkvassdraget	166-46255-L Øvervatnet	SISO Energi	GØT	2027
Austerdalsvassdraget	171-98-R Austerdalselva nedre	Nordkraft AS	GØT	2027
Børselvassdraget	172-1018-L Grunnvatnet	Ballangen Energi AS	GØT	2027
Børselvassdraget	172-48743-L Djupvatnet	Ballangen Energi AS	GØT	2027
Skjomenvassdraget	173-137-R Skjoma - Elvegårdselva	Statkraft	GØT	2027
Håkvikelva	174-116-R Håkvikelva nedstrøms Silvatnet	Nordkraft AS	GØT	2027
Blokkenvassdraget	178-1199-L Nedre Blokkvatnet	Vesterålskraft og Blokken Skipsverft AS	GØT	2027
Blokkenvassdraget	178-1200-L Andre Blokkvatnet	Vesterålskraft og Blokken Skipsverft AS	GØT	2027
Fiskfjordvassdraget	178-49-R Fiskfjordelva	Trollfjord Kraft AS og Sjørøye AS	GØT	2027
Storelva i Lovik på Hinnøya	178-52-R Storelva oppstrøms utløp kraftverk	Andøy Energi AS	GØT	2027
Svolværvassdraget	179-489-R Hans Meyer-elva	Lofotkraft	GØT	2027
Svolværvassdraget	179-493-R Strandelva fra Svolværvatnet	Lofotkraft	GØT	2027

4.2 Regional prioritering 2022-2027 – innkalling til konsesjonsbehandling

Vannregionens prioritering er særlig viktig for utbygginger som ikke har vært gjenstand for vurderingene i den nasjonale gjennomgangen. Dette gjelder forslag til vilkårsendringer/innføringer av vilkår som ikke kan skje gjennom tidsbestemt revisjon etter vassdragsreguleringslovens § 10, nr. 3, men hvor endringene krever innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressurslovens § 66, omgjøring etter vannressurslovens § 28, ev. med hjemmel i bestemmelser i eksisterende konsesjonsvilkår.

Flere reguleringer i vannregionen er etablert uten konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven. Disse har ingen eller sterkt mangelfulle miljøvilkår. Her kan det være

potensiale for å oppnå miljøforbedringer til relativt lave kostnader. Disse bør derfor kalles inn til konsesjonsbehandling med hjemmel i vannressurslovens § 66 og få fastsatt tidsriktige vilkår.

Vannregionen mener at følgende konsesjoner bør innkalles til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66. Disse konsesjonene er vist i tabell 17.

Vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling

Tabell 17 Vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling i planperioden i vannregionen

Vassdrag	Vannområde	ID	Navn	Begrunnelse – ønsket mål oppnåelse	Juridisk virkemiddel
Fiskfjordvassdraget	Vesterålen	178-49-R	Fiskfjordelva	Styrke bestandene av laks, sjøørret og sjørøye - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		178-47496-L	Første Fiskfjordvatn	Styrke bestandene av laks, sjøørret og sjørøye - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
Mølnelva ved Heggstad	Ofofjorden	177-132-R	Mølnelva ved Heggstad	Sikre forhold som gir levedyktige bestander av elvemusling og sjøørret	§ 66
Saltdalsvassdraget	Skjerstadvfjorden	163-11-R	Ytre Tverrelva	Styrke bestandene av sjøørret og laks - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
Tuvenelva	Vesterålen	185-42-R	Tuvenelva	Styrke bestanden av laks og sjøørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
Valnesfjordvassdraget	Skjerstadvfjorden	164-228-R	Helskaråga	Sikre forhold som gir levedyktige bestander av elvemusling og sjøørret	§ 66
Svolvær- og Kongsvassdragene	Lofoten	179-13-R	Rødsandelva	Styrke bestanden av sjøørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		179-489-R	Hans Meyer-elva	Styrke bestanden av sjøørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		179-493-R	Strandelva fra Svolværvatnet	Styrke bestanden av sjøørret og sjørøye - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		179-1210-L	Svolværvatnet	Styrke bestandene av sjøørret og sjørøye - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		179-1213-L	Stornøkkvatnet	Sikre forhold som gir selvreproduserende og høstbare fiskebestander	§ 66
		179-47835-L	Svartvatnet	Sikre forhold som gir selvreproduserende og høstbare fiskebestander	§ 66
		179-1207-L	Storkongsvatnet	Sikre forhold som gir selvreproduserende og høstbare fiskebestander.	§ 66

		179-47872-L	Litlkongsvatnet	Sikre forhold som gir selvreproduserende og høstbare fiskebestander	§ 66
Skjerva i Vefsnvassdraget	Vefsnfjorden-Leirfjorden	151-284-R	Skjerva lakseførende del nedstrøms utløp Andåsfossen kraftverk	Styrke bestandene av sjøørret og laks - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66
		151-283-R	Skjerva lakseførende del mellom inntak og utløp Andåsfossen kraftverk	Styrke bestandene av sjøørret og laks - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander	§ 66

Begrunnelser

Fiskfjordvassdraget

Fiskfjordelva har endret vannføring gjennom året pga. regulering av Andre Fiskefjordvatn (Trollfjord Kraft AS). Kraftverket ble etablert på 1930-tallet og har ikke konsesjon. Det er i tillegg redusert vannføring på grunn av et konstant vannutak fra Første Fiskefjordvatn til et settefiskanlegg (Sjørøye AS) som heller ikke har konsesjon etter vannressursloven. Vannføringen i Fiskfjordelva er i perioder sterkt redusert pga. vannuttak til settefiskanlegget og varierende kjøring av kraftstasjonen i innerenden av Første Fiskfjordvatn. Fiskfjordvassdraget har bestander av både laks, sjøørret og sjørøye, jf. Lakseregisteret (<http://lakseregisteret.no/>). Vassdraget har en anadrom strekning på totalt ca. 2 km, hvorav Fiskfjordelva utgjør ca. 1 km og Første Fiskfjordvatnet tilsvarende. I perioder har Fiskfjordelva og dermed gyte- og oppvekstområdene for laksen og sjøørreten vært tilnærmet tørrlagt. For å sikre at bestandene av laks, sjøørret og sjørøye i Fiskfjordvassdraget ikke risikerer å gå tapt vurderes det som svært viktig å få fastsatt en miljøbasert minstevannføring i Fiskfjordelva. Målsettingen er å oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander.

Mølnelva ved Heggstad

Heggstadvatnet er drikkevannskilde til området. Demning i utløpet ble bygd i 1959. Vannuttaket gjør at utløpselva (Mølnelva) har sterkt redusert vannføring. Fordi demningen har lekkasjer går imidlertid elva ikke helt tørr. Mølnelva har en bestand av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*). Elvemusling har status som sårbar (VU) på norsk rødliste for arter 2010 og er gjennom Naturmangfoldloven gitt betegnelsen prioritert art. På den globale rødlista er elvemusling vurdert som sterkt truet. Norge har mer enn halvparten av den europeiske bestanden av elvemusling, og dette gjør den til en ansvarsart for Norge. Som en del av den nasjonale handlingsplanen for elvemusling (DN rapport 2006-3) ble det i 2009 gjennomført en kartlegging/overvåking av elvemuslingbestanden i Mølnelva/Heggstadelva (Jørgensen og Halvorsen 2009). I rapporten konkluderes det med at elva har en middels, men levedyktig muslingbestand som har sin utbredelse i hele elva (2 km) fra utløpet av Heggstadvatnet og ned til sjøen. Samtidig ble det konkludert med at rekrutteringa av elvemusling ser ut til å være heller dårlig, fordi de aller minste individene (<60 mm) ikke ble funnet. For å bedre rekrutteringa av elvemusling og av sjøørret/ørret som fungerer som vert muslinglarvene, er det viktig at det sikres tilstrekkelig miljøbasert minstevannføring fra Heggstadvatnet. Dette vil være tråd med målsettingen i den nasjonale handlingsplanen for elvemusling (DN rapport 2006-3): «Målet for arbeidet med elvemusling i et langsiktig perspektiv er at det skal finnes livskraftige populasjoner i hele Norge. Alle nåværende populasjoner skal opprettholdes eller forbedres». Dette innebærer bl.a. at «forholdene må forbedres for de populasjonene som ikke har, eller har en utilstrekkelig rekruttering slik at rekrutteringen kommer i gang igjen og bestandene kan øke i antall».

Saltdalsvassdraget

Ytre Tverrelva er en sideelv til Saltdalsvassdraget som er et verna vassdrag. For mer informasjon om verna vassdrag se Miljøstatus (<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/vernedevassdrag/>). Øvre deler av Ytre Tverrelva er overført til Dragefossen kraftverk uten krav til minstevannføring (fastsatt ved elektrisitetslova 16. juli 1986). Dette betyr at ca. 700 meter av elva mellom kraftverksdammen og kraftstasjonen er periodevis tørrlagt. På den ca. 3 km lange anadrome strekningen nedstrøms kraftverket er vannføringsregime sterkt endret og avhengig av hvordan kraftverket blir kjørt. Utbyggingen er uten krav om slipp av minstevannføring/miljøbasert driftsvannføring. Deler av elva er kanalisert, utrettet og forbygd. Varierende vannføring og fysiske inngrep har redusert produksjonen av sjørret og laks i Ytre Tverrelva i betydelig grad. For å kunne reetablere Ytre Tverrelva som et viktig gyte- og oppvekstområde for sjørret- og laksebestanden i Saltdalsvassdraget må det settes vilkår om slipp av miljøbasert minstevannføring/driftsvannføring inkl. restriksjoner på hurtige vannføringsendringer. Dette kombinert med biotoptiltak.

Svolvær- og Kongsvassdragene

Svolværvassdraget hadde opprinnelig et naturlig nedbørfelt på ca. 19 km² ved utløpet i Leirospollen. Pga. regulering til vannkraftformål (Lofotkraft Produksjon AS) er nedbørfeltet redusert med ca. 68 % til ca. 6 km² store deler av året. De aktuelle reguleringene ble gjennomført i perioden 1910 - 1920, og det er ikke krav om slipp av minstevannføring. Dette har ført til sterkt redusert vannføring i Strandelva (utløpselva fra Nedre Svolværvatnet). Svolværvassdraget har bestander av både sjørret og sjørøye som begge vurderes som sårbare pga. negative påvirkninger fra vannkraftutbyggingen og lakselus, jf. Lakserregisteret (<http://lakseregisteret.no/>). På liten vannføring er det et stort problem at sjørøye og sjørret som skal opp i Svolværvassdraget for å gyte "feilvandrer" mot utløpet av kraftstasjonen i Leirosen. I tillegg har takrenneoverføring tatt mye av vannføringen i flere av innløpselvene til Svolværvatnet. Hans Meyer-elva og Rødsandelva er to av innløpselvene som vurderes til å ha størst potensiale som gyte- og oppvekstområde for sjørretbestanden.

For å kunne styrke de sårbare bestandene av sjørret og sjørøye i Svolværvassdraget bør vannkraftutbyggingen kalles inn til konsesjonsbehandlingen slik at det blir innført moderne konsesjonsvilkår inkludert miljøbasert vannføring nedstrøms bekkeinntak for å reetablere tidligere gyte- og oppvekstområder for sjørretbestanden.

Tuvenelva

Elvenesstrand Smolt AS har flere vannuttak i vassdraget. I perioder har vannuttakene ført til tilnærmet tørrlegging av Tuvenelva som har bestander av både laks og sjørret. Bestandene er sterkt påvirket av den reduserte vannføringen. Det vises her til bestandskategoriseringen i Lakserregisteret, der laks- og sjørretbestanden er vurdert til å være i svært dårlig/truet tilstand (<http://lakseregisteret.no/>). For å kunne oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander er det viktig å få satt vilkår om miljøbasert vannføring.

Den 03.02.2011 sendte NVE ut et varsel til Elvenesstrand Smolt AS (ES) om innkalling til konsesjonsbehandling. I juni 2021 mottok NVE en søknad fra ES om tillatelse til vannuttak fra Gullvikvatnet, Vatndalsvatnet og Sandskarvatnet. De to sistnevnte ligger i nedslagsfeltet til Tuvenelva. Her ønsker søker å få formalisert allerede eksisterende vannuttak og regulering. Den 06.10.2021 sendte NVE søknaden på høring med høringsfrist 17.11.2021.

Helskaråga i Valnesfjordvassdraget

Helskaråga munner ut på østsida av Valnesfjordvatnet og er en del av det verna Valnesfjordvassdraget. I perioder overføres det vann fra Rulengvatnet, øverst i Helskaråga, til Klungset vannverk. Fra Storvatnet lenger ned i Helskaråga tas det ut vann til Valnesfjord vannverk.

Demningen i Storvatnet ble ifølge Fauske kommune bygd ca. 1984. Vannverkseier (Fauske kommune) mener at vatnet reguleres inntil 1 m. Klungset og Valnesfjord vannverk er ikke konsesjonsbehandlet etter vannressursloven, og det er derfor ikke satt vilkår om slipp av minstevannføring. Mølnelva har en bestand av rødlistearten elvemusling (*Margaritifera margaritifera*). Som en del av den nasjonale handlingsplanen for elvemusling (DN rapport 2006-3) ble det i 2009 gjennomført en kartlegging/overvåking av elvemuslingbestanden i Helskaråga (Jørgensen og Halvorsen 2009). I rapporten konkluderes det med at elva har en middels bestand av elvemusling og at tettheten er svært høy. Rekrutteringen av elvemusling ser imidlertid ut til å være dårlig (de yngste individene mangler). Redusert vannføring i Helskaråga antas å ha betydelig negativ effekt på elvemuslingen og sjøørret/ørret som fungerer som vert for muslinglarvene. NVE har saken inne til vurdering med hensyn på å kalle vannverkene (iltakene) inn til konsesjonsbehandling. For mer informasjon om elvemusling vises det til tekst foran under «*Mølnelva ved Heggstad*».

Skjerva i Vefsnavassdraget

Skjerva munner ut i Vefsna ved Mosjøen. De lakseførende delene av Vefsnavassdraget, inkludert Skjerva, har status som nasjonalt lakesvassdrag. Stortinget har opprettet ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder for å gi et utvalg av de viktigste laksebestandene særlig beskyttelse. Faktorer som truer laksen i de nasjonale laksevassdragene skal identifiseres og fjernes. Der dette ikke er mulig, skal trusselfaktorenes virkning på laksebestandenes produksjon, størrelse og sammensetning motvirkes eller oppheves gjennom tiltak. For mer informasjon om ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder se Miljøstatus <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/ferskvann/laks/nasjonale-laksevassdrag-og-laksefjorder/>.

Andåsfoss kraftverk har utløp i Skjerva ca. 5 km oppstrøms samløpet med Vefsna. På strekningen nedstrøms kraftverket er vannføringen avhengig av kjøringen av kraftverket. I perioder kjøres ikke kraftverket og elva nedstrøms blir dermed tilnærmet tørrlagt. I tillegg påvirkes vannføringen gjennom kraftverket av vannuttak lenger opp i vassdraget (fra Andåsdammen, Hagfordsdammen og Langvatnet) til andre formål, dvs industri (Alcoa) og drikkevann (Mosjøen vannverk). Laks og sjøørretbestanden i Skjerva er sterkt negativt påvirket av kraftutbygging, vannverk, vannuttak til industri, forurensing og div. inngrep i og langs elva. Den periodevis sterkt reduserte vannføringen i Skjerva forsterker den negative effekten av forurensningstilførslene på grunn av redusert fortykning.

I brev av 18.02.2019 fra Statsforvalteren i Nordland til NVE er det formidlet bekymringer omkring de negative effektene av kraftverket på fiskebestandene i Skjerva. Bekymringene baserer seg blant annet på en rapport fra Vefsn kommune. Rapporten beskriver at vannføringen i elva er svært variabel, og at det i perioder ikke blir sluppet vann gjennom kraftverket. Resultatet blir stor dødelighet hos laks og sjøørret i Skjerva. Dette er svært uheldig, både for fiskebestandene og mulighetene for fiske i denne bynære elva.

Skjerva var tidligere kjent som en produktiv og god elv med mye sjøørret og laks. Med omløpsventil/minstevannføring kunne Skjerva produsert bra med fisk og gitt grunnlag for et attraktivt fiske. Vefsna er som kjent et nasjonalt laksevassdrag. Bestandene av laks og sjøørret i vassdraget er nå under oppbygging og i god vekst etter gyrobehandlingen i 2011 og 2012. Det er et klart mål å sikre god produksjon av fisk i alle deler av vassdraget, også sideelvene.

I 1999 ble ombygging av Andåsfoss kraftverk vedtatt konsesjonsfritt, og uten krav om minstevannføring. Dette var ingen god løsning for vannmiljøet og bestandene av fisk i Skjerva. Det bør gjennomføres en ny konsesjonsbehandling som sikrer en vannføring som kan bidra til at målet om høstbare bestander av sjøørret og laks blir nådd.

Forventet måloppnåelse - utfordringer

Nasjonale føringer for vassdrag med vannkraftproduksjon peker på at kapasitetsproblemer i forvaltningen kan gjøre det nødvendig å bruke adgangen til å utsette måloppnåelse til senere planperioder. Regional prioritering følger opp dette med å prioritere de konsesjonene som er gitt prioritet 1.1 og 1.2 i rapport 49:2013 og hvor revisjonsprosessen er igangsatt. Disse gis høy prioritet for vannslipp og/eller magasinrestriksjoner i planperioden 2022 - 2027 og dette legges til grunn for tidspunkt for måloppnåelse for vannforekomster i disse vassdragene.

Pågående revisjonsprosesser må forventes å legge miljømålene i denne planen til grunn som forutsatt jfr. retningslinjene for vilkårsrevisjon og Norges dialog med ESA i 2013/ 2014 i saken om implementeringen av direktivet for sterkt modifiserte vannforekomster.

Vannregionen mener at det er viktig at NVE kommer med sin innstilling til OED slik at miljømålet kan nås innen 2027 i de revisjonsprosessene som er åpnet. For mer informasjon se [her](#).

Tabell 18. Konsesjoner til behandling i NVE som må gis prioritering i saksbehandlingen.

Vassdrag og konsesjoner	Kommentar
Røssågavassdraget	NVE besluttet den 22.05.2007 at vilkårene for reguleringene i Røssågavassdraget kunne revideres. Revisjonssaken ble åpnet på bakgrunn av et felles kravdokument fra kommunene Hemnes, Hattfjelldal og Grane. Revisjonsdokument utarbeidet av konsesjonær Statkraft ble sendt på høring fra NVE i perioden 27.2 – 10.6 2014. Nordland fylkesting uttalte seg til saken i oktober 2014 (FT-sak 122-2014). På grunnlag av høringen m.m. har NVE skrevet en innstilling som ble sendt til Olje- og energidepartementet den 05.11.2020. OED vil fastsette de endelige reviderte vilkårene. I innstillingen anbefaler NVE at det innføres nye og moderne standard konsesjonsvilkår for Røssågareguleringene. Vilkårene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante, avbøtende tiltak. Videre anbefaler NVE at det slippes en minstevannføring nedstrøms Nedre Røssåga kraftverk på 30 m ³ /s hele året, samt en smoltutvandriingsflom med varighet i tre døgn i mai/juni. NVE anbefaler også at det fastsettes begrensninger på effektkjøring for driftsvannføringer lavere enn 60 m ³ /s. I tillegg at vannstanden i Stormyrbassenget holdes stabilt høy i hekkeperioden for fugl. NVE foreslår også at konsesjonæren pålegges å yte tilskudd til et fond, ved årlige utbetalinger på 150 000 kr, som skal fremme fisk, vilt og friluftsliv i kommunene.
Ranavassdraget og Bjerka-Plura (Langvatnet, Bjerka-Plura)	NVE besluttet den 02.05.2013 at vilkårene for reguleringene av Langvatnet og Bjerka-Plura kunne revideres. Revisjonssakene ble åpnet på bakgrunn av en rekke krav som ble kanalisert gjennom Rana og Hemnes kommuner. Revisjonsdokumenter utarbeidet av konsesjonær Statkraft ble sendt på høring fra NVE i perioden 28.11.2016 – 15.03.2017. Nordland fylkesting uttalte seg til sakene i juni 2017 (FT-sak 110-2017 og 111-2017). Sakene ligger per desember 2020 til gjennomgang i NVE som etter hvert vil sende sin innstilling til Olje- og energidepartementet som vil fastsette de endelige reviderte vilkårene.
Tverråga i Ranavassdraget (Rauvatn med Ildgrubforsen kraftverk)	Den 26.06.2020 besluttet NVE å gjennomføre en revisjon av konsesjonsvilkårene for Helgeland kraft sin regulering av Rauvatn mv. i Tverrågavassdraget. NVE legger vekt på at Tverråga er en del av Ranavassdraget, som er et nasjonalt laksevassdrag og er gitt høyeste prioritet i NVE-rapport 49/2013. Videre at anadrom strekning av Tverråga er oppført i vedlegg 2 i godkjent vannforvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen. Det vil si at det skal vurderes tiltak for å

	bedre miljøtilstanden på denne strekningen, som kan medføre krafttap.
Storelva i Lovik på Hinnøya, Bleksvatn	NVE besluttet den 22.9.2009 at vilkårene for reguleringen av Bleksvatn kunne revideres. Kravet om revisjon ble fremmet av Andøy Jeger- og Fiskerforening den 28.04.1999. Revisjonsdokument utarbeidet av konsesjonær Andøy Energi AS ble sendt på høring fra NVE i perioden 18.5 – 1.10. 2011. Fylkesrådet i Nordland uttalte seg til saken i oktober 2011 (FR-sak 194-11). Nye reviderte konsesjonsvilkår ble vedtatt ved kgl res 20.09.2019. Den reviderte konsesjonen innebærer at det nå er innført nye og moderne standard konsesjonsvilkår. Vilråene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante, avbøtende tiltak. Det er også stilt krav om at det skal installeres en automatisk omløpsventil i kraftverket. Videre skal alle vannføringsendringer skje gradvis. Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov. Bleksvatnet er tillatt regulert inntil 4,25 m ved 3,25 m oppdemming og 1 m senking.
Håkvikvassdraget	NVE besluttet i 2005 at vilkårene for regulering av Håkvik kraftverk kunne revideres. Kravet om revisjon ble fremmet av Narvik kommune og Ofoten Friluftsråd sammen med flere frivillige organisasjoner. Revisjonsdokument utarbeidet av konsesjonær Nordkraft var på høring fra NVE i perioden 1.10 – 21.12. 2012. Nordland fylkesting uttalte seg til saken i januar 2013 (FT-sak 13-13). Nye reviderte konsesjonsvilkår ble vedtatt ved kgl res 08.12.2019. Den reviderte konsesjonen innebærer at det nå er innført nye og moderne standard konsesjonsvilkår. Vilråene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante, avbøtende tiltak. I Storvatnet, Nervatnet og Silvatnet tillates en regulering på henholdsvis 35,6 m (oppdemming 6 m og senking 29,6 m), 2,5 m og 3,5 m. Fra 1.mai og frem til vannstanden i Storvatnet har nådd kote 251,6 (HRV-5 m) tillates ikke tapping. Denne vannstanden holdes som en minimumsvannstand frem til 1.10. Mellom 1.10 og 1.5 disponeres magasinet etter kraftverkets behov. Fra 1.mai til 31.august skal vannstanden i Nervatnet holdes mellom kote 218.30 og 217.60 av hensyn til vanntilknyttet fugl.
Skjomenvassdraget	Det vises her til tabell og tekst i kapittel 9.1 Prioriterte vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap

5 Vedlegg: Restaureringsprosjekter i Nordland

Restaurering av vassdrag og sjøvannforekomster har fått stadig større oppmerksomhet i internasjonal og norsk vannforvaltning. Som en konsekvens av dette er det opprettet en egen tilskuddsordning som forvaltes av Miljødirektoratet, kalt tilskudd til vannmiljøtiltak. Tilskudd over denne ordningen kan bli gitt til tiltak som inngår i arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram. Høyest prioritet har miljøforbedrende tiltak og da særlig restaureringstiltak med formål å bedre miljøtilstanden i vann. Mer informasjon om ordningen finnes i [Miljødirektoratets søknadssenter](#)

Tilskudd til fisketiltak er en annen tilskuddsordning som det kan være aktuelt å søke om midler fra ved finansiering av restaureringstiltak. Denne ordningen forvaltes også av Miljødirektoratet, se søknadssenter. Tilskuddsordningen kan brukes til tiltak knyttet til bestander av laks, sjøørret og sjørøye og som kommer samfunnet og allmennheten til gode. Tilskudd til restaurering av laksetrapp er et aktuelt formål.

Tilskudd er ment å være et supplement til annen finansiering. Hovedprinsippet er at den som er ansvarlig for påvirkningen, dvs. inngrep eller forurensning, skal dekke kostnadene med kompensierende restaureringstiltak.

Tabell 19 inneholder informasjon om et utvalg av de restaureringsprosjektene som er igangsatt i Nordland gjennom tiltaksprogrammet. Noen prosjekter er gjennomført, noen er under gjennomføring og noen er på planstadiet. Selv om et restaureringsprosjekt er fullført vil det være behov for tilsyn, vedlikehold og tiltaksovervåking. Mer detaljert informasjon om de fleste av tiltakene finnes i Vannnett under aktuelle vannforekomster.

Formålet med denne tabellen er å gi en oversikt over omforente prosjekter som vil være gjenstand for prioriteringer av tilgjengelige statlige og regionale tilskuddsmidler.

Tabell 19 Et utvalg av restaureringsprosjekter i vannregion Nordland og Jan Mayen

Vannområde, vassdrag og vannforekomster.	Påvirkning	Bakgrunn og status for tiltak	Kostnad (mill.) og finansiering
Vesterålen Bleiksvassdraget: - Bleiksvassdraget (elv fra Storvatnet).	Omlagt elveløp, vannlekkasjer gjennom morenerbygg	Forholdene i Bleiksvassdraget er spesielle. Utløpselva fra Storvatnet (Bleiksvatnet) rant opprinnelig gjennom landsbyen Bleik. I 1904 ble det bygd et kraftverk (lysværk) som stoppet laksens vandring i vassdraget. Lysværket ble drevet fram til 1972. Kort tid etter besluttet grunneierlaget å grave ut et nytt elveløp fra Holmevannet med utløp til havet ca. 1 km vest for Bleik. Formålet var å reetablere laksens vandrings- og produksjonsmuligheter. Kombinert med utsettinger har dette reetablert laksebestanden. I de senere år har økende lekkasjer av vann gjennom morenemasser langs det "nye" elveløpet skapt problemer for laksens oppvandring. Pga. en ødelagt demning er i tillegg ca. 300 meter av det opprinnelige elveløpet tapt som produksjonsområde. Det er satt i gang tiltak for å tette vannlekkasjer og for å reetablere tapt elvestrekning.	Kostnad: 0,267. Tilskudd, Sameiet Bleik Utmarksfelleskap, Dugnad.
Vesterålen Blokkenvassdraget i Sortland:	Vannuttak og regulering til vannkraft, industri og akvakultur.	Restaureringsarbeidet er igangsatt. Omfatter bygging av ny fisketrapp, ombygging av eksisterende fisketrapp, div. biotiltak (utlegging av gytegrus, steingrupper m.m.) og	Kostnad: ca. 7. Blokken Skipsverft,

- Blokkelva - Nedre Blokkvatnet - Eideelva - Andre Blokkvatnet - Innerdalselva	Div. fysiske inngrep.	fiskebiologiske undersøkelser. For mer informasjon, se Vann-nett.	Vesterålskraft, Sjøblink Blokken, Tilskudd.
Lofoten Hopspollen og Hopsvassdraget i Vågan: - Hopspollen	Veifylling over utløpet av Hopspollen skaper vanningsproblemer for fisk (inkl. sjøørret og laks) og dårligere vannutskifting i pollen.	Veieier Vågan kommune har igangsatt arbeidet med etablering av bru. For mer informasjon, se Vann-nett.	Kostnad: ca. 4. Vågan kommune, Tilskudd.
Ofoten Prestjordelva i Narvik: - Prestjordelva	Spredte avløp, forøpling, nedgravd avfall, deponering av masser og div. inngrep.	Narvik kommune har arrangert folkemøter med grunneiere og brukere langs Prestjordelva. Det er gitt tilskudd til kartlegging av påvirkningene og miljøtilstanden som skal gi grunnlaget for en tiltaksplan. Tema er sjøørret, tilrettelegging for friluftsliv m.m.	Kostnad: foreløpig ca. 0,3 til overvåking/kartlegging. Tilskudd.
Ofoten Børselvassdraget i Ballangen: - Børselva - Grunnvatnet - Åselva - Djupvatnet	Vannuttak og regulering til vannkraft, avrenning fra landbruk	I 1997 startet Børselvprosjektet og samme år ble Grunnvatnet naturreservat opprettet. Ved oppstart av prosjektet var forholdene for fisk og andre vannlevende organismer i Børselva svært dårlige. Nær 70 % av vannarealet i elva var dekket av planter. Viktige fuglebiotoper for våtmarksfugl, som var hovedgrunnlaget for etableringen av Grunnvatnet naturreservat, var eller holdt på å forsvinne. Store deler av tidligere gyte-oppvekstområder for ørretbestanden i vassdraget var satt ut av produksjon. Gjennom prosjektet ble det utarbeidet en rekke fagrapporter og andre publikasjoner. I 2007 var en milepæl nådd i rehabiliteringen ved at det var etablert en ny vannstreng gjennom de tidligere gjengrodde områdene. I mai 2009 startet en ny fase der en har ønsket å prøve ut ulike vannslipp fra Børsvatnet som grunnlag for fastsettelse av et endelig manøvreingsreglement. I prøveperioden ble det gjennomført en rekke undersøkelser (hydrologi, vannkjemi, bunndyr, fisk, vannvegetasjon og erosjon/sedimentasjon). Formålet var å evaluere effekten av ulike tiltak og vannslipp på naturverdiene i vassdraget. Per desember 2021 ligger saken om fastsettelse av nytt manøvreingsreglement til behandling hos NVE. For mer informasjon se Vann-nett og Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø (LFI-rapp nr. 296)	Kostnad: foreløpig ca. 5. Ballangen Energi AS, Tilskudd til tiltak for å begrense avrenning fra landbruk.
Skjerstadvfjorden Bodøelva: - Bodøelva, nedre - Bodøelva, øvre	Avrenning fra landbruk og bebyggelse. Ulike inngrep pga. veier og annen utbygging. Vannuttak og regulering til drikkevann. Forsøpling.	Bodøelva er et lite bynært vassdrag som samtidig renner gjennom et stort jordbruksområde (Bodin gård). Dette gir store miljømessige utfordringer. Elva har også vært sterkt påvirket av uttak til drikkevann og vannkraft samt utbygging av ny 4-felts inn til Bodø. For å kompensere for de negative påvirkningene er det gjennomført en rekke tiltak, eks. ulike biotopiltak (utbedring av fiskevandringshindre, utlegging av stein/steingrupper m.m.), pålegg om slipp av minstevannføring samt at avrenning fra deler av Rønvi kjordene/Bodin gård føres ut i sjøen. På den strekningen av elva som ble lagt om i forbindelse med byggingen av ny 4-felts vei har Statens vegvesen gjennomført tiltak for å reetablere gyte- og oppvekstforhold for sjøørretbestanden. I løpet av 2021/2022 vil sedimentert slam nedstrøms veiutbyggingen bli fjernet. Dette inkluderer mudring av Andedammen.	Kostnad: ca. 2. (grovt anslag. Ikke medregnet tiltak utført av Statens Vegvesen). Statens vegvesen, Bodin gård (Nordland fylkeskommune), Bodø kommune, Tilskudd.

		Flere biotopiltak samt tiltak for å redusere forurensninger aktuelle. For mer informasjon se Vann-nett.	
Sør-Salten Beiarvassdraget: - Beiarelva opp til Høgforsen - Beiarelva mellom Høgforsen og Staupåmoen	Vannuttak og regulering til vannkraft. Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> , rømt oppdrettsfisk. Vandringshindre (ikke fungerende fisketrapp)	Beiarvassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 29.05.2020 ga Statsforvalteren i Nordland Beiarelva SA til latelse restaurering og oppgradering av de 5 fisketrappene i Beiarelva som i dag er rasert. En utvidelse av den lakseførende strekningen forbi trappene kan ifølge habitatkartlegging gjennomført av Rådgivende Biologer AS i 2015 øke smoltproduksjonen i vassdraget med minst 30 %. Grunneierne ved Beiarelva SA har engasjert Norconsult til å utarbeide en detaljplan for restaurering av trappene. Detaljplan med kostnadsoverslag antas å være ferdig i løpet av første halvår 2021. En optimistisk målsetting er at trappene skal tas i bruk sommeren 2022. Dette er et kostnadskrevenne prosjekt som må finansieres som et spleiselag. For mer informasjon se Vann-nett.	Kostnad: ca. 20 (grovt anslag) Statkraft, Statskog, Beiam kommune, Beiarelva SA, Tilskudd fra Miljødirektoratet.
Sør-Salten Litlglomvatnet i Meløy: - Glomåga med Litlglomvatnet	Vannuttak og regulering til vannkraft, industri og drikkevann. Avrenning fra sprede bebyggelse. Gjengroing.	Litlglomvatnet er i ferd med å gro igjen. Det er et stort ønske fra Meløy kommune og lokallag/grunneiere om å fjerne uønsket vegetasjon fra vannspeilet. Vatnet og området rundt er et viktig friluftsområde for innbyggerne i Glomfjord og omegn. Prosjektet ble igangsatt i 2021 og er planlagt ferdigstilt i 2022/2023.	Kostnad: ca. 1,8 Tilskudd.
Rødøy-Lurøy Segeråga i Rødøy: - Segeråga	Avrenning og inngrep knyttet til omkringliggende jordbruk	I 2016 gjennomførte NINA og NIVA en undersøkelse av fisk og bunndyr i Segeråga (Bergan og Aanes, 2016). På grunnlag av resultatene fra undersøkelsen ble det laget en tiltaksplan med forslag til rehabilitering og avbøtende tiltak med hovedfokus på sjøørrebestanden (NINA Rapport 1358). I årene etter er det gjennomført en rekke tiltak, inkludert etablering av fangdammer for å redusere tilførselen av finpartikulært erosjonsmateriale fra nydyringsområdene, ulike biotopiltak for å bedre gyte- og oppvekstforholdene samt etablering av fisketrapp i Medåsbekken. Per desember 2020 skal aktuelle tiltak i stor grad være gjennomført. Det som gjenstår er tiltaksovervåking for å evaluere effekten av tiltakene. For mer informasjon se Vann-nett.	Kostnad: ca. 2. Skjønnsmidler fra Statsforvalteren i Nordland til Rødøy kommune, Tilskudd.
Ranfjorden Ranaelva i Ranavassdraget: - Ranaelva nedstrøms samløp Langvassåga	Vannuttak og regulering til vannkraft. Gruveforurensning. Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> . Vandringshinder (ikke fungerende fisketrapp)	Ranavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 10.12.2020 ble vassdraget friskmeldt for lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> (vedtak fra Mattilsynet). Planen er at fisketrappa i Reinforset skal være ferdig restaurert og åpnet for oppgang så raskt som mulig etter friskmelding. En velfungerende trapp vil åpne for oppgang av laks og sjøørret helt til Raudfjellforset ca. 43 km lenger opp i Ranaelva.	Kostnad: ca. 12 (grovt anslag) Tilskudd fra Miljødirektoratet, Statkraft, Statskog.
Ranfjorden Tverråga i Ranavassdraget: - Tverråga nedstrøms Ildgruben kraftverk, anadrom del	Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra byer og tettsteder. Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> . Vandringshinder (ikke fungerende fisketrapp)	Tverråga er en del av Ranavassdraget som har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 10.12.2020 ble Ranavassdraget, inkludert Tverråga, friskmeldt for lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> (vedtak fra Mattilsynet). Per desember 2020 kan laks og sjøørret bare vandre ca. 500 m opp i Tverråga til Revelforset. Her er det en laksetrapp som i likhet med trappa i Reinforset i selve Ranaelva, har vært stengt siden 1985 pga. gyroen. Trappa i Revelforset er nå under restaurering og vil trolig stå ferdig for oppvandring før sesongen 2022. Med en åpning av trappa i Revelforset vil laks og sjøørret på ny få tilgang til 10-12 km med gode gyte- og oppvekstområder i Tverråga opp mot Ildgrubeforset. For mer informasjon se Vann-nett.	Kostnad: ca. 2 (grovt anslag) Statkraft, Helgelandskraft, Tilskudd fra Miljødirektoratet.

<p>Ranfjorden</p> <p>Plura i Ranavassdraget: - Plura lakseførende del</p>	<p>Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra byer og tettsteder. Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>. Vandringshinder (ikke fungerende fisketrapp)</p>	<p>Plura er en del av Ranavassdraget som har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 10.12.2020 ble Ranavassdraget, inkludert Plura, friskmeldt for lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i> (vedtak fra Mattilsynet). Da NSB la om Nordlandsbanen her i 1950 ble det naturlige elveløpet stengt med steinfylling og Plura ledet gjennom en fjelltunnel. Dette skapte hindring for oppvandring av laks og sjøørret fra Ranaelva. For å reetablere fiskevandring ble det bygd laksetrapp som har vært ødelagt/ute av funksjon i mange år. Det er nå aktuelt å restaurere/gjengrodd elveløpet slik at laks og sjøørret kan få utnyttet gyte- og oppvekstmulighetene på en ca. 2 km lang naturlig lakseførende strekning av Plura oppstrøms trappa.</p>	<p>Kostnad: ca. 1,5 (grovt anslag)</p> <p>Jernbanelverket, Statkraft</p>
<p>Ranfjorden</p> <p>Røssåga i Hemnes - Røssåga mellom samløp Leirelva og Sjøforsen</p>	<p>Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra landbruk, renseanlegg og gruver. Inngrep pga. flomsikring. Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>.</p>	<p>Restaurering av et tidligere mer eller mindre tørrlagt, tilsluttet og gjengrodd elveløp i Røssåga opp mot Sjøforsen og nye Nedre Røssåga kraftverk. På strekningen som er ca. 650 m lang, er det gjennomført en rekke tiltak for å kunne reetablere strekningen som et viktig gyte- og oppvekstområde for laks- og sjøørretbestanden i Røssågavassdraget. Eks. på gjennomførte tiltak er: Etablering av to lave terskler, en strømvise og djupål, utserting av finpartikulært materiale fra elvebunnen, tilførsel av egnet gytesubstrat og utlegging av steinblokker. Den 05.11.2020 leverte NVE sitt forslag til nytt manøvreringsreglement for Røssågareguleringen til OED. Hvis dette blir vedtatt vil det bl.a. innebære at Statkraft pålegges å slippe en minstevannføring på 30 m³/s hele året nedstrøms nye Nedre Røssåga kraftverk. For mer informasjon se Vann-nett og Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø (LFI-rapp nr. 296)</p>	<p>Kostnad: ca. 5.</p> <p>Statkraft.</p>
<p>Vefsnfjorden-Leirfjorden</p> <p>Vefsnavassdraget i Vefsn, Grane og Hattfjelldal - Vefsn mellom Laksforsen og samløp Svenningdalselva - Svenningdalselva Flere strekninger i Austervefna og Susna.</p>	<p>Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>. Vannuttak og regulering til vannkraft. Vandringshindre (ikke fungerende fisketrapp)</p>	<p>Restaurering av fisketrapp. Per 2021 er trappa i Laksforsen ferdig restaurert. Vefsnavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag og har potensiale til å bli et av de fem mest produktive laks- og sjøørretvassdragene i Norge. Dette forutsetter at "hele" vassdraget gjøres tilgjengelig for oppvandring ved at ca. 12 fisketrapp blir restaurert.</p>	<p>Kostnad: ?</p> <p>Tilskudd fra Miljødirektoratet, Statkraft, Statskog.</p>
<p>Vefsnfjorden-Leirfjorden</p> <p>Fustavassdraget i Vefsn - Fusta</p>	<p>Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>. Avrenning fra landbruk og spredt bebyggelse. Vandringshinder (fisketrapp fungerer ikke godt nok).</p>	<p>Restaurering av fisketrapp i Forsmoforsen</p>	<p>Kostnad: ?</p> <p>Tilskudd fra Miljødirektoratet</p>
<p>Vefsnfjorden-Leirfjorden</p> <p>Drevjavassdraget i Vefsn: - Drevja</p>	<p>Tidligere infeksjon av lakseparasitten <i>Gyrodactylus salaris</i>. Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra landbruk og spredt bebyggelse.</p>	<p>Restaurering av fisketrapp i Forsmoforsen</p>	<p>Kostnad: ?</p> <p>Tilskudd fra Miljødirektoratet</p>

	Vandringshinder (fisketrapp fungerer ikke godt nok)		
Bindalsfjorden- Leirfjorden Åelva/Åbjøravassdr aget i Bindal: - Åelva	Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra spredt bebyggelse. Inngrep pga. flomsikring og tømmerfløting	Biotoptiltak, bygging av ny fisketrapp i Øvja	Kostnad: ? Nord-Trøndelag elektrisitetsverk , Lokale grunneiere

6 Deler av svenske og andre norske vannregioner som ligger i Nordland

Dette vedlegget omhandler de grensekryssende vannområdene mellom Nordland og Sverige. Vannregion Nordland strekker seg inn i Sverige fordi områder i Sverige har avrenning til Norge. Motsatt strekker deler av vannregionene Bottenviken, Torneå og Bottenhavet seg inn i Norge fordi områder i Norge har avrenning til Sverige. Fylkestinget i Nordland skal kun fatte vedtak knyttet til det vannet som ligger innenfor Norges grenser. Dette kapitlet omhandler disse vannforekomstene på norsk side som drenerer til Sverige. Kapitlet omhandler også de delene av vannregionen som strekker seg inn i vannregionene Trøndelag og Troms-Finnmark.

6.1 Sverige

6.1.1 Hva påvirker vannet i området?

De miljøutfordringene som er registrert i vannforekomster i Nordland som drenerer mot Sverige er hydromorfologisk påvirkning fra vannkraft og påvirkning fra introduserte arter (Tabell 20). Imidlertid er det også utfordringer knyttet til risiko for spredning av fremmede arter som for eksempel ørekyt og lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*.

I de svenske grensevannforekomstene som drenerer mot Norge er påvirkningene knyttet til gruvedrift, vannkraft, skogsdrift (fløting), kvikksølv og fremmede arter.

Tabell 20 Registrerte påvirkninger i grensevannforekomster i Nordland som drenerer mot Sverige.

Navn (ID)	Påvirkning	Påvirkningsgrad	Vannregion	Vannområde	Kommune
Guovdelasjavre (Langvatnet) 303-1105-L	Vannkraftsdam	Stor grad	Bottenviken	Luleälven	Narvik
Elv fra Guovddelisjávrrer (Langvatnet) 303-120-R	Uten minstevannsføring	Svært stor grad	Bottenviken	Luleälven	Narvik
Elv mellom Forsvatnet og Siidasjavri 303-15-R	Uten minstevannsføring	Stor grad	Bottenviken	Luleälven	Narvik
Elv i Greipfjeldalen bekkefelt («abbortjønnen») 306-18-R	Andre introduserte arter (abbor)	Liten grad (abbor fjernet ved rotenonbeh. i 2013)	Bottenviken	Umeälven	Hattfjell dal

Utfordringer

Sverige og Norge legger ulik vekt på betydningen av fremmede arter. Fremmede arter kan både være til dels eksotiske arter, men også hjemlige arter som flyttes mellom innsjøer og dermed påvirker den økologiske funksjonen i vannforekomstene. Nordland har registrert og klassifisert østlige fiskearter som ørekyt (*Phoxinus phoxinus*), abbor (*Perca fluviatilis*), harr (*Thymallus thymallus*) og lake (*Lota*

Iota) som fremmede arter. Det samme gjelder røye (*Salvelinus alpinus*) der arten er utsatt i reine ørretvann.

I Nordland anser man også spredningen av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* som svært viktig å håndtere og sette i gang tiltak mot. I Norge er man i ferd med å lykkes med å bekjempe *Gyrodactylus salaris*, og man ønsker ikke resmitte fra blant annet Sverige der parasitten finnes naturlig. Både videre kartlegging av utbredelsen av *Gyrodactylus salaris* på svensk side og forebyggende tiltak som felles informasjonskampanjer bør settes inn i neste fase.

6.1.2 Miljømål

Miljømål for vannforekomstene skal settes for alle vannforekomstene i begge land. Dette innebærer at målene er rettslige styringsverktøy som bare kan vedtas for vannforekomster innen de respektive lands grenser. Med andre ord kan ikke norske vannregionmyndigheter vedta miljømål for de delene som ligger utenfor norsk territorium.

Målene fastsettes med utgangspunkt i den harmoniserte klassifiseringen. Se kapittel 3.3 i planen for mer informasjon om dette.

Miljømål etter vannforskriften

Tabell 21 gir en oversikt over naturlige vannforekomster med standard miljømål som ligger i Nordland og som drenerer til Sverige.

Tabell 21 Oversikt over vannforekomster med standard miljømål knyttet til økologisk tilstand i grenseoverskridende vannforekomster som ligger i Norge.

Miljømål, økologisk tilstand	Elv		Innsjø	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Svært god	7	7,14	4	9,3
God	89	90,8	38	88,4
Totalt	96		42	

Alle vannforekomstene er uklassifisert i henhold til kjemisk status. Vannforekomstene ligger imidlertid i upåvirkede områder, så man kan anta at dagens tilstand er god.

Miljømål for Sterkt modifiserte vannforekomster

Tabell 22 gir en oversikt over de «sterkt modifiserte vannforekomstene» som ligger i Norge og som drenerer til Sverige. Alle de tre vannforekomstene som er i risiko er vurdert til å være SMVF.

Tabell 22 Sterkt modifiserte vannforekomster på norsk side og miljømål for disse.

Vann-område	Vannforekomst	ID	Begrunnelse for utpeking av SMVF	Operativt miljømål
Luleälven	Elv fra Guovddelisjávrra (Langvatnet)	303-120-R	Uten minstevannsføring	SDØP, unntak etter §10
Luleälven	Elv mellom Forsvatnet og Siidasjavri	303-15-R	Uten minstevannsføring	GØP innen 2027
Luleälven	Guovdelasjavre (Langvatnet)	303-1105-L	Vannkraftsdam	DØP, unntak etter §10

6.1.3 Tiltak

I de vannforekomstene som renner fra Nordland og inn i Sverige er det Nordland som foreslår tiltak og motsatt. Innen undersøkelser og fysiske tiltak er det behov for et samarbeid mellom landene for gjennomføringen av tiltak. Det er per dags dato ikke foreslått noen konkrete tiltak.

6.1.4 Overvåking

Pågående overvåking i vannregionene Nordland og Bottenviken er tilpasset de ulike landenes overvåkningsbehov. Gjennom møter er det blitt tydelig at det er finnes lite data om de grenseoverskridende vannforekomstene og at det må planlegges mer overvåking framover.

Et viktig første steg for en fremtidig felles overvåking er å sammenstille eksisterende overvåking i begge land. Behovet for overvåking bør også relateres til påvirkningstrykket i områdene. En samordnet overvåking kan for eksempel handle om utredning av kvikksølv og *Gyrodactylus salaris* gjennom felles overvåking. Sverige og Norge deler også felles unike naturområder som fiskefattige innsjøer. Ett eventuelt framtidig felles prosjekt kan være å undersøke om det finns behov for tiltak for å bevare disse unike miljøene.

6.2 Vannregion Trøndelag

Det er 1 vannforekomst i Trøndelag vannregion som Nordland er vannregionmyndighet for. Vannforekomsten er i god tilstand og det er ikke foreslått noen tiltak.

6.3 Vannregion Troms/Finmark

Det er 52 vannforekomster i Troms/Finmark vannregion som Nordland er vannregionmyndighet for. Av disse er 15 kystvannforekomster, 26 ellevannforekomster og 11 innsjøvannforekomster. Alle vannforekomstene er i enten god eller svært god tilstand. Det er ikke registrert tiltak på noen av disse vannforekomstene.

7 Vedlegg: Overvåking av vannmiljøet

Selve kravet til utarbeidelse av overvåkingsprogram er hjemlet i forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) § 18. Her fremgår det at det skal være etablert "tilstrekkelige regionale overvåkingsprogrammer" for å sikre en helhetlig overvåking av tilstanden i vannregionen. Disse skal revurderes og om nødvendig oppdateres hvert sjette år, i samsvar med kravene i [Vedlegg V](#) til vannforskriften.

Vannforskriften omfatter alt overflatevann (elver, innsjøer, kystvann), grunnvann og beskyttede områder der vann er et viktig element for beskyttelsen. Alle vannforekomster kan imidlertid ikke overvåkes fordi kostnaden blir for stor. Overvåkingsmodeller og mer indirekte metoder er derfor utviklet for bestemmelse av tilstand i endel vannforekomster hvor det ikke finnes eller i svært liten grad er påvirkningskilder.

Vannforekomster:	Hva som overvåkes:
overflatevann	økologisk og kjemisk tilstand og økologisk potensial, hydromorfologisk
grunnvann	kjemisk og kvantitativ tilstand
beskyttede områder (eks drikkevannskilder)	Krav fra regelverket som hvert enkelt område er opprettet i henhold til (eks. drikkevann: kvalitet på råvannet)

Overvåking i henhold til vannforskriften kan deles inn i tre typer: basisovervåking, tiltaksorientert overvåking og problemkartlegging. Nærmere beskrivelse av de ulike typene og formålet med overvåkingen finnes på www.vannportalen.no under temaside: [Overvåking i vann](#)

Overvåkingsmetodikk, kvalitetselementer og påvirkningstyper

Overvåkingsmetodikken er basert på fastsettelse av økologisk og kjemisk tilstand. Den reviderte klassifiseringsveilederen (Veileder 02:2018) angir hvilke kvalitetselementer med tilhørende indekser og parametre som er egnet for å måle effekten av forskjellige påvirkninger i hhv. elver, innsjøer og kystvann. Denne legges til grunn for utarbeidelse av overvåkingsprogram.

Overvåkingsprogrammet består av en rekke overvåkingsstasjoner. Tabellen nedenfor viser oversikt over hvor mange vannforekomster som inngår i overvåkingen i henhold til vannforskriften for hele vannregionen, fordelt på ulike kategorier av overvåking. En detaljert beskrivelse av de ulike kategoriene av overvåking er gitt i vannforskriftens Vedlegg V kapittel 1.3 og 2.4.

Tabell 23 Antall vannforekomster som inngår i overvåkingsprogrammet fordelt på vannområder.

Vannområde	Basisovervåking referanse				Basisovervåking Tiltaksrettet				Tiltaksorientert overvåking				Sum
	Elv	Innsjø	Kyst	Grunnvann	Elv	Innsjø	Kyst	Grunnvann	Elv	Innsjø	Kyst	Grunnvann	
Vesterålen									16	1			17
Lofoten			2			1	5		15	4			27
Ofoten	1						6		16	6			29
Nord-Salten						2			10	2			14
Skjerstadfjorden					4		7		14	6			31
Sør-Salten	1												1
Rødøy-Lurøy									22				22

Ranfjorden		1	1		5	1	3		44				55
Vefsnfjorden-Leirfjorden	3	1			5		4		12				25
Bindalsfjorden-Velfjorden			3						13	1			17

Detaljert informasjon om overvåkingsresultater og klassifisering er tilgjengelig på hhv. <https://vanmiljo.miljodirektoratet.no> og <https://vann-nett.no/portal/>

7.1 Overvåkingsnettverk

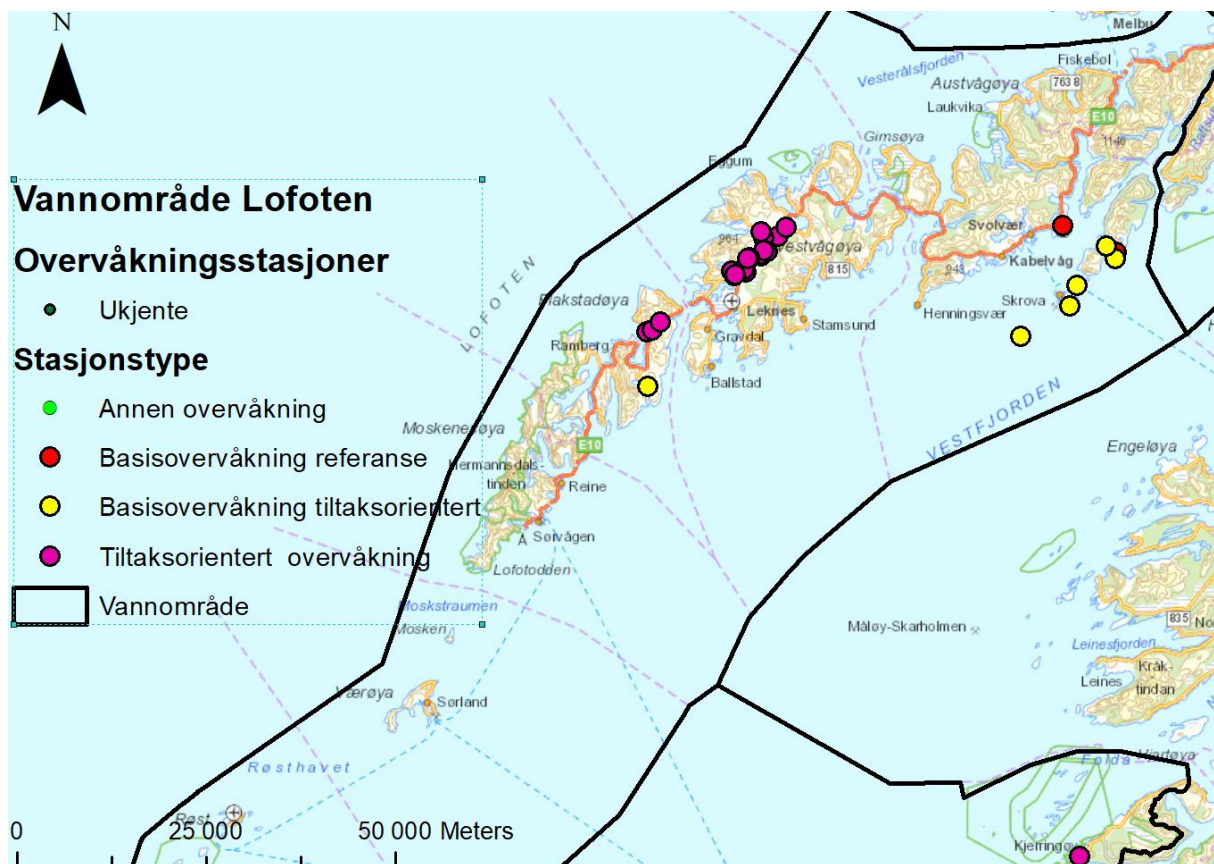
7.1.1 Vannområde Vesterålen

Figur 48 Overvåkningstasjoner i vannområde Vesterålen

I Vannområde Vesterålen er det kun registrert tiltaksovervåkning. I Andøy kommune foregår det tiltaksovervåkning av gamle skytefelt fra forsvaret. I Bø kommune er det en overvåkning av landbruk og avløpspåvirkning i Straumevassdraget. I Sortland kommune overvåkes de samme påvirkningene i Holmstadvassdraget.

7.1.2 Vannområde Lofoten

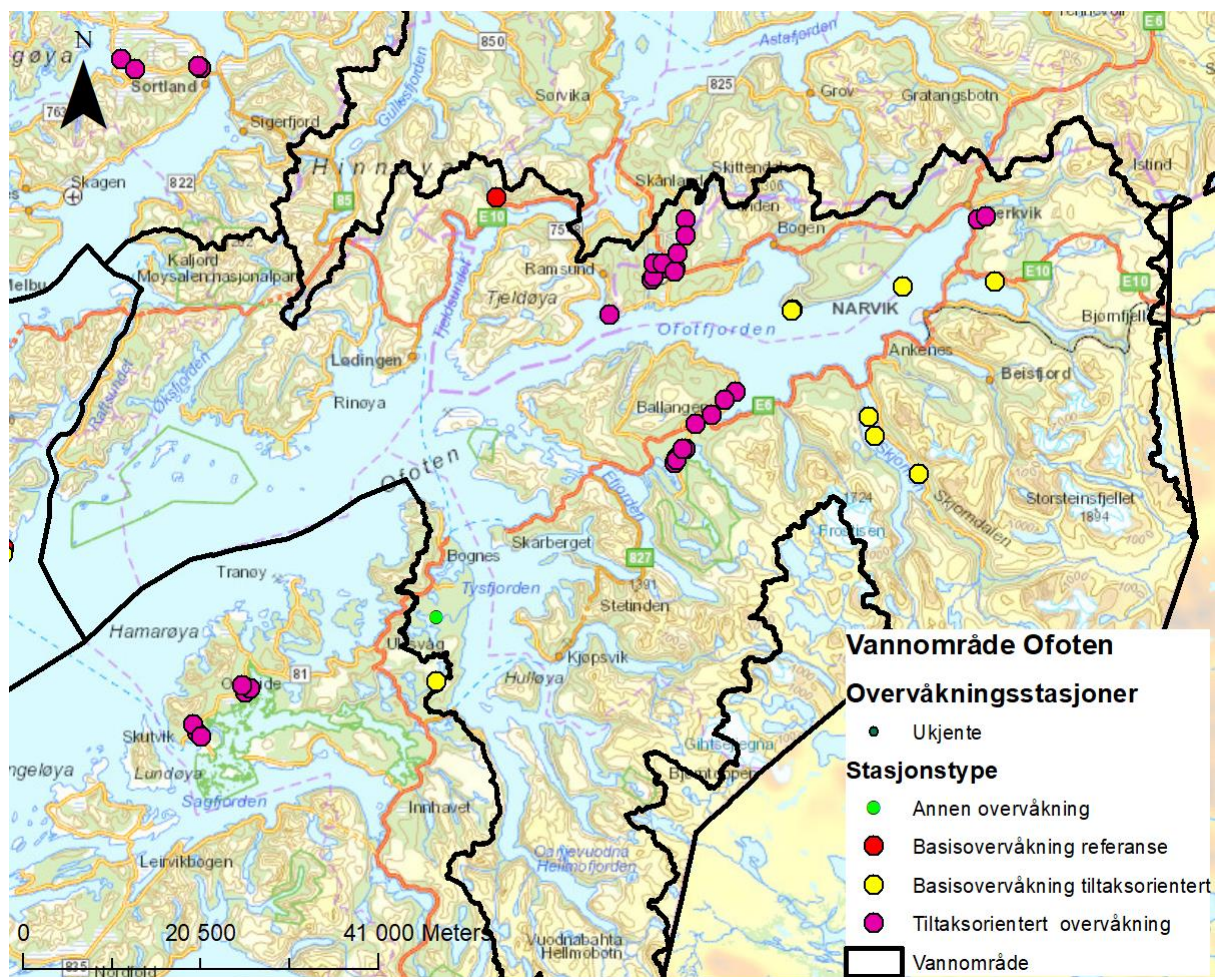

Figur 49 Overvåkningstasjoner i vannområde Lofoten

I vannområde Lofoten er det registrert både basisovervåkning (referanse og tiltak) og tiltaksovervåkning.

Referansestasjonene er plassert i Vestfjorden rundt øya Skrova, og en stasjon ved utløpet til Storvannet ved Nusfjord. Tiltaksorientert overvåkning vises i Vareidvassdraget og i Farstadvassdraget.

7.1.3 Vannområde Ofoten

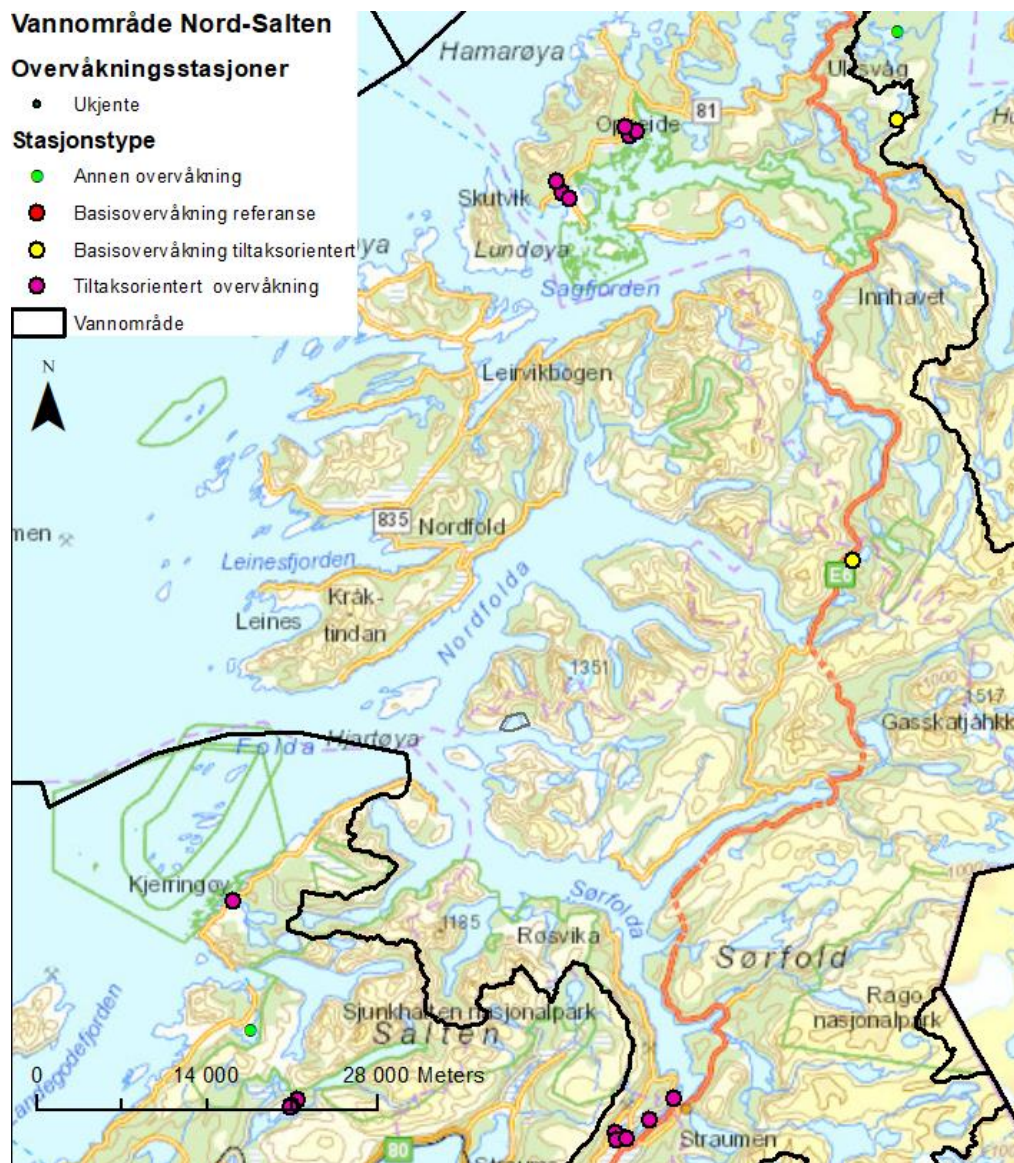

Figur 50 Overvåkingsstasjoner i vannområde Ofoten

I vannområde Ofoten er det både basisovervåkning (referanse og tiltaksorientert) og tiltaksobservasjon.

Det ligger en referansestasjon for basisovervåkning i Kongsvikelva. Det ligger stasjoner for tiltaksbasert basisovervåkning i Ofotfjorden, Rombaken og Skjomen. Tiltaksbasert overvåkning er det i Tårstadvassdraget i Evenes, Ballsnesvassdraget og Børselva. Det ligger også en overvåkingsstasjon i Kilvatnet sør for Bognes som er en stasjon for nasjonal overvåkning av forurensning av innsjøer.

7.1.4 Vannområde Nord-Salten

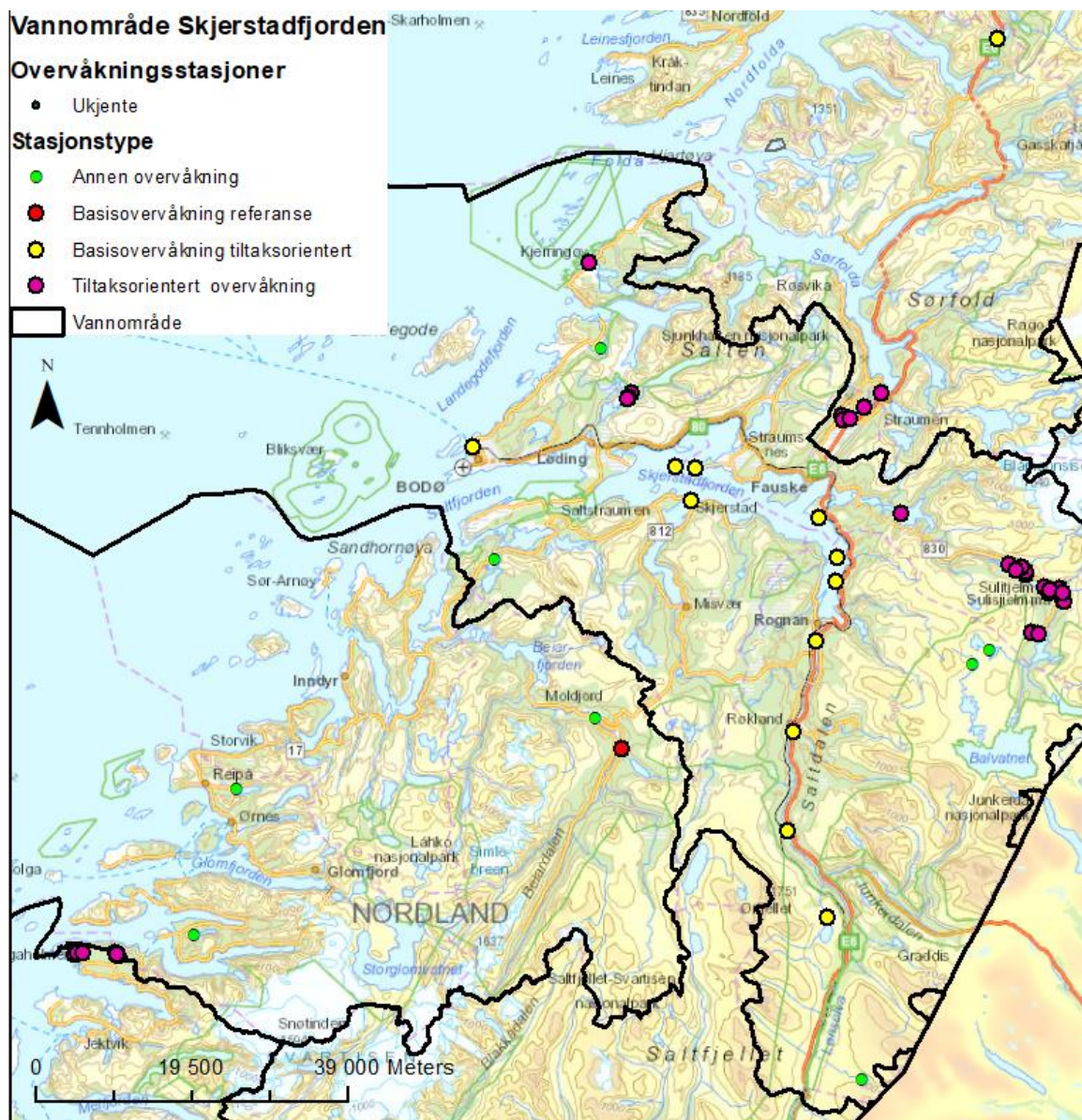

Figur 51 Overvåkingsstasjoner i vannområde Nord-Salten

I vannområde Nord-Salten ligger det to tiltaksorienterte basisovervåkingstasjoner i Gállåjåvre og Tennvatnet.

Det ligger stasjoner for tiltaksobservasjon i Lilandsvassdraget, Steinslandvassdraget og Lakselva med Kvitblikvatnet og Vallvatnet.

7.1.5 Vannområde Skjerstadvfjorden

Figur 52 Overvåkingstasjoner i vannområde Skjerstadvfjorden

I vannområde Skjerstadvfjorden foregår det tiltaksorientert basisovervåkning i Bodø havn, i Skjerstadvfjorden/Saltdalsfjorden og i Saltdalssvassdraget med Kjemåvatnet. Det foregår tiltaksbasert overvåkning i og rundt Sulitjelmavassdraget, i bekker rundt Heggmoen og i Fjærevassdraget. Av annen overvåkning er det stasjoner i Steigtindvatnet, Valnesvatnet, Solvågvatnet, Fisklausvatnet og Øvre Sølvvatnet i den nasjonale overvåkingen av forsyning av innsjøer.

7.1.6 Vannområde Sør-Salten

Vannområde Sør-Salten

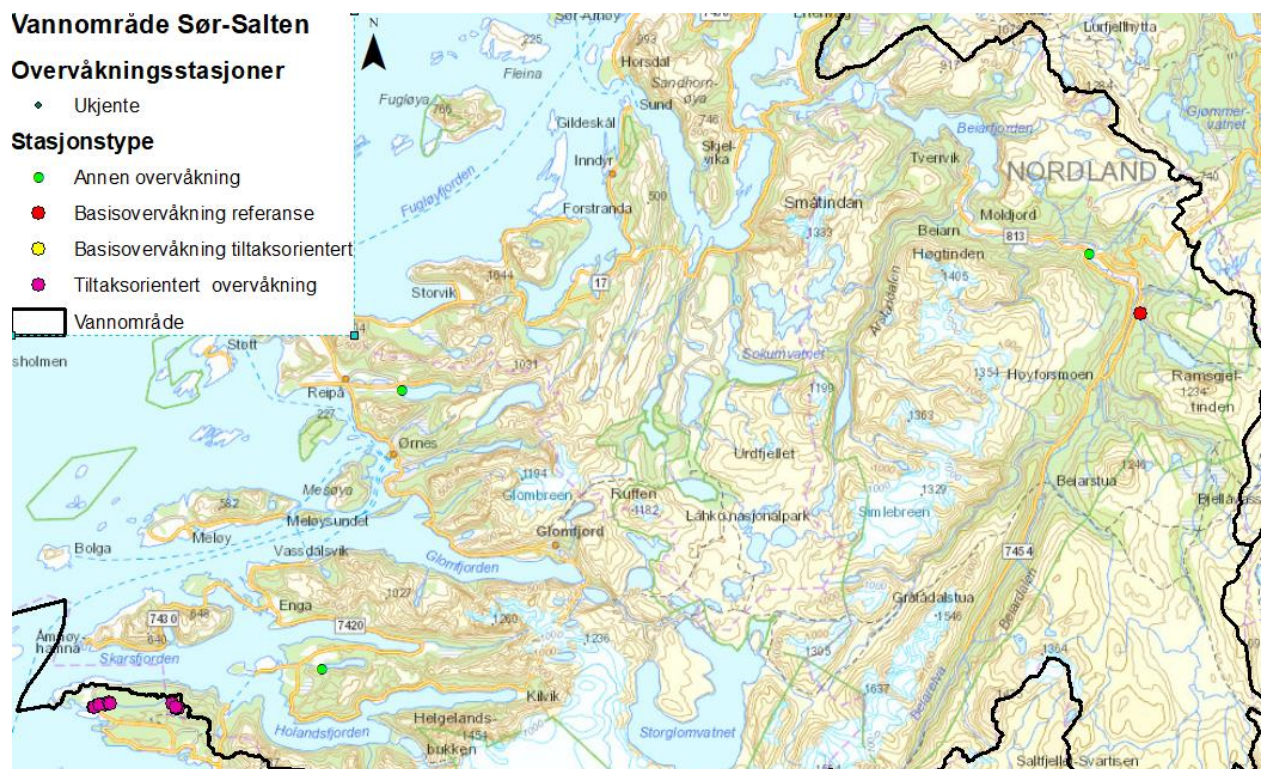
Overvåkningsstasjoner

- Ukjente

Stasjonstype

- Annen overvåkning
- Basisovervåkning referanse
- Basisovervåkning tiltaksorientert
- Tiltaksorientert overvåkning

▭ Vannområde

Figur 53 Overvåkningsstasjoner i vannområde Sør-Salten

I vannområde Sør-Salten ligger det en referansestasjon for basisovervåkning i Store Gjeddåga i Beiarvassdraget. Det ligger en stasjon i selve Beiarvassdraget som er med i elvetilførselsprogrammet (RID).

Det ligger også stasjoner i Markvatnet og Grønåsvatnet som er med i den nasjonale overvåkingen av forsurening av innsjøer.

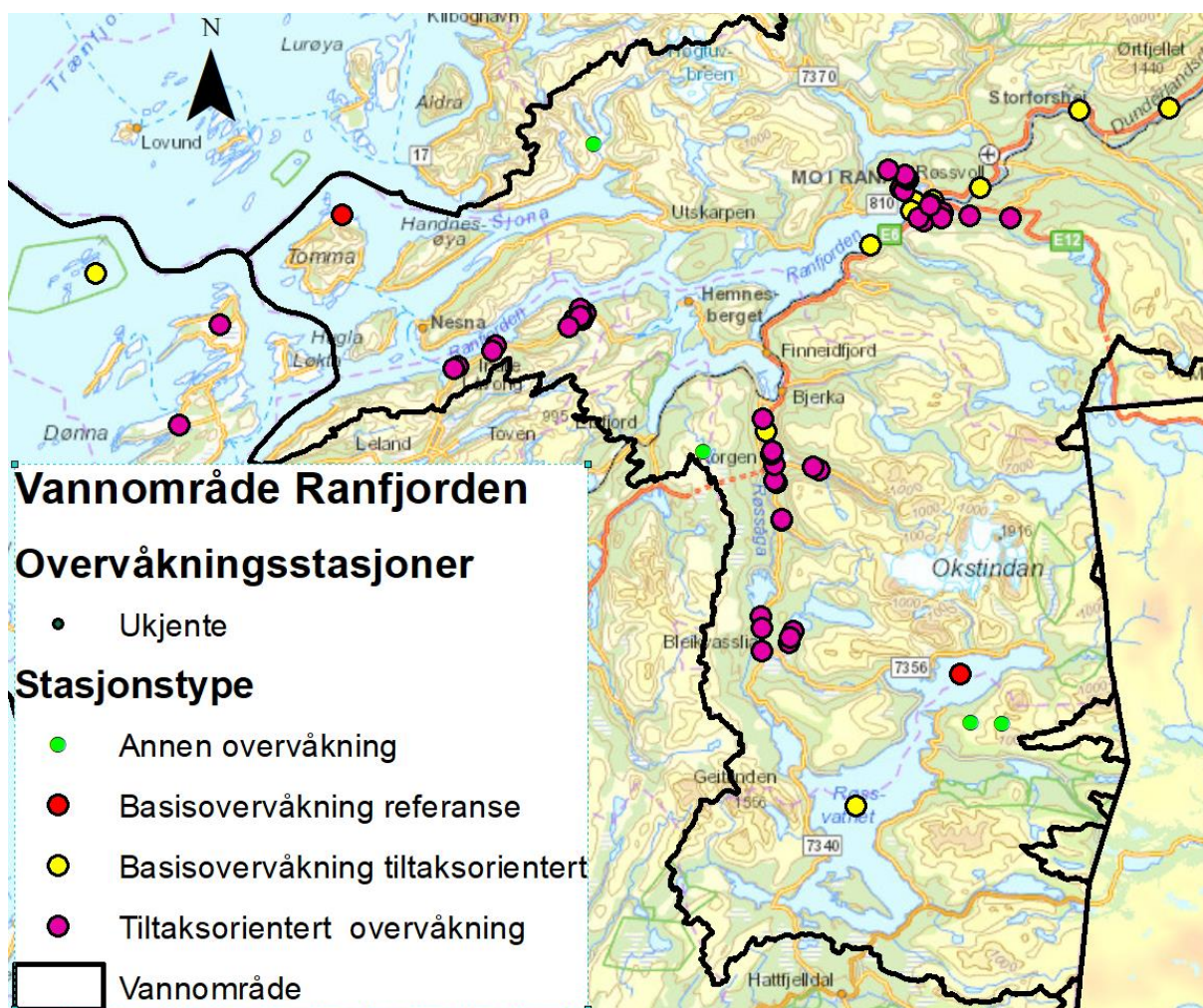
7.1.7 Vannområde Rødøy-Lurøy

Figur 54 Overvåkningsstasjoner i vannområde Rødøy-Lurøy

I vannområde Rødøy-Lurøy foregår det tiltaksovervåkning i Segeråga og Kongsvikvassdraget.

7.1.8 Vannområde Ranfjorden

Figur 55 Overvåkingsstasjoner i vannområde Ranfjorden

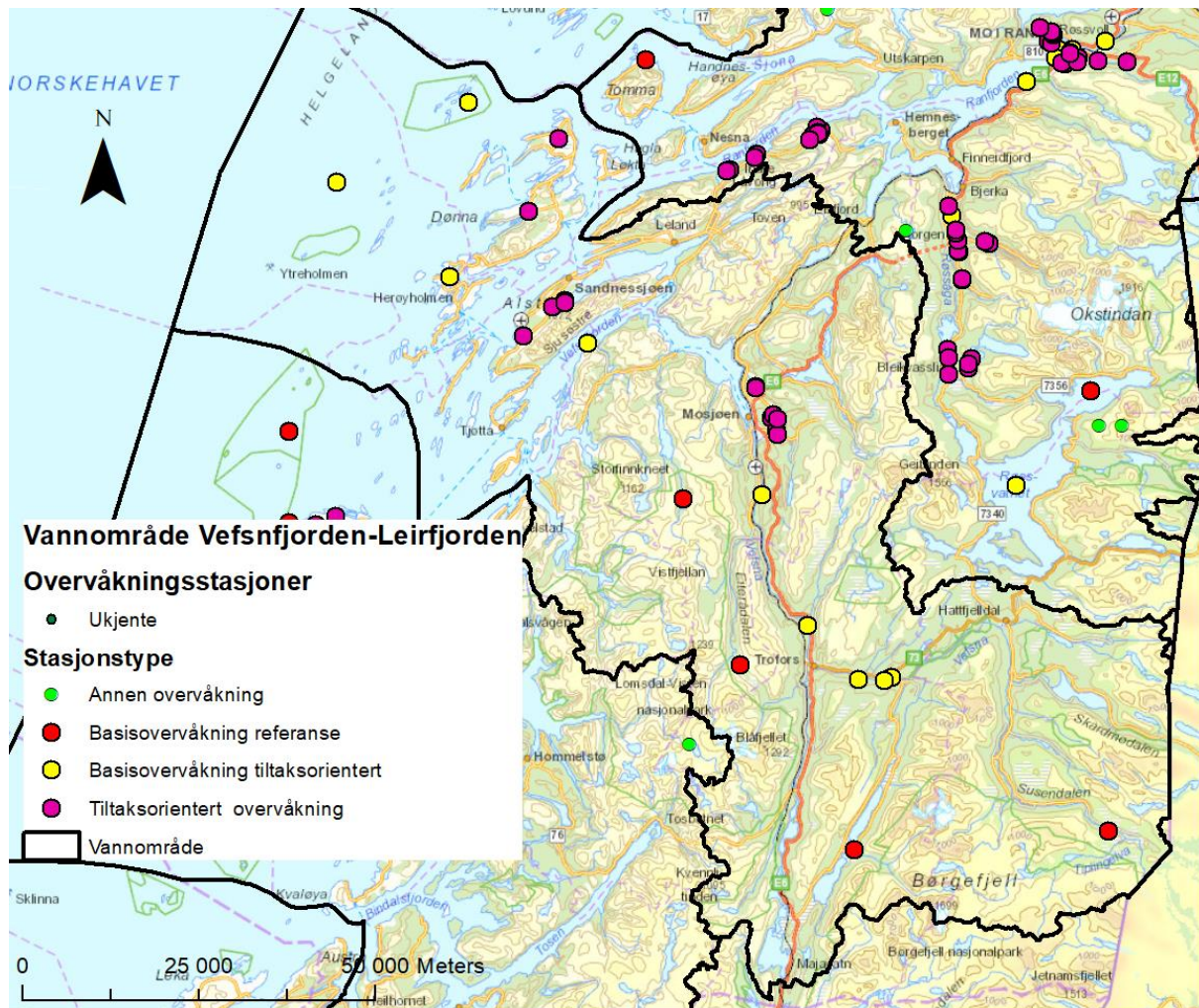
I vannområde Ranfjorden er det flere stasjoner for tiltaksorientert basisovervåkning og tiltaksorientert overvåkning ved Mo i Rana i forbindelse med industrien og i Ranavassdraget med sidebekker.

I Bardalsvassdraget, Neppelbergelva, Klubbelva, Bleikvasselva og Røssåga er det stasjoner for tiltaksorientert overvåkning.

Det ligger stasjoner for tiltaksorientert overvåkning i Røssåga og i Røssvatnet. I Nordvatnet (i nordlige del av Røssvatnet) og i havet nord for øya Tomma ligger det referansestasjoner for basisovervåkning.

Det ligger stasjoner for overvåkning av forsurening i Skittreskvatnet, Langtjønna, Krokvatnet og Gråvatnet.

7.1.9 Vannområde Vefsnfjorden-Leirfjorden

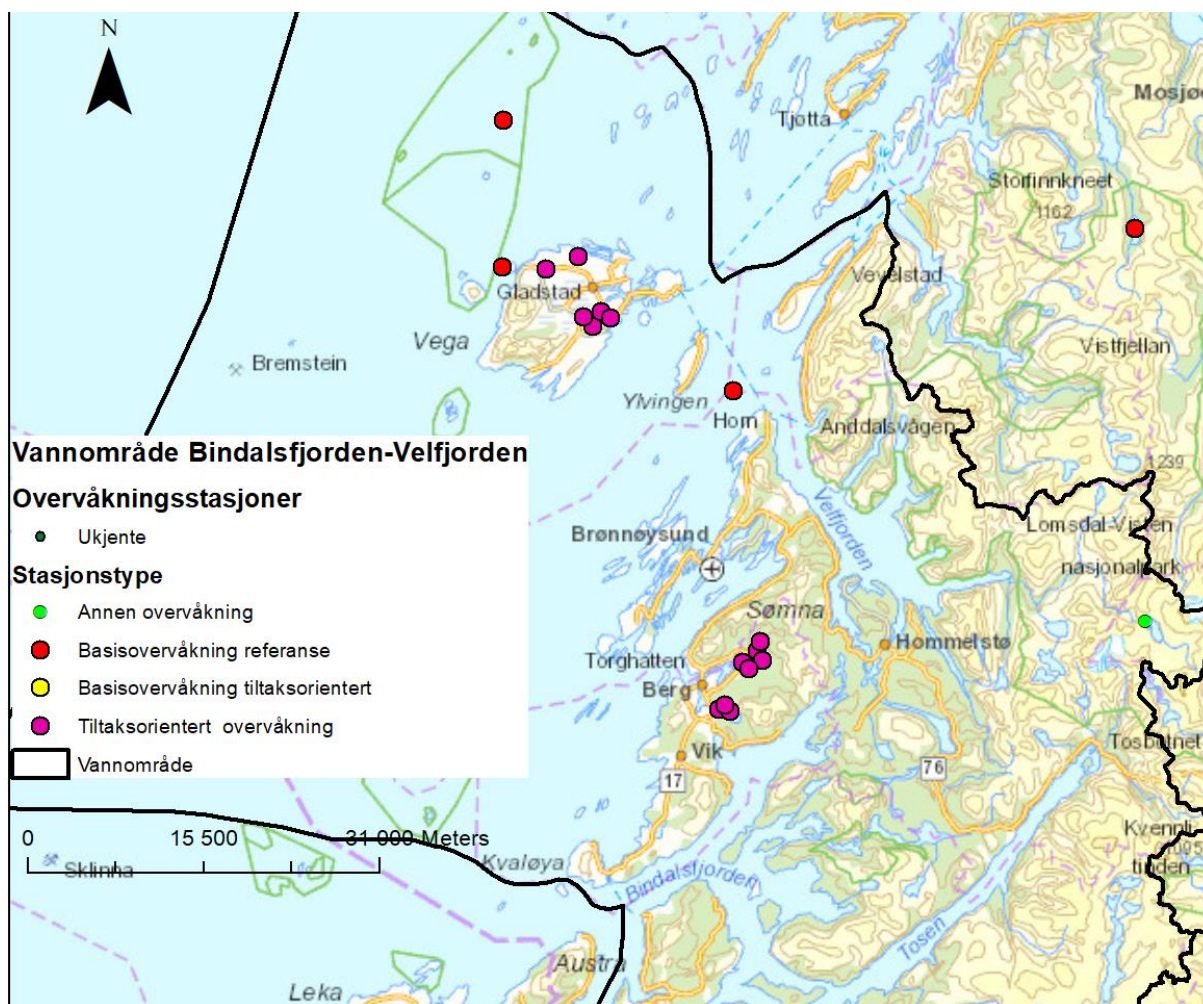
Figur 56 Overvåkningsstasjoner i vannområde Vefsnfjorden-Leirfjorden

I vannområdet Vefsnfjorden-Leirfjorden ligger det referansestasjoner for basisovervåkning i Susna, Langskardelva (Sæterbekken) og Smiskardelva. Det er også feilaktig lagt en referansestasjon i Øvrevatnet (Sørvatnet), dette er egentlig en stasjon for den nasjonale undersøkelsen av forsurening.

Det ligger tiltaksbaserte overvåkningsstasjoner oppover Vefsna og Austervefsna, i Vefsnfjorden, Ytre Øksningan, Vågholmen og i Åsværet.

Tiltaksbasert overvåkning finnes i elva Gonga og Brubekken på Dønna og i Sørrelva, Botnelva og Lundselva ved Sandnesjøen. Det er også tiltaksbasert overvåkning i Fusta og Døla ved Mosjøen.

7.1.10 Vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden

Figur 57 Overvåkingstasjoner i vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden

I vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden ligger det referansestasjoner for basisovervåkning ved Arnholmen, Slottøya og Tillremfjorden.

Det er tiltaksorientert overvåkning ved Fersetvassdraget, bekk mot Brandsvik og i bekk mot Nes på Vega. På Sømna er det tiltaksorientert overvåkning i Røyrmarkelva, Dalelva og Grøttem-/Holandsvassdraget.

7.2 Basisovervåking i vannregionen

Basisovervåking skal fremskaffe data om den generelle tilstanden i ferskvann, kystvann og grunnvann i Norge. Basisovervåkingen gjennomføres i et nettverk av faste overvåkingstasjoner, bestående av både påvirka områder og referanseområder. Den overvåker langsiktige utviklingstrender som følge av omfattende menneskelig aktivitet, men består også av representativ overvåking i tilnærmet upåvirket tilstand (naturlig tilstand) for å vurdere langsiktige endringer i de naturlige forholdene. Overvåkingen skal fastslå den naturlige tilstanden i uberørte norske vannforekomster og også skaffe grunnlagsdata for å kunne vurdere effekten av omfattende menneskelige påvirkninger på vannforekomstene. Overvåkingen karakteriseres med lav prøvetakingsfrekvens hvor alle kvalitetselementer overvåkes.

Miljødirektoratet har ansvar for å organisere, gjennomføre og finansiere basisovervåkingen. Det er videre en nasjonal oppgave å oppdatere databasen [Vannmiljø](#) med overvåkingsnettverk og overvåkingsresultater for basisovervåkingen.

Basisovervåking i overflatevann

Lofoten Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0364000030-10-C	03.64-38689	Husvågen, Svolvær (98A2/98G)
	0364050200-10-C	03.64-38688	Bjørnerøya øst, Lofoten (98B1)
	0364000030-2-C	03.64-63425	Våtvikneset, HT77
	0364050200-10-C	03.64-63427	Molldøra, BT9
	0364050200-10-C	03.64-63426	Skrovsvedet, BT10
	0364000030-10-C	03.64-63424	Fuglbergøya, HT78
	0364000030-10-C	03.64-63423	Skrova, VT29
Elv			
Innsjø	181-48048-L	181-40941	Storvatnet

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Ofotfjorden Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0364030100-2-C	03.64-87353	Skredneset, HT75
	0364030100-2-C	03.64-87356	Spira, HT76
	0364030100-2-C	03.64-87345	Tjukkeneset, VT28
	0364030502-C	03.64-87355	Holmen, HT140
	0364030301-C	03.64-87346	Kongsbakkneset, VT43
	0364030301-C	03.64-87352	Karvenes, HT73
	0364030301-C	03.64-87354	Aspevik, HT139
Elv	177-16-R	177-88205	Kongsvikelva
Innsjø			

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Nord-Salten Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann			
Elv			
Innsjø	170-1001-L	170-40955	Kjerrvatnet (Gallajavrre)
	168-45724-L	168-41464	Tennvatnet (Tjierregjavrre)

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Skjerstadvjorden Vannområde- Basisovervåking			
--	--	--	--

	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0363020700-3-C	03.63-87341	Stamnesskjeret, HT190
	0363020700-3-C	03.63-87342	Stornesodden, HT191
	0363020700-3-C	03.63-96262	Setså, BT141
	0363020500-C	03.63-87340	Alvnestangen, HT189
	0363020500-C	03.63-87339	Skomakerodden, HT188
	0363020500-C	03.63-87343	Alvenes, VT81
	0363011200-2-C	03.63-62773	Bodø havn (97A2)
Elv	163-18-R	163-96151	Saltdalselva ved Tiegga
	163-13-R	163-96152	Saltdalselva ved Potthus
	163-13-R	163-90029	Saltdalselva ved Osholmen
Innsjø	163-806-L	163-39713	Kjemåvatnet (Giebbnejavrre)

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Sør-Salten Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann			
Elv	161-227-R	161-88206	Store Gjeddåga 2
Innsjø			

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Ranfjorden Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0362011000-2-C	03.62-38678	Toraneskaia, Mo i Rana (1964)
	0362011000-2-C	03.62-38676	Moholmen, Mo i Rana (1965)
	0362011000-1-C	03.62-38674	Bjørnbærvika, Indre Ranfjorden (1969)
	0362020202-C	03.62-63998	Helgeland (96B)
Elv	156-302-R	156-96149	Ranelva ved Olderea
	156-302-R	156-96150	Ranelva ved Hommelberget
	156-285-R	156-96162	Ranelva ved Kjerrforsen
	156-285-R	156-38538	Ranelva
	155-12-R	155-38539	Røssåga
	155-254-R	155-96148	Røssåga ved Sjøforsen
	155-15-R	155-96178	Røssåga ved Jørnbukta
Innsjø	155-501-L	155-84906	Røssvatnet (Reevhtse)
	155-501-L	155-83564	Røssvatnet (Reevhtse)

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Vefsnfjorden-Leirfjorden Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0361050800-C	03.61-79216	Ørnøy, HT70

	0361000031-C	03.61-79212	Floholmen, BT14
	0361050200-4-C	03.61-79214	Jønnesholmen, HT69
	0361040102-2-C	03.61-79211	Vefsnfjorden, BT11
Elv	151-36-R	151-38520	Vefsna (Vaapstenjeanoe)
	151-35-R	151-96147	Vefsna ved Finnsåsmoan
	151-17-R	151-88176	Langskardelva - Sæterbekken (Seaterejohke)
	151-197-R	151-88175	Simskardelva (Sijdurrienjohke) ved Simskardmyra
	151-203-R	151-88177	Susna (Såvsoe), oppstrøms Kroken
	151-55-R	151-96177	Vefsnast. 3 bunndyr
	151-55-R	151-96146	Vefsna ved Kløvimo
Innsjø	151-42347-L	151-41338	Øvrevatnet (Sørvatnet)

Tabeller med uttrekk fra vann-nett

Bindalsfjorden-Velfjorden Vannområde- Basisovervåking			
	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Kystvann	0361010700-2-C	03.61-79213	Arenholmen, HR61
	0361010700-2-C	03.61-79215	Slåttøya, HR60
	0361010100-C	03.61-79761	Tilremfjorden, VR31
Elv			
Innsjø			

Basisovervåking i grunnvann

Basisovervåking Grunnvann			
Vannområde	Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
Vefsnfjorden- Leirfjorden		90911	Mosjøen, brønn 2 (MosB2komm)
		90910	Mosjøen, brønn 1 (MosB1grill)

7.3 Tiltaksrettet overvåking og problemkartlegging i vannregionen

Tiltaksrettet overvåking

Tiltaksorientert overvåking gjennomføres for å fastslå tilstanden til vannforekomster som anses å stå i fare for ikke å nå miljømålene og vurdere eventuelle endringer i tilstanden som følge av miljøforbedrende tiltak og tiltaksprogrammer. Det er altså de overflate- og grunnvannsforkomstene som ikke oppfyller eller står i fare for ikke å nå miljømålene innen fristen, som er kandidater for tiltaksrettet overvåking. Overvåkingen kjennetegnes ved et større antall overvåkingsstasjoner med hyppig prøvetakingsfrekvens, hvor overvåkingen er konsentrert om de biologiske kvalitetselementene eller det hydromorfologiske kalitetselementet som er mest følsomt for den identifiserte belastningen.

Statsforvalteren i Nordland har ansvaret for å samordne den tiltaksrettede overvåkingen. Representativ overvåking kan benyttes i vannforekomster som er like i egenskaper og påvirkningsbilde. Det betyr at resultatene fra en vannforekomst kan brukes for å vurdere tilstand i en annen vannforekomst av samme type med tilsvarende påvirkning. Dette gjelder eks. kalkingsovervåking.

Problemkartlegging

Problemkartlegging iverksettes for å klarlegge årsaken til eventuelle overskridelser eller at vannforekomsten(e) ikke oppfyller miljømålene. Overvåkingen danner grunnlaget for utarbeidelse av tiltaksprogram. Problemkartlegging erstattes med tiltaksorientert overvåking når årsaksforholdene er klarlagt og det er behov for å iverksette tiltak.

Nedenfor følger oversikt over overvåkingsnettverk for tiltaksrettet overvåking i overflatevann i elver, innsjøer og kystvann for hvert av vannområdene .

Vesterålen Vannområde

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
186-69-R	186-64092	Skarsteinsdalen SØF (2)
186-69-R	186-64093	Skarsteindalen SØF (3)
186-69-R	186-64094	Skarsteindalen SØF (4)
186-69-R	186-64096	Skarsteindalen SØF (6)
185-243-R	185-61983	Ånstadelva
185-241-R	185-61982	Selneselva-1
185-105-R	185-62070	Holmstadvassdraget-2 (Holmstadelva)
185-103-R	185-61978	Holmstadelva nedstrøms samløp Nøkkelva
185-195-R	185-29130	Halselva, St 2
185-130-R	185-29139	Bekk fra Veggtjørna til Langmovatn, STR-12,
185-283-R	185-29135	Nedstrøms Langvatn øst, STR-8
185-87-R	185-29137	Nedstrøms Veavatn, STR-9
185-277-R	185-29129	Oppstrøms Haversvatn, STR-10
185-89-R	185-29138	Nedstrøms Langvatn vest, STR-13
185-285-R	185-29136	Nedstrøms Kringelvatn vest, STR-6

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
185-47314-L	185-29146	Langmovatn
185-47314-L	185-29134	Mellom Langmovatn og Langvatn øst, STR-7

Vannområde Lofoten

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn

181-218-R	181-62095	Vareidvassdraget-3 (Skarelva)
181-36-R	181-61973	Storurelva (Vareid), mellom Storvatnet og Litlvatnet
181-37-R	181-61971	Vareidvassdraget, utløp Litlvatnet
180-9-R	180-29127	Borgelva oppstrøms Borgepollen (LIL-2)
180-432-R	180-46422	Ostadvatnet, innløp
180-349-R	180-29131	Mølnløken Skjerpen
180-364-R	180-29133	Kalselva oppstrøms E10 (FAR-5)
180-365-R	180-46423	Storelva, utløp Skjerpvatnet
180-362-R	180-29128	Nykmarkselva oppstrøms Storelva (FAR-8)
180-457-R	180-29140	Riselva, nedre del
180-365-R	180-29132	Storelva oppstrøms Riselva (FAR-10)
180-365-R	180-46424	Storelva, innløp Farstadvatnet
180-372-R	180-29125	Farstadelva oppstrøms Farstadvatn (FAR-11)
180-467-R	180-46426	Reppvatnet, utløp (Tverrelva)
180-468-R	180-46425	Farstadvatnet, utløp (Lakselva)
180-467-R	180-46426	Reppvatnet, utløp (Tverrelva)
180-468-R	180-46425	Farstadvatnet, utløp (Lakselva)

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
180-47877-L	180-46427	Lilandsvatnet
180-47875-L	180-38046	Ostadvatnet
180-47900-L	180-38047	Farstadvatnet
180-47909-L	180-38052	Reppvatnet

Vannområde Ofoten

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
175-13-R	175-83037	Mølnvikelva (RAMN_03)
175-38-R	175-63267	Storelvast 2 (utløp Kjerkhaugvatn)
174-131-R	174-82980	Medbyelva (ELVE_05)
174-132-R	174-82979	Skardelva (ELVE_01)
173-32-R	173-61986	Djupåa ved utløp Saltvatnet
173-32-R	173-61987	Djupåa før innløp Saltvatnet
173-34-R	173-62050	Ballsnesvassdraget-3 (Djupåa)
173-34-R	173-62051	Ballsnesvassdraget-4 (Djupåa)
172-5-R	172-86577	Børselva stasjon 1 - rett nedstrøms dammen i Børsvatnet
172-5-R	172-86590	Børselva stasjon 2 - øverste dukområde nedstrøms utløpet av kanalen og Saurakitta

172-5-R	172-87374	Stasjonen er lokalisert på en strekning i Børselva ved Djupvika der det er lagt duk med grus oppå.
172-5-R	172-86591	Børselva stasjon 4 - terskelområdet ved skolen
172-5-R	172-86592	Børselva stasjon 5 - terskelområdet ved Ivarsmyr

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
175-1193-L	175-88665	Evenes, ENEV-O-5
175-1193-L	175-88668	Evenes, ENEV-O-3
175-1193-L	175-88670	Evenes, ENEV-O-30
175-48514-L	175-88664	Evenes, ENEV-L3
175-48514-L	175-38049	Langvatnet i Evenes
175-48522-L	175-63266	Nordvatn st 1
175-48522-L	175-56210	Kjerkhaugvatnet

Vannområde Nord-Salten

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
170-17-R	170-46420	Mølnhaugelva
170-35-R	170-46421	Lilandsvassdraget, utløp ved Lakselvosen
170-20-R	170-28908	Steinslandsvassdraget, utløp ved Steinslandsosen
166-19-R	166-61976	Lakselva nedstrøms Vallvatnet
166-23-R	166-61974	Svartosen
166-27-R	166-61977	Mølnelva
166-25-R	166-61975	Tverrågosen

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
170-48034-L	170-28909	Lilandsvatnet
170-48071-2-L	170-28906	Fjellvatnet
170-48071-1-L	170-28907	Steinslandsvatn
166-46279-L	166-38061	Vallvatnet
166-46290-L	166-38060	Kvitblikvatnet

Vannområde Skjerstadfjorden

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
165-11-R	165-61988	Fjærelva

165-38-R	165-83001	Bekk med utløp i Vatnvatnet (HEGG_02)
165-38-R	165-83002	Bekk med utløp i Vatnvatnet (HEGG_04)
165-38-R	165-83003	Bekk med utløp i Vatnvatnet (HEGG_05)
164-31-R	164-44888	Furuhaugbekken ved innløp Langvatnet
164-174-R	164-44896	Rupsielva ved innløp Langvatnet
164-172-R	164-44887	Klarabekken,Sulitjelma Bergverk AS
164-169-R	164-42651	Ovenfor tilløp fra Grunnstoll
164-208-R	164-44684	Låmielva ved veibru innløp Langvatnet
164-64-R	164-44680	Balmielva ved innløp Langvatnet
164-64-R	164-42646	Balmielven
164-219-R	164-44886	Annabekken ved vei til skihytta
164-219-R	164-44679	Annavatn, utløp

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
164-810-L	164-44933	Øvrevatnet ved Djupfest
164-811-2-L	164-42663	Langvatnet
164-811-2-L	164-42666	Langvatnet ved utløp Avilonfyllingen
164-811-1-L	164-44947	Langvatnet ved Glasstunes
164-811-1-L	164-38041	Langvatnet ved Sulitjelma
164-811-1-L	164-44946	Langvatnet ved Fyrlykt
164-811-1-L	164-44891	Granheibekken ved innløp Langvatnet

Vannområde Rødøy-Lurøy

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
159-194-R	159-85423	Segeråga, S13
159-194-R	159-85422	Segeråga, S12
159-194-R	159-85421	Segeråga, S11
159-194-R	159-85420	Segeråga, S10
159-194-R	159-85417	Segeråga, S7
159-194-R	159-85415	Medåsbekken, M2
159-194-R	159-85414	Medåsbekken, M1
159-194-R	159-85413	Segeråga, S6
159-194-R	159-62080	Segeråga-2
159-194-R	159-85412	Segeråga, S5
159-194-R	159-61989	Segeråga, Rødøy
159-194-R	159-62079	Segeråga-1a,b
159-194-R	159-85411	Segeråga, S4
159-194-R	159-85410	Segeråga, S3

159-194-R	159-85409	Segeråga, S2B
159-194-R	159-85408	Segeråga, S2
159-194-R	159-85407	Segeråga, S1
157-81-R	157-90741	Indreelva#2
157-81-R	157-90742	Indreelva#1
157-197-R	157-90746	Refsdalselva
157-90-R	157-90745	Vollaelva #1
157-90-R	157-90744	Vollaelva#2

Vannområde Ranfjorden

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
156-61-R	156-90497	Ytterdalsbekken 4
156-61-R	156-90495	Ytterdalsbekken 2
156-526-R	156-90496	Ytterdalsbekken 3
156-61-R	156-90494	Ytterdalsbekken 1
156-51-R	156-85753	Kisbekken ved kryss Bergmannsveien Brakkebakken
156-51-R	156-85754	Kisbekken ved utløp til Ranfjorden
156-452-R	156-81200	Tverråga, st. 1
156-452-R	156-81377	Tverråga 1
156-452-R	156-81201	Tverråga, st. 2
156-452-R	156-81202	Tverråga, st. 3
156-452-R	156-81378	Tverråga 2
156-567-R	156-81375	Skarbekken
156-438-R	156-81374	Mobekken 1
156-452-R	156-81203	Tverråga, st. 4
156-570-R	156-81205	Tverråga (Storbekken), st. 5B
155-64-R	155-90739	Langbekken
155-63-R	155-90736	Sagbekken
155-13-R	155-39361	Leirelva
155-254-R	155-38780	Røssåga
155-254-R	155-38779	Røssåga
155-13-R	155-39360	Leirelva
155-68-R	155-90737	Durmålsbekken
155-15-R	155-38778	Røssåga ved Jørnbukta
155-257-R	155-44710	Moldåga ved kirken (St.5)
153-80-R	153-62073	Neppelbergelva utløp
153-80-R	153-61995	Neppelbergelva
153-55-R	153-87608	Klubbrelva utløp
153-55-R	153-61996	Klubbrelva

153-87-R	153-61994	Vabekkjen ved Yttergården
153-47-R	153-62052	Bardalsvassdraget-2 (Tverrelva)
153-47-R	153-61992	Tverrelva ved Solstrand
153-86-R	153-61990	Bardalselva nederst
153-86-R	153-62053	Bardalsvassdraget-3 (Bardalselva)
153-49-R	153-62054	Bardalsvassdraget-4 (Breidmobekken)
153-49-R	153-61993	Breidmobekken
153-86-R	153-62055	Bardalsvassdraget-5 (Bardalselva)
153-86-R	153-61991	Bardalselva ved Skogmo
153-72-R	153-87606	Lindsetelva utløp

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
155-42004-L	155-44713	Røssåga ved Forsmoen (St.6)
155-42004-L	155-90734	Røssåga, Stormyrbassenget
155-42075-L	155-44706	Lille Bleikvatnet, utløp (St.4)
155-504-L	155-44712	Kjøkkenbukta, overløp dam (St.12)
155-42075-L	155-44707	Lille Bleikvatnet, overløp sjete (St.3)

Tiltaksrettet overvåking i kystvann		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
0362011000-2-C	03.62-38678	Toraneskaia, Mo i Rana
0362011000-2-C	03.62-38676	Moholmen, Mo i Rana
0362011000-2-C	03.62-38674	Bjørnbærvika, Indre Ranfjorden

Vannområde Vefsnfjorden-Leirfjorden

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
151-291-R	151-82759	Døla 3
151-291-R	151-82748	Døla 1
151-288-R	151-82760	Røssdalselva
151-291-R	151-62007	Dølo øverst
151-298-R	151-62006	Dølo nederst (Døla 2)
152-82-R	152-82749	Årembekken
152-82-R	152-85350	Årembekken, ST2
154-77-R	154-82757	Gonga
154-48-R	154-82758	Brubekken
150-28-R	150-62003	Sørraelva
150-30-R	150-62004	Botnelva

150-28-R	150-82755	Sørraelva 2
150-44-R	150-62001	Lundselva

Vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden

Tiltaksrettet overvåking i elver		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
147-22-R	147-82775	Bekk på Nes
147-16-R	147-82774	Bekk mot Brandsvik
147-9-R	147-82783	Vannløkbekken
147-9-R	147-82779	Fersetelva 2
146-49-R	146-62012	Grøttemselva nederst
146-48-R	146-62014	Holandsbekken
146-49-R	146-62013	Grøttemselva øverst
146-20-R	146-62017	Dalelva nederst
146-28-R	146-62015	Røyrmарkelva nederst (Røyrmарkelva 2)
146-20-R	146-62018	Dalelva øverst
146-28-R	146-82781	Røyrmарkselva 1
146-28-R	146-62016	Røyrmарkelva øverst

Tiltaksrettet overvåking i innsjøer		
Vannforekomst ID	StasjonsID	Stasjonsnavn
147-42459-L	147-65109	Floavatnet
147-42451-L	147-82778	Fersetelva 1

8 Vedlegg: Plastforurensning i vannregionen

Plastforurensning er et nytt tema som tas inn i vannforvaltningen fra og med 2022. I denne forbindelse fikk Nordland fylkeskommune utarbeidet en rapport som skal fungere som et kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet. Rapporten er redegjort for i sin helhet i dette vedlegget.

Plastforsøpling er et komplekst problem for samfunn og miljø. Årsakene og kildene er mange. Plast på avveie er alt fra veistikker som havner i sjøen ved snødumping, overfylte avfallscontainere som burde vært håndtert, til usikrede plastgjenstander på land og til vanns. Felles for alt dette er at avfallet til slutt kan havne i våre vassdrag, innsjøer og kystområder.

Det totale omfanget av plastforsøpling i vann i Nordland og Jan Mayen vannregion er ikke tidligere kartlagt i detalj. Det finnes imidlertid noe informasjon om sjøbaserte kilder, og i Nord Norge dominerer det fiskerirelaterte avfallet på strendene (Falk-Andersson et. al. 2019). En tilsvarende oversikt over de viktigste kildene til plastforurensning i vassdrag og innsjøer er ikke kjent. En slik oversikt vil være viktig å få på plass for å kunne foreslå forslag til videre tiltak.

Innhold

- 10.1 Sektorenes påvirkningsbeskrivelse
- 10.2 Hva gjøres av tiltak?
- 10.3 Strandryddinger i vannregion Nordland
- 10.4 Holdningsskapende arbeid i vannregion Nordland
- 10.5 Mikroplastprosjekter i vannregion Nordland
- 10.6 Strategiske vurderinger

8.1 Sektorenes påvirkningsbeskrivelse

Siden det ikke foreligger en tilstrekkelig kartlegging av forekomst av plast er det nedenfor forsøkt å gi en overordnet påvirkningsbeskrivelse for de ulike sektorene.

Industri

I vannregionen er det flere områder med tung industri, slik som ved Ranfjorden og området rundt Narvik. Hos noen aktører kan det være snakk om direkte utslipp av mikroplastpartikler i forbindelse med produksjon eller vedlikehold, mens hos andre vil det i stor grad gjelde utfordringer ved avfallshåndtering av plast. Industribedrifter har strenge krav til avfallshåndtering av farlige eller miljøfarlige stoffer. Det er ikke gjennomført en egen kartlegging av omfang av plastforsøpling fra denne sektoren, og det er rimelig å anta at det vil være store forskjeller i plastforurensning fra industri til industri.

Fiskeri- og akvakultur

Fiskeri- og akvakulturnæringen er store næringer i vannregionen. Det er gjennomført flere undersøkelser og kartlegginger i forhold til denne sektorens utslipp av plastprodukter, særlig prosjektene Fishing for Litter og HAVPLAST har gitt oss oppdatert kunnskap fra denne næringen.

Forskningsprosjektet HAVPLAST (SALT rapport 1034) har estimert mengden plastforsøpling fra fiskeri og havbruk i strandsonen, og kartlagt kilder og årsaker til utslipp fra disse næringene. Opp mot 60 % av det marine avfallet som er akkumulert i kystsonen er vurdert å stamme fra fiskeri eller sjøbasert virksomhet. Tauavkapp både fra fiskeri og havbruk har særlig stor risiko for å ende opp i det marine miljø.

Fishing for Litter er en internasjonal miljødugnad der fiskefartøy inviteres til å ta del i oppryddingen av marint avfall til havs. Analyser av innsamlet avfall i ordningen i 2018 og 2019 viste en plastandel på 73 %. Hovedtyngden av avfallet som ble samlet inn var fiskerirelatert.

Plastforurensning og avfallshåndtering har vært en gjennomgående tema ved Statsforvalteren i Nordland sitt tilsyn med akvakultur de siste årene. Det har vært en klar forbedring hos bedriftene de siste årene på dette temaet.

Samferdse

I Nordland fylke finnes ulike typer veier, som europaveier, fylkesveier og kommunale og private veier. Ansvar for avfallshåndtering og annen renovasjon i tilknytning til disse veiene ligger hos henholdsvis Statens vegvesen, Fylkeskommune, kommune og privatpersoner. Langs de tre nasjonale turistveiene som finnes i fylket er det Statens vegvesen som har ansvar for slike tjenester. Her er det spesielt behov for gode avfallsrutiner og mange gjestetoalett. Lofoten Avfallsselskap (LAS) har registrert at det har blitt mindre søppel langs veiene de siste årene. Årsaken til dette antas å være en kombinasjon av holdningsendringer og effektiv rydding blant annet gjennom såkalte Rusken-aksjoner.

Det er 8 878 kilometer med vei i vannregionen (SSB), som kan være kilde til utslipp av betydelig mengde mikroplast fra bildekk. Statens Vegvesen har i sin Nasjonal Transportplan 2018-2019 sagt at de skal arbeide for å unngå at mikroplast spres til vannforekomster. På bakgrunn av dette vil trolig Statens Vegvesen i nær fremtid utrede og undersøke både omfang og effekten av mikroplast langs veiene.

Landbruk

Det er mange kommuner i Nordland med betydelig landbruksproduksjon. Rundballer er blitt den vanligste lagringsmetoden for grasavlingene gjennom vinteren. Disse rundballene lagres som oftest ute på jordene. Ved henting kan plastremser bli liggende igjen på lagringsplassen. Plastremser blir også revet løs av vind i løpet av vinteren. Dette er sannsynligvis hovedårsaken til at man finner rester av landbruksplast i mange elver, innsjøer og på strender over store deler av Nordland. Ubrukte rundballer som blir liggende i lang tid vil også være en kilde til plastforsøpling. Det samme gjelder fôringsplasser der plasten blir trampet ned i bakken eller tas av vinden dersom den ikke fjernes før dyrene slippes til.

Avløp

Det finnes ulike typer løsninger for avløp i regionen. Mange av de kommunale avløpene går urensset rett i resipienten, mens noen av avløpsanleggene er slamavskilleranlegg, hvor slammet samles opp og brukes til blant annet jordforbedring, både i landbruket og til plener og grøntanlegg. Selv om omfanget av utslipp fra slike anlegg ikke er kartlagt er det klart at både avløpsvannet og slammet vil være en kilde til utslipp av mikro- og makroplast.

Diffus avrenning

Diffus avrenning kan være utslipp til resipienten i mange former. I Nordland kan rydding og fjerning av snø ofte være en utfordring, og snø blir i stor grad fjernet ved dumping i sjø. Dette er sannsynligvis hovedårsaken til at en finner brøytetikker ved strandryddinger. I tillegg kan snødumping være en

kilde til spredning av mikroplast fra bildekk. Det er derfor rimelig å anta at dumping av snø er en kilde til spredning av plast i regionen.

Flere undersøkelser viser at det er betydelig svinn av gummigranulat fra kunstgressbaner. Fortsatt råder det uenigheter om omfanget av dette svinnet, men det er på det rene at noe av dette havner i elvene, innsjøene og i kystvannet. I vannregion Nordland finnes det om lag 65 kunstgressbaner av ulik størrelse. Det er anslått at en kunstgressbane har et svinn av gummigranulat på mellom 3-5 tonn pr år (Mepex 2016). Dersom hver bane har et svinn på 3 tonn pr år blir det et svinn på i underkant av 200 tonn hvert år for vannregionen. Det er ikke sikkert at alt dette havner i vannveiene, men at en del av dette vil komme på avveie er åpenbart.

Renovasjon og deponi

En god avfallshåndtering er avgjørende for å hindre plastforurensing. I regionen er det mange velfungerende avfallshåndteringsselskaper, som alle har gjort en stor jobb for å legge til rette for en god innsamling av avfall, både for private aktører og for næringsliv.

Reiseliv er en næring i vekst i hele vannregionen. For denne gruppen er det særlig avfall fra matemballasje og hygieneprodukter, samt i noen tilfeller ekskrementer som er en utfordring. Utfordringer rundt økende reiseliv er ikke kartlagt i detalj, men det eksisterer historier om områder som er betydelig tilgriset som følge av økt reiseliv og manglende tilrettelegging i form av avfallsdunker og toalettfasiliteter.

I vannregionen finnes det flere avfallsdeponi for blant annet plast. Selv om det i den senere tid ikke er funnet dokumentasjon på plastforurensing fra slike anlegg, har det tidligere vært dokumentert, og det er rimelig å anta at det kan skje igjen. Det er også fare for at plast kan komme ut i miljøet som mikroplast gjennom sigevannet. Det finnes også flere veifyllinger og uoffisielle søppelfyllinger i vannregionen som vil være kilder til plastforurensing.

Oppsummering av påvirkningene

Det er behov for infrastruktur og rutiner for å unngå forsøpling og for å samle inn avfall. Bevisstgjøring og holdningsskapende arbeid blir også viktig i årene som kommer. Dette henger sammen med at dette er relativt ny problemstilling.

8.2 Hva gjøres av tiltak?

Det foregår et mangfold av opprydningsaksjoner, informasjons- og holdningskampanjer og andre tiltak i forhold til å minske plastforurensingen i vannregion Nordland. For å synliggjøre noen eksempler på hva de ulike sektorene har gjort, gis en kort redegjørelse for noen tiltak hos hver enkelt sektor.

Fiskeri og havbruk

Bransjeorganisasjonene som Norges Fiskarlag og Sjømat Norge har vedtatt egne strategier for plastreduksjon. Fiskarlaget har blant annet utviklet en egen etikkplakat for fiskefartøy som en del av sin holdningsskapende innsats.

Organisasjonene har også bidratt til å løfte marin forsøpling opp på den internasjonale agendaen, blant annet gjennom de norsk-russiske fiskeriforhandlingene. Partene ble i 2019 enige om å arbeide for å bekjempe marin forsøpling som følge av fiskeriaktivitet og det er fremmet et initiativ til utarbeidelse av en internasjonal standard for håndtering av avfall ombord i fiskefartøy.

Fokus på gode gjenvinningsløsninger er en viktig del av strategien mot marin forsøpling hos aktører på havbrukssiden som Sjømat Norge og f.eks. leverandøren Akva Group. Sjømat Norge har blant annet som mål at deres medlemmer produserer, leverer og aktivt velger produkter som enkelt kan resirkuleres. Det prioriteres også å delta i forsknings- og utviklingsprosjekter som fokuserer på å redusere plastutslipp.

De fleste oppdrettsselskapene i Nordland har enten egne oppryddingsprogram for «sine» områder, eller stiller opp med bår og kran ved kommunale/private opprydningsaksjoner i deres nærområder.

På myndighetsnivå arbeides det blant annet med løsninger for produsentansvar og vederlagsfri levering. Nytt plastdirektiv i EU setter nye krav også til plastholdig utstyr fra norsk fiskeri- og havbruksnæring, blant annet til dokumentasjon av gjenvinningsgrad. Håndtering av plast er også et tema ved statsforvaltningens tilsyn med Havbruksnæringen.

Nordland fylkesfiskerlag melder også at det innenfor næringen er en økt satsing på å utvikle nedbrytbare materialer og fiskeredskaper som kan redusere forsøpling fra sjømatnæringen, i tillegg til å minske problemene med såkalt «spøkelsesfiske».

Fishing for Litter er en internasjonal miljødugnad der fiskefartøy inviteres til å ta del i oppryddingen av marint avfall til havs. Mottak for oppfisket avfall er etablert i ni norske havner, hvorav en i Nordland (Stamsund). I løpet av 2020 vil Nordland ha to havner med i ordningen.

Fiskeridirektoratets har også en handlingsplan mot marin forsøpling av 15. mars 2021. Planen omhandler oppryddingstiltak, forebyggende arbeid og satsning på forskning og utvikling for en femårs periode, fra 2021-2026, innenfor yrkesfiske, fritidsfiske og akvakultur.

Samferdse

Det er per i dag ikke oversikt over regionale tiltak for å hindre spredning av makro- eller mikroplast fra samferdssektoren. Det jobbes imidlertid på overordnet nivå, blant annet oppdateres Statens Vegvesens håndbøker for å også inkludere plastforurensing. I tillegg jobbes det med utvikling av standard metodikk for overvåking.

Landbruk

Norges bonde lag, Norges bonde- og småbrukarlag, Norsk landbruksrådgivning og Grønt Punkt Norge er noen av organisasjonene som sprer holdningskapende informasjon om håndtering av landbruksplast. I samarbeid med kommuner og avfallsselskapene skapes det stadig bedre ordninger for retur av landbruksplasten, og alle avfallsselskap i Nordland tilbyr nå gratis mottak av landbruksplast. Ren landbruksplast resirkuleres i stor grad mens uren landbruksplast sendes til forbrenning.

Det er etablert en returordning for plast for å stoppe nedgraving eller brenning av plast. Se tabell x for en oversikt over noen av tiltakene som eksisterer innenfor denne sektoren.

Avløp

Avløpssektoren har til nå ikke hatt fokus på tiltak for å hindre utslipp av makro- eller mikroplast i særlig grad, selv om det er klart at disse er kilder til utslipp av makro- og mikroplast av betydelig omfang.

Diffus avrenning

Bodø kommune har et prosjekt for å se nærmere på spredning av blant annet plast fra snøbrøyting. Foreløpig er dette på utredningsstadiet, med det foregår prøvetaking av brøytesnøen og sedimenter i havna hvor snøen dumpes.

Tiltak mot avrenning av gummigranulat fra kunstgressbaner er aktuelt. Miljødirektoratet har laget et forslag til en forskrift mot spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner. Den er ennå ikke vedtatt, men de aller fleste fotballbanene som bygges nye nå, bygges med hensyn i kravene i dette forslaget.

Renovasjon og deponi

Det tilrettelegges stadig bedre for tiltak mot plastforsøpling i områder med turisme, friluftsliv og andre rekreasjonsmuligheter i hele regionen. Viktige aktører er lokale avfallsselskaper, friluftsråd, turistforeninger, bonde-, bygde- og grendelag og andre som har et engasjement i et bestemt område fordi de har en fysisk tilknytning til stedet, eller aktivitet og virksomhet i slike områder. Flere steder er det satt ut, eller planlegges å sette ut, containere for å forhindre at søppel settes igjen. For å sikre at dette blir en god ordning, er en avhengig av hyppig tømming av containerne.

Lofoten avfallsselskap (LAS) og Clean Up Lofoten (CUL) har utarbeidet et kartverktøy <https://www.cleanuplofoten.no/map/> som beskriver hvor det finnes tilgjengelige tjenester som offentlige toaletter, septiktømming og hvor søppelcontainere er satt ut. Dette kartverktøyet på nett er ifølge LAS godt besøkt og skal gi turister og andre som ferdes i Lofoten, informasjon om hvor det finnes tilrettelagt toalett og relevante renovasjonstjenester.

På myndighetsnivå har Miljødirektoratet en tilskuddsordning hvor det er mulig å søke om midler til blant annet opprydding. For 2020 ble seks søknader om opprydding i vannregionen godkjent. Blant annet vil Sortland og de øvrige kommunene i Vesterålen i samarbeid med Reno-Vest IKS støtte transport av avfall fra frivillige ryddinger i 2020. De støtter også fjerning av herreløse fritidsbåter i området.

I verneområdene organiserer Statsforvalteren i Nordland og verneområdestyrene ryddeaksjoner. I 2020 er det bevilget penger til ryddetiltak i syv verneområder i vannregionen.

Engangsplast er en gjenganger både langs elver og innsjøer, samt langs strender nasjonalt og internasjonalt. Et forbud mot enkelte typer engangsplast er igangsatt og det forventes at funn av slike gjenstander på strender og i naturen generelt skal avta.

8.3 Strandryddinger i vannregion Nordland

Selv om sektorene i vannregionene har arbeidet med mange ulike tiltak, er det særlig en type tiltak som peker seg ut ved stor aktivitet, men som ikke hører inn under en spesifikk sektor, nemlig strandryddinger. Kartleggingen har vist at alle vannområdene har aktivitet på disse tre områdene:

1. I alle vannområdene har det blitt arrangert strandryddinger. Ifølge rydde.no, som er Hold Norge Rent sin portal for å logge strandryddinger, ble det i 2019 gjennomført 1304 opprydningsaksjoner i vannregionen. Det er rimelig å anta at dette tallet ville vært like høyt for 2020, men pga Corona-situasjonen er dette høyst usikkert. Det er grunn til å anta at de fleste planlagte ryddinger vil bli utsatt til høsten 2020.
2. Alle vannområdene har ordninger for gratis levering av avfall etter strandryddinger, enten gjennom egne containere eller gratis levering på avfallsmottaket.
3. Alle vannområdene har arbeidet med holdningsskapende arbeid i forhold til riktig håndtering av avfall.

Siden omfanget av strandrydningsaksjoner er det nedenfor valgt å fokusere på og beskrive de store overordnede initiativene, som ofte engasjerer flere ryddeaksjoner i ett vannområde.

Clean Up Lofoten

Clean Up Lofoten (CUL) er et regionalt miljøprosjekt som ønsker å øke bevisstheten rundt problemene med herreløst avfall, både gjennom lokal forebygging og tilrettelegging for opprydding. I følge CUL ble det registrert over 190 strandryddinger i Lofoten i 2019. Primært er det ryddinger arrangert av frivillige organisasjoner/foreninger og lag. All rydding registreres i et ryddeskjema utarbeidet av Hold Norge Rent, slik at en kan fange opp lokale søppelkategorier.

Rydd Norge Nordland

Handelens Miljøfond er tiltakseier og initiativtaker til dette nye prosjektet marint forsøpling langs kysten. SALT har i samarbeid med Nordland fylkeskommune og Statsforvalteren i Nordland satt i gang med dette todelte prosjektet i april 2020. Over en treårs periode skal det lages en plan for definering av prioriterte områder for rydding av 40 % av Nordlands ytre kyst. I tillegg skal SALT som administrasjon definere prioriterte områder i samråd med Statsforvalteren i Nordland og kommuner. Det skal for eksempel beregnes mengde eksisterende søppel, fordeles midler til ryddeprosjekter, etableres ryddeaktører og gjennomføre rydding i de prioriterte områdene.

Levende hav 2020

Pilotprosjektet «Kystrenovasjon» er et planlagt tiltak på Helgelandskysten, initiert av organisasjonen «In the same boat» i samarbeid med Søndre Helgeland Miljøverk, SHMIL. Prosjektet er en del av det større samarbeidet «Levende Hav 2020». Dette tiltaket innebærer en samkjøring av logistikk for strandrydding med en fullverdig renovasjonstjeneste for husstander og bedrifter uten veiforbindelse, slik at også deres avfall skal håndteres og kildesorteres fremfor at det brennes eller i verste fall havner i havet.

Forvaltningsløsningen «Rent hav»

Før sommeren 2020 skal Senter for Oljevern og Marint miljø (SOMM) lansere en nasjonal forvaltningsløsning «Rent hav» for marint forsøpling. Det nye verktøyet skal i tidlig fase primært rette seg mot avfallsselskap, friluftsråd, skjærgårdstjeneste, fylkesmenn og kommuner. «Rent hav» er laget for å gi aktører som arbeider med marint forsøpling en god oversikt og bedre mulighet til å planlegge og gjøre gode prioriteringer i oppryddingsarbeidet. Fra april 2020 vil dette verktøyet være tilgjengelig som en innsynsløsning. I tillegg har SOMM i samarbeid med Hold Norge Rent (HNR) omstrukturert den eksisterende Ryddeportalen.no til Rydde.no. Denne siden skal inneholde alle tidligere data i tillegg til flere funksjoner og filtreringer.

Rent Hav Helgeland - regionalt tiltak

Dette prosjektet er et samarbeid mellom Polarsirkelen friluftsråd, Helgeland Avfallsforedling (HAF), seks eierkommuner og oppdrettsnæringen i regionen. Målet med tiltaket er å etablere en ordning som tilrettelegger for strandrydding i Nordre Helgeland for å tilby en enkel måte å rydde og fjerne eierløst marint avfall. Rent Hav Helgeland bidrar med forebyggende arbeid for barn og ungdom, organisering av strandryddinger og håndtering av marint avfall. Ett konkret resultat av denne ordningen er utsetting av syv permanente, lukkede containere for strandryddeavfall der to personer har nøkkel til hver container. Containerne står på syv ulike øyer langs Helgelandskysten og tømmes regelmessig. Ordningen har fått støtte fra blant annet Miljødirektoratet.

Aksjon Reine Strender

IRIS Salten IKS er et annet eksempel på avfallsselskap som har stort fokus på marint forsøpling. Via deres hjemmesider kan en enkelt ta kontakt for å registrere hvilken strender som en ønsker rydde og

få utdelt sekker. Når ryddingen er ferdig avtales gratis henting med IRIS. I oktober hvert år kåres IRIS «Årets strandrydder i Salten» med en pengepremie på 20 000 kroner. I tillegg kåres tre vinnere fra innsendte bilder fra sosiale medier som hver får 3 000 kroner.

8.4 Holdningsskapende arbeid i vannregion Nordland

Blått ansvar

Undervisningsopplegget «Blått ansvar» har som formål å forberede elevene innenfor de blå næringene på en fremtid som miljøansvarlige aktører. Elevene bevisstgjøres i forhold til egen rolle og ansvar som kommende aktører på havet, gjennom kunnskap om konsekvensene av marin forsøpling, lovverk, ansvar og virkninger for egen næring, og om hvordan marin forsøpling kan forebygges. Målet er at denne kunnskapen skal danne grunnlag for å gi elevene en yrkesmessig tilnærming til problemstillingen - der de selv kan bidra aktivt til å redusere de blå næringenes bidrag til marin forsøpling i fremtiden. Undervisningsopplegget er tilpasset gjeldende kompetansemål for videregående skoler og fagskoler i Norge og kan inngå som et supplement til dagens undervisning. Undervisningsopplegget er gratis, og det er laget intensjonsavtaler om gjennomføring av dette på 10 av 14 av landets videregående skoler med blå linjer. «Blått ansvar» er initiert av SALT og finansiert av Miljødirektoratet og ble først tatt i bruk på Vest-Lofoten videregående skole.

8.5 Mikroplastprosjekter i vannregion Nordland

Levende hav 2020

Levende Hav 2020 har sammen med NORCE og Miljøvernforbundet også planlagt tiltak på mikroplast. NORCE har tidligere gjort undersøkelser og funnet mikroplast i sedimentet i havbunnen. Disse prøvene kan få relevans når en nå skal forsøke å kartlegge mikroplast langs norskekysten.

Clean up Lofoten

Med støtte fra Handelens Miljøfond har CUL i tillegg et påbegynt prosjekt på mikroplast fra bildekk. Jordprøver er tatt langs veier i Lofoten, med ulik trafikkbelastning. Det er grunn til å anta at jordsmonnet kan være forurenset på grunn av bilkjøring og slitasje av gummidekk. Jordprøver er sendt inn til analyse og prøveresultater er ikke tilgjengelige på nåværende tidspunkt.

8.6 Strategiske vurderinger

Det er et overveldende engasjement i befolkningen i forhold til problematikken rundt plastforurensing. Strandryddeaksjoner er viktig, men vil ikke gjøre noe med kilden, og vil ikke kunne fjerne alt avfall som er på avveie. Det er derfor viktig og avgjørende at det defineres nye tiltak på andre områder enn strandryddinger, som er direkte rettet mot kilden til avfallet. Siden plast er en ny påvirkning i vannforvaltningsarbeidet, vil det sannsynligvis ta noe tid før de gode tiltakene er definert og satt i verk. Og sannsynligvis enda lengre tid før et system med indikatorer er på plass.

Nylig publiserte SALT, sammen med Lofoten Avfallsselskap (LAS), en vitenskapelig forskningsartikkel i «Marine Pollution Bulletin» basert på analyser av åtte års strandrydding i Lofoten. Artikkelen viser at jevnlig rydding av strender gir mindre marin plastforsøpling og at utslippene av landbasert plast ser ut til å være redusert. Resultatene viser også at fire typer gjenstander utgjør halvparten av avfallet fra strendene i Lofoten; avkapp fra tau, drikkeflasker, isopor og korker. Denne kunnskapen er nyttig i det videre arbeidet med utarbeidelse og prioritering av nye tiltak. Det er også behov for å gjøre

tilsvarende analyser på avfall som samles inn langs elvene og innsjøene også. Først da vil en ha et godt grunnlag for å vurdere tiltak i elver, innsjøer og kystområder helhetlig.

For å kunne vurdere endring av plastforekomst i vannregionene, er det behov for å utvikle indikatorer for å dokumentere endring. Siden dette er første gange plast inkluderes i vannforvaltningsplanene er det per i dag ikke et slikt system på plass. Miljødirektoratet skal utvikle dette, og SALT mener at det å se nærmere på forekomsten av «topp 4» enhetene kan være en vei å gå for å utvikle et klassifiseringssystem på plastforurensing.

Innovasjon og framtidige tiltak

Som sagt er det behov for å tenke nytt i forhold til tiltak for å stoppe utslippene av plast ved kilden. Flere spennende initiativ er igangsatt, og noen nevnes her. I tillegg presenteres noen tanker på hvor det er behov for tiltak, basert på påvirkningsanalysen og kunnskapen om pågående tiltak.

Marin forsøpling, makroplast

Ungdomsbedriften «Plastfri UB» fra Vestvågøy kommune ble nylig Fylkesmester for Ungdomsbedrifter med produktet «Envibag» som skal hindre avfall fra tau og avkapp i fiskerinæringen. Envibag er en pose som festes til låret på fiskeren hvor en kan legge avkapp og taustumper. Målet er at posen skal være lett tilgjengelig for fiskerne i det daglige arbeidet for å motvirke at avkapp kastes på havet. Avkapp av tau er en av de vanligste fire gjenstandene vi finner på strender i Lofoten (Haarr et al. 2020). De unge gründerne er i kontakt med North Agency i Tromsø for å se på et mulig samarbeid for produksjon av «Envibag».

Gjennom forskningsprosjektet HAVPLAST har SALT og Nordlandsforskning samarbeidet med fiskeri- og havbruksnæringen, myndigheter og avfallsselskaper om å kartlegge praksis, tiltak og holdningsendringer i forhold til marint plastavfall fra fiskeri- og havbruksnæringen (SALT rapport 1034). Prosjektet har hatt fokus på Nordland, og prosjektets delrapport oppsummerer flere mulige tiltak næringa kan innføre for å få ned utslippet av plast og marint avfall i havet. Flere av tiltakene kan gjennomføres som frivillige ordninger i bransjen, eller formaliseres gjennom myndighetsbeslutninger.

Mikroplast

Som beskrevet over vil mikroplast fra avløpsvann havne i resipienten, og det mest effektive tiltaket er å unngå at avfall havner i avløpet. Slam fra slamavskillere blir i mange tilfeller kompostert og brukt til overdekning på fyllinger, til anlegg av plener etc. Pr i dag finnes det ingen metoder for å fjerne mikroplasten fra denne typen masser.

Interreg-prosjektet FanPLESStic Sea, har fokus på beste tilgjengelig teknologi for fjerning av mikroplast fra en rekke kilder slik som vei, avløpsvann, kunstgressbaner og renseanlegg. Sannsynligvis vil det komme gode forslag til tiltak for å hindre utslipp av mikroplast gjennom dette prosjektet, som skal være ferdig innen sommeren 2021.

9 Vedlegg: Interaktive kart

Det er to kilder til kartinformasjon, [Vann-Nett hub](#), og [kart i Vann-Nett](#)

På Hub finner du følgende kartlag, og veiledningen for bruk av tjenesten ligger [her](#).

- Avgrensing av vannforekomster
 - Overflatevann
- Vanntyper
- Økologisk tilstand, inkludert tilstand for kvalitetselementene (*biologiske, fysisk-kjemiske, vannregionspesifikke stoffer og hydromorfologiske element*)
- Kjemisk tilstand, inkludert informasjon om hvilke stoffer regionen ikke når miljømålene for

I Vann-Nett sitt kart finner du:

- Avgrensing av vannforekomster
 - Grunnvann (veiledning [her](#))
- Informasjon om hvilke metoder som er brukt for å klassifisere (*overvåking, representativ overvåking, modellering, påvirkningsanalyse*) (veiledning [her](#))
- Informasjon om presisjon (veiledning [her](#))

10 Vedlegg: Oversikt over miljømål inkludert unntak

Oversikt over miljømål, unntak mm finnes her: <https://vann-nett.no/portal/#/reportgenerator/291/Vannforekomster%20med%20tilstand,%20potensial,%20milj%C3%B8m%C3%A5l%20og%20unntak%20fra%20milj%C3%B8m%C3%A5l>

For oversikt over miljømål og unntak for Nordland og Jan Mayen vannregion velg riktig *vannregion* og skriv ut rapport.

Dette er rapporter som er tilgjengelig i Vann-Nett på linje med alle andre rapporter, og den viser hele tiden live data.

11 Vedlegg: Sammendrag av offentlige høringer og informasjonstiltak

I tråd med vannforskriften § 28 er det gjennomført fire offentlige av plandokumenter siden oppstart av planarbeidet. Høringer har vært kunngjort gjennom brev og på vannregionens sider på vannportalen www.vannportalen.no/nordland. Dette er høringer av:

- Høring av planprogram og hovedutfordringer (se perioden 1. april – 30 juni 2019)
- Høring av oppdatert vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram og handlingsprogram (se perioden 1. mars til 31. mai 2021).

For mer informasjon om disse høringene se www.vannportalen.no/nordland

Ifølge vannforskriften skal de regionale vannforvaltningsplanene inneholde følgende:

- En oversikt over medvirkningsaktiviteter, f.eks: temamøter, befaringer, konferanser, høringsmøter, folkemøter, møter mellom vannregionmyndigheter og interessegrupper etc.
- Et sammendrag av offentlige informasjons- og høringstiltak, resultatene av dem og endringer i planen som følge av dem

Høringsmøter regionalt nivå

- Scenariokonferanse 18. mai 2019
- Regionalt høringskonferanse den 15. april 2021
- Åpent møte for å svare spørsmål, kommentarer og diskusjon 5. mai 2021

Oversikt over medvirkningsaktiviteter

Nivå	Aktivitet, kort beskrivelse	Hvilken organisasjon, gruppering ol som deltok	Kort om resultatet av aktiviteten og hvordan resultatet påvirket videre prosess (stikkord)
Vannregion	Vannkraft	VO, VRM, Statsforvalteren i Nordland, NVE, Miljødirektoratet, Regulanter	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Samferdsel	Statsforvalteren i Nordland, Statens vegvesen og fylkeskommunen	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Akvakultur	VRM, Statsforvalteren i Nordland, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål

Vannregion	Avløp og landbruk	VO, VRM, Statsforvalteren i Nordland (miljø og landbruk), Miljødirektoratet	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Samarbeid med Sverige	VRM, Statsforvalteren i Nordland, VRM for Bottenviken vattendistrikt	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Nedlagte gruver - generelt	Deltagere i arbeidsutvalget	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Miljømål med unntak, konsekvensutredning, tiltaksprogram, mm.	Deltagere i arbeidsutvalget og vannregionutvalget	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Innspill til høringsdokumentene	VRM, Statsforvalteren i Nordland, VOK, relevante sektormyndigheter og regional referansegruppe	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Høringskonferanse med påfølgende møte for spørsmål og svar	VRM, Statsforvalteren i Nordland, VOK, relevante sektormyndigheter og regional referansegruppe	Medvirkning, tydeliggjøring, avklaring og orientering
Vannområdene vå	Flere møter med ulike temaer i vannområdene	VOK, deltagere fra kommunene i vannområdet, regionale sektor myndigheter, ulike representanter fra lokale brukerinteresser	Vesentlig for kunnskapsgrunnlag, oppdatering av miljøtilstand, tiltak og miljømål
Vannregion	Behandling og godkjenning av forslag til plandokumenter	Deltagerne i vannregionutvalget	Tilråding til behandling og tilslutning før vedtak i fylkestinget.

Informasjon og kunngjøring av høring av regional vannforvaltningsplan

Kunngjøring av høring	Dato	Hvordan kunngjøring av høring har foregått (oversendelse av brev med høringsdokumenter, publisering i ulike medier og lignende)
Fylkesrådet i Nordland la planen ut til offentlig ettersyn.	01.03.2021	Høringsbrev med vedlagte høringsdokumenter ble sendt til kommuner, regionale og statlige sektormyndigheter, samt regionale og nasjonale bruker- og næringsinteresser. Vedlagt var også veiledning til å gi innspill. Høringen ble kunngjort både med brev og epost.

		Høringen ble også publisert på www.vannportalen.no/nordland og Nfk.no
--	--	---

Høringssvar til regional vannforvaltningsplan

Høringsinstans	Antall
Regionale statsetater	7
Statsforvalteren i Nordland	1
Kommuner/regionråd/vannområder	12
Bruker/næringsinteresser	13
Andre	2

Resultatet av høring av regional plan for vannforvaltning

Lenke til dokument som viser behandling av høringssinnspill på www.vannportalen.no/nordland

12 Vedlegg: Ansvarlige myndigheter i vannregionen

Tabell 24 gir en oversikt over ansvarlige myndigheter i vannregionen.

Myndighet	E-postadresse	Myndighetsoppgave
Fylkeskommunen	post@nfk.no	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jf vannforskriften § 20 utpekt som vannregionmyndighet for vannregionen 2. Regional planmyndighet 3. Ansvarlig for planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av fylkesveger. 4. Gir tillatelser til nye oppdrettslokaliteter
Statsforvalteren i Nordland	sfnopost@statsforvalteren.no	Sektoransvar etter forurensningsloven, forurensningsforskriften, vannressursloven, lakse og innlandsfiskeoven, plan og bygningsloven og naturmangfoldloven
Fiskeridirektoratet	postmottak@fiskeridir.no	Sektoransvar etter akvakulturloven og havressurslova.
Mattilsynet	postmottak@mattilsynet.no	Sektoransvar etter matloven, dyrevelferdsloven, etableringsforskriften (knyttet til akvakultur) og drikkevannsforskriften
Norges vassdrags- og energidirektorat	nve@nve.no	Sektoransvar etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven
Kystverket	post@kystverket.no	<p>Kystverket er forurensningsmyndighet for akutt forurensning fra landbasert og sjøbasert virksomhet, herunder fra skipsvrak.</p> <p>Kystverket er også utøvende myndighet knyttet til sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning.</p>
Miljødirektoratet	post@miljodir.no	

Statens vegvesen	firmapost@vegvesen.no	Statens vegvesen har ansvar for planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av riksveger og europaveger.
Avinor	post@avinor.no	
Direktorat for mineralforvaltning	post@dirmin.no	
Forsvarsbygg	servicesenter@forsvarsbygg.no	
Kommunene		Sektoransvar etter plan og bygningsloven, forurensningsloven, forurensningsforskriften, vannressursloven, forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav, forskrift om regionale miljøtilskudd, forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

13 Vedlegg Norske lover og forskrifter som påvirker forvaltningen av vann

Akvakulturloven (Lov om akvakultur)

- Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)
- Forskrift om reaksjoner ved overtredelse av akvakulturloven
- Forskrift om særskilte krav til akvakulturrelatert virksomhet i eller ved nasjonale laksevassdrag eller nasjonale laksefjorder

Energiloven (Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk)

Forvaltningsloven (Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker)

Forurensningsloven (Lov om vern mot forurensninger og om avfall)

- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)

Havne- og farvannsloven (Lov om havner og farvann m.v.)

Havressurslova (Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar)

Industrikonsesjonsloven (Lov om erverv av vannfall, bergverk m.v)

Jordlova (Lov om Jord)

- Forskrift om gjødslingsplanlegging.
- Forskrift om miljøplan
- Forskrift om nydyrking
- Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav

Lakse- og innlandsfiskeloven (Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v.)

- Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag
- Forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av kreps (Innlandsfiskeforskriften)

Matloven (Lov om matproduksjon og mattrygghet m.v.)

- Forskrift om vannforsyning og drikkevann (Drikkevannsforskriften)
- Forskrift om plantevernmidler
- Forskrift om smittsomme sykdommer, akvatiske dyr
- Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav

Mineralloven (Lov om erverv og utvinning av mineralressurser)

Miljøinformasjonsloven (Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet)

Naturmangfoldloven (Lov om forvaltning av naturens mangfold)

Plan- og bygningsloven (Lov om planlegging og byggesaksbehandling)

- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)
- Forskrift om konsekvensutredninger

Produktkontrollloven (Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester)

- Forskrift om godkjenning av biocider og biocidprodukter (biocidforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)

Skipssikkerhetsloven (Lov om skipssikkerhet)

- Forskrift om hindring av spredning av fremmede organismer via ballastvann og sedimenter fra skip
- Forskrift om hindring av forurensning fra skip (MARPOL-forskriften)

Territorialfarvannsloven (Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone)

Vannressursloven (Lov om vassdrag og grunnvann)

Vassdragsreguleringsloven (Lov om vassdragsreguleringer)

14 Vedlegg: Referanser til bakgrunnsdokumenter og dokumentasjon

Grunnlagsdokumenter til regional plan og tiltaksprogram for vannregion Nordland og Jan Mayen

- Planprogram for Nordland og Jan Mayen vannregion
- Hovedutfordringer for Nordland og Jan Mayen vannregion
- Status og utfordringer for Nordland vannregion – Oppsummering av Scenariokonferanse om vannforvaltning i Bodø 8. mai 2019

Sentrale nasjonale føringer

- Nye nasjonale føringer for vannforvaltningen:
www.regjeringen.no/no/aktuelt/vassforvaltning/id2633068
- Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging:
www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090

Samling av relevante nasjonale føringer/retningslinjer

- Vannportalen.no/regelverk-og-foringer

Nyttige internettsider:

Informasjonsportaler

- Vannportalen – nettsted om vannforvaltningen i Norge
www.vannportalen.no
- Vannportalen Nordland og Jan Mayen – nettsted om vannforvaltningen i vannregion Nordland og Jan Mayen
www.vannportalen.no/nordland

Kartdatabaser og info om miljøtilstand

- Vann-Nett Portal: www.Vann-Nett.no
- Vann-Nett Saksbehandler: www.Vann-Nett.no/saksbehandler
- Nasjonal vannmiljødatabase: <http://vanmiljo.miljodirektoratet.no>
- Miljøstatus: www.miljostatus.no

